

ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU FILOZOFSKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

I
HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO

Department of Psychology
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb
and
Croatian Psychological Association

23. DANI RAMIRA I ZORANA BUJASA
23RD RAMIRO AND ZORAN BUJAS DAYS

Knjiga sažetaka
Book of abstracts

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

Zagreb, 2017.

23. DANI RAMIRA I ZORANA BUJASA
23rd RAMIRO AND ZORAN BUJAS DAYS**PROGRAM I SAŽECI PRIOPĆENJA / PROGRAM AND ABSTRACTS*****Urednice / Editors***

Lidija Arambašić, Inja Erceg, Željka Kamenov

Programsko-organizacijski odbor / Program and Organizing Committee:

Lidija Arambašić (predsjednica), Doris Čuržik, Inja Erceg, Marijana Glavica, Margareta Jelić, Željka Kamenov, Gordana Kuterovac-Jagodić, Josip Lopižić, Maja Parmač Kovačić, Meri Tadinac, Mirjana Tonković, Andrea Vranić, Tena Vukasović Hlupić

ORGANIZATOR / ORGANIZER

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu /
Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University
of Zagreb

Ivana Lučića 3

10 000 Zagreb, Hrvatska / Croatia

T: +385 (1) 4092 187

F: +385 (1) 4092 037

<http://psihologija.ffzg.unizg.hr>

SUORGANIZATOR / CO-ORGANIZER

Hrvatsko psihološko društvo /
Croatian Psychological Association

DZ Maksimir

Lavoslava Švarca 20

10 000 Zagreb, Hrvatska / Croatia

T: +385 (1) 2312 733

F: +385 (1) 2311 912

<http://www.psihologija.hr>

SADRŽAJ

Zahvale / Acknowledgements	5
Riječ dobrodošlice / Welcome note	6
Informacije o konferenciji / Conference information	11
Pregled programa / Program overview	15
Detaljni program / Detailed program	19
Plenarna predavanja / Keynote lectures	41
Simpoziji / Symposia	
8 th international psychometric symposium Alija Kulenović	46
I Razvoj karijere mladih	58
II Understanding individual differences among decision makers	64
III Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice, promjene	69
IV Ethnicity, identity and intergroup contact: challenges of divided societies	75
V Social identities in conflicted societies	79
VI Izazovi psihosocijalnog rada s tražiteljima azila	84
VII Lica i naličja profila subjektivne dobrobiti	90
VIII Kako sport i tjelesno vježbanje povećavaju zadovoljstvo čovjeka u različitim područjima života?	95
IX Psihosocijalna prilagodba mladih u riziku od siromaštva	100
X On-line odrastanje: društvene mreže i socio-emocionalno funkcioniranje srednjoškolaca	105
Usmena izlaganja / Oral presentations	111
Poster sekcija / Poster Session	215
Radionica o talačkoj situaciji / Workshop on hostage taking	267
Predstavljanje knjiga / Books presentations	269
Kazalo autora / Authors' index	273

ZAHVALE / ACKNOWLEDGEMENTS

Održavanje 23. Dana Ramira i Zorana Bujasa ne bi bilo moguće bez financijske i materijalne pomoći sponzora i donatora kojima najljepše zahvaljujemo što su (i) ove godine bili uz nas.

The 23rd Ramiro and Bujas Days would not have been possible without the financial and material support of our sponsors and donors, to whom we would like to express our deepest gratitude for being with us this year (too).

Održavanje skupa financijski su, materijalno i u uslugama podržali (abecednim redom):

The Conference was supported, financially, in general goods and services by (in alphabetical order):

1. ACO &Friends
2. Carlsberg Croatia d.o.o.
3. Coca-Cola HBC Hrvatska
4. Future code d.o.o.
5. Hrvatska psihološka komora
6. IEP d.o.o.
7. Končar – Elektroindustrija d.d.
8. Lidl Hrvatska d.o.o.k.d.
9. Medicinska naklada d.o.o.
10. Nestlé Adriatic d.o.o.
11. Prava formula d.o.o.
12. Ramiro d.o.o.
13. Turistička zajednica grada Zagreba
14. Zagrebačka banka d.d.

Osobitu zahvalnost dugujemo našim mnogobrojnim kolegicama i kolegama iz čitave Hrvatske koji su podržali naš projekt **recikliranja trakica na kojima vise akreditacijske kartice** i to tako što su zajedno s nama prikupili više od 500 trakica! Zbog tog su razloga trakice koje imate šaroliko vesele☺!

We owe special thanks to our many colleagues from all over Croatia who supported our **recycling lanyards** project. Together, we collected more than 500 lanyards and, for this reason, your accreditation badges hang from a cheerfully diverse collection of colorful lanyards☺!

RIJEČ DOBRODOŠLICE

Poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji i gosti,

dobrodošli na 23. Dane Ramira i Zorana Bujasa, psihologijski skup s najdužom tradicijom u Hrvatskoj i u ovom dijelu Europe!

Odsjek za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pokrenuo je ovaj skup davne 1970. godine u čast utemeljitelja znanstvene psihologije u Hrvatskoj. Kako je skup rastao svojim opsegom i značajem, suorganizaciji se pridružilo i Hrvatsko psihološko društvo. Od skromnih početaka skupa, na kojemu se uglavnom prikazivao znanstveni rad članova našeg Odsjeka, Dani su izrasli u respektabilan regionalni skup na kojemu se okupljaju psiholozi koji se bave istraživanjem u različitim temeljnim i primijenjenim područjima psihologije. Zadovoljstvo nam je da na Danima sve više sudjeluju i stručnjaci iz drugih, nama srodnih i komplementarnih struka. Također primjećujemo kako je za Dane zainteresirano sve više mladih znanstvenika i studenata, što je garancija za pomlađivanje i dugovječnost toga skupa. Raduje nas i to što 23. Dani Ramira i Zorana Bujasa uspješno nastavljaju dosadašnji međunarodni karakter: od ukupno 407 registriranih sudionika, 70 ih je iz inozemstva (Italija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Njemačka, Slovenija, Srbija i Velika Britanija).

Plenarna predavanja tradicionalno će održati istaknuti znanstvenici iz inozemstva i Hrvatske koji su svojim znanstveno-istraživačkim radom značajno unaprijedili spoznaje u područjima psihologije kojima se bave. Ove godine to su troje uvaženih psihologa i to dva gosta iz Velike Britanije: profesor emeritus David Alan Alexander, glavni savjetnik policijskih službi Ujedinjenoga Kraljevstva iz Aberdeena, Škotska, i profesor Stephen David Reicher sa Sveučilišta St. Andrews iz St. Andrewsa, Škotska, te profesorica Nataša Jokić-Begić iz Odsjeka za psihologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Program 23. Dana Ramira i Zorana Bujasa uz sad već tradicionalni, osmi po redu simpozij iz psihometrije, organiziran u spomen i na čast profesoru Aliji Kulenoviću, sadrži još deset simpozija. Ukupno će u okviru 11 simpozija biti izložena 54 rada. Kad se tome dodaju 102 usmena izlaganja, 50 postera i predstavlanje triju knjiga, vidljivo je da je program 23. Dana i ovaj put iznimno bogat. Osim toga, tijekom 23. DRZB, jedan od plenarnih predavača, profesor emeritus David A. Alexander, održat će radionicu o talačkoj situaciji namijenjenu psiholozima zaposlenima u policiji i vojsci.

Uz bogat radni dio, nadamo se da ćete uživati i u neformalnim te zabavnim aktivnostima koje smo Vam priredili i za koje se nadamo da će dodatno potaknuti

razmjenu ideja i suradnju između sudionika skupa – znanstvenika, istraživača, praktičara te studenata.

23. Dani Ramira i Zorana Bujasa rezultat su zajedničkog rada sviju članica Programsko-organizacijskog odbora, uz pomoć članova i studenata Odsjeka za psihologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu te čelnika Hrvatskog psihološkog društva. Svima njima najtoplije zahvaljujem na iznimnoj suradnji i predanosti.

Pred Vama je knjiga sažetaka priopćenja s 23. Dana Ramira i Zorana Bujasa. Njezin opseg i sadržaj svjedoče o širini područja psihologije koja su zastupljena na ovom skupu kao i o njihovoj visokoj kakvoći. U doba sve većeg broja znanstvenih i stručnih skupova iz područja psihologije u našoj zemlji i regiji, iznimno nam je drago što ste upravo Dane Ramira i Zorana Bujasa odabrali kao skup na kojemu ćete svoje radove podijeliti sa znanstvenom i stručnom javnošću.

U ime Programsko-organizacijskog odbora želim Vam uspješan radni dio skupa, sadržajan i zabavni socijalni dio programa te ugodan boravak u Zagrebu.

Doviđenja na 24. Danima Ramira i Zorana Bujasa 2019. godine!

Prof. dr. sc. Lidija Arambašić
Predsjednica Programsko-organizacijskog odbora 23. DRZB

WELCOME NOTE

Dear colleagues and friends,

Welcome to the 23rd Ramiro and Zoran Bujas Days, the scientific meeting of psychologists with the longest tradition in Croatia and this part of Europe!

Since 1970, the Department of Psychology at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb has been organizing this meeting in honor of the founders of experimental psychology in Croatia. As the meeting grew in both scope and importance, the Croatian Psychological Association joined as co-organizer. Since its modest first meetings in which research was presented predominantly by members of our own Department, the Ramiro and Zoran Bujas Days have developed into a respectable regional meeting that brings together psychologists who conduct research in various fundamental and applied fields of psychology. We are also very pleased to see an increase in participants from other related and complementary professions. In addition, interest in active participation among young scientists and students has been growing, which guarantees the long life and continued rejuvenation of the meeting. We are also glad that the international character of the Ramiro and Zoran Bujas Days has been maintained: of 407 participants in total, 70 are from outside Croatia (Italy, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Germany, Slovenia, Serbia and United Kingdom).

As is custom at the Ramiro and Zoran Bujas Days, a number of keynote lectures will be presented by eminent scientists from Croatia and abroad who have made a significant contribution in their respective fields of research. This year, we are honored to welcome two keynote speakers from the United Kingdom: Emeritus Professor David Alan Alexander (Principal Adviser, UK police services and Associate, Scottish Police College, Aberdeen, Scotland) and Professor Stephen David Reicher (University of St. Andrews, St. Andrews, Scotland), as well as Professor Nataša Jokić-Begić (Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb, Croatia).

For the 8th year running, the meeting will feature a symposium focused on psychometrics that is organized in commemoration and honor of Professor Alija Kulenović. Together with a further 10 symposia exploring a range of special topics (i.e. altogether 11 symposia), a total number of 54 individual works will be presented in symposium format. With an additional 102 individual oral presentations, 50 poster presentations and three book promotions, it is clear that the program for the 23rd Ramiro and Zoran Bujas Days will once again be both diverse and rich. During the meeting, keynote speaker Professor Emeritus David A.

Alexander will also deliver a workshop about hostage situations that is intended for psychologists from the police and military.

In addition to a rich scientific program, we hope that you will enjoy the various informal and entertaining activities that we have prepared. We also hope that these social opportunities will further encourage the exchange of ideas and cooperation among all participants, including scientists, researchers, practitioners and students.

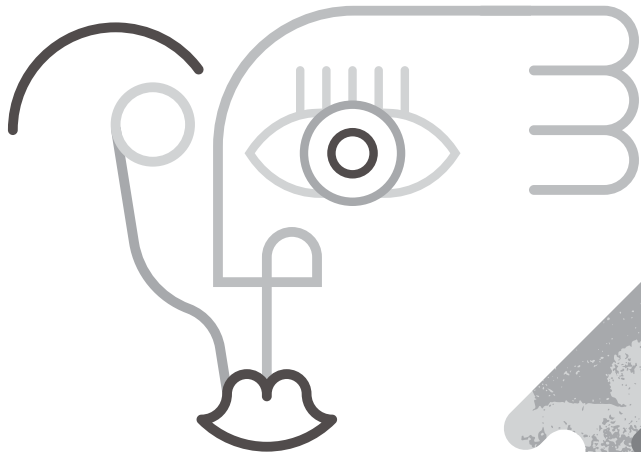
The 23rd Ramiro and Zoran Bujas Days is the result of a joint enterprise between all members of the Program and Organizing Committee as well as other colleagues and students from the Department of Psychology at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb and colleagues from the Croatian Psychological Association. I am grateful for their cooperation, hard work and enthusiasm.

We are proud to present you with the Book of Abstracts and Conference Program for the 23rd Ramiro and Zoran Bujas Days. Its size and content are a testament to the extensive breadth and quality of the psychological topics addressed at this meeting. At a time when we are witnessing a growing number of scientific and professional psychological conferences in Croatia and in the region, we are honored that you have chosen the 23rd Ramiro and Zoran Bujas Days to share your work with a wider scientific and professional community.

On behalf of the Program and Organizing Committee, I wish you success during the scientific program, a rich and enjoyable social experience and a pleasant stay in Zagreb.

We hope to see you again at the 24th Ramiro and Zoran Bujas Days in 2019!

Professor Lidija Arambašić
Chair of the Program and Organizing Committee

INFORMACIJE O KONFERENCIJI **CONFERENCE INFORMATION**

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

Vrijeme i mjesto održavanja

6. - 8. IV. 2017.

Znanstveni program održat će se na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, Zagreb.

Otvorenje i domjenak dobrodošlice

Ceremonija otvaranja održat će se u četvrtak, 6. IV. 2017. u Dvorani VII u 18:00 sati. Tijekom ceremonije bit će dodijeljene nagrade Hrvatskog psihološkog društva. Domjenak dobrodošlice održat će se u 20:00 sati u auli ispred fakultetske knjižnice.

Stanke za kavu

Tijekom stanki sudionicima će biti ponuđena kava i grickalice u prostorima ispred dvorana I-III.

Svečana večera

Svečana večera održat će se u petak, 8. IV. 2017. s početkom u 20:00 sati u Restoranu LOBBY, Ivana Lučića 2, Zagreb.

Poster

Poster će biti izloženi u auli ispred fakultetske knjižnice tijekom petka, 7. IV. 2017., od 9:00 do 13:00 sati

(Poster sekcija 1, autori s početnim slovom prezimena A-M) i od 14:00 do 18:00 sati (Poster sekcija 2, autori s početnim slovom prezimena N-Ž). Molimo autore iz Poster sekcije 1 da svoje postere postavu u 8:30 sati i uklone do 13:30 sati. Autore iz Poster sekcije 2 molimo da svoje postere postavu u 13:30 sati i da ih uklone do 18:30 sati.

Trajanje izlaganja

Plenarno predavanje – 45 min.
Usmeno priopćenje – 15 min.

Molimo autore izlaganja da svoje prezentacije u elektronskom obliku predaju službenoj osobi u dvorani u kojoj izlažu i to 15 min prije početka sekcije.

Napomene

Sažeci radova poredani su abecednim redom prema prezimenu prvog autora i vrsti izlaganja (plenarna predavanja, simpoziji, usmena priopćenja i poster) te knjige predstavljene na 23. DRZB).

Urednici knjige sažetaka samo su iznimno intervenirali u sadržaj sažetaka (kad ih je trebalo kratiti, odnosno prilagoditi traženom formatu i službenim jezicima skupa).

Imena autora i ustanova napisani su tako kako su ih autori naveli prilikom prijave sažetaka.

Conference Date and Venue

April 6 - 8, 2017

All scientific sessions will take place at Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3, Zagreb

Opening Ceremony and Welcome Reception

Opening ceremony will be held on Thursday, April 6, 2017, in the Lecture Hall VII at 6 p.m. The Croatian Psychological Association Awards will be given during the Opening ceremony. Welcome reception will be held at 8 p.m. in the hall in front of the Faculty library.

Coffee Breaks

Coffee and snacks will be offered during the breaks, in front of the lecture halls.

Conference Dinner

Conference dinner will be held on Friday, April 7, 2017 at 8:00 p.m. in restaurant LOBBY, Ivana Lučića 2, Zagreb

Poster Presentations

Poster presentations will be held at the hall in front of the Faculty library, on Friday, April 7, 2017 from 9 a.m. to 1 p.m. (Poster session 1, authors

whose surname begins with A-M) and from 2 p.m. to 6 p.m. (Poster session 2, authors whose surname begins with N-Ž). The authors from Poster session 1 are kindly asked to mount their posters at 8:30 a.m. and to remove them by 1:30 p.m. The authors from Poster session 2 are kindly asked to mount their posters up at 1:30 p.m. and to remove them by 6 p.m.

Presentation Duration

Keynote lecture – 45 minutes.
Oral presentation – 15 minutes.

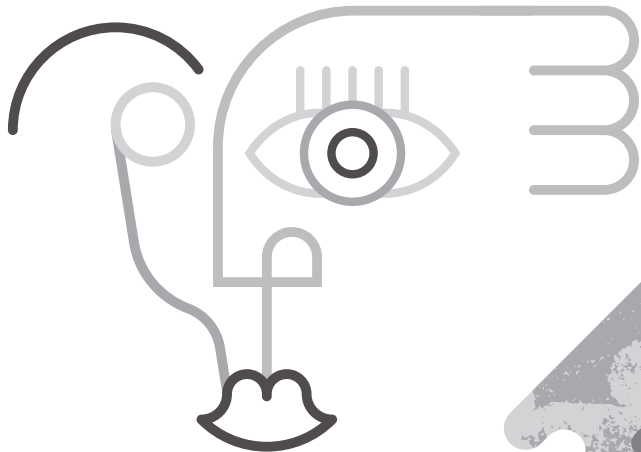
We kindly ask presenters to give their presentations in electronic format to the person in charge in the lecture hall 15 minutes before the starting hour.

Notes

Abstracts are sequenced according to the alphabetical order of the first author's surname and presentation type (keynote lectures, symposia, oral presentations, poster presentations and books presented at the Conference).

Editors have changed the received abstracts only when they exceeded the requested number of words or needed language adjustments.

Authors' names and affiliations are written as provided by the authors themselves during the registration process.

PREGLED PROGRAMA PROGRAM OVERVIEW

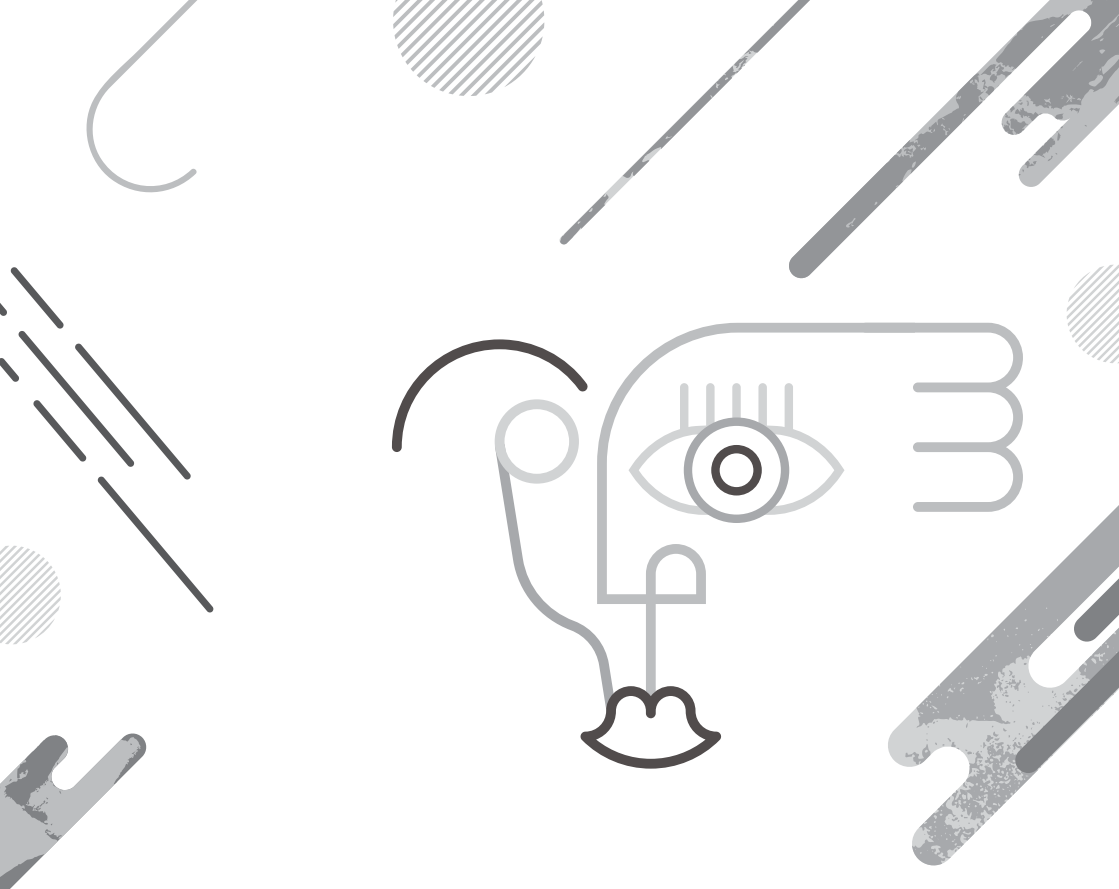

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

VRIJEME	D 1	D 2	VIJEĆNICA	KNJIŽNICA	D 7	ATRIJ
09.00-09.30						
09.30-10.00	Symposium Alija Kulenović					
10.00-10.30						
10.30-11.00						
11.00-11.30		Sekcija: Psihologija kao znanost i pomagačka struka	Radionica o talačkoj situaciji	Simpozij I: Razvoj karijere mladih		
11.30-12.00	Symposium Alija Kulenović					
12.00-12.30						
12.30-13.00		Salkičević, Tadinac knjiga				
13.00-13.30						
13.30-14.00						Registracija sudionika
14.00-14.30	Simpozij II: Understanding individual differences among decision makers					
14.30-15.00		Sekcija: Bliski odnosi		Sekcija: Ličnost 1		
15.00-15.30						
15.30-16.00						
16.00-16.30	Sekcija: Kognitivna psihologija					
16.30-17.00		Sekcija: Tamna strana bliskih odnosa		Sekcija: Ličnost 2 / Mračna trijada		
17.00-17.30						
17.30-18.00						
18.00-18.30					Otvaranje DRŽB	
18.30-19.00						
19.00-19.30						
19.30-20.00					Plenarno Alexander	
20.00-20.30						
20.30-21.00						Domjenak dobrodošlice

VRIJEME	D 1	D 2	D 3	KNJIŽNICA	D 7	ATRIJ
09.00-09.30	Simpozij III: Obrazovne aspiracije učenika	Sekcija: Socijalna 1/ Stavovi	Simpozij IV: Ethnicity, identity and intergroup contact	Radionica o talačkoj situaciji		Poster sekcija 1
09.30-10.00						
10.00-10.30						
10.30-11.00						
11.00-11.30	Sekcija: Obrazovanje 1	Sekcija: Razvojna 1/ Djeca	Simpozij V: Social identities in conflicted societies	Sekcija: Klinička 1		
11.30-12.00						
12.00-12.30						
12.30-13.00	Kolesarić knjiga					
13.00-13.30						
13.30-14.00						
14.00-14.30	Sekcija: Obrazovanje 2	Sekcija: Razvojna 2/ Stariji	Simpozij VI: Izazovi psihosocijalnog rada s tražiteljima azila	Simpozij VII: Lica i nalيجا subjektivne dobrobiti		Poster sekcija 2
14.30-15.00						
15.00-15.30						
15.30-16.00						
16.00-16.30					Plenarno Reicher	
16.30-17.00						
17.00-17.30	Sekcija: Obrazovanje 3	Simpozij VIII: Kako sport i tjelesno vježbanje povećavaju zadovoljstvo	Sekcija: Socijalna 2 / Međugrupni odnosi	Sekcija: Dobrobit		
17.30-18.00						
18.00-18.30						
18.30-19.00	Knjiga PsihoFESTologija 2					
19.00-19.30						
19.30-20.00						

VRIJEME	D 1	D 2	D 3	KNJIŽNICA	D 7	ATRIJ
09.00-09.30						
09.30-10.00						
10.00-10.30	Sekcija: Biološka	Sekcija: Seksualnost	Sekcija: Razvojna 3 / Adolescenti	Sekcija: Ličnost 3		
10.30-11.00						
11.00-11.30						
11.30-12.00					Plenarno Jokić-Begić	
12.00-12.30						
12.30-13.00		Simpozij IX: Psihosocijalna prilagodba mladih u riziku od siromaštva	Simpozij X: On-line odrastanje	Sekcija: Psihologija rada		
13.00-13.30	Sekcija: Klinička 2					
13.30-14.00						
14.00-14.30			Zatvaranje DRZB			

DETALJNI PROGRAM DETAILED PROGRAM

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

ČETVRTAK, 6. TRAVNJA 2017. / THURSDAY, APRIL 6, 2017

Predvorje / Lobby

09.00 – 18.00 Registracija sudionika / Registration

Dvorana I / Hall I

09.30 – 11.00 **8th International psychometric symposium Alija Kulenović**
Convenor: Vesna Buško

Kubinger, K. D.

Practical assertion of paper-and-pencil adaptive testing: 30 years of experience with the intelligence test-battery Adaptive Intelligence Diagnosticum (AID)

Galić, Z., Bubić, A., Cuzek, T., Juničić, N.

Personality assessment: A comparison of conditional reasoning tests and self-report questionnaires using eye-tracking data

Hildebrandt, A., Petrakova, A., Kurnoth, E.

The specificity of socio-emotional abilities in typically developing and autistic children and adolescents: Estimated differential lifespan gradients by means of Local Structural Equation Modeling

Mujagić, A., Buško, V.

Untangling the sources of inter- and intraindividual variability in learning motivation within Latent State-Trait (LST) framework

Mikac, U., Kaltwasser, L., Buško, V., Hildebrandt, A.

Logistic and linear models as a framework for the analysis of the modified version of Social Participation Questionnaire

11.00 – 11.30 **Stanka / Break**

Dvorana I / Hall I

11.30 – 13.30 **8th International psychometric symposium Alija Kulenović**
 (continued)
Convenor: Damir Ljubotina

Prot, F., Prot, S.

Clustering as a tool in searching for alternate forms of composite measuring instrument

Takšić, V., Mohorić, T., Ćosić Pilepić, A., Molander, B., Holmström, S.

Validation of different procedures for the assessment of measurement invariance in cross-cultural studies

Rebernjak, B.

Probing the difference in the meaning of latent variables under partial invariance – a Monte Carlo simulation

Čepulić, D-B., Hildebrandt, A., Sommer, W., Wilhelm, O., Schmitz, F.

Time on task effects in object cognition

Sočan, G.

Model misfit and measurement distortions in Rasch scaling

Ljubotina, D.

When the answer is correct, but the test-taker is unsure - On the correlates of confidence level in test item answers

Dvorana II / Hall II

11.00 – 12.30 **Sekcija: Psihologija kao znanost i pomagačka struka**
Predsjedava/Chairperson: Mirjana Tonković

Flis, I.

Razgraničavanje jedne discipline: Data-mining stotina psihologijskih časopisa (1950-1999)

Bajšanski, I., Žauhar, V., Valerjev, P.

Miskonceptije o psihologiji kod studenata psihologije

Podlesek, A., Kocbek, K., Ponikvar, K., Zabukovec, V., Poštuvan, V., Štirn, M., Straumsheim, P. A.

The "SUPER PSIHOLOG" training programme for supervisors and its effect on self-perceived supervision competences

Lulić, S.

Sagorijevanje među volonterima pomagačkih struka u radu s djecom s traumatskim iskustvima

Šmida, D.

Sekundarna otpornost volontera u radu s osobama koje su doživjele traumatsko iskustvo

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall

11.00 – 12.30 Simpozij I: Razvoj karijere mladih

Voditeljica / Convenor: Iva Šverko

Husremović, Dž., Hubić, E.

Generičke vještine i njihova percipirana važnost pri zapošljavanju

Hedrih, V.

Dimenzije ličnosti kao prediktori konflikta posla i obitelji kod mladih zaposlenika

Bubić, A.

Važnost samoefikasnosti u odlučivanju o karijeri za studentska očekivanja o profesionalnim ishodima

Šverko, I., Babarović, T.

Profesionalni identitet i profesionalna adaptabilnost kao odrednice uspješne tranzicije karijere mladih

Čarapina, I., Maslić Seršić, D.

Stjecanje i gubitak socijalnog kapitala tijekom tranzicije iz obrazovnog sustava na tržište rada: jednogodišnje praćenje (ne zaposlenih diplomanata)

Vijećnica FF / Faculty Hall

11.00 – 12.30 Radionica o talačkoj situaciji / Workshop on hostage taking

Voditelj / Convenor: David A. Alexander

(namijenjeno samo psiholozima zaposlenima u vojsci i policiji / the workshop is for psychologists from police and army only)

Dvorana II / Hall II

12.30 – 13.00 Predstavljanje knjige Salkičević, S. i Tadinac, M.:

„Neuropsihološki aspekti istraživanja AD/HD-a kod djece“ (Naklada Slap) – knjigu će predstaviti autorice i recenzentice

13.00 - 14.00 Stanka za ručak / Lunch Break

Dvorana I / Hall I**14.00 – 15.30 Symposium II: Understanding individual differences among decision makers***Voditeljica / Convenor: Lucia Monacis***De Palo, V., Sinatra, M.**

Personality traits and decision-making tendencies

Miceli, S., Cardaci, M., De Palo, V.

Examining the role of cognitive styles in decision-making preferences

Monacis, L., Sinatra, M., Miceli, S.

Individual differences in decision making tendency: The role of eudaimonic well-being

Contini, P., Monacis, L.

The role of reasoning processes and identity formation in decision making styles

Dvorana II / Hall II**14.00 – 15.30 Sekcija: Bliski odnosi***Predsjedava / Chairperson: Željka Kamenov***Šutić, L., Šoštarić, M., Vrdoljak, A.**

Vremenske perspektive i stavovi prema rodnim ulogama kao odrednice odabira strategije prilaženja potencijalnom partneru

Rodrigues, D., Huić, A.

Promotion- and prevention-focused relationship behavior is good for relationships – but only when you are highly committed

Krznarić, T., Kamenov, Ž., Huić, A.

Odnos atribucijskog stila i atribucije ponašanja partnera u intimnoj vezi

Šimčić, P., Maričić, J.

Percepcija partnera i partnerskih odnosa u razdoblju trudnoće

Ombla, J., Vidaković, M.

Neki aspekti kvalitete bliskih odnosa kod vlasnika pasa i privrženost kućnom ljubimcu

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall

14.00 - 15.30 **Sekcija: Psihologija ličnosti 1**

Predsjedava / Chairperson: Ana Butković

Butković, A.

Usporedba samoprocjena i procjena kao izvora informacija o ličnosti

Ribar, M., Bratko, D.

Manifestacija ličnosti u izboru odjeće

Golušin, S., Čolović, P.

Is there a universal latent structure of conscientiousness across cultures? Insights from data collected via SAPA technology

Čekrlija, Đ., Vujaović, L., Damjanić, M.

Consistency between ZKA-PQ, ZKPQ AND ZKPQ-50-CC measures within Zuckerman's Alternative Five Factor Model

15.30 - 16.00 **Stanka za kavu / Coffee break**

Dvorana I / Hall I

16.00 - 17.30 **Sekcija: Kognitivna psihologija**

Predsjedava/Chairperson: Dragutin Ivanec

Mikša, T., Tonković, M.

Tko pobjeđuje u utrci s vremenom? Individualne razlike u mentalnoj reprezentaciji vremena

Maglić, M., Vranić, A.

Provjera valjanosti proširene forme testa kognitivne refleksivnosti

Žauhar, V., Bajšanski, I., Domijan, D.

Utjecaj usmjeravanja pažnje na relevantne dimenzije podražaja kod metakognitivnog nadgledanja kategorijalnog učenja

Tomić, I., Ivanec, D.

Vidni distraktori kao izvor reprezentacijskog šuma u vidnom radnom pamćenju

Dujmović, M., Valerjev, P.

Frekvencije i omjeri: Utjecaj konflikta na metakognitivne procese u modificiranom zadatku detekcije kovarijacije

Bolčić, F., Vukasović Hlupić, T.

Utjecaj ljutnje na moralnu prosudbu

Dvorana II / Hall II**16.00 – 17.30 Sekcija: Tamna strana bliskih odnosa***Predsjedava / Chairperson: Inja Erceg***Mentus, T., Biskupović, D., Bertić, R.**

Psihološke, socijalne i demografske karakteristike osoba upućenih u Psihosocijalni tretman nasilnika u obitelji

Manojlović, N., Lučev, I., Sindik, J.

Characteristics of family violence and measures of social and psychological support to victims and potential victims of domestic violence

Roje, M., Lulić, S.

Studenti pomagačkih struka u prepoznavanju zlostavljanja djece

Ernečić, M., Pećnik, N.

Odrednice reakcija stručnjaka na manipulaciju djetetom u procesu razvoda braka

Roje, M., Buljan Flander, G., Ćorić Špoljar, R.

Manipulacija djecom u razvodu braka roditelja: Iskustva Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba

Löw, A., Ajduković, D.

Usporedba različitih metoda bodovanja skale počinjenog i doživljenog nasilja u vezama

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall**16.00 - 17.30 Sekcija: Psihologija ličnosti 2***Predsjedava / Chairperson: Denis Bratko***Kunc, P., Arambašić, L.**

Povezanost mračne trijade ličnosti i velikih pet dimenzija ličnosti s nasilnim ponašanjem u vezama mladih

Kraljević, S., Jokić-Begić, N.

Uloga mračne trijade ličnosti i disfunkcionalnih vjerovanja u predikciji traženja uzbuđenja

Obradović, V., Teofanovska, T., Dinić, B.

Usporedba dva upitnika Mračne trijade (SD3 i DD) i relacije sa HEXACO modelom

Mijatović, L., Altaras Dimitrijević, A., Jolić Marjanović, Z.

Dimensions of attachment as predictors of emotional reactivity in a distress-eliciting situation

Dvorana VII / Hall VII

**18.00 – 19.00 Svečano otvaranje i dodjela nagrada HPD-a /
Opening ceremony**

19.00 – 20.00 Pozvano predavanje/Keynote address
Predsjedava / Chairperson: Gordana Kuterovac Jagodić

David Alan Alexander

“Early mental health interventions after major incidents: an
evidence-based approach”

Predvorje Knjižnice FF / Lobby

**20.00 – 22.00 Domjenak dobrodošlice /
Welcome party**

PETAK, 7. TRAVNJA 2017. / FRIDAY, APRIL 7, 2017***Predvorje Knjižnice FF / Lobby*****09.00 – 13.00** **Poster sekcija 1****Prvi autor prezimena od A do M / First author's surname from A to M*****Dvorana I / Hall I*****09.00 - 10.30** **Simpozij III: Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice, promjene***Voditelj / Convenor: Boris Jokić***Šabić, J., Ristić Dedić, Z., Jokić, B.**

Obrazovne aspiracije učenika osnovnih škola i njihovih roditelja u četiri županije: populacijska perspektiva

Marušić, I., Šabić, J.

Obrazovne aspiracije hrvatskih učenika: perspektiva učitelja

Ristić Dedić, Z., Matić, J., Košutić, I.

Obrazovne aspiracije u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: učenička perspektiva

Jokić, B., Ristić Dedić, Z.

Obrazovne aspiracije u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice, promjene – metodološki izazovi i rješenja

Erceg, I., Kuterovac Jagodić, G., Perković, I.

Žele li svi roditelji samo da im djeca u budućnosti budu sretna?

Roditeljske percepcije vrijednosti obrazovanja i kvalitete obrazovnog konteksta te obrazovne želje i očekivanja za njihovu djecu

Dvorana II / Hall II**09.00 - 10.30** **Sekcija: Socijalna psihologija 1 / Stavovi***Predsjedava / Chairperson: Aleksandra Huić***Vrbat, I., Vrbat Milas, M.**

Stavovi o pobačaju u Republici Hrvatskoj

Kovačević, D., Pavelić Tremac, A., Carić, T., Manojlović, N., Sindik, J.

Stigmatizacija rizičnih socijalnih skupina – odnos sa spolom, razinom obrazovanja te vrstom zanimanja

Ninković, M., Vulić, K., Žeželj, I.

Coming out and perceived discrimination of bisexuals

Jerman, K., Pavlin-Bernardić, N.

Političar, policajac ili Perica: Utječe li skupina kojoj pripada glavni lik na procjenu duhovitosti vica?

Dvorana III / Hall III

09.00 - 10.30 Symposium IV: Ethnicity, identity and intergroup contact: challenges of divided societies

Voditeljica / Convenor: Dinka Čorkalo Biruški

Petroska-Beshka, V.

Importance of ethnic identity among ethnic Macedonian and ethnic Albanian children and adolescents in the Republic of Macedonia

Pehar, L., Čorkalo Biruški, D., Jelić, M., Pavin Ivanec, T., Tomašić Humer, J.

Friendships by the rule? Social norms about interethnic contact among ethnic minority and majority youth in Croatia

Blaylock, D., Hughes, J.

Shared education in a divided society: preliminary results from a 5-year longitudinal study

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall

09.00 - 10.30 Radionica o talačkoj situaciji / Workshop on hostage taking

Voditelj / Convenor: David A. Alexander

(namijenjeno samo psiholozima zaposlenima u vojsci i policiji / the workshop is for psychologists from police and army only)

10.30 - 11.00 Stanka za kavu / Coffee break

Dvorana I / Hall I

11.00 - 12.30 Sekcija: Psihologija obrazovanja 1

Predsjedava / Chairperson: Tajana Ljubin Golub

Rijavec, M., Ljubin Golub, T.

Development and Validation of the Academic Flourishing Scale

Ljubin Golub, T., Petričević, E.

The role of triarchic psychopathy in academic cheating

Flebus, G. B.

Measuring attitudes towards university examinations with the semantic differential technique

Mentus, T.

Validity of Marlowe-Crowne social desirability scale

Ćurković, K., Vlahović, T.

Suradničko učenje uz primjenu novih tehnologija: EmployID pristup u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje

Dvorana II / Hall II - Izlaganja / Papers

11.00 - 12.30 **Sekcija: Razvojna psihologija 1 / Djeca**

*Predsjedava/Chairperson: **Koraljka Modić Stanke***

Stojević, M., Lauri Korajlija, A.

Neki prediktori zadovoljstva majki pedijatrima i pridržavanja naputaka pedijatara

Stojanac, A., Oros, M., Petrović, J., Zotović, M.

Kvaliteta interakcije majka-dijete kod djece predškolskog i ranoškolskog uzrasta

Marinković, L., Radović, S.

Obiteljski rituali i socijalna kompetentnost djece predškolske dobi

Oros, M., Jerković, I.

Slaganje majki i očeva u procjenama problema u ponašanju djece

Ručević, S., Borovac, T., Vučković, S., Krupić, D.

Odnos problematičnih osobina ličnosti, izvršnih funkcija i problema u ponašanju kod djece predškolske dobi

Vučković, J., Modić Stanke, K.

Implicitni stavovi prema posvojenoj djeci - treba li budućim stručnjacima (dodatna) edukacija o temi posvojenja?

Dvorana III / Hall III

11.00 - 12.30 **Symposium V: Social identities in conflicted societies**

*Voditeljica / Convenor: **Margareta Jelić***

Jelić, M., Kamenov, Ž., Mihić, V., Bodroža, B., Jelić, D.

Various forms of national attachment in Croatia and Serbia with respect to relevant socio-demographic variables

Prot, S., Jelić, M., Saleem, M., Anderson, C. A.

Social identification predicts support for aggressive actions against Muslims by increasing intergroup threat and lowering collective guilt

Maloku Bërdyna, E., Derks, B., Van Laar, C., Ellemers, N.

Group-based threat and content of stereotypes among ethnic Albanians and ethnic Serbs in post-independent Kosovo

Bodroža, B., Jelić, D., Mihić, V., Jelić, M., Kamenov, Ž.

Pro-European orientation in Serbia and Croatia: contribution of socio-demographic characteristics, national attachment, European identity and perception of EU as a threat

*Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall***11.00 - 12.30 Sekcija: Klinička psihologija 1**

Predsjedava / Chairperson: Lidija Arambašić

Hrnčević, S., Jokić-Begić, N.

Psihosocijalni čimbenici razvoja sekundarne psihopatije: različiti rodni obrasci

Mirković, B., Čekrlija, Đ.

Povezanost spola, doživljava vlastite ličnosti i vizualnog merchandisinga sa sklonošću opsesivnom kupovanju

Živanović, M., Čerović, S., Bjekić, J., Božović, M.

Relationship between personality, self-evaluative traits and disordered eating

Georgievska, S., Denkova Zafirovska, F.

Emotional intelligence and locus of control in people addicted to alcohol

Roškar, S., Tančić Grum, A., Poštuvan, V., Podlesek, A., De Leo, D.

Guidelines for responsible reporting on suicide: Did they influence the way of suicide reporting in Slovenia?

Bračič, M., Roškar, S., Zager Kocjan, G., Jeriček Klanšček, H.

The Prevalence and Predictors of Suicidal Ideation among Slovene Adolescents

*Dvorana I / Hall I***12.30 - 13.00 Predstavljanje knjige Kolesarić, V.: „Status introspekcije u suvremenoj psihologiji“ (Alinea) – predstavljači: Mirjana Krizmanić i Dragutin Ivanec**

13.00 - 14.00 Stanka za ručak / Lunch Break***Predvorje Knjižnice FF / Lobby*****14.00 - 18.00 Poster sekcija 2****Prvi autor prezimena od N do Ž / First author's surname from N to Ž*****Dvorana I / Hall I*****14.00 - 15.30 Sekcija: Psihologija obrazovanja 2 / Sportska psihologija**
*Predsjedava / Chairperson: Nina Pavlin-Bernardić***Burić, I., Macuka, I., Penezić, Z., Slišković, A., Sorić, I.**

Testiranje recipročnosti odnosa između strategija emocionalne regulacije i emocija nastavnika nakon kontrole dispozicijske afektivnosti

Gospodnetić, F.

Kako volontersko iskustvo nastavnika određuje školsku klimu?

Kozina, M., Putarek, V., Vlahović-Štetić, V.

Ispitna anksioznost i percepcija nastavnog procesa: spolne razlike i odnos sa školskim postignućem

Matošić, D., Ntoumanis, N., Boardley, I. D., Sedikides, C.

The role of grandiose narcissism, beliefs about controlling interpersonal style and morality-related outcomes in sport coaches

Kalinić, L., Slošić, M., Ćuk, K.

Uloga suigrača u objašnjenju prednatjecateljske anksioznosti i sagorijevanja kod sportaša u timskim sportovima

Dvorana II / Hall II**14.00 - 15.30 Sekcija: Razvojna psihologija 2 / Stariji***Predsjedava / Chairperson: Andrea Vranić***Molan, M., Molan, M.**

To Be a Young Or Old Nurse, What Is the Difference?

Ambrosi-Randić, N., Tucak Junaković, I., Nekić, M.

Provjera alternativnog modela uspješnog starenja

Cujzek, M., Vranić, A.

Društvene igre kao oblik kognitivnog treninga za osobe starije životne dobi

Lučanin, D., Despot Lučanin, J., Bjelajac, A., Delale, E. A.
Longitudinalno predviđanje kognitivnih funkcija starijih osoba

Dvorana III / Hall III

14.00 - 15.30 **Simpozij VI: Izazovi psihosocijalnog rada s tražiteljima azila**
Voditelj / Convenor: Dean Ajduković

Ajduković, D., Bakić, H.

Model kontinuirane psihosocijalne skrbi za izbjeglice

Bakić, H., Stanković, N.

Skrining mentalnog zdravlja kod izbjeglica: pregled literature

Stanković, N.

Procjena mentalnog zdravlja izbjeglica i migranata

Pupačić, S.

Izazovi psihosocijalne integracije tražitelja azila

Čarija, M.

Specifičnosti savjetovanišnog rada s izbjeglicama

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall

14.00 - 15.30 **Simpozij VII: Lica i naličja profila subjektivne dobrobiti**
Voditeljica / Convenor: Vesna Gavrilov-Jerković

Jovanović, V., Lazić, M., Gavrilov-Jerković, V., Žuljević, D.

Tko tebe varijablom, ti njega osobom: Profili subjektivne dobrobiti na uzorcima studenata i odraslih u Srbiji

Lazić, M., Gavrilov-Jerković, V., Jovanović, V., Jerković, I.

Moj klaster je bolji od tvog: Životni događaji i strategije emocionalne regulacije kao korelati profila subjektivne dobrobiti

Žuljević, D., Rakočević, N., Jovanović, V., Jerković, I.

Ostala si uvijek ista - ili što se zbiva s subjektivnom dobrobiti na psihološkom tretmanu

Rakočević, N., Žuljević, D., Lazić, M., Gavrilov-Jerković, V.

Sve prolazi samo ja se mijenjam - analiza odlika klijenata psihološkog tretmana sklonih promjeni obrazaca subjektivne dobrobiti

15.30 - 16.00 **Stanka za kavu / Coffee break**

Dvorana VII / Hall VII

16.00 – 17.00 Pozvano predavanje / Keynote address
*Predsjedava / Chairperson: **Margareta Jelić***

Stephen David Reicher

“I, the people: towards a new psychology of authoritarianism”

Dvorana I / Hall I

17.00 - 18.30 Sekcija: Psihologija obrazovanja 3
*Predsjedava / Chairperson: **Vesna Vlahović-Štetić***

Putarek, V., Pavlin-Bernardić, N., Rovan, D.

Uloga ciljeva postignuća u odnosu između osjetljivosti na potkrepljenje i uključenosti u učenje fizike

Koludrović, M., Mišurac, I., Reić Ercegovac, I.

Neke odrednice školskog postignuća iz matematike i uspješnosti u rješavanju problemskih zadataka

Milovanović, I., Kodžopeljić, J., Pekić, J.

Matematičko samopoimanje kao moderator u odnosu između matematičke anksioznosti i matematičkog postignuća

Stančić, Z., Matejčić, K., Lisak, N.

Razumijevanje slušanog kod učenika trećih razreda inkluzivnih škola

Šakan, D.

Spolne i dobne razlike u akademskoj motivaciji

Dvorana II / Hall II

17.00 - 18.30 Simpozij X: Kako sport i tjelesno vježbanje povećavaju zadovoljstvo čovjeka u različitim područjima života?
*Voditeljica / Convenor: **Renata Barić***

Prosoli, R., Jelić, M., Barić, R.

Što određuje zadovoljstvo sportskim uspjehom: uloga perfekcionizma, dobi i spola sportaša

Leško, L., Barić, R., Lovričević, F.

Seksualno zadovoljstvo studenata kineziologije

Kašnar, T., Barić, R.

Kakve trenere sportaši žele, a kakve imaju?

Štefan, L., Prosoli, R.

Razlike u zadovoljstvu različitim aspektima kvalitete života te konzumaciji alkohola i cigareta između studenata i studentica

Dvorana III / Hall III

17.00 - 18.30 **Sekcija: Socijalna psihologija 2 / Međugrupni odnosi**
Predsjedava / Chairperson: Ajana Löw

Savić, N., Petrović, N.

Kolektivni narcizam i predrasude prema izbjeglicama

Matić, J., Löw, A., Bratko, D.

Predrasude prema imigrantima kod zagrebačkih maturanata: povezanost s osobinama ličnosti, desnom autoritarnosti i orijentacijom na socijalnu dominaciju

Pilipović, T., Löw, A.

Doživljaj prijeteće i europski i nacionalni identitet kao odrednice socijalne distance i agresivnih ponašajnih namjera prema izbjeglicama

Milošević Đorđević, J., Žeželj, I.

Belief in conspiracy theories: Is it typical of certain demographics?

Branković, M., Žeželj, I., Jovanović, O., Vladislavljević, M., Pavlović, M.

Different faces of low status: Support for dominant ideological views depends on the origin of low status

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall

17.00 - 18.30 **Sekcija: Dobrobit**
Predsjedava / Chairperson: Goranka Lugomer Armano

Bubić, A., Erceg, N.

Uloga stilova odlučivanja pojedinaca u objašnjenju konceptualizacija i doživljaja sreće

Lučić, L., Kaliterna Lipovčan, Lj., Brajša Žganec, A.

Hrvatsko longitudinalno istraživanje dobrobiti - prvi rezultati

Rosandić, M., Drapšin, M., Bogičević, V., Petrović, D., Rakočević, N.

Je li socijalna podrška moderator u odnosu između ranih negativnih iskustava i subjektivnog blagostanja?

Stanimirov, K., Mijatović, L.

The role of emotion regulation strategies in objective and subjective quality of life

Hedrih, V., Stojilković, A.

Zadovoljstvo poslom i zadovoljstvo životom mladih roditelja

Dvorana I / Hall I

18.30 – 19.00 Predstavljanje knjige „PsihoFESTologija 2 - psihološka znanost na popularan način“ – knjigu će predstaviti urednici i recenzenti

Restoran LOBBY – Ulica Ivana Lučića 2, Zagreb

20.00 Večera i druženje /
Conference Dinner

SUBOTA, 8. TRAVNJA 2017. / SATURDAY, APRIL 8, 2017*Dvorana I / Hall I*

09.30 – 11.00 **Sekcija: Biološka psihologija**
Predsjedava/Chairperson: Meri Tadinac

Radić, J., Jurin, T., Hauptfeld, V.

Sposobnost verbalnog pamćenja u kontekstu cerebralne disfunkcije i psihičkih smetnji

Bjekić, J., Čolić, M., Živanović, M., Milanović, S., Filipović, S. R.

The effect of noninvasive neuromodulation on object-location associative memory

Salkičević, S., Tadinac, M.

Jesu li u podlozi svakodnevnih smetnji kod AD/HD-a deficitni inhibicije i vremenske obrade te averzija prema odgodi?

Provjera Revidiranoga modela dvostrukoga puta

Nakić Radoš, S., Jelić, R., Jurjević, Đ., Roso Perić, I., Mužinić Bikić, Z.

Dob javljanja menarhe, emocionalna reakcija na menarhu i stavovi prema menstruaciji kod postmenarhalnih djevojaka

Hodko, T., Hromatko, I., Tomić, D.

Neke značajke glasa u funkciji menstrualnog ciklusa

Dvorana II / Hall II

09.30 – 11.00 **Sekcija: Psihologija seksualnosti**
Predsjedava / Chairperson: Tanja Jurin

Burić, J., Štulhofer, A.

Efekti sociodemografskih, socijalizacijskih, dispozicijskih te bihevioralnih čimbenika u dinamici slanja seksualno eksplicitnih poruka među adolescentima

Koletić, G.

Associations between Pornography Use and Adolescents' Risky Sexual Behaviors: A Longitudinal Study

Ciprić, A., Šević, S., Štulhofer, A.

Utjecaj korištenja seksualno eksplicitnih materijala na samo-objektivizaciju adolescenata: longitudinalna studija

Mrla, J., Jurin, T.

Seksualna self-shema, rodne uloge i seksualno zadovoljstvo žena

Dvorana III / Hall III

9.30 – 11.00 Sekcija: Razvojna psihologija 3 / Adolescenti
Predsjedava / Chairperson: Gordana Keresteš

Savić, T., Drezga, M., Mratinković, A., Zotović, M., Beara, M.
Stres kod adolescenata - povezanost s indikatorima mentalnog zdravlja

Rezo, I., Keresteš, G., Ajduković, M.

Privrženost roditeljima i internalizirani problemi u adolescenciji

Peterec Kotar, D.

Adolescents with severe conduct disorders - the possibilities of psychotherapeutic treatment

Vuić, A., Lauri Korajlija, A.

Društveni kontekst, iskustva i potrebe majki i trudnica adolescentne dobi u Hrvatskoj

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall

09.30 - 11.00 Sekcija: Psihologija ličnosti 3
Predsjedava / Chairperson: Zvonimir Galić

Sulejmanov, F., Spasovski, O., Platt, T.

The development of the humor structure appreciation scale and its relation to sensation seeking

Ružojčić, M., Parmač Kovačić, M., Galić, Z.

Test implicitnih asocijacija za mjerenje agresivnosti: provjera konstruktne valjanosti i otpornosti na lažiranje odgovora

Galić, Z., Trojak, N., Ružojčić, M., Zeljko, L.

Spremni preuzeti odgovornost? Validacija hrvatske verzije Testa uvjetovanog rezoniranja za mjerenje motiva za moć

Letina, S., Vedres, B.

A review of the association among psychological attributes and network variables: a network perspective

11.00 – 11.30 Stanka za kavu / Coffee break

Dvorana VII / Hall VII**11.30 – 12.30 Pozvano predavanje / Keynote address***Predsjedava / Chairperson: Lidija Arambašić***Nataša Jokić-Begić**

"Anksiozna osjetljivost ili tko se boji straha još?"

Dvorana I / Hall I**12.30 – 14.00 Sekcija: Klinička psihologija 2***Predsjedava / Chairperson: Anita Lauri Korajlija***Čuržik, D., Jokić-Begić, N.**

Uloga strepećeg kognitivnog stila i anksiozne osjetljivosti u fiziološkoj i subjektivnoj stresnoj reaktivnosti osoba sa i bez paničnoga poremećaja

Kolovrat, V.

Ekstraverzija kao medijator povezanosti ovisničkog korištenja Facebooka sa depresivnosti i anksioznosti

Čović, M., Jurin, T.

Uloga anksiozne osjetljivosti u kroničnim bolestima i različitim aspektima uzimanja lijekova

Pokrajac-Bulian, A., Kukić, M.

Vjerovanja o bolesti, tjeskoba zbog srčanih problema, simptomi depresivnosti i anksioznosti u oboljelih od kardiovaskularnih bolesti

Jakiša, M.

Dr Google i njegovi pacijenti: psihosocijalni prediktori internetskog pretraživanja simptoma

Dvorana II / Hall II**12.30 – 14.00 Simpozij IX: Psihosocijalna prilagodba mladih u riziku od siromaštva***Voditeljica / Convenor: Marina Ajduković***Rimac, I., Ogresta, J., Ružojčić, M.**

Odrednice psihosocijalnih ishoda mladih koji su odrastali u siromaštvu

Sušac, N., Skokandić, L., Rimac, I., Družić Ljubotina, O.

Uloga ekonomskih problema i roditeljskih ponašanja u iskazivanju internaliziranih i eksternaliziranih problema kod mladih

Družić Ljubotina, O., Kletečki Radović, M., Ajduković, M.

Kako danas žive mladi u uvjetima siromaštva: Perspektiva srednjoškolaca i njihovih roditelja

Rajter, M., Rezo, I., Ajduković, M., Kletečki Radović, M.

Individualni i kontekstualni faktori rizika za zlostavljanje djece kod majki: Uloga socijalne podrške u vrijeme ekonomskih teškoća

Dvorana III / Hall III**12.30 – 14.00 Simpozij X: On-line odrastanje: društvene mreže i socioemocionalno funkcioniranje srednjoškolaca**

Voditeljice / Convenors: **Gordana Kuterovac Jagodić, Inja Erceg, Vanja Putarek**

Tomaić, T., Novosel, M., Erceg, I.

Razlozi korištenja društvenih mreža i njihovo problematično korištenje kod srednjoškolaca različitog stupnja moralnog rasuđivanja i zavisnog samopoštovanja

Džida, M., Kapović, I., Putarek, V.

Aspekti socijalnog ponašanja i položaja u vršnjačkoj skupini te problematično korištenje društvenih mreža i razloga korištenja društvenih mreža

Raguž, A., Kuterovac Jagodić, G.

Školski uspjeh hrvatskih srednjoškolki i srednjoškolaca u funkciji učestalosti i motiva korištenja društvenih mreža

Drača, L., Profaca, N., Lazić, N., Klapan Ivandić, S. A., Erceg, I.

Hrvatski srednjoškolci na društvenim mrežama: Tko, što i kako?

Brezak, I., Lisac, P., Pešorda, D., Kuterovac Jagodić, G.

Tužni i sami na društvenim mrežama? Obilježja korištenja društvenih mreža kao prediktori depresivnosti i usamljenosti među srednjoškolcima

Multimedijalna dvorana u Knjižnici FF / Library Hall**12.30 - 14.00 Sekcija: Psihologija rada**

Predsjedava / Chairperson: **Darja Maslić Seršić**

Međugorac, V., Šverko, I., Babarović, T.

Izbor karijere u području održivog razvoja: testiranje socio-kognitivne teorije karijere

Tomas, J., Maslić Seršić, D., De Witte, H.

Psychological climate and perceived employability: Accounting for the effects of occupational self-efficacy

Babarović, T., Šverko, I.

Statusi profesionalnog identiteta i njihova uloga u razvoju karijere adolescenata

Černja, I.

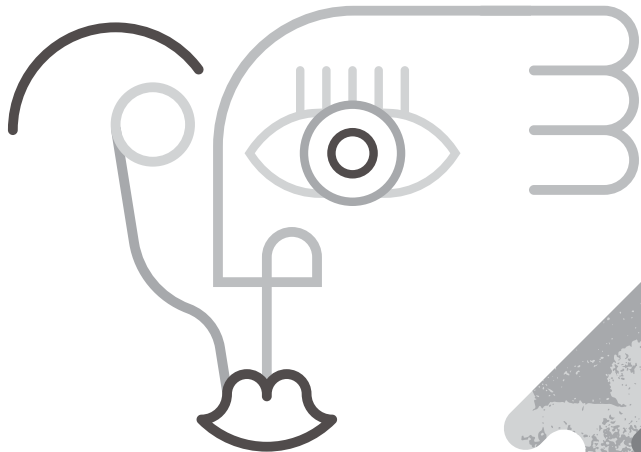
Validacija Skale motivacijskih osobina u kontekstu Teorije samodeterminacije

Čerović, S., Živanović, M., Bjekić, J.

Manifestations of personality in verbal production in the selection process

Dvorana III / Hall III

14.00 – 14.30 Svečano zatvaranje

PLENARNA PREDAVANJA KEYNOTE LECTURES

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

EARLY MENTAL HEALTH INTERVENTIONS AFTER MAJOR INCIDENTS: AN EVIDENCE-BASED APPROACH

David A. Alexander

*Principal Adviser, UK Police Services Associate
Scottish Police College, United Kingdom*

Throughout history, man has had to face catastrophes particularly in the fashion of natural events, such as floods, earthquakes, pestilence, and floods. In more recent times, to the list we need to add widespread military conflict and acts of terrorist violence. It is disturbing, however, to note that so many lessons learned from dealing with previous incidents are forgotten. This is unacceptable and inexcusable. It is wasteful of limited resources, and it is disrespectful of those who have suffered and lost so much due to earlier adversity. It is essential that those who respond to the needs of those caught up in contemporary major incidents pursue as best they can strategies and tactics, which are substantiated by the best evidence available. In his keynote address Emeritus Professor Alexander will outline the history of our approach to victims of major trauma; how people typically react to such events at an individual and community level, and how we can identify those at most risk of having significant difficulties of adjustment. He will expose some of the myths about disasters and other major trauma. In particular, he will highlight two messages. First, we must recognise that resilience is the norm, particularly if we provide the correct early assistance. Second, evidence-based care should be delivered in step-wise fashion which acknowledges that basic needs should be addressed first [e.g., through Psychological First Aid], and specialist mental health services should be reserved for those who later display genuine psychopathology.

ANKSIOZNA OSJETLJIVOST ILI TKO SE BOJI STRAHA JOŠ?

Nataša Jokić-Begić

Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

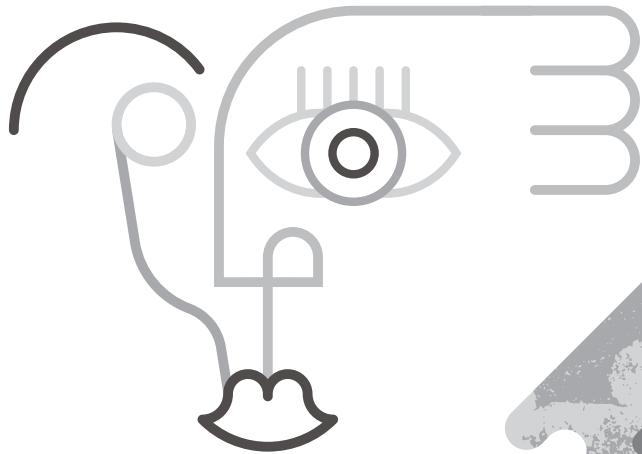
Anksiozna osjetljivost je strah od anksioznosti i s njom povezane fiziološke pobuđenosti. Osobe s visokom anksioznom osjetljivošću imaju snažan osjećaj kako će sam doživljaj anksioznosti dovesti do tjelesne i psihičke katastrofe ili negativne socijalne procjene. Strahuju da će primjerice pojačano lupanje srca uzrokovati srčani udar, da je nedostatak koncentracije znak nadolazećeg ludila ili da će se zbog vidljivih simptoma tjeskobe osramotiti pred drugima. Osobe s niskom anksioznom osjetljivošću simptome straha doživjet će kao umjereno nelagodne, no ništa više od toga. Visoka anksiozna osjetljivost je čimbenik ranjivosti koji izravno ili neizravno te u većoj ili manjoj mjeri ima utjecaj na razvoj i održavanje različitih psihičkih i tjelesnih poremećaja i bolesti. Zadnjih se godina anksiozna osjetljivost sve češće povezuje s konstruktom interoceptivne svijesti, odnosno svijesti o nastalim promjenama unutar tijela. Neki pojedinci svoje tjelesne i/ili psihičke promjene, u vidu autonomnog uzbuđenja, doživljavaju opasnim, aktivirajući novi val autonomnog uzbuđenja, a drugi pak ne. Istraživanja su pokazala da anksiozno osjetljivi pojedinci reagiraju na tjelesne promjene i onda kada su one izazvane podražajima koji kod većine ljudi ne izazivaju anksioznost. Novija istraživanja pokazuju kako izlaganje interoceptivnim promjenama blagotvorno djeluje na brojne psihičke smetnje, a mehanizam djelovanja je upravo preko ublažavanja anksiozne osjetljivosti. U predavanju će biti prikazane teorijske i empirijske spoznaje do kojih se došlo od kada se, sredinom 1980-tih, konstrukt anksiozne osjetljivosti počeo značajnije istraživati. Prikazivanjem rezultata niza novijih istraživanja, od kojih su neka provedena i kod nas, približit će se ovaj konstrukt koji opravdano privlači sve više znanstvene i stručne pažnje. Poseban će naglasak biti stavljen upravo na vezu anksiozne osjetljivosti i interoceptivne svijesti, jer je riječ o spoznajama koje mogu znatno promijeniti dosadašnja shvaćanja o nastanku i održavanju psihičkih i tjelesnih smetnji, te njihovu liječenju.

I, THE PEOPLE: TOWARDS A NEW PSYCHOLOGY OF AUTHORITARIANISM

Stephen David Reicher

University of St. Andrews, St. Andrews, United Kingdom

With Donald Trump in power in the United States, Vladimir Putin in Russia, Xi Jinping in China and Narendra Modi in India, we live in times of strong charismatic leaders where opposition is suppressed and liberal democracy is increasingly under threat. Once again, this is an age of authoritarianism. Once again, the challenge to psychologists is to understand how and why autocracy achieves its hold over ordinary people. In the past, the dominant account derived from Adorno's work on the Authoritarian Personality. This rooted its explanation within the individual, seeking to identify a stable configuration of values and attitudes, which lead people to defer to those with power and deflect their hostility onto those without. The approach is now nearly 70 years old and ignores recent developments in social psychology concerning the importance of groups and of leadership in understanding social and political action. In this talk, I propose a new psychology of authoritarianism based on these developments. The key to this new psychology is to analyse authoritarianism as a function of the relationship between leaders and followers in social groups. I first examine how leaders gain authority by presenting themselves as prototypical of group identity and as acting for the group interest while, at the same time, presenting their rivals as atypical and failing to support the group interest. I then examine how leaders outlaw debate or dissent by presenting any criticism of themselves personally as an attack upon the group. Finally, I examine how domination depends as much upon manipulating the meta-beliefs that people hold (what they think others think) as their actual beliefs. In order to illustrate the various techniques involved in these processes, I shall use a range of historical examples, but I shall focus in particular upon the candidacy and presidency of Donald Trump.

SIMPOZIJI SYMPOSIA

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

POČASNI SIMPOZIJ / HONORARY SYMPOSIUM ALIJA KULENOVIĆ

8TH INTERNATIONAL PSYCHOMETRIC SYMPOSIUM ALIJA KULENOVIĆ

Convenor: Vesna Buško

*Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology,
Zagreb, Croatia*

We are pleased and honored to announce our next international psychometric symposium devoted to the memory of our Professor Alija Kulenović. It is a great pleasure to say that this event takes part for the eighth time including again a list of valued contributions by a group of colleagues varied in many ways: in terms of age, professional and academic experience, or specific area of scientific interest and expertise, but all committed to the study of psychological measurement, and dealing with psychometric issues either from its theoretical, methodological or predominantly applied standpoint. The Symposium gathered again scientists from a number of different countries. We are delighted to note that the program includes eleven presentations offered by authors coming from Austria, Germany, Slovenia, Sweden, UK, USA, Bosnia and Herzegovina, and Croatia. Based on the major focus of each of the contributions the program is divided this year into two parts. The talks given in the first part center largely on the assessment issues and the use of psychometric theory to test the quality of particular operationalization attempts. The portrayal of specific psychological instruments will be offered, including both well-known tests with decades of tradition, such as the Adaptive Intelligence Diagnosticum (K. Kubinger), and the new approaches and methods at measuring personality (Z. Galić et al.). Also, the use of specific analytic solutions, such as local structural equation modeling (A. Hildebrandt et al.), and the application of test theories, in answering substantive (A. Mujagić & V. Buško) and/or validation questions (U. Mikac et al.) will also be presented. The second part of the Symposium comprises the talks dealing mainly with different methodological solutions applied to measurement issues, such as the use of centroid clustering analysis (F. Prot & S. Prot) or the treatment of the measurement invariance problem demonstrated on real-life (V. Takšić et al.) or simulated data (B. Rebernjak). Moreover, a question of informative fit indices in the context of scale construction under Rasch model will be exemplified (G. Sočan). Finally, the implications of extra information contained in item responses, such as time on task (D-B. Čepulić et al.) or confidence level (D. Ljubotina), for the quality of measurement will also be discussed.

TIME ON TASK EFFECTS IN OBJECT COGNITION

**Dominik-Borna Čepulić¹, Andrea Hildebrandt², Werner Sommer¹,
Oliver Wilhelm³, Florian Schmitz³**

¹Humboldt University Berlin, Department of Psychology, Berlin, Germany

²Ernst-Moritz-Arndt-University of Greifswald, Greifswald, Germany

³University of Ulm, Department of Psychology, Ulm, Germany

We usually describe a certain ability by measuring either speed or accuracy. In addition, most research in psychometrics focus only on between-person variance of these measures. However, the total observed variance reflects both, a within- and a between-person component. Although we often treat speed and accuracy as separate measurements, several approaches have been suggested for parameterizing them simultaneously. For example, the speed-accuracy trade-off in the context of diffusion modelling has been defined as a within-person phenomenon proposing that the longer people work on a certain task, the more probable it is that they will solve it correctly. This is assumed to be due to the larger amount of information, which can be processed by those individuals who take more time to work on the task. Contrary to this notion, research suggests that more time invested does not necessarily lead to correct responses – when a task can be automatically processed, quicker responses reflect a higher ability level, and therefore also a greater probability of correct answers. In the present study we investigated the within person speed-accuracy relationship (time on task effects) in a broad battery of object recognition tasks, including face cognition. Specifically, we predicted that the direction of this relationship depends on the content domain. For objects that are presumably processed in a feature-based manner, we hypothesized that greater time on task is related with higher accuracy. Conversely, in face processing which is conceived as automatic and holistic, we predicted that fast responses are associated with high accuracy. We applied a visual memory task with 10 different object categories measuring short-term objects recognition skills of $N = 186$ younger adults. Mixed effects logistic regression modeling was used to predict accuracy from speed and to parameterize the between person and between item variability of this relationship. The results show similar patterns of positive relationship for all object categories, including faces. This means that faster responses are generally more likely to be correct, irrespectively of the content domain. We conclude that time on task effects do not differentiate face from object cognition.

PERSONALITY ASSESSMENT: A COMPARISON OF CONDITIONAL REASONING TESTS AND SELF-REPORT QUESTIONNAIRES USING EYE-TRACKING DATA**Zvonimir Galić¹, Andreja Bubić², Tihana Cuzek¹, Nataša Juničić³**

*¹Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

²University of Split, Split, Croatia

³Sigurnost Educa, Zagreb, Croatia

The conditional reasoning tests seem to be a promising new approach to measuring important personality constructs. In order to collect personality data, conditional reasoning researchers do not rely on self-reports but analyze performance on a set of inductive reasoning tasks. The conditional reasoning scores were shown to predict various criteria over and above self-report personality measures, and seem unsusceptible to socially desirable responding (James & LeBreton, 2012). Even more interestingly, conditional reasoning researchers claim that these tests capture significant aspects of unconscious, implicit personality. In our study we wanted to elucidate the process of responding to the conditional reasoning measures by combining test responses with eye-movement data collected using the eye-tracking methodology. We performed two within-subject designed studies where participants completed both conditional reasoning tests (for aggression in Study 1, and power motive in Study 2) and self-report personality questionnaires under honesty and simulated personnel selection instructions. In addition to the test responses, we recorded the participants' eye movements during responding in both situations. Our findings were consistent with the claim that conditional reasoning tests and self-report measures capture different psychological processes. On the one hand, while faking self-report measures, in both studies participants gave more desirable responses and devoted less attention to the responding process, as indicated by their eye-movement data. On the other hand, the responses on the conditional reasoning measures were unchanged between honest responding and simulated selection situations, independent whether the test responses or eye-tracking data were used as the indicators of the response process.

THE SPECIFICITY OF SOCIO-EMOTIONAL ABILITIES IN TYPICALLY DEVELOPING AND AUTISTIC CHILDREN AND ADOLESCENTS: ESTIMATED DIFFERENTIAL LIFESPAN GRADIENTS BY MEANS OF LOCAL STRUCTURAL EQUATION MODELING

Andrea Hildebrandt¹, Anastasia Petrakova², Elisabeth Kurnoth²

¹Ernst-Moritz-Arndt-University of Greifswald, Germany

²Humboldt-University Berlin, Germany

Recently, we studied the uniqueness of individual differences in facial emotion perception as compared with face identity processing and general cognitive abilities in young adulthood and across the late lifespan. We found less emotion specificity in perception above the mentioned ability domains. These findings that focused on young adulthood, seek for a developmental perspective on individual differences and a study of the relationship in developmental disorders of socio-emotional abilities. We assume that the limited emotion specificity in young adulthood is due to the well-acquired conceptualization of emotion signals that do not further differentiate across young adults. The dependency of emotion perception on cognitive and facial identity processing related abilities is assumably less pronounced in early childhood and in autism spectrum disorders (ASD). On two independent samples of children and adolescents (N = 338; N = 166 out of which n = 28 with ASD), within an age range of 6 to 21 years, we will first exemplify estimated life-span gradients of face cognition versus general cognitive ability associations and second we will address the relation of face identity and facial emotion perception ability in typically developing and autistic children and adolescents. From a methodological point of view, we will show how Local Structural Equation Modeling can be used to flexibly study life-span gradients estimated on the level of latent variables. We will discuss implications of results for individual differences and developmental theories of socio-emotional competences.

PRACTICAL ASSERTION OF PAPER-AND-PENCIL ADAPTIVE TESTING: 30 YEARS OF EXPERIENCE WITH THE INTELLIGENCE TEST-BATTERY ADAPTIVE INTELLIGENCE DIAGNOSTICUM (AID)

Klaus D. Kubinger¹

*¹University of Vienna, Faculty of Psychology,
Vienna, Austria*

Adaptive testing has stood the test in practice over forty years – when computerized tailored testing applies (see for a current review Kubinger, 2015, in print). However, in the case of especially young children, they may not be tested with a computer but individually under a psychologist's supervision, and in these cases, the use of some branched testing design may be the method of choice. Thereby the items are clustered in advance according to some intended cluster averages of item difficulty parameters. After each administered cluster of items, the optimally informative next item cluster is presented to the testee. Consequently, there is no online ability parameter estimation needed after each administered item (cluster), but all ability parameter estimations can be done in advance. However, this approach is none too well known. Here the respective conceptualization of the Adaptive Intelligence Diagnosticum (AID) is given. Apart from practitioners' 30 years lasting approval, this branched adaptive testing test-battery has proven to have a shorter administration time, accompanied by a much higher accuracy of measurement (reliability). Lastly, there hardly ever occur achievement motivational problems in testees, either due to many too easy items or due to many too difficult items.

WHEN THE ANSWER IS CORRECT, BUT THE TEST-TAKER IS UNSURE - ON THE CORRELATES OF CONFIDENCE LEVEL IN TEST ITEM ANSWERS

Damir Ljubotina¹

*¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology,
Zagreb, Croatia*

The essential information for interpretation of knowledge and ability test results is the response accuracy. Computer based testing enabled conceptually new information on time spent solving the item and also enabled adding the ratings of the degree of respondents' confidence in their responses. Although confidence ratings have been used in psychology research, in the field of test theory they have been seldom considered (Jonsson & Allwood, 2003; Yen et al., 2010). Some authors reported that alpha coefficient increased with the confidence in the answers, while others discussed the option of weighting responses with confidence ratings. The aim of this study was to investigate the utility of confidence ratings in item analysis, in evaluation of individual results, and to explore some of its correlates. Results were obtained on a sample of 279 university students and 97 high school students. Some personality measures (conscientiousness, impulsivity, neuroticism, self-competence, perfectionism and three dimensions of temperament), test-taking strategies, test-taking behaviour, and metacognition were investigated as possible correlates. Information on accuracy and solving speed, and confidence ratings were collected for each item of the cognitive ability test. On the item level, average confidence rating had relatively strong correlations to difficulty level and average solving speed. Number of correct responses and metacognition were significant predictors of confidence ratings, and to a lesser extent self-competence and test anxiety. The hypothesis that participants with more developed ability will show significantly higher confidence when giving a correct answer than when giving an incorrect one was partly supported. This kind of the difference in confidence ratings is usually smaller for participants with less developed ability. These analyses suggest that correct and incorrect answers should be analysed separately. Confidence rating as a supplemental indicator of test quality demonstrated satisfactory psychometric characteristics.

LOGISTIC AND LINEAR MODELS AS A FRAMEWORK FOR THE ANALYSIS OF THE MODIFIED VERSION OF SOCIAL PARTICIPATION QUESTIONNAIRE

Una Mikac¹, Andrea Hildebrandt², Vesna Buško¹, Laura Kaltwasser³

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Zagreb, Croatia

²Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald

³Humboldt-Universität zu Berlin, Berlin School of Mind and Brain, Berlin, Germany

Test developers use different psychometric models depending on the theoretical background of the scale to be developed. The essential difference for the model choice relies on the theoretical assumption about the nature of a scale behind recorded answers. If the recorded answers are polytomous, but no continuous scale can be assumed behind recorded responses, in an item response theoretical framework logistic relation between item and trait is to be modelled. However, if polytomous answers can be assumed to thresholds along a continuous scale, confirmatory factor models can be used to model the relation between item and trait. We will compare information attained from the use of different psychometric modelling approaches in test development with a focus on the consolidation of the different approaches regarding the structure of the data. The analyses will be performed on responses of 219 participants on the 30-item Social Participation Questionnaire, adapted and translated to German. Social participation contributes to quality of life (Baum et al, 2000) and could be used as an indicator of social activity. The instrument was first developed in context of Rasch theory with the presumed unidimensional structure, although groups of items based on content were recognized based on expert knowledge (Densley, Davidson, & Gunn, 2013). The authors of the questionnaire stressed the need to explore the facets of social participation. Our data indicate two higher-order factors when using factor analysis, while principal component analysis of Rasch residuals does not show strong deviations from unidimensionality. Therefore, we performed the item analysis on the whole questionnaire and on the two subscales using both logistic and linear models. The influence of different outcomes of the analyses on the decisions on the final version of the questionnaire will be discussed in the light of different theoretical backgrounds, with practical implications for future instrument development.

UNTANGLING THE SOURCES OF INTER- AND INTRAINDIVIDUAL VARIABILITY IN LEARNING MOTIVATION WITHIN LATENT STATE-TRAIT (LST) FRAMEWORK

Amela Mujagić¹, Vesna Buško²

¹University of Bihać, Bihać, Bosnia and Herzegovina

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Zagreb, Croatia

Socio-cognitive models of learning motivation have emphasized situational specificity of this process for more than two decades and the need to shift from trait-based to more dynamic conceptualizations and measurement of motivation was highlighted at the beginning of the century. However, when it comes to the assessment of this construct, it seems that studies with a single data point prevail. If learning motivation is measured in two or more time points, then developmental trends are usually considered (i.e. in both cases it is treated as trait-like entity). The paper will demonstrate how psychometric theory and repeated measurement design can be used to analyze dispositional and situational variability of learning motivation processes and its potential correlates. Results of two studies will be presented, both anchored in psychometric LST framework (Steyer, Ferring, & Schmitt, 1992). Different latent variable models developed within this framework were used to test hypotheses about situational specificity of learning motivation and sources of its inter- and intraindividual variability. The first study, conducted on the sample of 153 university students attending one course, suggested that self-report measures of learning motivation, contextualized on the course level, could capture variability in learning motivation across different occasions. However, intrinsic and extrinsic motivation seemed to be different regarding their proneness to situational influences as indicated by consistency and situational specificity coefficients. These results were replicated in the second study conducted on the sample of 297 university students, where hypotheses about personality traits as potential sources of inter- and intra-individual variability in learning motivation were also formulated and tested via extended SEM models.

CLUSTERING AS A TOOL IN SEARCHING FOR ALTERNATE FORMS OF COMPOSITE MEASURING INSTRUMENT

Franjo Prot¹, Sara Prot²

¹University of Zagreb, Faculty of Kinesiology, Zagreb, Croatia

*²Coventry University, School of Psychological,
Social and Behavioural Sciences, United Kingdom*

Method of centroid clustering analysis was applied on the representative collection of items in order to select two sets of items for two alternate questionnaire forms. The procedure starts with data on representative collection of items. Projections on the first principal component enables items orientation to be detected. Two third of items with highest loadings after reflection were preliminary selected. Centroid clustering procedure enabled coupling of most similar items. One of the pared items was selected for the first list and another item for the second list. Standard psychometric analysis of metric properties of composite measurement for two alternate forms was provided. Relation of corresponding two first principal components was established. An example is presented; it consists of representative collection of 78 items of attitudes toward science (Prot, S., 2015) which have been produced as a basic pool for construction of consistent scale. This collection of items was given to 322 subjects. Two alternate forms with 29 items from pared items were selected. Reliability of simple summation component of standardized items of the first form is .956 and of the second form is .945. Correlation of two corresponding first principal components of alternate forms is .973.

PROBING THE DIFFERENCE IN THE MEANING OF LATENT VARIABLES UNDER PARTIAL INVARIANCE: A MONTE CARLO SIMULATION

Blaž Rebernjak¹

*¹University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Zagreb, Croatia*

Testing for measurement invariance across groups or in time is an important step in test validation and a prerequisite to comparing latent variables and their relationships across groups or occasions. In this study, we employed the multi-group CFA approach to test the difference in the meaning of the latent variable of interest (X) under partial metric invariance. The issue of partial invariance has been a controversial topic since the idea was first introduced (Byrne, Shavelson & Muthen, 1989). It entails fixing some (at least two) instead of all parameters to be equal across the two samples. Data were generated according to a multi-group two factor CFA population model specified for all situations. Of the two factors, one (Y) had the same loadings for all indicators in all groups and situations and served as a reference construct. The parameter of interest was the covariance estimate between X and Y under various situations that violated the invariance of X between the two groups to various degrees. We varied the number of indicators, number of noninvariant indicators and the size of the discrepancy between the groups. The resulting coefficient was calculated in a large number of samples and the average was compared for fully invariant, partially invariant and non-invariant cases.

MODEL MISFIT AND MEASUREMENT DISTORTIONS IN RASCH SCALING**Gregor Sočan¹***¹University of Ljubljana, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia*

The Rasch model is a popular measurement model in behavioral sciences. Since it is a latent trait model, the evaluation of the model fit is a crucial element of the process of constructing measures. Several techniques for the goodness-of-fit evaluation are available, which are based on general statistical principles of model fit evaluation. Unfortunately, the obtained statistics do not have a clear practical interpretation, and the proposed cut-offs often lack a clear rationale. On the other hand, we argue that applied measurement disciplines would benefit from fit measures directly reflecting the impact of misfit on the quality of measurement outcomes. We shall present such a descriptive goodness-of-fit indicator based on simulation and resampling, which can be easily implemented using the R software. We shall illustrate the approach using a practical example and discuss the relation between the proposed fit statistics and popular fit indices like infit and outfit.

VALIDATION OF DIFFERENT PROCEDURES FOR THE ASSESSMENT OF MEASUREMENT INVARIANCE IN CROSS-CULTURAL STUDIES

Vladimir Takšić¹, Tamara Mohorić¹, Ana Ćosić Pilepić¹, Bo Molander², Stefan Holmström²

¹University of Rijeka, Department of Psychology, Rijeka, Croatia

²Umea University, Department of Psychology, Umea, Sweden

In the last two decades an increased interest in procedures for assessment of invariance emerged, resulting in the development and modernization of procedures. The main goal of cross-cultural studies is comparison of constructs and scores between samples in various countries. Early studies had some common methodological problems: a) cross-cultural similarities and differences were often not statistically tested, b) lack of rationale for selecting countries, c) no check on quality of translation/ adaptation. Application of assessment methods to different languages and cultural backgrounds, without taking in account these problems, can result in questionable cultural comparability. Researchers should give specific attention to structural equivalence and metric invariance of measures. Measurement invariance is related to the degree to which items and constructs have an equivalent meaning for individuals of different cultural backgrounds. Statistical techniques for evaluating DIF items allow us to compare any groups defined by the researcher in order to secure that the members of the compared groups have the same probability of answering the items correctly if they have the same level of latent variable. The Emotional Skills and Competence Questionnaire (ESCQ) has been translated and validated in several languages, and had shown proper psychometric properties. Several previous analyses of DIF items of ESCQ were published (Molander, Holmstrom & Takšić, 2009; 2011), using different DIF statistics – e.g. based on ordinal logistic regression or on Mantel-Haenszel methods (through newly developed GMHDIF program; Fidalgo, 2011). Result from these studies will be presented with an additional examination of methodological issues specific for validation of different statistical procedures for accurate assessment of invariance in cross-cultural studies.

SIMPOZIJ I / SYMPOSIUM I

RAZVOJ KARIJERE MLADIH

Voditelji: Iva Šverko¹, Toni Babarović¹*¹Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska*

Tijekom adolescencije mladi prolaze kroz vrlo burno razdoblje razvoja i konstrukcije karijere. Oni osvještavaju svoje preferencije i kompetencije i pokušavaju ih ostvariti kroz odgovarajuće profesionalne ciljeve. Grade svoj profesionalni identitet i teže se uključiti u poslove ili studije koji će im odgovarati i pružati zadovoljstvo. Ukoliko donesu dobre profesionalne odluke, bit će zadovoljni ishodom tranzicije – uspješni u novoj okolini, zadovoljni svojim postignućima, motivirani novim radnim zadacima. Za postizanje povoljnih ishoda tranzicije, ključno je kontinuirano samostalno upravljanje karijerom. Koje su osobine koje mladima pomažu u tom procesu? Kakva je uloga socijalne mreže? Snalaze li se mladi u novim okolinama? Kako uravnotežuju privatnu i poslovnu ulogu? U okviru simpozija Razvoj karijere mladih, istraživači će pokušati dati odgovore na ta i druga pitanja. Dženana Husremović i Ena Hubić predstaviti će kako studenti vide svoje generičke vještine, razlikuje li se njihova percepcija od percepcije poslodavaca te koje vještine smatraju najvažnijim kod zapošljavanja. Potom će Ivona Čarapina i Darja Maslić Seršić prezentirati nalaze longitudinalne studije o važnosti socijalnog kapitala u tranziciji mladih na posao. Vladimir Hedrih izložit će nalaze o ulozi osobina ličnosti pri određivanju izraženosti konflikta radne i obiteljske uloge kod mladih zaposlenika. Andreja Bubić predstaviti će nalaze dviju studija o važnosti samoefikasnosti u odlučivanju o karijeri za studentska očekivanja o profesionalnim ishodom. Na kraju, Iva Šverko i Toni Babarović predstaviti će važnost profesionalne adaptabilnosti i profesionalnog identiteta za uspješnu tranziciju nakon srednje škole. Objedinjujući ova istraživanja u zajedničku temu, cilj nam je sagledati odrednice uspješne tranzicije karijere mladih te kroz raspravu istaknuti pristupe i intervencije koje mladima mogu pomoći u tom procesu.

VAŽNOST SAMOEFIKASNOSTI U ODLUČIVANJU O KARIJERI ZA STUDENTSKA OČEKIVANJA O PROFESIONALNIM ISHODIMA

Andreja Bubić¹

¹Filozofski fakultet, Split, Hrvatska

Uvjerenja pojedinaca o vlastitim osobinama i sposobnostima predstavljaju važne činitelje koji utječu na postavljanje očekivanja u različitim segmentima života, kao i krajnje ishode ponašanja pojedinaca. U tom kontekstu, prethodna istraživanja upućuju na važnost samoefikasnosti u odlučivanju o karijeri za proces donošenja profesionalnih odluka te ponašanja usmjerena razvoju karijere. U izlaganju ćemo prezentirati dva istraživanja kojima su ispitana očekivanja studenata o zapošljavanju nakon završetka studija, kao i njihova veza sa samoefikasnošću u odlučivanju o karijeri. U prvom istraživanju ispitan je optimizam studenata vezan uz mogućnost zapošljavanja nakon studija, pri čemu je kao značajni prediktor tog optimizma izdvojena percepcija studenata o mogućnostima zapošljavanja u Hrvatskoj općenito, kao i njihova samoefikasnost u odlučivanju o karijeri. Nadalje, doprinos globalne samoefikasnosti i percipirane akademske podrške studentском optimizmu bio je posredovan njihovom samoefikasnošću u odlučivanju o karijeri. U drugom istraživanju nismo dobili dodatnu potvrdu da je da samoefikasnost u odlučivanju o karijeri objašnjava dodatnu povezanost između uvjerenja o vlastitim sposobnostima i studentskih očekivanja o profesionalnim ishodima. Pri čemu smo se usmjerali na dve dodatne vrste uvjerenja koje uključuju temeljnu samoevaluaciju i samopercipiranu zapošljivost studenata. Dobiveni rezultati iz ovog istraživanja temeljnu samoevaluaciju, samopercipiranu zapošljivost i samoefikasnost u odlučivanju o karijeri kao statistički značajne prediktore studentskih očekivanja, pri čemu je doprinos temeljne samoevaluacije i samopercipirane zapošljivosti tim očekivanjima bio posredovan samoefikasnošću u odlučivanju o karijeri. Ukupno gledajući, ova istraživanja upućuju na značaj samoefikasnosti u odlučivanju o karijeri za studentska razmišljanja o karijeri, kao i njezinu povezanost s ostalim oblicima uvjerenja pojedinaca o sebi i svojim sposobnostima.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRŽB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRŽB 2017**

STJECANJE I GUBITAK SOCIJALNOG KAPITALA TIJEKOM TRANZICIJE IZ OBRAZOVNOG SUSTAVA NA TRŽIŠTE RADA: JEDNOGODIŠNJE PRAĆENJE (NE) ZAPOSLENIH DIPLOMANATA

Ivona Čarapina¹, Darja Maslić Seršić²

*¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju,
Sveučilište u Mostaru, Mostar, Bosna i Hercegovina*

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati promjene u socijalnom kapitalu i njegovu ulogu u traženju posla i zapošljavanju tijekom tranzicije iz obrazovnog sustava na tržište rada. Individualni socijalni kapital je konceptualiziran kao resurs koji pojedinac može ostvariti kroz svoje socijalne veze. Ključne varijable bile su individualne samoprocjene: veličine mreže, socijalnog statusa osoba s kojima je pojedinac umrežen i snage veza, a podaci su prikupljeni longitudinalno na prigodnom uzorku diplomanata nekoliko sveučilišta u Bosni i Hercegovini (N=303) – neposredno nakon stjecanja diplome te 6 mjeseci, odnosno godinu dana nakon ulaska na tržište rada kada je 138 (45%) njih bilo zaposleno, a 165 (65%) još uvijek bilo nezaposleno. Rezultati su pokazali da su se diplomanti, koji su se uspjeli zaposliti, razlikovali u strukturalnim karakteristikama socijalne mreže već u prvoj točki mjerenja – imali su veće mreže, s jačim vezama i kontaktima višeg statusa već neposredno nakon diplomiranja. Socijalni kapital mijenjao se i tijekom vremena i to u interakciji s radnim statusom: zaposleni su proširili mrežu, kao i jakost veza, dok su nezaposleni izvijestili o užoj mreži i manjoj povezanosti s kontaktima višeg statusa. Rezultati će biti raspravljeni u kontekstu teorije konzervacije resursa te metodoloških ograničenja istraživanja koja proizlaze prvenstveno iz prigodnog uzorka te podataka koji se temelje na samoprocjenama. S obzirom da je kvaliteta i kvantiteta socijalnih kontakata povezana s uspješnim traženjem posla, dobiveni nalazi o stjecanju i gubljenju socijalnog kapitala tijekom tranzicije s fakulteta na tržište rada mogu imati primjenu u predviđanju karijernog uspjeha mladih osoba komparabilnog ljudskog kapitala te biti korišteni u intervencijama koje imaju za cilj poticanje zapošljivosti i sprječavanje socijalne isključenosti.

DIMENZIJE LIČNOSTI KAO PREDIKTORI KONFLIKTA POSLA I OBITELJI KOD MLADIH ZAPOSLENIKA

Vladimir Hedrih¹

¹Filozofski fakultet, Niš, Republika Srbija

Cilj ovog rada bio je ispitati u kojoj mjeri osobine ličnosti određuju intenzitet konflikta posla i obitelji kod zaposlenih mladih osoba što je ispitano na poduzorku od 355 sudionika istraživanja starosti od 18 do 29 godina. Poduzorak je preuzet iz geografskog klaster uzorka od 2023 stanovnika Srbije prikupljenog u okviru „Studije diverziteta odnosa na poslu i u porodici u Srbiji“. Sudionicima je dana PORPOS baterija, namjenski konstruiran instrument koji se sastoji od 389 čestica, grupiranih u niz kratkih skala namijenjenih procjeni većeg broja konstrukata. U ovom radu korištene su mjere dimenzija ličnosti velikih pet, mjera konflikta posla s obitelji i mera konflikta obitelji s poslom, dobivene preko kratkih skala sadržanih u ovom instrumentu. U ispitivanom poduzorku 45.6% sudionika je bilo muškog spola. Kada je u pitanju konflikt obitelji s poslom, statistički značajni prediktori ove varijable na poduzorku muškaraca su Neuroticizam ($\beta = .35$) i Savjesnost ($\beta = -.26$), dok je na poduzorku žena to samo Neuroticizam ($\beta = .19$). Prediktivna moć ovih regresijskih modela je više nego dvostruko veća na poduzorku muškaraca ($R^2 = .27$) nego na poduzorku žena ($R^2 = .09$). Kada se razmatra mogućnost predikcije konflikta posla s obitelji, kao statistički značajan prediktor na poduzorku žena izdvaja se samo Neuroticizam ($\beta = .32$), dok su na poduzorku muškaraca to Ekstraverzija ($\beta = -.29$) i Suradljivost ($\beta = .21$). Prediktivne moći modela dobivenih na poduzorcima muškaraca i žena za konflikt posla s obitelji su slične ($R^2 = .14$ za muškarce, odnosno $.16$ za žene). Modeli su dobiveni postupkom linearne regresije. Rezultati pokazuju da intenzitet konflikata posla i obitelji kod mladih zaposlenika u određenoj mjeri ovisi o osobinama ličnosti, ali da te osobine nisu iste kod muškaraca i žena.

GENERIČKE VJEŠTINE I NJIHOVA PERCIPIRANA VAŽNOST PRI ZAPOŠLJAVANJU

Dženana Husremović¹, Ena Hubić¹

¹Filozofski fakultet, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Stopa nezaposlenosti mladih u BiH kreće se od 42.18% do 60% pri čemu su polovina nezaposleni preko dvije godine, stoga fenomen zapošljivosti mladih ima veliki značaj u BiH. Career EDGE model (Pool i Sewell, 2007) pretpostavlja da je zapošljivost kombinacija iskustva, znanja, generičkih vještina i emocionalne inteligencije. Generičke vještine mogu pospješiti uspjeh na studiju te se prenose u različite kontekste, prvenstveno radne (Bennett i sur., 1999). Poslodavci traže diplomirane studente s vještinama i znanjima, ali i sa setom generičkih vještina (Harvey et al., 1997). Cilj ovog rada bio je ispitati kako mlade osobe percipiraju svoje generičke vještine i razlikuje li se njihova percepcija od percepcije poslodavaca. U istraživanju je sudjelovao prigodan uzorak od 419 studenata završnih godina studija na Univerzitetu u Sarajevu te predstavnici 46 poduzeća iz Sarajeva, Ključa i Tuzle. Glavni instrument za prikupljanje podataka bila je Skala generičkih vještina konstruirana za potrebe istraživanja prema uzoru na ranije skale (Bhaerman i Spill, 1988; Pedagogy for Employability Group, 2004) s 36 generičkih vještina. Studenti i poslodavci su procjenjivali u kojoj mjeri je svaka od njih važna te koliko se ova vještina razvija na fakultetu. Rezultati pokazuju da studenti značajno više procjenjuju važnost osobina u odnosu na to koliko ih stječu u obrazovanju. Najveće razlike su za poznavanje stranih jezika ($d=1.71$), informatičku pismenost ($d=1.44$), inovativnost/kreativnost ($d=1.21$), razumijevanje poslovnih procesa ($d=1.18$), vještine upravljanja vremenom ($d=1.01$), prilagođavanje novim situacijama ($d=1.03$), vještine vođenja ($d=1.07$) i samopouzdanje ($d=1.01$). Rezultati analize varijance pokazuju da postoje značajne razlike između studenata i poslodavaca na skali važnosti pojedinih vještina i skali razvijenosti pod utjecajem obrazovanja. Glavni efekt je posebno značajan ($F > .10$) za vještine nezavisnog rada, pokazivanje poštovanja prema drugima, samopouzdanje, razumijevanje drugih ljudi, želje za stalnim usvajanjem znanja, vještine vođenja, prilagođavanje novim situacijama i vještine rješavanja problema.

PROFESIONALNI IDENTITET I PROFESIONALNA ADAPTABILNOST KAO ODREDNICE USPJEŠNE TRANZICIJE KARIJERE MLADIH

Iva Šverko¹, Toni Babarović¹

¹Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Ova studija usmjerena je upoznavanju procesa tranzicije karijere nakon srednje škole, a provedena je u okviru projekta Profesionalni razvoj u adolescenciji: određenje modela razvoja karijere adolescenata. Tijekom godine i pol dana pratili smo srednjoškolce od završnog razreda srednje škole do prelaska na studij ili u svijet rada. U početnom uzorku bio je ukupno 981 sudionik, dok ih je na kraju istraživanja ostalo 405. U ovom radu analizirali smo ishode tranzicije karijere s ciljem da ustanovimo jesu li bivši srednjoškolci ostvarili svoje planirane profesionalne ciljeve te jesu li zadovoljni u novom okruženju (N=405). Na subuzorku studenata (n=321) istražili smo moguće odrednice uspješne tranzicije. Kao potencijalne odrednice koristili smo mjere statusa profesionalnog identiteta, profesionalne adaptabilnosti te neke aspekte profesionalne zrelosti prikupljene tijekom završnog razreda srednje škole (travanj 2015). Kao pokazatelje uspješne tranzicije karijere uključili smo ishode profesionalne i osobne prirode, prikupljene godinu dana kasnije, tijekom prve godine studija (travanj 2016). Profesionalni ishodi tranzicije bili su zadovoljstvo odabranim studijem, angažiranost i uspjeh u studiju te percipirani sklad vlastitih osobina i zahtjeva na studiju, dok su osobni ishodi bili zadovoljstvo životom i sreća. Dobiveni rezultati su pokazali kako se srednjoškolci različitog statusa profesionalnog identiteta razlikuju u svojim kasnijim profesionalnim ishodima, na način da oni postignutog i preuzetog identiteta imaju povoljnije ishode tranzicije od onih koji su se tijekom srednje škole nalazili u statusu istraživačkog moratorija i difuzije. Nadalje, kao odrednice uspješne tranzicije pokazali su se i drugi aspekti profesionalne zrelosti – veća razina profesionalne adaptabilnosti i manje poteškoće u donošenju profesionalnih odluka u srednjoj školi pogoduju boljim ishodima tranzicije. Zanimljivo je da se profesionalna adaptabilnost pokazala važnom odrednicom i osobnih ishoda, a ne samo profesionalnih. Dobiveni rezultati upućuju na važnost poticanja profesionalne zrelosti mladih kako bi se spriječili nepoželjni ishodi tranzicije.

SIMPOZIJ II / SYMPOSIUM II

UNDERSTANDING INDIVIDUAL DIFFERENCES AMONG
DECISION MAKERSConvenor: Lucia Monacis¹*¹Department of Humanities, University of Foggia, Foggia, Italy*

Decision making can be considered as one of the fundamental cognitive processes of human behaviors by which individuals prefer an option or a course of actions from a set of alternatives based on certain criteria. Decision theories are widely discussed in different areas of research and also in psychology, in which the interest in the conceptualization of the decision-making construct continues to increase, thus leading to different approaches that can be summarized into two main perspectives, that is in terms of dispositional traits or as learned habitual response patterns. Despite of the long and widely research tradition on the topic, the emphasis on a large range of individual differences as explanatory variables is still persistent in the field of judgment and decision making. This symposium intends to open a further debate on the issue in order to increase and share knowledge by providing possible new keys on theoretical understanding. To this purpose, all four papers are focused on decision making as single traits and styles. The first paper begins to verify whether cognitive styles referred to individuals "thinking practices" in perceiving, categorizing, and remembering information, can predict preferences for intuitive and deliberative decision-making strategies. The second and the third papers examine decision-making in terms of dispositional tendencies or traits (i.e., maximizing/satisficing). In particular, after a brief description of the opposite theoretical approaches to the construct, the second paper deals with the role of personality traits according to the Big Five model in maximization tendency, whereas the third one concerns eudaimonic well-being as a predictor of maximization. Finally, starting from Berzonsky's socio-constructivist model of identity styles and Epstein et al.'s dual model of reasoning processes, the fourth paper highlights the interrelationships between identity formation, reasoning processes and decision-making styles.

NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017

THE ROLE OF REASONING PROCESSES AND IDENTITY FORMATION IN DECISION MAKING STYLES

Paolo Contini¹, Lucia Monacis²

¹*Department of Educational Sciences, Psychology,
Communication - University of Bari Aldo Moro, Bari, Italy*
²*Department of Humanities, University of Foggia, Foggia, Italy*

Following Berzonsky's socio-constructivist model, literature on identity formation has focused on its psychosocial correlates in terms of reasoning processes and decision styles in late adolescence and youth. For instance, Berzonsky and Ferrari (1996) analyzed the relationships between identity styles and decision processes styles: informational-oriented individuals relied on a vigilant decisional strategy, normative-oriented individuals adopted an automatic strategy in problem solving, and diffuse-avoidant-oriented individuals were characterized by a pre-decisional panic, low cognitive confidence, procrastination, and maladaptive decisional strategies such as avoidance or excuse making. Recently Berzonsky et al. (2013) investigated the association between identity formation and cognitive processes, i.e., intuitive and rational according to Epstein et al.'s dual model (1996), showing that the informational style was positively associated with rational and intuitive reasoning processes; the normative style was positively correlated with intuitive reasoning processes; and the diffuse-avoidant style was associated negatively with intuition. In the light of these results and given the limited investigations exploring simultaneously these constructs, the main goal of the present study was to assess the interrelationships between identity formation, reasoning processes and decision-making styles. 405 school and university students ($M_{age} = 19.82$, $F = 366$) completed a questionnaire including socio-demographic section, Identity Style Inventory 5, Rational-Experiential Multimodal Inventory, and General Decision Making Style Inventory. Findings from structural equation modeling showed that the hypothesized model fit data well, $\chi^2 = 549.85$ $gdf = 281$, $p < .05$, SRMR = .06, CFI = .92, RMSEA = .05. In other words, informational and diffuse-avoidant styles played a mediational role on the relationship between reasoning processes and decision-making styles.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

PERSONALITY TRAITS AND DECISION-MAKING TENDENCIES

Valeria de Palo¹, Maria Sinatra²¹*Department of Humanities, University of Foggia, Foggia, Italy*²*Department of Educational Sciences, Psychology, Communication, University of Bari Aldo Moro, Bari, Italy*

Daily life is characterized by a great deal of choices with positive and negative consequences on individuals (Broniarczyk & Griffin, 2014; Chernev et al., 2015; Schwartz, 2000). To clarify the underlying processes of decision-making, the rational choice theory assumed that people are rational choosers, as they tend to maximize their preferences (von Neumann & Morgenstern, 1944). In contrast, Simon (1955, 1957) took into account the lack of individuals' cognitive ability in evaluating the options: maximizing is a non-adaptive process, as people tend to evaluate goods based on the standards of sufficiency that reach an acceptability threshold, thus "satisficing" their choice. Schwartz (2000) argued the tendency to satisfice and maximize is a global disposition characterizing individuals when seeking the optimal alternative. Among the instruments designed to assess maximization, the Decision Making Tendency Inventory (Sinatra et al., 2015) seemed to be one of the most appropriate measures to examine the distinctive characteristics related to personality traits. This study aimed at providing further empirical data on the relationship between personality traits according to the Big Five model and decision-making tendencies. 229 students ($M_{age} = 23.28$; $F = 195$) completed a test battery including the Ten Item Personality Inventory (Gosling et al., 2003) and the Decision Making Tendency Inventory. Results showed positive correlations between neuroticism and maximizing as well as minimizing, and negative correlations between maximizing and agreeableness, satisficing and openness, minimizing and both conscientiousness and openness. In regression analyses neuroticism was found to positively predict maximizing and satisficing, whereas openness resulted to be a negative predictor of satisficing and minimizing. Finally, conscientiousness negatively predicted minimizing. Data confirmed the existence of personality characteristics associated to decision-making tendencies.

NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017

EXAMINING THE ROLE OF COGNITIVE STYLES IN DECISION-MAKING PREFERENCES

Silvana Miceli¹, Maurizio Cardaci¹, Valeria de Palo²

¹*Department of Psychological, Pedagogical, and Educational Sciences,
University of Palermo, Palermo, Italy*

²*Department of Humanities, University of Foggia, Foggia, Italy*

Given the multifaceted functions of cognitive styles, that is, perceiving, categorizing, thinking, and remembering information, some studies have dealt with the linkage between cognitive style and other constructs, such as personality, learning, management, decision-making etc. Assuming that cognitive styles also shape the way people use information to guide their actions and to choose between different options, researchers interested in decision-making processes have addressed the notion of "decision style" to capture individuals' preferences or inclinations for specific choosing strategies (Dewberry et al., 2013; Größler et al., 2016; Scott & Bruce, 1995). Starting from the assumption according to which individual differences in decision making reflect differences in cognitive styles (Betsch & Kunz, 2008; Cools, 2008, 2012), the study here used to verify whether cognitive styles may predict individual preferences for intuitive and deliberative decision-making processes. A sample of 397 participants ($M = 23.97$, $F = 229$) completed a questionnaire composed by the Socio-demographic section, the Cognitive Style Indicator (Cools & Van den Heuvel, 2007), and the Preference for Intuition and Deliberation scale (Betsch, 2004). The Structural Equation Modelling with latent variables was applied to test the causal model. The findings showed that the model fit data well, $\chi^2 = 187.177$, $df = 96$, $p < .001$; CFI = .94; RMSEA = .049; SRMR = .057, and that Deliberation was positively predicted by Knowing and Planning, whereas Intuition was positively predicted only by Creating. The model accounted for 76.0% of the variance in Deliberation and 25.4% in Intuition. Results highlighted how cognitive styles explain individual differences in intuitive and deliberative decision-making processes: if Knowers and Creators are involved in the content of decision-making (taking facts-based or creative decisions, respectively), Planners focus their attention on the decision-making.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

INDIVIDUAL DIFFERENCES IN DECISION MAKING TENDENCY: THE ROLE OF EUDAIMONIC WELL-BEING

Lucia Monacis¹, Maria Sinatra², Silvana Miceli³

¹Department of Humanities, University of Foggia, Foggia, Italy

²Department of Educational Sciences, Psychology, Communication, University of Bari Aldo Moro, Bari, Italy

³Department of Psychological, Pedagogical, and Educational Sciences, University of Palermo, Palermo, Italy

Background: The relationship between maximizing, that is the general tendency to seek the best option in choice situations, and well-being is widely discussed in the field of decision-making research starting from Schwartz et al., quality of life derived from the development of the person (Watermann et al. 2010). Method: A cross-sectional study was employed. A sample of 307 participants ($M_{age} = 25.12$; $F = 197$) completed a questionnaire composed by the socio-anthropographic section, the Decision Making Tendency Inventory (DMTI; Misuraca et al., 2015), and the Orientation to Happiness Questionnaire (OHT; Peterson et al., 2006). Correlational analyses were applied to the data. Results: Findings showed positive correlations between the dimensions of eudaimonic well-being (life of meaning, life of pleasure, life of engagement) and the two tendencies of maximizing and satisficing. Moreover, maximizing was positively predicted by life of meaning and life of engagement, whereas satisficing was positively predicted only by life of pleasure. Discussion: A reasonable conclusion is that eudaimonic well-being may be a useful construct in explaining decision-making tendencies.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

SIMPOZIJ III / SYMPOSIUM III

OBRAZOVNE ASPIRACIJE UČENIKA U PRIJELAZNIM RAZDOBLJIMA HRVATSKOG OSNOVNOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA: PRIRODA, ODREDNICE I PROMJENE**Voditelj:** Boris Jokić¹*¹Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska*

U simpoziju se predstavljaju teorijske i metodološke postavke te prvi empirijski rezultati znanstvenog istraživačkog projekta Hrvatske zaklade za znanost Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice, promjene – COBRAS (UIP-09-2014). Projekt za cilj ima istražiti prirodu, odrednice i promjene obrazovnih aspiracija učenika u tri prijelazna razdoblja hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: ulazak u osnovnoškolsko obrazovanje (od 1. do 2. razreda), prijelaz s razredne na predmetnu nastavu (od 4. do 5. razreda) i završavanje osnovnoškolskog obrazovanja, prije prelaska u srednjoškolsko obrazovanje (od 7. do 8. razreda). Koristeći integrirani nacrt miješanog modela u kojem se kombiniraju kvalitativne i kvantitativne metode prikupljanja podataka, projekt predstavlja prvo sustavno longitudinalno istraživanje ove teme u hrvatskom kontekstu. Obrazovne aspiracije mladih predstavljaju jednu od najsnažnijih odrednica njihovih obrazovnih, ali i životnih izbora i ishoda. Unutar postavljenog konceptualnog okvira, obrazovne aspiracije se smještaju u središte ekološkog sustava koji seže od neposredne razine pojedinog učenika, preko razine roditelja do razina razreda (vršnjaka), učitelja i škole. Predloženo istraživanje želi dati originalni doprinos korpusu postojećeg znanja kroz ispitivanje obrazovnih aspiracija učenika u vrlo ranoj dobi. Perspektive učenika te dobi dosad uglavnom nisu bila istraživane. Kombiniranjem i integriranjem kvantitativnih i kvalitativnih metoda u svim fazama istraživanja, projekt želi ponuditi nove metodološke pristupe u istraživanju obrazovnih aspiracija. Sagledavanjem višestrukih perspektiva, istraživanje pruža cjelovitije uvide o interakcijama učenika, roditelja i učitelja o obrazovnim aspiracijama učenika. Kao polazišna točka integriranog nacrta u simpoziju su predstavljeni i rezultati kvantitativnog istraživanja o aspiracijama na cjelokupnim kohortama u četiri sjeverozapadne hrvatske županije.

ŽELE LI SVI RODITELJI SAMO DA IM DJECA U BUDUĆNOSTI BUDU SRETNA? RODITELJSKE PERCEPCIJE VRIJEDNOSTI OBRAZOVANJA I KVALITETE OBRAZOVNOG KONTEKSTA TE OBRAZOVNE ŽELJE I OČEKIVANJA ZA NJIHOVU DJECU

Inja Erceg¹, Gordana Kuterovac Jagodić¹, Iva Perковиć²

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

²Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

U ovom su radu predstavljeni rezultati prve faze kvalitativnog dijela istraživanja roditeljskih osobnih i obiteljskih vrijednosti obrazovanja, roditeljske percepcije i očekivanja od djeteta u pogledu obrazovanja sada i u budućnosti te roditeljska iskustva i doživljaj školskog/obrazovnog konteksta njihove djece. U istraživanju je sudjelovalo N= 120 roditelja učenika prvih, četvrtih i sedmih razreda iz pet osnovnih škola u gradu Zagrebu. Podaci su prikupljeni polustrukturiranim intervjuom koji je trajao od 20 do 30 minuta. Prvi rezultati ukazuju na to da obrazovanje ima važno mjesto u osobnom sustavu vrijednosti roditelja, no kako donekle različito percipiraju koliko se obrazovanje cijeni u društvu te koliko je korisno i važno za društvo u cjelini i za pojedinca. Obiteljske norme vezane uz obrazovanje u većini su ispitanih obitelji zajedničke i sukladne. Prevladava percepcija škole kao konteksta koji ima uglavnom poticajnu ulogu u razvoju djece uz primjedbe na količinu i pretjeranu opsežnost gradiva te na pojedine obrazovne metode. Manji broj roditelja percipira konflikt između obiteljskih i školskih vrijednosti. Roditelji uglavnom žele partnerski odnos sa školom te u nastavnike imaju povjerenje, međutim doživljavaju manjak razmjene informacija o obrazovnim postignućima i percepciji kasnijih obrazovnih mogućnosti njihova djeteta. Životne, obrazovne i karijerne aspiracije koje imaju za svoju djecu su uglavnom visoke i temelje se na percepciji sposobnosti, interesa i ličnosti djeteta te na temelju dosadašnjih obrazovnih postignuća za djecu u višim razredima. Većina roditelja nema jasne i definirane planove za obrazovanje i zanimanje svoje djece i izjavljuje kako im je najvažnije da budu sretna i odaberu ono što se njima sviđa te je u skladu s njihovim interesima i preferencijama. Komunikacija roditelja i djeteta o vrijednosti obrazovanja, obrazovnim aspiracijama, očekivanjima i planovima uglavnom je nesustavna, često sporadična, prilično nejasna i temporalno vrlo ograničena. U radu se raspravljaju i komentiraju i razlike između roditelja s obzirom na fazu školovanja njihove djece, obrazovna postignuća te socioekonomsko okruženje škole.

OBRAZOVNE ASPIRACIJE U PRIJELAZNIM RAZDOBLJIMA HRVATSKOG OSNOVNOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA: PRIRODA, ODREDNICE I PROMJENE: METODOLOŠKI IZAZOVI I RJEŠENJA

Boris Jokić¹, Zrinka Ristić Dedić¹

¹Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

U radu se predstavlja potpuno integrirani nacrt miješanog modela u kojem se koriste kvalitativne i kvantitativne metode prikupljanja podataka (Tashakkori i Teddlie, 2003). Kvalitativna i kvantitativna istraživačka faza od jednake su važnosti za odgovaranje na postavljena istraživačka pitanja. Odluka o primjeni miješanog modela umjesto korištenja isključivo jedne metodologije donesena je zbog uvjerenja da je potreban raznolik i integriran metodološki repertoar kako bi se što prikladnije i uspješnije istražila priroda, odrednice i promjene obrazovnih aspiracija učenika. Ovaj se izbor nacrtu smatrao prikladnim i radi što kvalitetnijeg zahvaćanja i ispitivanja raznolikosti perspektiva važnih dionika koji utječu na obrazovne aspiracije učenika, u prvom redu roditelja i učitelja. Kvantitativna faza istraživanja sastoji se od ponavljanih primjena upitnika za učenike u tri različite točke mjerenja tijekom dvije školske godine. U radu se izlažu izazovi i rješenja vezana uz metodologiju prve kvalitativne dionice usmjerene na dubinsko ispitivanje obrazovnih aspiracija kroz niz polustrukturiranih intervjuva s trijadama sudionika sastavljenim od učenika, njegovog roditelja i učitelja tijekom dvije školske godine iz pet zagrebačkih osnovnih škola. U kohortama sudionika četvrtih i sedmih razreda osnovnih škola u istraživanju sudjeluje šest, a u slučaju prvih razreda dvanaest trijada sastavljenih od djeteta, jednog roditelja te učitelja i/ili razrednika. U kvalitativnom dijelu istraživanja sudjeluje ukupno 120 trijada. Prilikom odabira sudionika korišteno je kriterijsko uzorkovanje s obzirom na spol te procjene učitelja o ranijem postignuću i podrške roditelja. Proces odabira odvijao se kroz suradnju s učiteljima razredne nastave (prvi i četvrti razred) ili razrednicima (sedmi razred) te stručnom službom. U radu se problematizira složenost i radna intenzivnost istraživačkog nacrtu koji uključuje oko 260 intervjuva u jednoj točki mjerenja, iznose se moguća rješenja koja nacrt čine izvedivim te predstavlja analitički okvir.

OBRAZOVNE ASPIRACIJE HRVATSKIH UČENIKA: PERSPEKTIVA UČITELJA

Iris Marušić¹, Josip Šabić¹

¹Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

Istraživanja o učeničkim očekivanjima i odabirima vezanim uz vlastiti obrazovni put u prvi plan stavljaju prethodni akademski uspjeh učenika te ulogu roditelja i njihovog socio-ekonomskog statusa kao bitne čimbenike tih odabira (Khattab, 2015). Konceptualizacije učiteljskih očekivanja u literaturi se vezuju uglavnom za obrazovna postignuća učenika (Rubie-Davies, 2015), no izostaju istraživanja učiteljskih očekivanja vezanih uz buduće kasnije obrazovne i karijerne odabire njihovih učenika. Empirijski podaci o ulozi škole u namjerama upisa u visoko obrazovanje upućuju na to da školski kontekst može poticajno djelovati na više obrazovne aspiracije učenika, pri čemu ključnu ulogu imaju dobri odnosi između učitelja i učenika (Gore i sur., 2015). Zbog toga teorijsko određenje bitnih kontekstualnih odrednica obrazovnih odabira nužno mora uključiti i učiteljska uvjerenja i očekivanja vezana uz obrazovni put njihovih učenika. U okviru projekta koji ima za cilj istražiti obrazovne aspiracije hrvatskih učenika definirani su ključni koncepti vezani uz učiteljsku percepciju obrazovnih aspiracija. Ti su koncepti okvirno svrstani u tri grupe: učiteljska opća uvjerenja, ciljevi i vrijednosti, učiteljske percepcije i očekivanja od pojedinog učenika te školska klima i prakse. U prvoj od četiri vremenske točke ispitivanja predviđene projektnim nacrtom provedeno je 20 polustrukturiranih intervjua s učiteljicama u pet osnovnih škola. U uzorak su iz svake škole bile uključene dvije učiteljice prvih razreda, jedna učiteljica četvrtog razreda te razrednica sedmog razreda. Podaci prikupljeni intervjui pokazuju da učiteljice učenika četvrtog i sedmog razreda imaju diferencirana očekivanja vezana uz obrazovni uspjeh učenika koja se temelje na procjeni njihovog prethodnog uspjeha te postignućima u polugodištu koje je prethodilo intervjuu. U usporedbi s učiteljicama četvrtih razreda, učiteljice sedmih razreda iznose jasnija očekivanja vezana uz kasniji obrazovni put djeteta, a ona se temelje na učeničkim postignućima, ali i iskazanim interesima, navikama učenja te percepciji obiteljskih očekivanja i obiteljske podrške u učenju.

OBRAZOVNE ASPIRACIJE U PRIJELAZNIM RAZDOBLJIMA HRVATSKOG OSNOVNOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA: UČENIČKA PERSPEKTIVA

Zrinka Ristić Dedić¹, Jelena Matić¹, Iva Košutić¹

¹*Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska*

U radu se predstavljaju rezultati kvalitativnog istraživanja prirode obrazovnih aspiracija učenika prvih, četvrtih i sedmih razreda osnovne škole. Cilj je rada opisati i razumjeti učeničke konstrukcije vlastitih obrazovnih želja i planova te steći uvide u to kako su oni povezani s njihovim uvjerenjima o sebi te percipiranim roditeljskim aspiracijama i očekivanjima. Dubinsko istraživanje provedeno je pomoću polustrukturiranih intervjua u pet zagrebačkih škola, na uzorku od 122 učenika. Korišteno je kriterijsko uzorkovanje s obzirom na spol i procjenu učitelja o ranijem učeničkom postignuću učenika u slučaju starijih kohorti, odnosno o roditeljskoj podršci u slučaju najmlađe kohorte. Razgovori su sadržavali nekoliko ključnih tema: školska iskustva, opće i akademsko samopoimanje učenika, obrazovne i karijerne aspiracije i očekivanja uspjeha, poznavanje sustava, percepcija podrške i očekivanja roditelja. Protokoli za razgovor bili su prilagođeni dobi učenika. Rezultati pokazuju da teorijsko razdvajanje koncepata aspiracija i očekivanja ne nalazi potporu u učeničkim perspektivama. Učenici ne razlikuju jasno nadanja i želje o vlastitim obrazovnim putovima od očekivanja onoga što će se doista dogoditi. Aspiracije su općenito visoke, ali kvalitativno različite u tri kohorte. U svim dobnim skupinama povezane su s učeničkim procjenama sebe i procjenama vlastitih kompetencija, međutim, opaža se da se u najstarijoj dobnoj skupini više temelje na realističnijim procjenama vlastitih postignuća te se vezuju uz već diferencirane interese, dok su u najmlađoj kohorti vezane uz pozitivnu sliku o nekim zanimanjima i osobama. Pokazalo se i da su učeničke obrazovne aspiracije pod utjecajem roditeljskih, tj. da učenici oblikuju svoje želje na temelju toga što roditelji žele i očekuju za njih. U radu se raspravlja o tome koliko pristup informacijama o obrazovnim mogućnostima te izloženost različitim obrazovnim iskustvima i očekivanjima drugih mogu djelovati na oblikovanje obrazovnih aspiracija učenika.

OBRAZOVNE ASPIRACIJE UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA I NJIHOVIH RODITELJA U ČETIRI ŽUPANIJE: POPULACIJSKA PERSPEKTIVA

Josip Šabić¹, Zrinka Ristić Dedić¹, Boris Jokić¹

¹Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

U ovom se radu predstavljaju rezultati upitničkih mjera obrazovnih aspiracija kojima su ispitani svi učenici osmih razreda javnih osnovnih škola u Zagrebačkoj, Međimurskoj, Krapinsko-zagorskoj i Varaždinskoj županiji (N = 6 411). Podaci su prikupljeni u okviru istraživačkog projekta „O učenju 2015./16.“ kojeg su proveli Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Županijska stručna vijeća stručnih suradnika pedagoga osnovnih škola četiriju županija. Analizom podataka na razini populacije pokušalo se odgovoriti na tri pitanja: 1) Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja učenici žele upisati?, 2) Koliko učenika u budućnosti želi ići na fakultet? i 3) Koliko učenika smatra da njihovi roditelji očekuju da će jednog dana ići na fakultet? Rezultati ukazuju na visoke obrazovne aspiracije učenika. Većina učenika želi upisati četverogodišnje strukovne programe pri čemu djevojčice u većoj mjeri žele upisati gimnaziju nego dječaci. Porastom obrazovnog postignuća učenika i obrazovnog statusa roditelja raste želja za upisom gimnazijskog obrazovanja. Većina učenika u budućnosti želi studirati, pri čemu djevojčice češće izražavaju tu želju. Iako je želja za pohađanjem fakulteta povezana s obrazovnim postignućem učenika, relativno veliki broj učenika prosječnih obrazovnih postignuća također želi studirati. Djeca roditelja višeg obrazovnog statusa češće izražavaju želju za pohađanjem fakulteta. Razmjerno su visoka i percipirana očekivanja roditelja učenika. Gotovo dvije trećine učenika smatra kako njihovi roditelji očekuju da nastave svoje školovanje i na tercijarnoj razini. Djevojčice, učenici viših obrazovnih postignuća i djeca roditelja višeg obrazovnog statusa skloniji su percipirati visoka roditeljska očekivanja. U radu će se prokomentirati i razlike u rezultatima među županijama. Navedeni nalazi služe kao početna točka detaljnijeg istraživanja prirode obrazovnih aspiracija u okviru istraživačkog projekta COBRAS.

SIMPOZIJ IV / SYMPOSIUM IV

ETHNICITY, IDENTITY AND INTERGROUP CONTACT: CHALLENGES OF DIVIDED SOCIETIES**Convenor: Dinka Čorkalo Biruški¹***¹Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

Intergroup contact has been extensively documented as an effective tool in improving intergroup relations. However, in societies divided along the ethnic/religious lines precisely the contact between groups is lacking, leaving the groups within their in-group boundaries and deepening the social division. In post-conflict settings such a social estrangement of formerly conflicting groups is even more profound, preventing the society to heal and rebuild functional communities. The symposium brings together researchers from four complex post-conflict settings in order to discuss challenges and living experiences of complex identities, intergroup contact and intergroup relations in their respective social contexts. Petroska-Beshka's contribution reveals importance of ethnic belonging and identity of majority and minority adolescents in the Macedonian context. Pehar and colleagues' qualitative study will highlight dynamics of different sources of normative influences (family, school and peer) in determining ingroup-outgroup contacts and networks among majority and minority youth in Croatia. While previous papers contribute to describing majority-minority relations in post-conflict settings, two other papers look at how specific community and social interventions relying on intergroup contact may improve troublesome intergroup relations. Čehajić-Clancy and Bilewicz's paper will present results of successful effects of a contact intervention containing narratives of moral exemplars on forgiveness and reconciliation in Bosnia and Herzegovina, while Blaylock and Hughes discuss their results of a longitudinal study showing positive changes in intergroup attitudes of adolescents due to intergroup contact in the program of shared education activities. All the studies clearly show profound influences of strong group identities on social dynamics in post-conflict settings but also provide strong evidence about effectiveness of contact in overcoming current social divisions.

SHARED EDUCATION IN A DIVIDED SOCIETY: PRELIMINARY RESULTS FROM A 5-YEAR LONGITUDINAL STUDY

Danielle Blaylock¹, Joanne Hughes¹

¹Queen's University, School of Social Sciences, Education and Social Work, Belfast, Northern Ireland

One manifestation of division in societies marred by conflict is a segregated or parallel education system in which children of different social groups attend separate schools. This is evident in Northern Ireland where the education system is divided into two main sectors which reflects the major fracture within Northern Irish society. Approximately 94% of pupils attend schools separated along ethno-religious lines providing little opportunity to meet or form relationships with members of the "other" community. Working within the existing system of separate education, and underpinned by contact theory, shared education emphasises the creation of partnerships between schools in the established Controlled (Protestant) and Maintained (Catholic) sectors to work together on a sustained basis delivering shared classes for pupils from the different school sectors. This talk will discuss the preliminary findings from a longitudinal study tracking pupils through their post-primary education, exploring the nature of intergroup contact experienced by children at different school types in Northern Ireland and their attitudes and responses towards the other community. Sixty-nine schools took part in the five-year study, including 30 with pupils involved in shared activities. Multilevel analyses suggest that while all participants showed a small increase in positive attitudes over the course of the study, those individuals participating in shared education activities showed a more pronounced change than those who were not. We argue that the value of the shared education approach lies in the fact that it can balance the aspirations of those who advance separate education as a fundamental right in liberal democratic societies, and those who see integrated or common education as the only solution to ethnic/racial divisions. This ideological bridging enhances the appeal of the shared education model in other similarly divided jurisdictions.

FRIENDSHIPS BY THE RULE? SOCIAL NORMS ABOUT INTERETHNIC CONTACT AMONG ETHNIC MINORITY AND MAJORITY YOUTH IN CROATIA

Lana Pehar³, Dinka Čorkalo Biruški³, Margareta Jelić³, Tea Pavin Ivanec²,
Jasmina Tomašić Humer¹

¹*Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Osijek, Croatia*

²*Faculty of teacher education, Zagreb, Croatia*

³*Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

Social norms in general and interethnic contact norms in particular, have an important role in majority/minority relations. In-group norms about contact with the out-group describe and prescribe typical and appropriate intergroup interactions for in-group members and thus determine how, when and why intergroup contact take place. Since norms are context-specific regulators of behavior, the content of these norms is likely to vary across ethnic groups, in different multi-ethnic contexts, and with different reference groups. The aim of this qualitative study was to explore the content of social norms regarding interethnic contact among majority Croats and four minorities that practice minority education in Croatia: Czechs, Hungarians, Italians and Serbs. In a series of focus groups with majority (15 focus groups) and minority (11 focus groups) youth of age 11-18 years we examined how participants in four majority/minority contexts perceive their in-group norms (parental, peer and school norms) about interethnic contact. The thematic analysis revealed that the perception of contact norms is rather congruent between majority and minority youth in all research contexts, although there are certain contextual differences in the content of these norms. In post-conflict settings of the city of Vukovar youth perceive widespread ethnic separation and lack of support for positive majority/minority interactions and friendships, especially in their school environment. In other, more harmonious, contexts ethnicity during contact is generally irrelevant; contact norms are predominantly positive and inclusive. However, even in harmonious contexts the norms may vary depending on the nature of the contact with the outgroup (e.g. in romantic relationships). The results will be discussed by highlighting dynamics of different sources of normative influences in determining a make-up of in-group-outgroup contacts and networks among majority and minority youth.

IMPORTANCE OF ETHNIC IDENTITY AMONG ETHNIC MACEDONIAN AND ETHNIC ALBANIAN CHILDREN AND ADOLESCENTS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Violeta Petroska-Beshka¹

¹Ss. Cyril and Methodius University, Center for Human Rights and Conflict Resolution, Skopje, Republic of Macedonia

In deeply divided societies where the ethnic communities experience protracted ethnic tension, the ethnic identity tends to dominate among the other social identities of the citizens. This research was conducted with ethnic Macedonian and ethnic Albanian citizens of the Republic of Macedonia to get insight into: (1) the importance of their ethnic identity as opposed to other social identities; (2) the level of in-group and out-group stereotypes; (3) the relationship between the stereotypes and the ethnic identity. The convenient sample consisted of 9, 13 and 17 year-old ethnic Albanians (173) and ethnic Macedonians (156). A modified ranking approach (Barrett, 2000) was used to assess the relative importance of the ethnic identity in comparison to other identities. A set of nine pairs of bipolar adjectives was employed to measure the ethnic stereotypes, and the number of chosen adjectives indicated the level of positive and/or negative stereotypes. Results obtained on the nonparametric tests lead to a conclusion that the ethnic identity of the ethnic-Albanians appears to be the most important of all measured identities in all age groups. The ethnic identity of the ethnic Macedonians turns out to be the most important at the age of 17 and then, it becomes equally important for them as it is for their Albanian peers. Further analysis demonstrates that both ethnic Macedonian and ethnic Albanian respondents (regardless of age) value positively their own ethnic group while negative out-group stereotypes predominate at the age of 17. The obtained correlation coefficients reveal that ethnic Macedonians with more important ethnic identity tend to negatively assess the out-group, while, due to the dominance of the ethnic identity among ethnic Albanians, significant correlation with ascribed out-group stereotypes was not found. The results are interpreted within the frame of the Social Identity Theory and the existing inter-ethnic relations in the country.

SIMPOZIJ V / SYMPOSIUM V

SOCIAL IDENTITIES IN CONFLICTED SOCIETIES

Convenor: Margareta Jelić¹*¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of psychology, Zagreb, Croatia*

Social identity is a person's sense of who they are based on their group membership and it can be an important source of pride and self-esteem. National and ethnic identities proved to be especially important forms of social identity in modern societies. They have repercussions on perception of ingroup and outgroup (stereotypes and prejudice), and thus on intergroup relations. They seem especially important during and after an intergroup conflict, when the possibility of a superordinate identity becomes key issue in establishing or maintaining peace. However, differences between various forms of national identifications are often neglected, leading to contradictory findings in the area. In the first presentation authors will show how national identification on an American sample predicts support for aggressive actions against outgroup by increasing perceived intergroup threat and lowering collective guilt. Next presentation will present different forms of national identities, as well as their relations. Additionally, authors will comment on (the possible causes of) contextual differences found in Croatia and Serbia and socio-demographic determinants of various social identities. In the two final presentations, special attention will be given to the potential of forming a common ingroup identity that might attenuate intergroup tensions after conflict. In the third presentation, we will find out whether and how different forms of national attachment contribute to a pro-European orientation in Croatia and Serbia, as a pathway toward forming a superordinate European identity. Finally, in the last presentation authors tackle the question of a possibility for ethnic groups in Kosovo to re-categorize themselves under a common ingroup identity – Kosovar national identity – and their concerns about the distinctiveness of their ethnic group within the national identity.

PRO-EUROPEAN ORIENTATION IN SERBIA AND CROATIA: CONTRIBUTION OF SOCIO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS, NATIONAL ATTACHMENT, EUROPEAN IDENTITY AND PERCEPTION OF EU AS A THREAT

Bojana Bodroža¹, Dragana Jelić¹, Vladimir Mihić¹, Margareta Jelić², Željka Kamenov²

¹Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Novi Sad, Serbia

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Zagreb, Croatia

Although they share 70 years of history in the common state, the recent history of Serbia and Croatia is different. While Croatia joined EU in 2013, Serbia currently has a status of the candidate for EU membership. It is, thus, interesting to investigate how different forms of national attachment, socio-demographic variables, European identity as well as the perception of EU as a threat contribute to pro-European orientation in these countries. Sample consisted of 484 citizens of Serbia and 483 citizens of Croatia (total N=967). Correlational analyses showed that pro-European orientation is negatively related to national identity in both countries, while the correlation with behavioral aspect of national identity is negative in Serbia, but non-significant in Croatia. Other forms of national attachment: blind and constructive patriotism, taking pride in the state and in the successful individuals of one's nation do not correlate with pro-European orientation in both countries. Hierarchical regression analyses with three sets of predictors: socio-demographic variables (gender, age, education, importance of religion), different forms of national attachment, and European identity and perception of EU as a threat, showed different results in the two countries. In Serbia, pro-European orientation is stronger among women, older citizens, and individuals who put lower importance in religion. Out of different forms of national attachment, only national identity negatively contributes to pro-European orientation, while European identity has positive and perception of EU as a threat negative relation with pro-European orientation. In Croatia, socio-demographic variables do not contribute to prediction of pro-European orientation. National identity has negative relation, while behavioral aspect of national identity has positive relation to pro-European orientation. Finally, as expected, European identity is related positively and perception of EU as a threat negatively to pro-European orientation. The results are discussed in the light of political, historical, and cultural context in Serbia and Croatia.

VARIOUS FORMS OF NATIONAL ATTACHMENT IN CROATIA AND SERBIA WITH RESPECT TO RELEVANT SOCIO-DEMOGRAPHIC VARIABLES

**Margareta Jelić¹, Željka Kamenov¹, Vladimir Mihić², Bojana Bodroža²,
Dragana Jelić²**

¹Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Zagreb, Croatia

²Department of Psychology, Faculty of Philosophy, Novi Sad, Serbia

In a study conducted on members of national majority from Croatia (483 respondents) and Serbia (484 respondents), we investigated various forms of national attachment (national identity, nationalism, national pride, constructive and blind patriotism). Our goal was to explore the relations between these constructs and to compare these relations in two countries. We were also interested in similarities and differences of socio-demographic determinants of these various forms of national attachment in both countries. Psychometric analysis proved Croatian and Serbian translations of the applied measures as reliable and their factor structure invariant and comparable to original. Although there is a widely use of these constructs as interchangeable and almost as synonyms, correlational analyses show weak to moderate correlations between them, and even no relations in some cases. Stronger national identity in Serbia is more related to behaving according to national customs, nationalism and blind patriotism than to constructive patriotism and national pride, while in Croatia it is more evenly related to all the constructs. While in Serbia blind patriotism is related to all the constructs but mostly to the pride on the way the state is organized and functioning, in Croatia is primarily related to respondent's religiosity and behaving according to national customs. On the other hand, constructive patriotism is not associated with the national identity in Serbia and with the national pride in Croatia. The comparison between countries revealed slightly but significantly higher national identity, nationalism and blind patriotism in Serbian sample than Croatian. Respondents from Serbia also report that they behave according to their national customs more and they are more proud on their accomplished individuals throughout the history and nowadays. However, there are no differences in constructive patriotism and pride of the way the state is organized and functioning. A series of ANOVAs were performed to ascertain the effects of gender, age, education level, and religiosity, as well as their interaction with nationality, on different forms of national attachment. Results are discussed regarding cultural, historical and contextual similarities and differences between the two countries.

GROUP-BASED THREAT AND CONTENT OF STEREOTYPES AMONG ETHNIC ALBANIANS AND ETHNIC SERBS IN POST-INDEPENDENT KOSOVO

Edona Maloku Bërdyna¹, Belle Derks², Colette Van Laar³, Naomi Ellemers²

¹*Leiden University, Leiden, The Netherlands*

²*Utrecht University, Utrecht, The Netherlands*

³*University of Leuven, Leuven, Belgium*

One of the biggest challenges in the most post-conflict contexts is reconciliation and functional intergroup relations. In Kosovo, as one such context, declaration of independence in 2008 offers a possibility for ethnic groups to recategorize themselves under a common ingroup identity – Kosovar national identity. However, this identity building process is proving to be hard given the current intergroup relations and little opportunities for contact. Two correlational studies done with Albanian majority (Study 1, N= 221) and Serb minority (Study 2, N=110) reveal that both groups have high concerns about the distinctiveness of their ethnic group within the national identity; Serbs as the minority report higher levels of this type of identity threat. Moreover, the groups have negative stereotypes about one-another. According to the Stereotype Content Model (Fiske, Cuddy, Glick, & Xu, 2002), Albanians' stereotype about Serbs is one of low warmth but high competence (suggesting envy), while Serbs' stereotype about Albanians is one of both low warmth and low competence (suggesting contempt). This is an atypical pattern of the content of stereotypes given the status of the groups. Findings are presented within the broader framework of social identity and perceptions of group status in the country.

SOCIAL IDENTIFICATION PREDICTS SUPPORT FOR AGGRESSIVE ACTIONS AGAINST MUSLIMS BY INCREASING INTERGROUP THREAT AND LOWERING COLLECTIVE GUILT

Sara Prot¹, Margareta Jelić², Muniba Saleem³, Craig A. Anderson⁴

¹School of Psychological, Social and Behavioural Sciences, Coventry University, Coventry, UK

*²Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

*³Department of Communications & Research Center for Group Dynamics,
Institute for Social Research, The University of Michigan, Ann Arbor, MI, USA*

*⁴Center for the Study of Violence & Department of Psychology,
Iowa State University, Ames, IA, USA*

Recent research demonstrates prevalent support for aggressive actions towards Muslims among US citizens (Saleem et al., 2016). The current research investigates the role of social identification, intergroup threat and collective guilt in these processes. A survey study was conducted in a sample of 286 adults from the American Midwest (66% female, mean age 24 years). Participants completed self-report measures of social identification, media habits, collective guilt, perceived intergroup threat, intergroup anxiety, and support for aggressive actions towards Muslims. Social identification predicted more support for aggressive actions towards Muslims and this relation was mediated by increased perceptions of intergroup threat and lower collective guilt.

SIMPOZIJ VI / SYMPOSIUM VI

IZAZOVI PSIHOSOCIJALNOG RADA S TRAŽITELJIMA AZILA

Voditelj: Dean Ajduković¹*¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

U simpoziju će se iz više povezanih perspektiva obraditi tema psihosocijalnog rada s izbjeglicama i drugim migrantima koji u Hrvatskoj i Europi traže zaštitu, a suočavaju se s brojnim teškoćama koje proizlaze iz njihovih teških životnih iskustava u zemlji porijekla, rizika putovanja prema željenim odredištima te brojnim preprekama nakon dostizanja fizičke sigurnosti u tim zemljama. U prvom izlaganju Dean Ajduković će predstaviti Model kontinuirane psihosocijalne skrbi za izbjeglice koji je razvijen u okviru EU projekta EUR-HUMAN, a nastoji riješiti problem da tražitelji azila nerado i s velikim kašnjenjem traže psihološku pomoć premda im je ona objektivno potrebna te što ne postoji sustav prijenosa informacija o njihovom psihičkom statusu i primljenim intervencijama između različitih pomagača u više zemalja. U drugom izlaganju Helena Bakić će prikazati rezultate opsežnog pregleda literature na temelju kojeg je predložen postupak i instrument za skrining (probir) za teškoće mentalnog zdravlja izbjeglica u svrhu ranog prepoznavanja osoba koje su rizične za razvoj psihičkih poremećaja. Nikolina Stanković će u trećem radu izložiti rezultate procjene mentalnog zdravlja izbjeglica i migranata u sklopu pilotiranja postupka skrininga (probira) na uzorku tražitelja azila smještenih u prihvatilištu u Zagrebu. Pokazalo se da vrlo visoki udio ovih osoba prelazi kritični rezultat što upućuje na rizik za posttraumatski stresni poremećaj, depresivnost i anksioznost. Zatim će Sanja Pupačić dati pregled izazova i prepreka koje ometaju uspješnu psihosocijalnu integraciju tražitelja azila i osoba pod međunarodnom zaštitom koji namjeravaju ostati živjeti u Hrvatskoj. Navest će preporuke za unapređenje sustava integracije koji osnažuje nove članove zajednice. U završnom izlaganju Martina Čarija će sistematizirati dobre prakse u pripremi za savjetovani rad s izbjeglicama, ključne prepreka u tom radu, specifične razlike u odnosu na savjetovanje „uobičajenih“ klijenata te najčešće brige i stresore koji su izbjeglicama u fokusu.

MODEL KONTINUIRANE PSIHOSOCIJALNE SKRBI ZA IZBJEGLICE

Dean Ajduković¹, Helena Bakić¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Zbog teških životnih iskustava i česte traumatizacije, izbjeglice imaju povećani rizik za probleme mentalnog zdravlja i psihosocijalnog funkcioniranja. Međutim, postoje podaci da se libe tražiti psihološku pomoć dok teškoće ne postanu nepodnošljive, a oni nefunkcionalni. Ova je populacija vrlo pokretljiva, pa je otežano prenošenje informacija o njihovom psihološkom stanju i primljenim intervencijama između pružatelja usluga, a što je ključno za učinkovito pomaganje i manji rizik od retraumatizacije. Cilj je rada prikazati Model kontinuirane psihosocijalne skrbi za izbjeglice i druge migrante. Na temelju opsežnog pregleda literature i dobrih praksi, razvijen je model koji uključuje sljedeće dijelove: 1) Postupak identificiranja visoko uznemirenih pojedinaca u populaciji izbjeglica na temelju postupaka trijaže i probira (skrininga) za probleme mentalnog zdravlja. Pretpostavka je da ako se ove osobe rano prepoznaju i dobiju početnu psihosocijalnu podršku na njima prihvatljiv način, vjerojatnije će zatim brže zatražiti pomoć za mentalne teškoće u lokalnoj zajednici gdje će se nastojati integrirati. U tu je svrhu identificiran odgovarajući instrument i formulirane su preporuke tko, kada i kada taj postupak treba i može provesti. 2) Osobe koje su prepoznate kao visoko rizične za razvoj mentalnih poremećaja trebaju moći dobiti usmjerene intervencije na kulturalno osjetljiv, prilagođen i empatičan način, gdje god se fizički nalazili sve do mjesta svoje socijalne integracije. U tu svrhu razvijen je kratki program izobrazbe za različite pomagače s odgovarajućim materijalima. 3) Način osiguravanja kontinuiteta psihosocijalne skrbi tijekom vremena i prilikom promjene fizičke lokacije, koji omogućuje da pomagači vode informacije o psihičkom stanju i primljenim intervencijama korisnika tako da one budu dostupne i razumljive onima kojima je to potrebno, uz stavljanje korisnika (izbjeglice) u aktivnu ulogu nositelja informacija, uz zadržavanje mogućnost izbora i preuzimanje odgovornosti za traženju pomoći, a uz visoku razinu zaštite privatnosti i povjerljivosti. Dijelovi modela provjereni su u praksi, a osiguravanje kontinuiteta psihosocijalne skrbi raspravljeno je s vodećim humanitarnim organizacijama.

SKRINING MENTALNOG ZDRAVLJA KOD IZBJEGLICA: PREGLED LITERATURE**Helena Bakić¹, Nikolina Stanković¹***¹ Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Zbog sukoba i nestabilnosti u nekoliko zemalja u svijetu, posebice Siriji, Afganistanu, Eritreji i Somaliji, u 2016. godini u Europi je azil zatražilo oko 1.3 milijuna izbjeglica. Povrh toga što je velik broj njih doživjelo ili svjedočilo traumatskim događajima u svojim zemljama, velik broj ih ima visoko stresna iskustava tijekom putovanja u ciljne zemlje, poput zdravstvenih problema, izrazito loših uvjeta smještaja i prehrane, financijske neimaštine, odvajanja od članova obitelji, jezičnih i kulturalnih barijera i diskriminacije. Sve ovo povećava vjerojatnost doživljavanja teških stresnih reakcija i mentalnih poremećaja. U europskim zemljama prevalencija najčešćih poremećaja u mentalnom zdravlju pokazuje da je rizik izrazito povećan kod izbjeglica: za posttraumatski stresni poremećaj (PTSP), anksioznost i depresiju prevalencije se kreću od oko 3 do oko 80%. Rizik je tim veći ukoliko se uzme u obzir da izbjeglice rjeđe traže i rjeđe su upućeni na usluge u području mentalnog zdravlja. Stoga je za pomagače koji pružaju psihosocijalne usluga izbjeglicama izrazito važno prepoznati pojedince za koje je vjerojatnije da će trebati ovakvu pomoć. Unatoč tome, u većini Europskih zemalja ne postoje standardizirane procedure za skrining (probira) mentalnog zdravlja. Cilj je rada pridonijeti razvoju ovih procedura. Proveden je opširan pregled literature za najčešće instrumente za skrining mentalnog zdravlja u populacijama izbjeglica i drugih migranata. Pronađeno je 21 instrumenata te su prikupljene informacije o svrsi, načinu upotrebe i validaciji. Općenito, većina instrumenata nije razvijena na uzorcima izbjeglica i/ili su validirani na malim uzorcima. Također, većina instrumenata ne predlaže graničnu vrijednost koja bi upućivala na daljnju obradu i intervencije. Temeljem pregleda, Refugee Health Screener (RHS-13) preporučen je kao instrument za skrining izbjeglica i migranata u Europi. RHS-13 je razvijen na uzorcima izbjeglica temeljem prije korištenih i validiranih instrumenata, može se primijeniti u relativno kratkom vremenu, uzima u obzir simptome najčešćih poremećaja u izbjegličkim populacijama te predlaže graničnu vrijednost za određivanje pojedinaca pod većim rizikom. Uz kratku izobrazbu mogu ga primjenjivati pomagači različitog temeljnog obrazovanja.

SPECIFIČNOSTI SAVJETOVALIŠNOG RADA S IZBJEGLICAMA

Martina Čarija¹

¹Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, Hrvatska

Putovanje izbjeglica u sigurnost obilježeno je visokom nesigurnošću, čestim mijenjanjem zemalja primatelja te drastičnim razlikama u uvjetima zbrinjavanja. Nakon što zatraže azil, predstoji im dugačko razdoblje vrlo neizvjesnog iščekivanja. Tijekom tog razdoblja izbjeglice iskazuju znakove narušenog psihičkog zdravlja kao posljedicu svih stresnih i traumatskih iskustava kroz koja su prošli i izražavaju potrebu za psihološkom podrškom. Društvo za psihološku pomoć (DPP) posljednje dvije godine pruža psihološko savjetovanje, uz prevođenje, izbjeglicama koje dolaze u Republiku Hrvatsku. Cilj ovog rada je dati pregled dobre prakse u pripremi za savjetovanišni rad s izbjeglicama, pregled ključnih prepreka i neočekivanih situacija s kojima se suočio savjetodavni tim tijekom tog rada. Pomagački stručnjaci i prevoditelji posebno su educirani za ovakav način rada. Priprema prevoditelja za sudjelovanje u delikatnom procesu savjetovanja uključuje njihovu pažljivu selekciju te formiranje parova savjetovatelj-prevoditelj. Sastavni do savjetovanišnog rada je pojašnjavanje i podučavanje samih korisnika-izbjeglica što mogu očekivati od savjetovanja, o razlikama između psihološkog savjetovatelja i liječnika, o pravilima i ograničenjima povjerljivosti, neovisnosti tima savjetovatelja i prevoditelja u odnosu na državne institucije s kojima izbjeglice imaju redovni kontakt i slično. Sljedeće, predstaviti će se najčešće brige i stresori koji su izbjeglicama u fokusu, posebno tijekom čekanja rješavanja statusa međunarodne zaštite te na koji način se izbjeglice s time nose. Teška životna iskustva izbjeglica utječu na njihovu spremnost za uspostavljanje odnosa povjerenja što predstavlja česti izazov u njihovoj motivaciji za primanje savjetovanišnih usluga. Zbog toga se uspostavi povjerenja pristupa na unaprijed osmišljen i strukturiran način. Glavna poruka koju je važno poslati jest da su organizacija koja nudi savjetovanje te njezini suradnici pouzdani, dosljedni i usmjereni na najbolje interese klijenata.

IZAZOVI PSIHOSOCIJALNE INTEGRACIJE TRAŽITELJA AZILA

Sanja Pupačić¹

¹Hrvatski Crveni križ, Služba za zaštitu migranata, Zagreb, Hrvatska

U svijetu dramatično raste broj ljudi koji su prisiljeni ostaviti sve iza sebe i krenuti na rizičan put bježeći od sukoba, proganjanja, siromaštva i nasilja, u nadi da će svojim obiteljima osigurati bolju budućnost. Prema podacima Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR), ovaj je broj u 2016. godini narastao na 65 milijuna, najviši zabilježen od 2. svjetskog rata. U Republici Hrvatskoj, 2015. i 2016. godina bile su obilježene humanitarnom i izbjegličkom krizom; više od 658.000 izbjeglica iz Sirije, Iraka, Afganistana i drugih zemalja zahvaćenih sukobima i grubim kršenjima ljudskih prava prošlo je kroz Hrvatsku i pritom primilo neophodnu pomoć od Crvenog križa i drugih organizacija. Tijekom 2016. godine, 2.230 osoba zatražilo je azil u Hrvatskoj, nakon dugotrajnog, rizičnog i mukotrpnog puta, često trpeći loše i nehumane uvjete života, odvojenost od obitelji ili gubitak bliskih osoba, iskorištavanje, nasilje i gotovo potpunu ovisnost o odlukama drugih. Njihov prihvata organiziran je u prihvatilištima u Zagrebu i Kutini gdje im je, pored prehrane i osnovne zdravstvene zaštite, osigurana psihosocijalna podrška, socijalne usluge i podrška u integraciji. Brojni su izazovi s kojima se tražitelji azila suočavaju tijekom integracije u novu sredinu: hrvatsko društvo, kultura, jezik i pravni sustav su im potpuna nepoznanica, komunikacija s institucijama i okolinom je otežana, te često žive i ostaju na margini društva. U svojim zemljama porijekla su bili proganjani, pretrpjeli ozbiljnu nepravdu ili traumatska iskustva, često im je narušeno zdravlje i psihološka otpornost što negativno utječe na prilagodbu, učenje, stjecanje mreže socijalne podrške i socijalno uključivanje. Cilj je izlaganja dati pregled izazova i prepreka koje ometaju uspješnu psihosocijalnu integraciju tražitelja azila i osoba pod međunarodnom zaštitom koji namjeravaju ostati živjeti u Hrvatskoj. Navest će se preporuke za unapređenje sustava integracije i uspostavu "društva dobrodošlice" koje ne isključuje i ne marginalizira već prihvaća i osnažuje nove članove zajednice. Budući da hrvatski Crveni križ ima višegodišnje iskustvo s podrškom integriranju azilanata, ove će preporuke biti potkrijepljene primjerima dobre prakse.

PROCJENA MENTALNOG ZDRAVLJA IZBJEGLICA I MIGRANATA

Nikolina Stanković¹

¹ Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati razinu psihološkog stresa na uzorku izbjeglica i drugih migranata koji se nalaze u prihvatilištu za tražitelje međunarodne zaštite u Hrvatskoj. Također, željelo se utvrditi mogu li odabrani resursi i neke sociodemografske karakteristike predviđati njihovu razinu zadovoljstva životom u uvjetima življenja u prihvatilištu. U istraživanju je sudjelovalo 122 izbjeglica i migranata, pretežno mlađih muškaraca, većinom srednjeg stupnja obrazovanja, porijeklom iz Iraka, Afganistana i Sirije, koji su sredinom srpnja 2016. godine bili prijavljeni u prihvatilištu za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu. Istraživanje je odobrilo nadležno etičko tijelo, a sudionici su potpisali informirani pristanak. Tijekom intervjua primijenjen je upitnik za procjenu teškoća mentalnog zdravlja RHS-13 na materinjem jeziku sudionika, a svakom intervjueru je pomagao prevoditelj prevodeći pitanja na odgovarajući jezik. Prema očekivanju, utvrđeno je da veliki broj izbjeglica i migranata pokazuje visoku razinu simptoma psihološkog stresa. Utvrđeno je kako čak 80.3% sudionika postiže rezultat iznad granične vrijednosti koja upućuje na rizik za razvijanje mentalnih poteškoća i poremećaja. Ovi sudionici su upućeni po daljnju stručnu pomoć, sukladno protokolu za provedbu skrininga (probira) za mentalno zdravlje izbjeglica. Od njih je 51% prihvatilo pomoć liječnika opće prakse i/ili socijalnog radnika koji su u prihvatilištu odgovorni za upućivanje po daljnju stručnu pomoć. Pokazalo se da je korišteni instrument RHS-13 za procjenu psihološkog stresa dobro primjenjiv u situaciji brze procjene mentalnog zdravlja, da su ga sudionici razumjeli te da su u okviru intervjua provedene i kratke intervencije psihološke prve pomoći. Također je utvrđeno kako su simptomi psihološkog stresa, optimizam i spol značajni prediktori zadovoljstva životom, a koje je, očekivano, bilo razmjerno nisko u uvjetima velike neizvjesnosti u pogledu dobivanja međunarodne zaštite, a time i budućnosti. Istraživanje upućuje na važnost ranog procjenjivanja mentalnog zdravlja i upućivanja na stručnu mentalno-zdravstvenu pomoć ako je to potrebno.

SIMPOZIJ VII / SYMPOSIUM VII

LICA I NALIČJA PROFILA SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Voditeljica: Vesna Gavrilov-Jerković¹*¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija*

Danas postoji konsenzus oko definicije subjektivne dobrobiti (SD) kao složenog konstrukta tri komponente: zadovoljstva životom (ZŽ) i pozitivnog (PA) i negativnog afekta (NA). U posljednja četiri desetljeća proveden je impozantan broj istraživanja koje su pokazale da je SD povezana s brojnim indikatorima psihofizičkog funkcioniranja te se komponente SD često uzimaju kao ishodišne varijable u istraživanjima koja se bave mentalnim zdravljem i kvalitetom života. Iako je SD definirana kao složen konstrukt, ipak joj najveći broj istraživanja pristupa kao konglomeratu nezavisnih komponenti. Ovaj na varijable usmjeren pristup uzima pojedinačne komponente SD kao osnovne elemente analize i usmjerava se na pitanja koliko su one povezane s drugim konstruktima implicirajući da se ljudi razlikuju samo po izraženosti svake od ovih komponenti. Ovaj simpozij se bavi pristupom SD koji se pojavio kao dopuna na varijablu usmjerenom pristupu. U pitanju je na osobu usmjeren pristup koji polazi od pretpostavke da je način na koji su komponente sustava međusobno organizirane i u kakvoj su interakciji važniji za kvalitetu funkcioniranja osobe od toga koliko je svaka komponenta sama izražena. Prednost se daje konfiguraciji komponenti kao integriranom sustavu unutar osobe s pretpostavkom da se osobe razlikuju, ne samo po izraženosti pojedinačnih varijabli, nego i po tome kojem tipu konfiguracije komponenti pripadaju. Dosadašnja malobrojna istraživanja daju potporu pretpostavci da je moguće izdvojiti manji broj obrazaca SD koji na različite načine promoviraju adaptaciju. Naš prvi cilj je bio identificirati pouzdane obrasce SD koristeći metodu latentnih profila u različitim uzorcima sudionika te smo krenuli od pretpostavke da će se dosljedno pojavljivati manji broj profila. Naš drugi cilj je bio ustanoviti postoji li stabilnost profila kroz uzorke kao i kroz ponovljena ispitivanja pretpostavivši da su profili relativno stabilni. Treći cilj nam je bio ustanoviti na koji način se profili razlikuju u odnosu na pokazatelje mentalnog zdravlja s pretpostavkom da svaki obrazac predstavlja jedinstven način adaptacije i regulacije iskustva. Četvrti cilj nam je bio ispitati determinante stabilnosti i promjene obrazaca SD koristeći psihoterapijski kontekst. Simpozij je predstavljen kroz četiri povezana istraživanja.

TKO TEBE VARIJABLOM, TI NJEGA OSOBOM: PROFILI SUBJEKTIVNE DOBROBITI NA UZORCIMA STUDENATA I ODRASLIH U SRBIJI

Veljko Jovanović¹, Milica Lazić¹, Vesna Gavrilov-Jerković¹, Dragan Žuljević¹

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Tripartitni model subjektivne dobrobiti definira subjektivnu dobrobit kao konstrukt koji čine tri komponente: zadovoljstvo životom (ZŽ), pozitivni afekt (PA) i negativni afekt (NA). Istraživanja u ovom području se najčešće usmjeravaju na razinu pojedinačnih komponenti dobrobiti i ispitivanje njihove povezanosti s različitim varijablama. Nasuprot ovakvom tradicionalnom pristupu usmjerenom na varijable, ovo istraživanje je temeljeno na pristupu usmjerenom na osobe. Osnovni cilj ovog istraživanja je provjera mogu li se na razini osoba prepoznati zasebne konfiguracije komponenti subjektivne dobrobiti, odnosno mogu li se na temelju razine tri pokazatelja dobrobiti identificirati zasebne skupine osoba. U istraživanju su sudjelovala dva uzorka. Uzorak studenata je činilo 1063 sudionika (58.4% ženskog spola; prosječna starost = 20.61 godina), a uzorak odraslih 969 sudionika (54.3% ženskog spola; prosječna starost = 42.89 godina). Od instrumenata su primijenjeni Satisfaction with Life Scale (Diener et al., 1985) za procjenu ZŽ, i Scale of Positive and Negative Experience (Diener et al., 2009) za procjenu PA i NA. Podaci su obrađeni analizom latentnih klasa. Na uzorku studenata su uočene četiri konfiguracije subjektivne dobrobiti, a na uzorku odraslih pet konfiguracija. Najveći broj studenata pokazuje umjereno visoku (visoki ZŽ i PA, nisko NA; 45.3% sudionika) ili iznimno visoku razinu subjektivne dobrobiti (izuzetno visoki ZŽ i PA, nisko NA; 43.3% sudionika). Druge dvije skupine čine sudionici kod kojih dominira nisko ZŽ i umjerena razina afekta (6.6%) i sudionici kod kojih dominira visoko ZŽ i umjerena razina afekta (4.8%). Na uzorku odraslih se također mogu prepoznati ove četiri konfiguracije, s tim da peti profil kod odraslih čine sudionici s niskom razinom dobrobiti (niski ZŽ i PA, visoko NA). U radu će biti raspravljani značaj, vrijednosti i ograničenja istraživanja usmjerenih na osobe u području dobrobiti.

MOJ KLASTER JE BOLJI OD TVOG: ŽIVOTNI DOGAĐAJI I STRATEGIJE EMOCIONALNE REGULACIJE KAO KORELATI PROFILA SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Milica Lazić¹, Vesna Gavrilov-Jerković¹, Veljko Jovanović¹, Ivan Jerković¹

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Iako se subjektivna dobrobit (SD) definiše kao složen konstrukt čije su komponente zadovoljstvo životom, pozitivan i negativan afekt, uglavnom je istraživana preko komponenti kao pojedinačnih varijabli. Dinamički model dobrobiti polazi od pretpostavke da je za psihološko funkcioniranje važna konfiguracija te tri komponente, a ne samo vrijednosti na pojedinačnim varijablama. Sukladno tome, ovaj rad se bavi pitanjem razlikuju li se osobe koje pripadaju različitim obrascima SD po razini emocionalnog stresa, broja negativnih životnih događaja i strategijama emocionalne regulacije te mogu li se prepoznati manje i više funkcionalni obrasci SD. Istraživanje je provedeno na uzorku od 922 studenta Sveučilišta u Novom Sadu (78.3% ženskog spola), prosječne starosti 20.15 godina. Od instrumenata su korištene Skala zadovoljstva životom (SWLS), Srpski inventar afekata baziran na PANAS-X (Siaba-PANAS), Ček-lista životnih događaja - forma za studente (SLEC-SF), Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21) i Upitnik kognitivnih strategija emocionalne regulacije (CERQ). Primjenom analize latentnih profila, uočava se pet konfiguracija SD: izuzetno visoka SD (C1) (54.8%), umjereno visoka SD (C2) (21.7%), niska SD (C3) (1.9%), nisko zadovoljstvo životom uz umjereni afekt (C4) (9.5%) i visoko zadovoljstvo životom uz umjereni afekt (C5) (12.1%). Osobe koje pripadaju profilima C3 i C4 doživljavaju najviši stres, imaju najviši broj negativnih događaja i najčešće koriste neadaptivne strategije emocionalne regulacije. Osobe s izuzetno visokom SD (C1), imaju najmanje negativnih događaja, minimalno stresa i koriste adaptivne strategije regulacije afekta. Zanimljivo, osobe s umjereno visokom SD (umjeren pozitivan afekt uz niži negativan afekt) i uz manji broj negativnih događaja i niži stres, ipak izvještavaju o nižem zadovoljstvu životom od osoba iz C5 koje i uz veći broj negativnih događaja, viši stres i umjereno negativni afekt, pokazuju vrlo visoku razinu zadovoljstva životom. Osobe iz C5 češće koriste adaptivne strategije emocionalne regulacije: prihvatanje, pozitivno refokusiranje, planiranje i pozitivnu korekciju, po čemu su izjednačene s osobama s izuzetno visokom SD (C1). U ovom će izlaganju biti raspravljene implikacije rezultata.

SVE PROLAZI SAMO JA SE MIJENJAM - ANALIZA ODLIKA KLIJENATA PSIHOLOŠKOG TRETMANA SKLONIH PROMJENI OBRAZACA SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Nikolija Rakočević¹, Dragan Žuljević¹, Milica Lazić¹, Vesna Gavrilov-Jerković¹

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Cilj našeg rada bio je provjera stabilnosti obrazaca subjektivne dobrobiti na uzorku klijenata u psihoterapiji u funkciji psihološkog tretmana te potraga za potencijalnim čimbenicima predviđanja promjene istih. Uzorak je inicijalno činilo 157 sudionika na psihološkom tretmanu od 10 seansi u savjetovalištu Centra za traumu u Novom Sadu. 74.6% sudionika bilo je ženskog spola, dobi od 18 do 63 godine. Za provjeru obrazaca subjektivne dobrobiti dan je inventar afekta (SIAB-PANAS; Novović i Mihić, 2008) te Skala zadovoljstva životom (SWLS; Diener et al., 1985) prilikom prijamnog intervjua (n=157), nakon treće (n=118) i nakon šeste seanse (n=86) te na kraju tretmana (n=63). Analiza latentnih klasa izdvojila je po tri obrasca subjektivne dobrobiti na svakom od mjerenja te izdvojila skupine sudionika koji s protokom tretmana mijenjaju obrasce subjektivne dobrobiti na bolje (n=55) i čiji obrasci ostaju stabilni ili se mijenjaju na gore (n=54). Da bismo istražili što potencijalno predviđa različitu sklonost mijenjanju obrazaca dobrobiti u funkciji tretmana, prije početka tretmana sudionicima su dane mjere aktualnog stresa (DASS-21; Lovibond & Lovibond, 1995), disfunkcionalnih stavova (DAS-40-A; Whisman, 1993), afektivne regulacije (ASQ; Hofmann & Kashdan, 2010), otpornosti (CD-RISC-10; Connor & Davidson, 2003), rane obiteljske traumatizacije (UPIPAV-NPT; Hanak, 2003) te psihološke fleksibilnosti (AAQ-II; Bond et al., 2011). Multivarijatna analiza varijance upućuje na to kako sudionici skloni promjeni obrazaca dobrobiti na bolje u odnosu na sudionike koji nisu promijenili obrazac ili su ga promijenili na gore, prije početka tretmana pokazuju izraženije strategije reguliranja afekta ($F=5.98$; $p=.02$ za toleriranje, $F=4.94$; $p=.03$ za prilagodbu i $F=3.67$; $p=.06$ za prikrivanje) i otpornosti ($F=7.61$; $p<.01$), ali i izraženije disfunkcionalne stavove ($F=4.71$; $p=.03$), dok psihološka fleksibilnost, obiteljska traumatizacija i aktualni stres ne pokazuju statistički značajne razlike. Raspravljat će se o teorijskim i praktičnim implikacijama ovih nalaza.

OSTALA SI UVIJEK ISTA - ILI ŠTO SE DOGAĐA SA SUBJEKTIVNOM DOBROBITI TIJEKOM PSIHOLOŠKOG TRETMANA

Dragan Žuljević¹, Nikolija Rakočević¹, Veljko Jovanović¹, Ivan Jerković¹

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Cilj našeg rada bio je usporedba javljanja i stabilnosti specifičnih obrazaca subjektivne dobrobiti na uzorku klijenata u psihoterapiji u funkciji psihološkog tretmana. Uzorak je inicijalno činilo 157 sudionika koji su se samoinicijativno javili na besplatan psihološki tretman u trajanju od 10 seansi u savjetovalištu Centra za traumu u Novom Sadu. Ženskog spola bilo je 74.6% sudionika, dobi od 18 do 63 godine. Za procjenu obrazaca subjektivne dobrobiti, sudionicima je dan Srpski inventar afekata temeljen na PANAS-X (Siaba-PANAS; Novović i Mihić, 2008) te Skala zadovoljstva životom (SWLS; Diener et al., 1985) prilikom prijamnog intervjua (n = 157), nakon treće (n = 118) i nakon šeste seanse (n = 86) te na kraju tretmana (n = 63). Sukladno kriterijima BIC i AIC, koeficijentna entropije i Lo-MENDELL-Rubin testu, analizom latentnih klasa na svakom od mjerenja identificirane su po tri skupine sudionika: prva skupina definirana je visokom dobrobiti (visoko zadovoljstvo životom i pozitivni afekt te nizak negativni afekt), druga je definirana niskom dobrobiti (nisko zadovoljstvo životom i pozitivni afekt te visok negativni afekt) te je treća definirana umjerenom dobrobiti, odnosno središnjim vrijednostima na svim mjerama. U prvom mjerenju 38% uzorka čini skupina niske, 54.8% srednje, i 7.2% skupina visoke dobrobiti. Razlike u postocima zastupljenosti nepitno su vidljive kako u drugom mjerenju (23.9% niska, 53.8% srednje i 17.9% visoka), tako i u trećem (23.4% niska, 51.1% srednje i 25.5% visoka) i četvrtom mjerenju (15.9% niska, 34.2% srednje i 49.9% visoka). Uočljiv je rezultat da sa svakim sljedećim mjerenjem obrazac niske dobrobiti ustupa prvenstvo isprva obrascu središnje, a u posljednjem mjerenju i obrascu visoke dobrobiti, implicirajući da visok postotak sudionika pokazuje sklonost promjeni, odnosno poboljšanja obrasca dobrobiti, u usporedbi s ostatkom uzorka koji ostaje dosljedan prvobitnim obrascima što će u izlaganju biti raspravljeno.

SIMPOZIJ VIII / SYMPOSIUM VIII

**KAKO SPORT I TJELESNO VJEŽBANJE POVEĆAVAJU ZADOVOLJSTVO
ČOVJEKA U RAZLIČITIM PODRUČJIMA ŽIVOTA?****Voditeljica: Renata Barić¹***¹Kineziološki fakultet, Zagreb, Hrvatska*

Tempo suvremenog života jedan je od najjačih čimbenika stresa. Akumulirani stres narušava tjelesno i psihološko zdravlje, negativno djelujući na doživljaj kvalitete života i sveukupno zadovoljstvo sobom i životom pojedinca. Traženje načina kako prevenirati takve negativne učinke u središtu je interesa brojnih istraživača, ne samo u području psihološke znanosti već i šire. Kvaliteta života je psihološka kategorija koja proizlazi iz cjelokupne psihološke strukture pojedinca u interakciji s njegovom fizičkom i socijalnom okolinom. Ukupna razina zadovoljstva životom ovisi o omjeru pozitivnih i negativnih iskustava, točnije o sposobnosti osobe da ih uravnoteži na razini različitih životnih uloga. Istraživanja pokazuju da je bavljenje sportom i tjelesnim vježbanjem važan čimbenik koji indirektno utječe na povećanje kvalitete i zadovoljstva životom. U okviru ovog simpozija prezentirat će se na koje načine tjelesno vježbanje i sport mogu pridonijeti osjećaju zadovoljstva ili nezadovoljstva, mladih tjelesno aktivnih osoba i sportaša. Utvrđeno je da je razina perfekcionizma povezana sa sportskim uspjehom sportaša, a negativni perfekcionizam narušava zadovoljstvo sobom i vlastitim sportskim uspjehom. Također, utvrđeno je da stupanj slaganja između aktualnog i preferiranog trenerovog rukovodećeg ponašanja utječe na stupanj zadovoljstva, a posredno i na izvedbu sportaša. Nadalje, utvrđene su spolne razlike u procjenama zadovoljstva i kvalitete života-tjelesno aktivne studentice zadovoljnije su socijalnim odnosima i količinom socijalne podrške od studenata koji su zadovoljniji svojim radnim sposobnostima, razinom energije, mobilnošću, odmorom te nižim razinama nelagode, boli i umora. Također, tjelesno vježbanje značajan je pozitivan prediktor razine seksualne želje i zadovoljstva seksualnim životom mladih tjelesno aktivnih osoba. Sukladno nalazima različitih dosadašnjih istraživanja i u okviru ovih istraživanja potvrđen je pozitivan učinak bavljenja sportom i tjelesnim vježbanjem na mentalno zdravlje.

KAKVE TRENERE SPORTAŠI ŽELE, A KAKVE IMAJU?

Tomislav Kašnar¹, Renata Barić¹

¹Kineziološki fakultet, Zagreb, Hrvatska

Trenerovo rukovođenje utječe na proces učenja i postignuća sportaša jer oni koji su zadovoljni svojim trenerom, imaju bolje preduvjete i motivaciju za uspješne rezultate, dok nekvalitetan odnos trenera i sportaša može negativno utjecati na sportašev napredak (Jowett i Chaundy, 2004). Proces sportskog treninga odvija se u interakciji između trenera, sportaša i situacijskih čimbenika. Sukladno Chelladuraievom modelu rukovođenja u sportu (Chelladurai, 1993), uspješna sportska izvedba funkcija je slaganja aktualnog, zahtijevanog i preferiranog trenerovog ponašanja. Cilj istraživanja bio je ispitati kakve trenere sportaši žele, a kakve imaju. Ispitali smo razlike u preferiranom i aktualnom stilu rukovođenja te postoje li razlike u preferencijama stila rukovođenja s obzirom na spol i tip sporta. U istraživanju je sudjelovalo 160 studenata i studentica ($N_m=100$, $N_z=60$) bivših i sadašnjih sportaša Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prosječne dobi 20.9 godina. Korištena je hrvatska verzija Upitnika trenerova rukovodećeg ponašanja (Leadership Scale for Sports, LSS). Rezultati ANOVA-e pokazuju da sportaši žele više instruktivnog i demokratskog trenera nego što ga imaju te žele da im pruža veću socijalnu podršku i više pozitivnih povratnih informacija na treningu. Navedeno upućuje da u prosjeku većina ima autokratskog trenera koji im pruža nedovoljno socijalne podrške, nisko je instruktivan i premalo upućuje pozitivne povratne informacije. Rezultati razlika u procjenama aktualnog i željenog trenerovog ponašanja s obzirom na spol pokazuju da oba spola žele više instruktivnog i demokratskog trenera koji će im pružiti više pozitivnih povratnih informacija i veću socijalnu podršku. Razlike u percepciji trenerovog rukovođenja s obzirom na tip sporta također pokazuju da sportaši u pojedinačnim i ekipnim sportovima žele više demokratskog i više instruktivnog trenera koji pruža više pozitivnih povratnih informacija i koji je više podržavajući. Iz dobivenih rezultata može se zaključiti da raskorak između željenog i aktualnog rukovodećeg ponašanja snižava razinu zadovoljstva sportaša što dugoročno može negativno utjecati na njihovu izvedbu. Stoga je nužno intervenirati i educirati trenere o važnosti i ulozi kvalitetnog odnosa trenera i sportaša te načinima kako djelovati na tom planu.

SEKSUALNO ZADOVOLJSTVO STUDENATA KINEZILOGIJE

Luka Leško¹, Renata Barić¹, Filip Lovričević¹

¹Kineziološki fakultet, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi razinu seksualnog zadovoljstva tjelesno aktivnih osoba te ispitati povezanost razine njihove seksualne želje i seksualnog zadovoljstva. Istraživanje je provedeno na uzorku od 78 studenata i studentica Kineziološkog fakulteta Višedimenzionalnim upitnikom seksualnosti (Snell i sur., 1993). Rezultati upućuju na visoke razine seksualne želje i seksualnog zadovoljstva u ukupnom uzorku. Udio osoba s nedostatkom seksualne želje u ovome uzorku znatno je manji nego u ukupnoj populaciji u Republici Hrvatskoj. U svega 5 % sudionika zabilježeno je nezadovoljstvo vlastitim seksualnim životom, dok je u 77% sudionika procijenjena visoka do vrlo visoka razina seksualnog zadovoljstva. Pearsonov koeficijent korelacije od .6 upućuje na umjerenu pozitivnu povezanost razina seksualne želje i seksualnog zadovoljstva što kvalitetnu seksualnu želju klasificira jednim od važnijih preduvjeta seksualnog zadovoljstva u tjelesno aktivnih studenata. U literaturi se povezanost kvalitetnih razina seksualne želje i seksualnog zadovoljstva u tjelesno aktivnih osoba objašnjava neposrednim učincima tjelesne aktivnosti na poboljšanje funkcije endotela i cjelokupnog tjelesnog statusa te posrednim učincima tjelesne aktivnosti u prevenciji kroničnih bolesti povezanih s narušavanjem seksualne funkcije što, između ostalog, doprinosi i ukupnoj razini seksualnog zadovoljstva.

ŠTO ODREĐUJE ZADOVOLJSTVO SPORTSKIM USPJEHOM: ULOGA PERFEKCIONIZMA, DOBI I SPOLA SPORTAŠA

Rebeka Prosoli², Margareta Jelić¹, Renata Barić²

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

²*Kineziološki fakultet, Zagreb, Hrvatska*

Uspjeh u sportu često podrazumijeva i savršenu izvedbu. Međutim, ukoliko nije pravilno usmjerena, težnja za izvrsnošću i savršenstvom može biti povezana i s negativnim posljedicama. Istraživanja perfekcionizma na sportašima ukazuju na mogućnost da je perfekcionizam kod njih visoko izražen, ali ostaju podijeljena oko mišljenja o tome kako je on povezan sa zadovoljstvom i uspjehom u sportu. Zbog toga je cilj ovog istraživanja bio ispitati razlike u zadovoljstvu uspjehom u sportu između adaptivnih perfekcionista, neadaptivnih perfekcionista i neperfekcionista s obzirom na spol i dob natjecatelja (kadeti, junior i seniori). U istraživanju je sudjelovalo 106 judaša, aktivnih natjecatelja na međunarodnoj razini, iz 20 klubova s područja cijele RH. Uz perfekcionizam koji je izmjeren Ljestvicom pozitivnog i negativnog perfekcionizma (PANPS; Terry- Short, Owens, Slade i Dewey, 1995) ispitano je i zadovoljstvo uspjehom u sportu jednom česticom. Rezultati analize varijance pokazali su da postoji značajna razlika u zadovoljstvu sportskim uspjehom u sportu između pojedinih vrsta perfekcionizma ($F(2,75)= 9.61$; $p<.01$) pri čemu su neperfekcionista i adaptivni perfekcionista zadovoljniji uspjehom od neadaptivnih perfekcionista. Nadalje, dobivena je i razlika između pojedinih dobnih skupina natjecatelja ($F(2,103)=3.92$; $p<.05$). Post-hoc test pokazao je da su juniori značajno zadovoljniji svojim uspjehom u sportu od kadeta. Nije dobivena statistički značajna razlika s obzirom na spol sudionika. Dobivene spoznaje pridonijet će boljem razumijevanju prirode i uloge perfekcionizma u sportu.

RAZLIKE U ZADOVOLJSTVU RAZLIČITIM ASPEKTIMA KVALITETE ŽIVOTA TE KONZUMACIJI ALKOHOLA I CIGARETA IZMEĐU STUDENATA I STUDENTICA

Lovro Štefan¹, Rebeka Prosoli¹

¹Kineziološki fakultet, Zagreb, Hrvatska

Kvaliteta života predstavlja percipirani stupanj subjektivnog zadovoljstva vlastitim životom. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoje li razlike u kvaliteti života te konzumiranju alkohola i cigareta između muških i ženskih studenata. Istraživanje je provedeno na uzorku od 414 studenata Kineziološkog fakulteta u Zagrebu. Za mjerenje kvalitete života korištena je hrvatska verzija Upitnika kvalitete života svjetske zdravstvene organizacije (WHOQoL-Bref) koji mjeri kvalitetu života u zadnja dva tjedna u 4 domene: zadovoljstvo tjelesnim zdravljem, zadovoljstvo psihološkim zdravljem, zadovoljstvo socijalnim odnosima i zadovoljstvo okolinom. Za procjenu konzumacije alkohola korišteno je pitanje o količini čaša popijenog alkohola u razdoblju od tjedan dana, dok je za mjerenje konzumacije cigareta korišteno pitanje o količini popušanih cigareta u jednom danu. Rezultati istraživanja pokazali su značajne razlike između studenata i studentica u zadovoljstvu fizičkom i socijalnom domenom kvalitete života te količini popijenog alkohola. Studentice su iskazale veće zadovoljstvo svojim odnosima s drugim ljudima i socijalnom podrškom u odnosu na studente, dok su studenti izvještavali o većem zadovoljstvu svojim radnim sposobnostima, razinom energije, mobilnošću, odmorom te nižim razinama nelagode, boli i umora. Također, studenti su izvijestili i o većoj količini popijenog alkohola u tjedan dana ($M=3.82$) od svojih kolegica ($M=2.19$). Nije bilo statistički značajne razlike u količini popušanih cigareta dnevno između ove dvije skupine. S obzirom na to da je veći broj istraživanja kvalitete života, kako kod nas, tako i u svijetu, ispitivao populaciju ljudi oboljelih od psihičkih i tjelesnih bolesti, rezultati dobiveni u ovom istraživanju pridonijet će boljem razumijevanju kvalitete života zdravih pojedinaca.

SIMPOZIJ IX / SYMPOSIUM IX

PSIHOSOCIJALNA PRILAGODBA MLADIH U RIZIKU OD SIROMAŠTVA

Voditeljica: Marina Ajduković¹*¹Studijski centar socijalnog rada, Pravni Fakultet, Zagreb, Hrvatska*

U simpoziju će kroz četiri izlaganja biti predstavljeni nalazi tri recentna istraživanja koja u fokusu imaju produbljevanje razumijevanja učinka (rizika) siromaštva i materijalne deprivacije na psihosocijalnu prilagodbu i životne mogućnosti mladih: (1) kvalitativno istraživanje „Indikatori dobrobiti i siromaštva djece u Hrvatskoj u doba krize: kako prekinuti začarani krug siromaštva djece?“, koje se provodilo od 2014. do 2015. godine uz potporu Zakade ADRIS; (2) longitudinalno istraživanje „Ekonomske teškoće obitelji, psihosocijalni problemi i obrazovni ishodi adolescenata u vrijeme ekonomske krize“, koje se provodi od 2015. do 2019. godine uz potporu HRZZ; (3) „Obrazovni ishodi i radne karijere mladih odraslih u siromaštvu“, koje se provodilo uz potporu Europskog socijalnog fonda od 2015. do 2016. godine. Nalazi su proširili spoznaje o učinku siromaštva i materijalne deprivacije na dobrobit mladih, uključujući posredujući učinak suočavanja roditelja s ekonomskim stresorima na psihosocijalnu prilagodbu njihove djece. Prikazat će se medijacijski učinci roditeljskih ponašanja u odnosu između ekonomskih problema u obitelji i psihosocijalnog funkcioniranja mladih te specifičnosti pojedinih relacija s obzirom na različite kriterije dobrobiti mladih. Posebna pozornost bit će posvećena metodološkim aspektima, kao što je npr. učinak reprezentativnosti uzoraka, homogenosti i heterogenosti uzorka s obzirom na intenzitet siromaštva te dobi, odnosno razvojne faze sudionika, na doprinos individualnih i kontekstualnih varijabli mjerama psihosocijalne prilagodbi mladih. Ukazat će se na specifični značaj spoznaja kvalitativnih i kvantitativnih istraživanja, problematizirat će se operacionalizacija prediktorskih i kriterijskih varijabli koje mogu pridonijeti razumijevanju učinka rizika siromaštva i materijalne deprivacije kao kontinuirane ili kategorijalne varijable za psihosocijalnu dobrobit mladih te će se naglasiti etički aspekti istraživanja socijalno i osobno osjetljivih tema za mlade, kao što je život u uvjetima siromaštva ili/i materijalne deprivacije.

KAKO DANAS ŽIVE MLADI U UVJETIMA SIROMAŠTVA: PERSPEKTIVA SREDNJOŠKOLACA I NJIHOVIH RODITELJA

Olja Družić Ljubotina¹, Marijana Kletečki Radović¹, Marina Ajduković¹

¹Studijski centar socijalnog rada, Pravni Fakultet, Zagreb, Hrvatska

Suvremeno hrvatsko društvo suočeno je s ekonomskom krizom koja je dovela do visoke nezaposlenosti i siromaštva. U siromaštvu djeca dijele sudbinu svojih roditelja, no s obzirom da imaju drugačije razvojne i dispozicijske potrebe, razumijevanje učinaka (rizika) siromaštva za dobrobit i kvalitetu života djece je nužno za jačanje društveno odgovornog pristupa olakšavanju siromaštva djece i mladih. U okviru projekta „Indikatori dobrobiti i siromaštva djece u Hrvatskoj u doba krize: Kako prekinuti začarani krug siromaštva djece?“, koji se provodio uz potporu Zaklade ADRIS, provedeno je složeno kvalitativno istraživanje (14 istraživačkih intervjua i 12 fokusnih grupa) s ciljem produbljivanja znanja o životu djece i njihovih obitelji koji žive u uvjetima siromaštva i dobivanja uvida u djelotvornost javnih politika u ovom području. U istraživanje je bilo uključeno 74 sudionika - srednjoškolaca, njihovih roditelja, stručnjaka koji neposredno rade s djecom koja žive u uvjetima siromaštva te donositelja odluka i zagovaratelja prava djece na razini socijalnih politika. U izlaganju će biti prikazani nalazi dijela istraživanja koji se odnose na perspektivu mladih koji žive u uvjetima siromaštva i njihovih roditelja. Analiza tematskog okvira će omogućiti uvid u sličnosti i razlike razine deprivacije i životnih mogućnosti mladih koji žive u siromaštvu u tzv. bogatijim i siromašnijim zajednicama. Analizirat će se značaj obrazovanja kao izlaza iz siromaštva, potencijal škola i lokalnih zajednica za stvaranjem prilika za djecu koja žive u siromaštvu te strategija nadvladavanja regionalnih razlika i njihovog utjecaja na nejednakosti siromašne djece i mladih. Posebna pozornost će se posvetiti etičkim aspektima istraživanja. Iako kvalitativne metode potiču kreativno razmišljanje o problemima i osjetljivija su na socijalni kontekst, pristupanje i provođenje istraživanja s djecom/mladima o socijalno i osobno osjetljivim temama kao što je siromaštvo je specifični etički istraživački izazov.

INDIVIDUALNI I KONTEKSTUALNI ČIMBENICI RIZIKA ZA ZLOSTAVLJANJE DJECE KOD MAJKI: ULOGA SOCIJALNE PODRŠKE U VRIJEME EKONOMSKIH TEŠKOĆA

Miroslav Rajter¹, Ines Rezo¹, Marina Ajduković¹, Marijana Kletečki Radović¹

¹Studijski centar socijalnog rada, Pravni Fakultet, Zagreb, Hrvatska

Socijalna podrška koju primaju roditelji prema Modelu propadanja socijalne podrške (Social support deterioration deterrence model) (Norris, 1996) ima značajnu medijacijsku ulogu između kriznih događaja, doživljenog stresa i kvalitete mentalnog zdravlja. Cilj istraživanja je utvrditi determinante rizika za zlostavljanje djece kod majki putem individualnih i kontekstualnih čimbenika. Specifično se istražuje u kojoj mjeri ekonomske teškoće i karakteristike djeteta predviđaju potencijal za zlostavljanje djece kod majki, s naglaskom na socijalnu podršku kao zaštitni čimbenik. Istraživanje je provedeno kao dio projekta „Ekonomske teškoće obitelji, psihosocijalni problemi i obrazovni ishodi adolescenata u vrijeme ekonomske krize“ kojeg financira HRZZ. Korišteni su podaci 541 para majka-dijete, dobiveni dvoetafnim stratificiranim klaster uzorkom učenika prvih razreda srednje škole iz šest županija središnje Hrvatske. Model sadrži: sociodemografske mjere za majke (obrazovanje i pokazatelji ekonomskog statusa), broj stresnih događaja u protekle tri godine, psihološke i bihevioralne karakteristike djeteta (NEO-FFI, Costa i McCrae, 1992; DASS, Lovibond i Lovibond, 1995; Test nizova, Pogačnik, 1997; Upitnik samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja, Ajduković, Rajhvajn Bulat i Sušac, 2015), Skala percipirane socijalne podrške (Zimet i Farley, 1988) i Upitnik potencijala za zlostavljanje djece (Milner, 1986). Hijerarhijska regresijska analiza pokazuje da se ukupnim modelom može objasniti 40.6% rizika za zlostavljanje djece kod majki. Sociodemografske karakteristike majke i broj stresnih događaja objašnjavaju 23.8%, psihološke karakteristike djeteta dodatnih 0.8%, dok bihevioralne karakteristike djeteta ne doprinose objašnjenju varijance kriterija. U posljednjem koraku socijalna podrška objašnjava 11.5% potencijala za zlostavljanje djece. U izlaganju će se detaljno prezentirati uloga pojedinih individualnih i kontekstualnih čimbenika te implikacije za praktične intervencije.

ODREDNICE PSIHOSOCIJALNIH ISHODA MLADIH KOJI SU ODRASTALI U SIROMAŠTVU

Ivan Rimac¹, Jelena Ogresta¹, Mitja Ružojčić²

¹Studijski centar socijalnog rada, Pravni Fakultet, Zagreb, Hrvatska

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Postojeće spoznaje jasno ukazuju na povezanost odrastanja u siromaštvu s nizom negativnih ishoda u području fizičkog i psihičkog zdravlja (npr. anksioznost, depresivnost) te obrazovnih postignuća mladih (npr. slabiji školski uspjeh, napuštanje škole) (Evans i Kim, 2012; Hair i sur., 2015; Miller, Chen i Parker, 2011). U usporedbi s djecom koja žive u obiteljima s više financijskih resursa, djeca iz materijalno depriviranih obitelji su izložena većem broju rizika za razvoj različitih problema. Stoga je i dalje potrebno posvetiti posebnu pozornost razumijevanju uloge odrastanja u siromaštvu u predviđanju i oblikovanju životnih prilika mladih osoba te pronalaženju zaštitnih činitelja koji olakšavaju psihološku prilagodbu ovoj ranjivoj skupini. Cilj ovog istraživanja je bio provjeriti doprinos individualnih i kontekstualnih činitelja u predviđanju zadovoljstva životom, opće procjene zdravlja i subjektivne procjene materijalnih primanja kod mladih koji su odrastali u siromaštvu. Istraživanje je provedeno na uzorku od 197 mladih osoba čije obitelji su za vrijeme njihove srednjoškolske dobi bili primatelji socijalne pomoći. Pretpostavili smo da će od individualnih obilježja psihosocijalne ishode predviđati savjesnost, emocionalna stabilnost i samoefikasnost, dok smo za kontekstualne činitelje kao prediktore odabrali zadovoljenost temeljnih psiholoških potreba u odnosu s roditeljima i percipiranu socijalnu podršku za vrijeme odrastanja. Rezultati provedenih hijerarhijskih regresijskih analiza idu u prilog individualnim karakteristikama kao značajnim prediktorima ispitivanih psihosocijalnih ishoda. Mlade osobe s višom razinom samoefikasnosti procjenjuju svoje zdravlje boljim, zadovoljnije su životom i procjenjuje svoje materijalne prilike boljima. Također, mlade osobe koje iskazuju veću emocionalnu stabilnost procjenjuju svoje zdravlje boljim i zadovoljnije su životom. Učinci roditeljskih postupaka i socijalne podrške za vrijeme odrastanja nisu potvrđeni u ovom istraživanju. Dobiveni rezultati će biti razmatrani u okviru zaštitne uloge samoefikasnosti u nepovoljnim životnim okolnostima i suvremenih spoznaja o učincima odrastanja u ekonomski depriviranim obiteljima.

ULOGA EKONOMSKIH PROBLEMA I RODITELJSKIH PONAŠANJA U ISKAZIVANJU INTERNALIZIRANIH I EKSTERNALIZIRANIH PROBLEMA KOD MLADIH

Nika Sušac¹, Lea Skokandić¹, Ivan Rimac¹, Olja Družić Ljubotina¹

¹Studijski centar socijalnog rada, Pravni Fakultet, Zagreb, Hrvatska

Jedan od ključnih pokazatelja psihosocijalnog funkcioniranja mladih je prisutnost i izraženost internaliziranih i eksternaliziranih problema. Model obiteljskog stresa je teorijski okvir koji povezuje psihosocijalne ishode mladih s ekonomskim poteškoćama u obitelji. Pretpostavlja da neodgovarajuće roditeljstvo posreduje utjecaj ekonomskih problema i pritiska koji doživljavaju roditelji na psihosocijalno funkcioniranje mladih. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati ulogu ekonomskih problema i roditeljskih ponašanja u iskazivanju internaliziranih i eksternaliziranih problema kod mladih. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Ekonomske teškoće obitelji, psihosocijalni problemi i obrazovni ishodi adolescenata u vrijeme ekonomske krize“, kojeg financira HRZZ. Korišten je dvo-etapni neproporcionalno stratificirani klaster uzorak kojim je obuhvaćeno 1099 učenika prvih razreda srednje škole iz šest županija središnje Hrvatske, dobi od 14 do 17 godina. Primijenjeni su Upitnik doživljavanja vršnjačkog nasilja (Ajduković, Rajhvajn Bulat i Sušac, 2016), Upitnik roditeljskog nadgledanja (Silverberg i Small, 1991), Upitnik depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lovibond i Lovibond, 1995) te Upitnik samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja (Ajduković, Rajhvajn Bulat i Sušac, 2015). Kao mjera ekonomskih problema u obitelji, korišten je Upitnik percepcije obiteljskih financijskih poteškoća (Rajhvajn Bulat, Ajduković i Sušac, 2016). Hijerarhijska regresijska analiza pokazala je da su individualna obilježja učenika, njihova percepcija ekonomskih problema u obitelji te percepcija roditeljskih ponašanja (nadgledanje i nasilje prema djetetu) objasnila između 14.6 i 22.5% varijance kriterija internaliziranih i eksternaliziranih problema mladih. Značajni medijacijski učinci roditeljskih ponašanja u odnosu između ekonomskih problema u obitelji i psihosocijalnog funkcioniranja mladih te specifičnosti pojedinih relacija s obzirom na različite kriterije bit će predstavljene u izlaganju.

SIMPOZIJ X / SYMPOSIUM X

ON-LINE ODRASTANJE: DRUŠTVENE MREŽE I SOCIOEMOCIONALNO FUNKCIONIRANJE SREDNJOŠKOLACA**Voditeljice: Gordana Kuterovac Jagodić¹, Inja Erceg¹, Vanja Putarek¹***¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

U ovom će simpoziju biti prikazani preliminarni rezultati velikog on-line istraživanja korištenja društvenih mreža i socio-emocionalnog funkcioniranja hrvatskih srednjoškolaca kojeg je provela grupa studentica i nastavnica Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Opći cilj istraživanja bio je utvrditi ovise li različiti aspekti korištenja medija i medijskih sadržaja te posebno društvenih mreža o određenim dispozicijskim i razvojnim obilježjima adolescenata, kao i o obilježjima njihove obiteljske i vršnjačke okoline te je li problematično korištenje društvenih mreža povezano s određenim emocionalnim teškoćama srednjoškolaca. U istraživanju je sudjelovalo 1728 sudionika od čega 38% (N=655) srednjoškolaca, a 62% (N=1073) srednjoškolki u dobi od 14 do 19 godina. Sudionici su bili iz raznih dijelova Hrvatske te iz svih veličina naselja (od sela do velegrada), a bili su i heterogeni s obzirom na vrstu srednje škole odnosno dolazili su iz dvogodišnjih, trogodišnjih, četverogodišnjih i petogodišnjih strukovnih škola, umjetničkih škola i gimnazija. Nakon prikaza podataka o načinima i okolnostima korištenja društvenih mreža, vrstama korištenih mreža te spolnim i dobnim razlikama u korištenju koji će biti prikazani u prvom radu, u drugom će se radu prikazati podaci o povezanosti učestalosti i različitih motiva korištenja društvenih mreža sa školskim uspjehom. Problematično korištenje društvenih mreža dovest će se u vezu s različitim aspektima socijalnog funkcioniranja mladih kao što su popularnost, socijalna podrška i konformizam u trećem radu ovog simpozija. U četvrtom će se radu pokušati odgovoriti na pitanje razlikuju li se razlozi korištenja društvenih mreža i njihovo problematično korištenje mladih ovisno o moralnom rasuđivanju i zavisnom samopoštovanju. Naposljetku, u petom će se radu dovesti u vezu emocionalni problemi depresivnosti i usamljenosti mladih s njihovim korištenjem društvenih mreža.

TUŽNI I SAMI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA? OBILJEŽJA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA KAO PREDIKTORI DEPRESIVNOSTI I USAMLJENOSTI MEĐU SREDNJOŠKOLCIMA

Ira Brezak¹, Petra Lisac¹, Dubravka Pešorda¹, Gordana Kuterovac Jagodić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Istraživanja povezanosti korištenja društvenih mreža i psihološke dobrobiti ukazuju na mogućnost dvosmjerne veze. Neka istraživanja pokazuju kako online komunikacija ima pozitivne učinke na internalizirane teškoće poput usamljenosti, depresivnosti ili socijalne anksioznosti te da su one često upravo razlogom korištenja društvenih mreža. Druga istraživanja pokazuju kako korištenje društvenih mreža i Interneta, posebice prekomjerno, može izazvati spomenute probleme ili ih potencirati. Važnu ulogu u korištenju društvenih mreža kod adolescenata imaju i roditelji koji nadziru korištenje društvenih mreža na različite načine i u različitoj mjeri. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati predviđaju li razlozi korištenja društvenih mreža i njihovo problematično korištenje te roditeljski nadzor nad korištenjem stupanj izraženosti usamljenosti i depresivnosti adolescenata. U online istraživanju sudjelovalo je 1728 hrvatskih srednjoškolaca u dobi od 14 do 19 godina ($M = 16.42$, $SD = 1.04$) koji su ispunili Ljestvicu problematičnog korištenja društvenih mreža (subskale: kompulzivno korištenje i zanemarivanje obaveza), Ljestvicu razloga korištenja društvenih mreža (subskale: korištenje radi razmjene informacija; zabave, druženja i izvršavanja školskih obaveza; uzbuđenja i identifikacije), Ljestvicu roditeljskog nadziranja korištenja Interneta, Ljestvicu depresivnosti iz Ljestvice depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21) te skraćenu verziju UCLA ljestvice usamljenosti. Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su da ženski spol, problematično korištenje u vidu zanemarivanja obaveza i restriktivni roditeljski nadzor predviđaju veću depresivnost i veću usamljenost. Među razlozima korištenja društvenih mreža značajnim prediktorima su se pokazali korištenje u svrhu razmjene informacija, koji predviđa veću depresivnost, i korištenje društvenih mreža u svrhu identifikacije i uzbuđenja, koje predviđa veću usamljenost.

HRVATSKI SREDNJOŠKOLCI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA: TKO, ŠTO I KAKO?

**Lucija Drača¹, Nina Profaca¹, Nora Lazić¹,
Sibila Anđa Klapan Ivandić¹, Inja Erceg¹**

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Sudjelovanjem na društvenim mrežama djeca i mladi "izgrađuju" identitet i započinju socijalizaciju koja uključuje čitanje profila drugih članova zajednice i komuniciranje s njima. U ovom smo istraživanju ispitali koliko često i koje društvene mreže hrvatski srednjoškolci koriste, u kojim specifičnim situacijama, zašto i kojim uređajima im najčešće pristupaju. Provjerene su i pojedine razlike s obzirom na neke sociodemografske karakteristike učenika. U online istraživanju sudjelovalo je 1728 učenika ($M = 16.42$, $SD = 1.04$) srednjih škola iz Republike Hrvatske. Upitnikom korištenja društvenih mreža, konstruiranim za potrebe ovog istraživanja, ispitano je koje društvene mreže i koliko često učenici posjećuju, pristupaju li im s mobitela, računala ili drugih uređaja te u kojim situacijama. Također su nas zanimali i razlozi provjeravanja i pregledavanja društvenih mreža. Iako je utvrđeno kako djevojke općenito češće koriste društvene mreže od mladića, postoje spolne razlike u učestalosti korištenja pojedinih društvenih mreža pri čemu djevojke češće koriste Facebook, Instagram i Snapchat, a mladići Twitter. Rezultati također upućuju na to da mladići češće koriste društvene mreže radi razmjene informacija, a djevojke radi zabave. Mlađi srednjoškolci češće od starijih koriste društvene mreže, i to najčešće radi identifikacije s vršnjacima i traženja uzbudjenja. Ne postoji razlika u čestini pristupanja društvenim mrežama s obzirom na materijalni status učenika ili veličinu mjesta u kojem žive, no učenici prosječnog materijalnog statusa općenito češće koriste internet od onih čiji je materijalni status ispodprosječan. Djevojke češće od mladića pristupaju društvenim mrežama kod kuće, u školi te kada su same izvan kuće, dok spolne razlike u čestini pristupanja društvenim mrežama u društvu nisu pronađene. Također, nisu utvrđene dobne razlike u čestini pristupanja društvenim mrežama ni u jednoj od ispitanih situacija.

ASPEKTI SOCIJALNOG PONAŠANJA I POLOŽAJA U VRŠNJAČKOJ SKUPINI TE PROBLEMATIČNO KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA I RAZLOGA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA

Marija Džida¹, Iva Kapović¹, Vanja Putarek¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Vršnjaci imaju važnu ulogu u životu adolescenata i njihov socijalni utjecaj očituje se u raznim područjima, poput socioemocionalnog i kognitivnog razvoja te akademske uključenosti i postignuća. Stoga smo u ovom istraživanju ispitali kakvu ulogu ima odnos adolescenata s vršnjacima u načinu korištenja društvenih mreža. Točnije, ispitali smo predviđaju li varijable online i offline (u stvarnome životu) popularnosti, konformizma i vršnjačke podrške problematično korištenje društvenih mreža te razloge korištenja društvenih mreža. U online istraživanju sudjelovalo je 1728 učenika ($M = 16.42$, $SD = 1.04$) srednjih škola iz Republike Hrvatske. Ispunjavali su upitnike među kojima se nalazila Ljestvica problematičnog korištenja društvenih mreža (dvije subskale: kompulzivnog korištenja i zanemarivanje obaveza) i Ljestvica razloga korištenja društvenih mreža (tri subskale: korištenje društvenih mreža radi 1) razmjene informacija, 2) zabave, druženja i izvršavanja školskih obaveza, i 3) uzbuđenja i identifikacije). Upitnik je sadržavao i čestice namijenjene mjerenju online i offline popularnosti i važnosti obje vrste popularnosti, vršnjačke podrške i Ljestvicu konformizma. Provedbom hijerarhijske regresijske analize pokazalo se da adolescenti koji su popularniji online i kojima je važnija online popularnost, češće problematično koriste društvene mreže. Popularnost offline i važnost popularnosti offline nisu prediktori problematičnog korištenja društvenih mreža. Adolescenti koji su skloni konformiranju vršnjacima iskazuju više razine problematičnog korištenja društvenih mreža. Nadalje, veća vršnjačka podrška pozitivan je prediktor kompulzivnog korištenja, a negativan prediktor zanemarivanja obaveza. Što se tiče razloga korištenja društvenih mreža, važnost online popularnosti pozitivno predviđa sve vrste razloga korištenja društvenih mreža. S druge strane, izraženiji konformizam predviđa češće korištenje društvenih mreža radi razmjene informacija te radi identifikacije i uzbuđenja, dok vršnjačka podrška ima važnu ulogu u predviđanju korištenja društvenih mreža radi razmjene informacija te radi zabave, druženja i izvršavanja školskih obaveza.

ŠKOLSKI USPJEH HRVATSKIH SREDNJOŠKOLKI I SREDNJOŠKOLACA U FUNKCIJI UČESTALOSTI I MOTIVA KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA

Ana Raguz¹, Gordana Kuterovac Jagodić¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

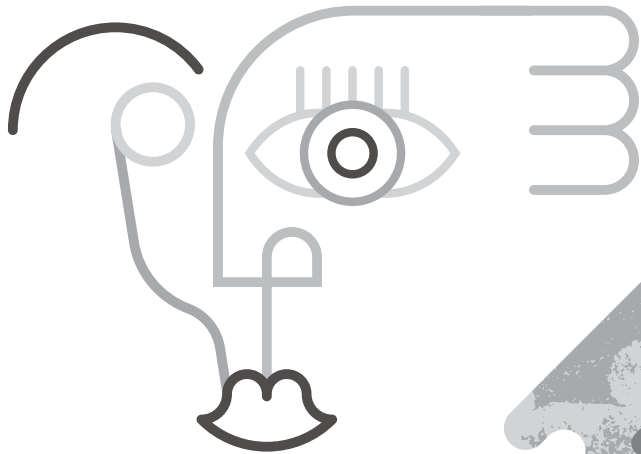
Škola, pored uloge obrazovanja, ima i važnu ulogu u socio-emocionalnom razvoju adolescenata putem razvoja socijalnih vještina i odgovornosti. Pokazatelj učinkovitosti odgovora na zahtjeve škole je, između ostalog, i školski uspjeh koji dobro predviđa kako će se u budućnosti odvijati akademski i profesionalni razvoj učenika. Akademski razvoj i školski uspjeh, osim o osobinama i sposobnostima učenika, ovisi i školskom i socijalnom kontekstu i socijalnoj podršci koji se ostvaruju komunikacijom i dijeljenjem informacija. U novije vrijeme, većina komunikacije i druženja s vršnjacima odvija se putem društvenih mreža pa tako i ona vezana uz školske obaveze i učenje. Osim što su nezaobilazno sredstvo informiranja, društvene mreže utječu na formiranje i prenošenje vrijednosti, stvaranje slike svijeta i života, oblikovanje životnih stilova te identiteta srednjoškolaca. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi kako različiti aspekti korištenja društvenih mreža predviđaju školski uspjeh srednjoškolaca. U online istraživanju sudjelovalo je 1728 učenika ($M = 16.42$, $SD = 1.04$) srednjih škola iz Republike Hrvatske. Učenici su ispunili Ljestvicu problematičnog korištenja društvenih mreža (kompulzivno korištenje i zanemarivanje obaveza) i Ljestvicu razloga korištenja društvenih mreža (razmjena informacija, zabava, druženje i izvršavanje školskih obaveza te uzbuđenja i identifikacije) te Upitnik čestine korištenja društvenih mreža. Sukladno pretpostavljenome, rezultati hijerarhijske regresijske analize ukazuju kako viši školski uspjeh predviđaju ženski spol i češće korištenje društvenih mreža zbog zabave, druženja i izvršavanja školskih obaveza, dok mlađa dob, kao i korištenje društvenih mreža radi traženja uzbuđenja i identifikacije predviđaju niži školski uspjeh. Također, problematično korištenje društvenih mreža u obliku zanemarivanja obaveza predviđa slabiji školski uspjeh. Rezultati ukazuju na potrebu razlikovanja motiva korištenja društvenih mreža kad se radi o potencijalnom negativnom utjecaju na školski uspjeh.

RAZLOZI KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA I NJIHOVO PROBLEMATIČNO KORIŠTENJE KOD SREDNJOŠKOLACA RAZLIČITOG STUPNJA MORALNOG RASUĐIVANJA I ZAVISNOG SAMOPOŠTOVANJA

Tea Tomaić¹, Martina Novosel¹, Inja Erceg¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Adolescenti samopoštovanje temelje na različitim domenama vlastitog funkcioniranja, a jedna od važnijih su i odnosi s vršnjacima koji se često odvijaju društvenim mrežama. Takva komunikacija pruža povratne informacije koje mogu oblikovati kako samopoštovanje tako i razmišljanje o moralnosti. Kako prema kognitivističko-razvojnima teorijama interakcije s vršnjacima potiču moralni razvoj zbog ravnopravne prirode takvih odnosa, cilj ovoga rada bio je provjeriti razlikuju li se mladi različite razine moralnog rasuđivanja i različitog zavisnog samopoštovanja u razlozima korištenja društvenih mreža i sklonosti njihovom problematičnom korištenju. Kod 1728 (M = 16.42, SD = 1.04) hrvatskih srednjoškolaca su u online istraživanju ispitani razlozi korištenja društvenih mreža (razmjena informacija; zabava, druženje i izvršavanje školskih obaveza; traženje uzbuđenja i identifikacija), sklonost problematičnom korištenju društvenih mreža (kompulzivno korištenje; zanemarivanje obaveza) te domene zavisnog samopoštovanja (odobranje drugih; izgled; podrška obitelji; akademska kompetentnost), kao i moralno rasuđivanje (moralne dileme). Rezultati su pokazali da srednjoškolci na postkonvencionalnoj razini moralnog rasuđivanja rjeđe koriste društvene mreže za razmjenu informacija, a češće u svrhu zabave i druženja od sudionika nižih razina moralnog rasuđivanja. Mladi predkonvencionalne razine moralnog rasuđivanja medije češće koriste u svrhu identifikacije s vršnjacima nego mladi viših razina moralnog rasuđivanja. Srednjoškolci više razine moralnog rasuđivanja rjeđe zbog korištenja društvenih mreža zanemaruju svoje obaveze od sudionika nižih razina. Mladi čije samopoštovanje ovisi o fizičkom izgledu te o školskom postignuću, skloniji su kompulzivnom korištenju društvenih mreža i posljedičnom zanemarivanju obaveza. Konačno, srednjoškolci čije samopoštovanje ovisi o obiteljskoj podršci, skloniji su kompulzivnom korištenju društvenih mreža, dok su oni čije samopoštovanje ovisi o prihvaćanju od strane drugih skloniji, zbog korištenja društvenih mreža, zanemarivati obaveze.

USMENA IZLAGANJA ORAL PRESENTATIONS

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

PROVJERA ALTERNATIVNOG MODELA USPJEŠNOG STARENJA

Neala Ambrosi-Randić¹, Ivana Tucak Junaković², Marina Nekić²

¹Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,

Odjel za interdisciplinarnu, talijanske i kulturne studije, Pula, Hrvatska

²Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

Jedan od najpoznatijih modela uspješnog starenja (Rowe i Kahn, 1997) temelji se na postojanju tri kriterija: odsustva bolesti, dobrog tjelesnog ili kognitivnog funkcioniranja te aktivne uključenosti u život. Istraživanja pokazuju da se primjenom takvog modela na vrlo starim osobama broj onih koji su uspješni jako smanjuje, dok među stogodišnjacima nitko ne udovoljava ovim kriterijima, odnosno navodi na zaključak da nema uspješnih. Zbog toga su novija istraživanja usmjerena ka otkrivanju alternativnih kriterija kako bi se koncept i dimenzionalnost uspješnoga starenje proširio te postao primjenjiv i za vrlo stare osobe. Na prigodnom uzorku od 306 starijih osoba u dobi od 60 do 89 godina pristupili smo provjeri alternativnoga modela (Cho, Martin i Poon, 2012) prema kojem se u kriterije uspješnog starenja ubrajaju: dobro subjektivno zdravlje, percepcija dobrog ekonomskog statusa i visoka razina sreće. U našem smo istraživanju koristili samoprocjenu zdravlja; percepciju ekonomskog statusa mjerili smo pomoću skale financijske sigurnosti i zadovoljstva, dok smo umjesto sreće uključili varijablu zadovoljstva životom. Dobiveni rezultati pokazali su da 21.2% starijih osoba u našem uzorku udovoljava ovako odabranim kriterijima uspješnoga starenja, 30.1% udovoljava dvama, 28% jednom, dok 20.6% ne udovoljava niti jednom od tri kriterija. U sljedećem koraku analize usporedili smo dvije ekstremne skupine starijih (onu koja udovoljava sva tri kriterija uspješnoga starenja i onu koja ne udovoljava niti jednom) te uočili da među njima nema značajnih dobnih i spolnih razlika, no uspješni postižu značajno više rezultate na skali samoprocjene uspješnoga starenja, optimizma i generativnosti. Zanimljivo je da smo primjenom Rowe i Kahnovog modela na istom uzorku identificirali znatno niži postotak uspješnih starijih osoba: 10.8%. Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu daljeg razmatranja kriterija na kojima se temelji koncept uspješnog starenja.

STATUSI PROFESIONALNOG IDENTITETA I NJIHOVA ULOGA U RAZVOJU KARIJERE ADOLESCENATA

Toni Babarović¹, Iva Šverko¹

¹Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Profesionalni identitet odnosi se na poimanje sebe u području rada i profesionalnog djelovanja, a očituje se u stabilnom repertoaru profesionalnih interesa, radnih vrijednosti, sposobnosti i talenata. Razvija se u razdoblju rane i srednje adolescencije kada mladi formiraju različite statuse identiteta koji kasnije vode prema poželjnim ili manje poželjnim profesionalnim ishodima. Cilj ovog rada bio je provjeriti metrijske karakteristike hrvatske inačice upitnika Vocational Identity Status Assessment (VISA; Porfeli, Lee, Vondracek & Weigold, 2011) te utvrditi neka obilježja adolescenata različitih statusa profesionalnog identiteta. Rezultati u VISA upitniku mogu se izraziti na tri dimenzije: Istraživanje karijere, Posvećenost karijeri i Preispitivanje posvećenosti, a moguće je razlikovati šest statusa profesionalnog identiteta: postignuti, preuzeti, moratorij, istraživački moratorij, difuzni te nediferencirani status. U istraživanju je sudjelovalo 582 učenika završnih razreda srednjih škola s područja grada Zagreba i okolice, a prikupljanje podataka je provedeno putem on-line platforme razvijene unutar projekta „Profesionalni razvoj u adolescenciji: određivanje modela razvoja karijere adolescenata“. Uz VISA-u primijenjeno je nekoliko mjera profesionalne zrelosti, upitnici ličnosti, vrijednosti i istaknutosti uloga, skale profesionalnih aspiracija i zadovoljstva školom te mjere školskog uspjeha, roditeljske podrške i socio-ekonomskog statusa obitelji. Dobiveni rezultati ukazuju na vrlo dobre metrijske karakteristike upitnika. Konfirmatorna faktorska analiza potvrdila je adekvatnosti tro-dimenzionalne hijerarhijske strukture podacima, dok su koeficijenti pouzdanosti pojedinih subskala zadovoljavajući (.67 do .86). Analizom razlika među učenicima različitih statusa identiteta utvrđeno je da mladi u statusu postignutog i preuzetog identiteta uglavnom imaju najpoželjnije rezultate na različitim mjerama, dok učenici s difuznim i nediferenciranim identitetom iskazuju najlošije rezultate. Dobiveni nalazi razmatrani su u svjetlu kulturalnih razlika u formiranju profesionalnog identiteta te teorijske konceptualizacije razmatranih statusa.

POGREŠNE PREDODŽBE O PSIHOLOGIJI KOD STUDENATA PSIHOLOGIJE

Igor Bajšanski¹, Valnea Žauhar¹, Pavle Valerjev²

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka, Hrvatska*

²*Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska*

Pogrešne predodžbe o psihologiji široko su rasprostranjene među nepsiholozima, ali i kod studenata psihologije. Cilj je istraživanja bio ispitati razlike u stupnju prihvaćanja pogrešnih predodžbi o psihologiji između studenata prve godine preddiplomskog studija psihologije i studenata diplomskog studija psihologije. Nadalje, ispitana je i povezanost između prihvaćanja pogrešnih predodžbi i metakognitivnih procjena sigurnosti u točnost odgovora, kao i povezanost između prihvaćanja pogrešnih predodžbi i različitih samoprocjena stilova mišljenja. U istraživanju je sudjelovalo 126 studenata prve godine preddiplomskog studija psihologije i 92 studenta diplomskog studija psihologije Sveučilišta u Rijeci, Zadru i Mostaru. Sudionici su ispunjavali test pogrešnih predodžbi o psihologiji koji je uključivao 64 tvrdnje, a za svaku su tvrdnju procjenjivali i vlastitu sigurnost u točnost odgovora. Test je uključivao tvrdnje koje se odnose na široko rasprostranjene pogrešne predodžbe o psihologiji, a sadržajno je pokrивao različita područja psihologije. Osim toga, korišteni su i upitnici Aktivnog otvorenog mišljenja, Potrebe za kognicijom, Epistemičkog stila (standardni i intelektualni stil) i Paranormalnih vjerovanja. Studenti diplomskog studija pokazali su manji stupanj prihvaćanja pogrešnih predodžbi (31%) u odnosu na studente prve godine preddiplomskog studija (45%), kao i manju pretjeranu samouvjerenost. Međutim, kod obje grupe studenata stupanj prihvaćanja pogrešnih predodžbi je visok, a obje grupe studenata pokazuju i pretjeranu samouvjerenost u točnost vlastitih odgovora. Prihvaćanje pogrešnih predodžbi visoko je pozitivno povezano s pretjeranom samouvjerenošću kod obje grupe studenata. Prihvaćanje pogrešnih predodžbi bilo je negativno povezano s aktivnim otvorenim mišljenjem, potrebom za kognicijom i intelektualnim epistemičkim stilom, a pozitivno sa standardnim epistemičkim stilom i s paranormalnim vjerovanjima.

THE EFFECT OF NONINVASIVE NEUROMODULATION ON OBJECT-LOCATION ASSOCIATIVE MEMORY

**Jovana Bjekić¹, Marija Čolić², Marko Živanović², Slađan Milanović¹,
Saša R Filipović¹**

¹Institute for Medical Research, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

²Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

Memory enhancement is one of the most challenging issues in neurorehabilitation. Memory functions are affected by different neurological conditions as well as by normal aging. Recent data suggest that it may be possible to improve performance on some of the memory tests by physiological modulation of the activity within a neural loop, which plays crucial role in formation, and maintenance of the associative memory, the main parts of which are the hippocampus and the lateral parietal cortex. The aim of the study was to examine whether anodal transcranial direct current stimulation (tDCS) over right parietal cortex would have an effect on associative memory between objects and locations. Twenty healthy right-handed participants (9 male, age 20 – 31) were enrolled in a cross-over placebo-controlled study. We applied 20-minute anodal or sham tDCS of 1.5mA over the P4 site of 10-20 EEG system i.e. right lateral parietal cortex, and participants completed an object-location test immediately after the stimulation. The object location test consisted of two consecutive trials, each consisting of learning and recall a block of 20 object-location stimuli. Each stimuli was an everyday object presented in a four-by-four matrix, and participants task was to recall a correct location after being cued by the object. Results have shown a significant main effect of stimulation ($F(1,19) = 7.91, p = .011, \eta^2 = .29$), significant main effect of learning between the two trials ($F(1,19) = 6.36, p = .021, \eta^2 = .25$), but no interaction effect ($F(1,19) = 0.22, p = .642$). These results indicate that single tDCS session over parietal cortex has a potential to improve memory of object-location associations, and that the non-invasive stimulation, when P4-positioned, affects recall rather than learning process.

UTJECAJ LJUTNJE NA MORALNU PROSUDBU

Filip Bolčić¹, Tena Vukasović Hlupić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Moralna prosudba odnosi se na evaluacije ponašanja ili karaktera neke osobe kao dobrog ili lošeg. Psihologijom morala dugo su dominirali racionalni modeli koji zagovaraju ulogu viših kognitivnih procesa pri donošenju prosudbi. Nedavno se ovaj trend počeo mijenjati i suvremena istraživanja pokazuju kako bi čak i važniju ulogu mogli igrati nesvjesni, automatski procesi poput emocija. Nažalost, eksperimentalna istraživanja, koja dokazuju utjecaj različitih emocija na moralnu prosudbu, i dalje su podzastupljena. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti kakav utjecaj ljutnja ima na moralnu prosudbu. Kako bismo odgovorili na istraživački problem, proveli smo nacrt u kojemu je kod eksperimentalne skupine (N = 32) inducirana ljutnja, nakon čega su sudionici donosili niz moralnih prosudbi. Ovi rezultati uspoređeni su se s učinkom kontrolne skupine sudionika kod kojih nije izazvana nikakva emocija (N = 31). U svrhu izazivanja ljutnje u eksperimentalnoj skupini, korišten je postupak koji uključuje metodu frustracije, tj. ljutnja je inducirana kombinacijom triju načina: manipulacijom težine zadatka, prezentacijom lažne povratne informacije o uspjehu na zadatku te negativnim verbalnim komentarima i neverbalnim reakcijama pomoćnika eksperimentatora. Moralna prosudba procijenjena je na temelju rezultata sudionika na deset priča koje opisuju određene moralne prijestupe osmišljene za potrebe ovog istraživanja. Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako sudionici kod kojih je izazvana ljutnja kasnije donose značajno negativnije moralne prosudbe u odnosu na sudionike kod kojih nije izazvana ljutnja. Ovi nalazi daju dodatnu eksperimentalnu potporu modelima koji zagovaraju utjecaj emocija na moralnu prosudbu. U raspravi se fokusiramo na moguće mehanizme djelovanja emocija na moralnu prosudbu te na ograničenja ovog istraživanja i praktične implikacije.

THE PREVALENCE AND PREDICTORS OF SUICIDAL IDEATION AMONG SLOVENE ADOLESCENTS

Mark Bračič¹, Saška Roškar¹, Gaja Zager Kocjan¹, Helena Jeriček Klanšček¹

¹Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, Slovenia

Background: Early identification of suicidal ideation in adolescents is crucial for timely prevention of potential suicidal behaviour. Studies have associated suicidal ideation in adolescence with numerous factors at individual, family, and environmental levels. Aim: To investigate the prevalence of suicidal ideation among 15-year old Slovene adolescents and to examine the predictive value of gender, depression, loneliness, multiple health complaints, bullying and degree of family support for the presence of suicidal thoughts. Method: Data were collected within the collaborative World Health Organization study on Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) in 2014. The sample was acquired via the two stage stratified method and consisted of 1547 15 year-old high-school students (53.9 % girls) who completed a standardized HBSC self-reporting questionnaire. Results: Suicidal ideation was significantly more present in girls, in adolescents with depressive feelings, those reporting of higher levels of loneliness and multiple health complaints. More frequent suicidal ideation was observed also in adolescents reporting delete lower family support and experience with bullying, as either a bully or victim. Results of logistic regression revealed that the most important predictors of suicidal ideation were feelings of loneliness and depressive feelings. Furthermore, being a bully was found to be an important predictor of suicidal ideation, while being a victim of bullying was not. Finally, results indicated the protective role of family support against suicidal ideation. Conclusion: Our results to great extent support previous research findings. Known risk factors and their impact on the development of suicidal process should be more thoroughly explored in order to enable early suicide ideation detection, management and prevention. Suicidal ideation was more frequent in adolescents involved in bullying, either as the victim or the bully. The most important predictors of suicidal ideation proved to be loneliness and depressive feelings. Being able to identify adolescents with heightened risk of suicidal ideation is an important step toward early suicide ideation detection and management and deserves more attention in the future.

DIFFERENT FACES OF LOW STATUS: SUPPORT FOR DOMINANT IDEOLOGICAL VIEWS DEPENDS ON THE ORIGIN OF LOW STATUS

**Marija Branković¹, Iris Žeželj², Olja Jovanović², Marko Vladislavljević³,
Maša Pavlović⁴**

¹Fakultet za medije i komunikacije, Departman za psihologiju, Beograd, Srbija

²Filozofski fakultet, Odeljenje za psihologiju, Beograd, Srbija

³Institut ekonomskih nauka, Beograd, Srbija

⁴University of Luxembourg, Luxembourg

Do low-status groups in the society support or challenge the dominant ideological views? According to social identity and social dominance theories, low-status individuals should be inclined to challenge the perspectives of the dominant groups. System justification theory proposes the opposite: that low-status groups often support the dominant system and its ideology. Since low status can stem from different sources, the support for the system could depend on the criterion by which the status of the group is defined. We investigated this in a survey study on a sample of 767 young people from Bosnia and Herzegovina, Serbia, Kosovo and Macedonia. We focused on groups based on gender, socio-economic status and education. We registered participants' status on each of these dimensions, along with measures of social identities (identification with different groups, the number of people individuals identify with among those who share all, some, or none of their identities - social identity inclusiveness), and social attitudes (feelings toward outgroups, perceived equality of groups, trust in institutions). Women showed similar identity patterns and attitudes as men, apart from expressing more acceptance for outgroups. Individuals with lower socio-economic status identified less with the ethnic and religious groups and showed a more critical stance towards the society (less perceived group equality and trust in institutions) compared to high-status individuals. Interestingly, it was the more educated individuals that expressed more critical social attitudes as well as more inclusive identities, compared with the less well educated. It appears that individuals of lower socioeconomic status most consistently oppose the dominant views. Furthermore, sometimes it is the high- and not low-status group that challenges the system. The findings present a more nuanced picture of low-status groups and suggest their support for the system depends on their status.

ULOGA STILOVA ODLUČIVANJA POJEDINACA U OBJAŠNENJU KONCEPTUALIZACIJA I DOŽIVLJAJA SREĆE

Andreja Bubić¹, Nikola Erceg¹

¹Filozofski fakultet, Katedra za psihologiju, Split, Hrvatska

Potruga za srećom predstavlja jednu od temeljnih ljudskih težnji koja je podjednako zanimljiva laicima, kao i istraživačima zainteresiranih za otkrivanje čimbenika koji utječu na sreću. S obzirom na važnost ove problematike, u provedenom istraživanju ispitana je uloga stilova odlučivanja, odnosno uobičajenih načina na koje pojedinci prosuđuju i donose odluke, u objašnjenju njihove konceptualizacije i doživljaja sreće. U istraživanju je pritom ispitan doprinos maksimiziranja i vremenskih perspektiva, odnosno usmjerenosti na sadašnjost i budućnost, orijentacijama prema sreći koje uključuju orijentaciju prema smislenom, angažiranom i ugodnom životu, kao i subjektivnoj dobrobiti pojedinaca. Dobiveni rezultati pokazali su kako je maksimiziranje bilo pozitivno povezano sa sve tri orijentacije prema sreći. Nadalje, usmjerenost na budućnost bila je pozitivno povezana s orijentacijama prema smislenom i angažiranom životu koje su bile negativno povezane s usmjerenošću na sadašnjost. Također, usmjerenost na sadašnjost bila je pozitivno povezana s orijentacijom prema ugodnom životu. Rezultati regresijskih analiza izdvojili su maksimiziranje kao prediktor negativnog afekta i nižeg zadovoljstva životom. Osim toga, medijacijske analize pokazale su značajne medijacijske učinke orijentacija prema sreći u objašnjenju povezanosti stilova odlučivanja i subjektivne dobrobiti. Koristeći relativno novu metodologiju mrežnih analiza, prikazana je kompleksna struktura odnosa među ispitivanim varijablama te potvrđena centralna i medijacijska uloga orijentacija prema sreći u povezanosti stilova odlučivanja i subjektivne dobrobiti. Dobiveni rezultati proširuju prethodne spoznaje te upućuju na važnost stilova odlučivanja za konceptualizaciju sreće pojedinaca, kao i njihovu subjektivnu dobrobit.

TESTIRANJE RECIPROČNOSTI ODNOSA IZMEĐU STRATEGIJA EMOCIONALNE REGULACIJE I EMOCIJA NASTAVNIKA NAKON KONTROLE DISPOZICIJSKE AFEKTIVNOSTI

Irena Burić¹, Ivana Macuka¹, Zvezdan Penezić¹, Ana Slišković¹, Izabela Sorić¹

¹Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

U svom svakodnevnom radu, a naročito u učionici i u odnosu prema učenicima, nastavnici doživljavaju širok raspon intenzivnih emocionalnih iskustava. Međutim, nastavničku profesiju karakteriziraju određena emocionalna pravila koja se odnose na primjerenost doživljavanja i iskazivanja pojedinih emocija. Upravo zbog toga, strategije koje nastavnici koriste kako bi regulirali svoje emocije te njihova povezanost s kvalitativno različitim emocionalnim iskustvima, predstavljaju važan predmet proučavanja. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati recipročnost odnosa između strategija emocionalne regulacije (ponovna procjena, supresija) te emocija koje nastavnici doživljavaju u odnosu prema svojim učenicima (radost, ponos, ljubav, ljutnja, beznađe i iscrpljenost), nakon kontrole dispozicijske afektivnosti. U istraživanju je sudjelovalo 1525 hrvatskih nastavnika (1308 ženskog spola) osnovnih (N=1098) i srednjih škola (N=456) prosječnog radnog staža od 15.35 godina (SD=10.66) koji su ispunili upitnik u dvije vremenske točke (jesen 2015. i proljeće 2016). Provedbom tehnike linearnog strukturalnog modeliranja, utvrđen je recipročan odnos između supresije i negativnih emocija – nastavnici koji su više koristili supresiju kako bi regulirali svoje negativne emocije u prvom mjerenju, ujedno su doživljavali veći intenzitet negativnih emocija u drugom mjerenju, i obrnuto. Nadalje, nastavnici koji su izvještavali o većem intenzitetu i pozitivnih i negativnih emocija u prvom mjerenju, ujedno su više koristili obje ispitivane strategije emocionalne regulacije u drugom mjerenju. Ovi rezultati upućuju na zaključak da je nastavnicima općenito važno intenzitet doživljenih emocija držati na umjerenoj razini, bez obzira na njihovu valenciju i način na koji ih se regulira, što je u skladu s nepisanim emocionalnim pravilima nastavničke profesije. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost (broj projekta: 5035).

EFEKTI SOCIODEMOGRAFSKIH, SOCIJALIZACIJSKIH, DISPOZICIJSKIH TE BIHEVIORALNIH ČIMBENIKA U DINAMICI SLANJA SEKSUALNO EKSPLICITNIH PORUKA MEĐU ADOLESCENTIMA

Jakov Burić¹, Aleksandar Štulhofer²

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka, Hrvatska*

²*Filozofski fakultet, Odsjek za sociologiju, Zagreb, Hrvatska*

Istraživanja sugeriraju kako značajan broj mladih koristi seksualno eksplicitni materijal (SEM). Istodobno, razvoj mobilnih tehnologija i online društvenih mreža omogućili su novo seksualizirano ponašanje – slanje seksualno eksplicitnih poruka (sexting). Dosadašnja istraživanja povezala su uporabu SEM, odnosno slanja seksualno eksplicitnih poruka, s rizičnim spolnim ponašanjima i nekim drugim neželjenim ishodom. Vodeći se Modelom diferencijalne osjetljivosti na efekte medija (DSMM; Peter i Valkenburg, 2013), cilj ovog longitudinalnog istraživanja bio je ispitati doprinos sociodemografskih i socijalizacijskih varijabli, nekih aspekata ličnosti te uporabe medija u predikciji slanja seksualno eksplicitnih poruka. Istraživanje je provedeno na populacijskom uzorku koji je uključio 791 riječkih srednjoškolca (302 mladića i 489 djevojki) prosječne dobi od 15.8 godina (SD = 0.5). Podaci su prikupljeni u dvije vremenske točke u razmaku od 12 mjeseci. S obzirom da je seksualna socijalizacija adolescenta i dalje velikim dijelom spolno specifična, analize su provedene odvojeno po spolu. U prvom mjeranju, slanje seksualno eksplicitnih poruka zabilježeno je kod gotovo jedne trećine sudionika. Rezultati multivarijatne analize (korištena je hijerarhijska logistička regresija s kontrolom inicijalne razine ishoda) pokazali su kako djevojke koje su u prvom mjeranju sklonije traženju uzbuđenja te djevojke koje su stupile u spolni odnos češće šalju seksualno eksplicitne poruke nakon 12 mjeseci. U poduzorku mladića, niti jedna od nezavisnih varijabli nije bila značajan prediktor ishoda. Imajući u vidu golemu popularnost online društvenih mreža među mladima, dobiveni nalazi ukazuju na važnost sustavnog promicanja medijske pismenosti te boljeg razumijevanja motivacije za slanje seksualno eksplicitnih poruka u adolescenciji. Rad je dio projekta koji financira Hrvatska zaklada za znanost (br. 9221).

USPOREDBA SAMOPROCJENA I PROCJENA KAO IZVORA INFORMACIJA O LIČNOSTI

Ana Butković¹

¹Filozofski fakultet i Hrvatski studiji, Zagreb, Hrvatska

Nekoliko nedavnih meta-analiza pokazalo je da procjene ličnosti od strane druge osobe pružaju važne informacije o nečijoj ličnosti koje ne možemo dobiti putem samoprocjena ličnosti. Osim toga, pokazalo se da procjene imaju inkrementalnu valjanost za predviđanje različitih ishoda povrh samoprocjena ličnosti. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti te nalaze na hrvatskom uzorku, odnosno usporediti samoprocjene i procjene kao izvore informacija o nečijoj ličnosti. Podaci su prikupljeni na 169 studenata psihologije druge godine diplomskog studija (85% Ž, $M_{dob} = 23.25$, $SD_{dob} = 1.15$). U sklopu nastave studenti su prvo procijenili sami sebe, a zatim odabrali dvoje kolega sa studija koji su ih također procijenili. Korišten je BFI upitnik ličnosti koji pruža informacije o pet širokih osobina ličnosti (neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost, ugodnost i savjesnost). Studenti su također ispunili kratki upitnik o različitim ponašanjima. Provjereno je slaganje procjenjivača, slaganje samoprocjena i procjena te prediktivnost samoprocjena i procjena ličnosti za različita ponašanja. Slaganje procjenjivača provjereno je intraklasnim korelacijama koje su se kretale u rasponu od .37 do .52, što je u skladu s nalazima meta-analize. Slaganje samoprocjena i procjena kretalo se u rasponu od .41 do .59, što je također u skladu s nalazima meta-analize. Na kraju, provjereno je predviđaju li samoprocjene i procjene ličnosti broj prijatelja na Facebooku, procjenu sreće i akademsko postignuće operacionalizirano kao prosjek ocjena na preddiplomskom studiju. Korištena je hijerarhijska regresijska analiza pri čemu su u prvom koraku uvršteni dob i spol, a u drugom i trećem promjenjivim redosljedom samoprocjene i procjene ličnosti. Rezultati pokazuju da samoprocjene i procjene ličnosti nezavisno i značajno predviđaju broj prijatelja na Facebooku. Za procjenu sreće i akademsko postignuće dobiveno je da procjene ličnosti imaju inkrementalnu valjanost povrh samoprocjena ličnosti (5% i 15%). Dobiveni rezultati, osim što su u skladu s prethodnim nalazima, govore i o korisnosti procjena ličnosti i važnosti njihovog korištenja.

UTJECAJ KORIŠTENJA SEKSUALNO EKSPLICITNIH MATERIJALA NA SAMO-OBJEKTIVIZACIJU ADOLESCENATA: LONGITUDINALNA STUDIJA

Ana Ciprić¹, Sandra Šević¹, Aleksandar Štulhofer¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za sociologiju, Zagreb, Hrvatska*

Naše istraživanje izravno se oslanja na istraživanje Laure Vandenbosch i Stevea Eggermonta (2013) kojim su podupriete postavke teorije objektivizacije (Fredrickson i Roberts, 1997) u muškoj adolescentskoj populaciji u kontekstu korištenja seksualno eksplicitnih medijskih sadržaja (SEM). Samo-objektivizirajući pogled manifestira se vrednovanjem vlastitog tijela u terminima vanjskih umjesto njegovih unutarnjih značajki, a konstantan samo-nadzor (engl. self-surveillance), provjeravanje i podešavanje vlastitog izgleda kako bi ono bilo u skladu s kulturnim očekivanjima, njegova je primarna kognitivna i bihevioralna manifestacija. Uporaba SEM povezana je s procesom seksualne socijalizacije mladih ljudi, između ostaloga i kao izvor kulturnih definicija poželjnih tjelesnih karakteristika. Opravdano je pretpostaviti kako SEM može biti čimbenik razvoja objektivizirajućeg pogleda na vlastito tijelo. Našim istraživanjem nastojali smo longitudinalno, mjerenjem u dvije vremenske točke s dvanaestomjesečnim intervalom, provjeriti nalaze krossekcijskog istraživanja Vandenbosch i Eggermont kojim je utvrđena pozitivna povezanost, posredovana internalizacijom ideala tjelesnog izgleda, korištenja seksualno eksplicitnih materijala i samo-nadzora među belgijskim adolescentima. Metodom strukturalnog modeliranja provjerili smo postojanje povezanosti između uporabe SEM i samo-nadzora te testirali medijacijski utjecaj internalizacije ideala tjelesnog izgleda. Podaci su prikupljeni u sklopu studije "Prospective Biopsychosocial Study of the Effects of Sexually Explicit Material on Young People 's Sexual Socialization and Health" (PROBIOPS) koja je obuhvatila 14 riječkih srednjih škola. Nalazi našeg istraživanja ne podupiru nalaze krossekcijskog belgijskog istraživanja. Uporaba SEM nije bila povezana s kasnijim samo-nadzorom tijela među mladićima, a nije potvrđena niti pretpostavka o medijacijskom djelovanju internalizacije. Naši nalazi doprinose boljem razumijevanju fenomena objektivizacije u muškoj populaciji te raspravi o mogućim negativnim utjecajima SEM na seksualnu socijalizaciju adolescenata.

DRUŠTVENE IGRE KAO OBLIK KOGNITIVNOG TRENINGA ZA OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Marina Cujzek¹, Andrea Vranić¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Jedan od problema s kojim se suočava velik broj osoba starije životne dobi jest pad kognitivnih funkcija. Igranje, odnosno usvajanje pravila društvenih igara, predstavlja moguć oblik kognitivnog treninga u svrhu osnaživanja ili usporavanja pada kognitivnih sposobnosti kod starijih osoba. Cilj ovog istraživanja bio je istražiti utjecaj igranja „Belota“ na brzinu obrade informacija, pozornost, radno pamćenje i fluidno rezoniranje. Sudionici (N=40), stariji od 57 godina, podijeljeni su u tri skupine: eksperimentalnu (igrači „Belota“), aktivnu kontrolnu (igrači igre „Čovječe, ne ljuti se“) i pasivnu kontrolnu. Kognitivni trening je trajao 6 tjedana, a kako bi provjerili dugotrajnost učinka treninga, sudionici su testirani u tri vremenske točke: pretest, posttest (nakon 6 tjedana), praćenje (nakon 3 mjeseca). Sudionici eksperimentalne i aktivne kontrolne skupine su dva puta tjedno po 30 minuta, kroz 6 tjedana, igrali navedene igre. Pasivna kontrolna skupina nije prolazila kroz trening, već je samo ispitana u istim vremenskim razmacima kao i ostale skupine. Rezultati su, vjerojatno kao rezultat ponovnog testiranja, pokazali napredak svih skupina na post-testu i praćenju u brzini obrade informacija, radnom pamćenju i fluidnom rezoniranju. Uz kontrolu dobi, utvrđena je značajna interakcija za mjeru fluidnog rezoniranja. Igrači „Belota“ imali su bolje rezultate na testu fluidnog rezoniranja neposredno iza treninga i nakon tri mjeseca, u odnosu na aktivnu i pasivnu kontrolnu skupinu. Iako kognitivni trening nije pokazao utjecaj na mjeru pozornosti, trend sugerira pozitivan utjecaj igranja igara na računala na pozornost starijih osoba. Zaključno, rezultati sugeriraju da igranje „Belota“ ima pozitivan učinak na fluidno rezoniranje, a korištenje računala i igranje igara općenito poboljšava pozornost starijih ljudi.

CONSISTENCY BETWEEN ZKA-PQ, ZKPQ AND ZKPQ-50-CC MEASURES WITHIN ZUCKERMAN'S ALTERNATIVE FIVE FACTOR MODEL

Dorđe Čekrlija¹, Lana Vujaović¹, Milana Damjenić¹

¹Faculty of Philosophy, Banja Luka, Bosnia i Hercegovina

This study was designed to examine consistency between personality measures from ZKA-PQ (Zuckerman-Kuhlman-Aluja Personality Questionnaire) and measures from previous questionnaire forms of Alternative Five Factor Model (AFFM), such as ZKPQ and ZKPQ-50-CC. AFFM includes five basic, physiologically based factors. Besides, for Activity, Aggression-Hostility, Neuroticism-Anxiety, Sensation seeking, Sociability was replaced with Extraversion. ZKA-PQ follows the changes in AFFM. Therefore, the basic aim was to examine relationship between previous AFFM scales and ZKA-PQ measures based on new questionnaire conception of AFFM. As an additional personality measure of five personality factors, 44-item version of Big Five Inventory (BFI) was added. Questionnaires were administered to sample of 114 students (63 female), aged from 19 to 25 years ($M=21.45$, $SD=1.73$). Consistency of personality measures were analyzed through correlations, exploratory and confirmatory factor analysis. Correlation analysis indicated satisfactory consistency between scales Burt and Hoteling principal components scores from ZKA-PQ, ZKPQ and ZKPQ-50-CC. However, previous AFFM scales do not correspond to all facets within the same scale ZKA-PQ. Significant relations with appropriate BFI scales were also registered. Exploratory and confirmatory factor analysis confirmed five factor solution within ZKA-PQ. Common hierarchical factor analysis suggested that all personality measures (factors and facets) are encompassed within five ZKA-PQ factors. Overall, results suggest that measures from previous AFFM questionnaire and BFI highly respond to ZKA-PQ scores, what confirms its external validity. However, certain changes within personality model and ZKA-PQ, like Sociability-Extroversion replacement, require studies that would reconsider postulates based on previous conception.

VALIDACIJA SKALE MOTIVACIJSKIH OSOBINA U KONTEKSTU TEORIJE SAMODETERMINACIJE

Iva Černja¹

¹Hrvatski studiji, Zagreb, Hrvatska

Motivacijske osobine definirane su kao stabilne, trans-situacijske individualne razlike u preferencijama koje se odnose na pristupanje ili izbjegavanje cilju usmjerenog ulaganja truda (Kanfer i Heggstad, 1997). S ciljem ispitivanja radne motivacije Kanfer i sur. razvili su skalu motivacijskih osobina (Heggstad i Kanfer, 2000; Kanfer i Ackerman, 2000) koja mjeri tri temeljne motivacijske osobine. Osobno ovladavanje predstavlja težnju ka izvrsnosti u zadacima koji su izazov za osobne sposobnosti i vještine. Kompetitivna izvrsnost predstavlja želju za visokim postignućem i učinkom u usporedbi s postignućem drugih. Anksioznost povezana s motivacijom odražava izbjegavanje i anksioznost koju pojedinci osjećaju u situacijama vrednovanja njihovog učinka. Cilj istraživanja je ispitati metrijske karakteristike Skale motivacijskih osobina na uzorku od 321 studenta. Podaci su prikupljeni u sklopu projekta „Profesionalni razvoj u adolescenciji: razvoj modela tranzicije karijere adolescenata“. U istraživanju je potvrđena odgovarajuća struktura skale. Eksploratornom faktorskom analizom ekstrahirana su tri faktora, a nakon formiranja subskala utvrđene su visoke unutarnje homogenosti sve tri subskale: osobno ovladavanje ($\alpha=.921$), kompetitivna izvrsnost ($\alpha=.920$) i anksioznost povezana s motivacijom ($\alpha=.923$). Ekstrahirana tri faktora objašnjavaju ukupno 50.24% ukupne varijance. Sukladno očekivanju Teorije samodeterminacije da zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba predstavlja predispoziciju za razvoj intrinzične radne motivacije (Gagne i Deci, 2005), u istraživanju je ispitan odnos potreba za kompetencijom, autonomijom i pripadanjem sa subskalama Skale motivacijskih osobina. Istraživanjem je potvrđena pozitivna korelacija osobnog ovladavanja i negativna korelacija anksioznosti povezane s motivacijom sa sve tri osnovne psihološke potrebe, dok nije dobiven jasan odnos kompetitivne izvrsnosti s osnovnim psihološkim potrebama. Istraživačke i praktične implikacije rada bit će raspravljane.

MANIFESTATIONS OF PERSONALITY IN VERBAL PRODUCTION IN THE SELECTION PROCESS

Sofija Čerović¹, Marko Živanović¹, Jovana Bjekić²

¹*Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Belgrade, Serbia*

²*Institut for Medical Research, Belgrade, Serbia*

The aim of this research is to explore the relationship between personality traits of job applicants and their verbal production in the personnel selection situation. After completing HEXACO PI-R ($\alpha=.73$), 179 applicants (50.8% female, age $M=26.90$, $SD=4.87$) responded in writing to four questions tapping job relevant competencies (work under time pressure, teamwork, problem solving and conflict resolution). Texts were analyzed using software for automatic text analysis LIWCser which provides information on more than 60 characteristics of verbal production. The results showed that highly emotional applicants in verbal production refer more to family ($r=.15$, $p<.05$), use less words related to discrepancy ($r=-.18$, $p<.05$) and insecurity ($r=-.19$, $p<.05$) and more words related to sadness ($r=.15$, $p<.05$). In the selection situation extraverts talk more ($r=.16$, $p<.05$) and use more words referring to money ($r=.15$, $p<.05$), while introverts talk more about themselves ($r=-.20$, $p<.05$), the present ($r=-.23$, $p<.05$) and use more words referring to cognitive processes ($r=-.24$, $p<.05$) and insight ($r=-.21$, $p<.05$). Agreeable applicants talk more about social processes ($r=.18$, $p<.05$), other persons ($r=.15$, $p<.05$) and less about exclusion ($r=-.19$, $p<.05$). Additionally, conscientious applicants use less superlative words ($r=-.19$, $p<.05$), talk less about themselves ($r=-.21$, $p<.01$), cognitive processes ($r=-.19$, $p<.05$) such as insight ($r=-.15$, $p<.05$) and causation ($r=-.19$, $p<.05$), and more about the past ($r=.15$, $p<.05$). Applicants who are open to new experiences tend to talk more ($r=.22$, $p<.05$), to use more complex sentences ($r=.17$, $p<.05$) and to talk about fun ($r=.17$, $p<.05$). Finally, honest applicants use less I pronouns ($r=-.19$, $p<.05$). These results are highly comparable to those obtained in basic research on manifestations of personality in the language in natural context. Additionally, obtained correlations are in accordance with the nature and description of each of six broad personality traits as defined within HEXACO model.

ULOGA ANKSIOZNE OSJETLJIVOSTI U KRONIČNIM BOLESTIMA I RAZLIČITIM ASPEKTIMA UZIMANJA LIJEKOVA

Marina Čović¹, Tanja Jurin¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Anksiozna osjetljivost pokazala se važnim čimbenikom kod raznih psihopatoloških fenomena, osobito simptoma anksioznosti. Dosadašnja istraživanja proučila su odnos ovog konstrukta i domene psihopatologije, međutim, tek je mali broj istraživanja ispitao ulogu anksiozne osjetljivosti u razvoju i tijeku somatskih bolesti. Iako malobrojna, ova istraživanja otkrila su povezanost ove mjere i kroničnih zdravstvenih stanja, stoga je logično pretpostaviti da bi anksiozna osjetljivost, ako je povezana s egzacerbacijom simptoma tjelesnih bolesti, mogla biti povezana i s uzimanjem pripadajuće terapije. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlike u izraženosti anksiozne osjetljivosti obzirom na postojanje kronične bolesti i uzimanje različitih vrsta lijekova u funkciji vremena. Istraživanje je provedeno na 572 studenta Filozofskog fakulteta u Zagrebu, pri čemu je u dvije točke mjerenja ispitana njihova razina anksiozne osjetljivosti te su pitani o zdravstvenom stanju i navikama uzimanja lijekova, specifičnije antihistaminika, antipiretika, analgetika te lijekova sedativnog djelovanja. Rezultati istraživanja pokazali su trend viših razina anksiozne osjetljivosti u prvoj točki mjerenja kod sudionika koji su u razdoblju od tri godine razvili kroničnu bolest. Također, rezultati istraživanja ukazuju da nisu svi tjelesni simptomi povezani s anksioznom osjetljivošću, već samo oni koji su povezani s boli i psihičkim uznemirenjem, dok simptomi alergija i upala nisu povezani s anksioznom osjetljivošću. Izraženost anksiozne osjetljivosti i njenih dimenzija promijenila se u razdoblju od tri godine kod sudionika koji povremeno uzimaju analgetike i lijekove za smirenje, i to u smjeru povišenja ovih mjera. Nalazi nadalje ukazuju kako pojedinci s visokom razinom anksiozne osjetljivosti u prosjeku istovremeno uzimaju veću količinu različitih vrsta lijekova u odnosu na skupinu nisko anksiozno osjetljivih sudionika, ali kako ih ne uzimaju češće u odnosu na nisko anksiozno osjetljive sudionike. Dosadašnja istraživanja ukazala su na činjenicu da se djelovanjem na anksiozne simptome djeluje i na razinu anksiozne osjetljivosti i njezinih dimenzija stoga rezultati ovog istraživanja otvaraju mogućnost njegovim brojnim praktičnim implikacijama u zdravstvenoj psihologiji.

ULOGA STREPEĆEG KOGNITIVNOG STILA I ANKSIOZNE OSJETLJIVOSTI U FIZIOLOŠKOJ I SUBJEKTIVNOJ STRESNOJ REAKTIVNOSTI OSOBA S I BEZ PANIČNOGA POREMEĆAJA

Doris Čuržik¹, Nataša Jokić-Begić¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Panični poremećaj anksiozni je poremećaj određen neočekivanim i ponavljanim epizodama intenzivnog straha, osjeća gubitka kontrole te nadolazeće propasti praćen intenzivnim tjelesnim simptomima. Osim anksiozne osjetljivosti, odnosno straha od ugrožavajućih posljedica simptoma anksioznosti, čini se kako još jedan kognitivni faktor doprinosi pojačavanju panične simptomatike. Riječ je o strepećem kognitivnom stilu koji predstavlja stabilnu i opću sklonost stvaranja dinamičke percepcije i mentalnih scenarija prijetnje ubrzano napredujućih kroz vrijeme i prostor. U suvremeno doba, sve je veća istraživačka pažnja usmjerena utvrđivanju doprinosa psiholoških faktora u fiziološkoj reaktivnosti osoba s anksioznim poremećajima. Naime, pretpostavlja se kako njihova uloga u procjeni prijetnje ranjivih pojedinca ipak nadilazi isključivo kognitivnu prirodu. Stoga je cilj ovoga istraživanja bio provjeriti prirodu odnosa strepećeg kognitivnog stila, anksioznosti i anksiozne osjetljivosti i fiziološke i subjektivne stresne reaktivnosti u situacijama opuštanja, iščekivanja i primjene stresora u osoba sa i bez paničnoga poremećaja. Istraživački uzorak sačinjavali su sudionici kliničke skupine s paničnim poremećajem (N=30) te usporedna skupina (N=30). Svi sudionici pružili su demografske podatke te su ispunili Ljestvicu anksioznosti kao stanja i osobine ličnosti, Upitnik anksiozne osjetljivosti i Upitnik strepećeg kognitivnog stila. Proveden je kvaziekperimentalni nacrt koji je uključivao mjere fiziološke aktivnosti i subjektivne procjene pobuđenosti u situacijama opuštanja, iščekivanja i primjene stresora. Utvrđeno je kako se subjektivno doživljena promjena pobuđenosti nakon stresora uvećava s izraženošću strepećeg kognitivnog stila, kao i tjelesnih ili socijalnih strepnji u osoba s paničnim poremećajem. U usporedne skupine ovaj je doživljaj uvećan tek s izraženošću tjelesnih strepnji. Anksiozna osjetljivost, anksioznost i strepeći kognitivni stil prediktori su promjene kardijalne stresne pobuđenosti s obzirom na opuštanje na razini uzorka u cijelosti. U spoznajnome smislu, rezultati ističu potrebu razmatranja uloge distorzija u percepciji dinamike fiziološke i subjektivne stresne pobuđenosti u nastanku, intenziviranju i održavanju paničnoga poremećaja.

SURADNIČKO UČENJE UZ PRIMJENU NOVIH TEHNOLOGIJA: EMPLOYID PRISTUP U HRVATSKOM ZAVODU ZA ZAPOSŁJAVANJE

Katarina Ćurković¹, Tanja Vlahović¹

¹Hrvatski zavod za zapošljavanje, Zagreb, Hrvatska

Ekonomska kriza, visoka nezaposlenost i druge promjene u suvremenom društvu i svijetu rada (globalizacija, starenje stanovništva, ubrzani razvoj tehnologije, neravnoteža između ponude i potražnje vještina) stavljaju pred zaposlenike javnih službi za zapošljavanje (JSZ) velik broj izazova i pojačanih zahtjeva. Svakodnevni posao savjetnika uključuje pružanje odgovarajuće usluge različitim ciljnim skupinama nezaposlenih osoba, pojačan rad s poslodavcima i drugim skupinama korisnika (učenici, zaposleni i dr.). Kako bi JSZ ispunile očekivanja koja se pred njih stavljaju, potrebno je kontinuirano unapređivati kompetencije savjetnika i jačati njihovu otpornost i prilagodljivost na izazove i promjene s kojima se susreću. U cilju istraživanja i primjene inovativnih metoda i alata u pružanju podrške radu savjetnika, tri JSZ (Department for work and pension (UK), Zavod RS za zapošljavanje (SLO) i Hrvatski zavod za zapošljavanje), zajedno s međunarodnim multidisciplinarnim timom, provode projekt EmployID. Aktivnosti koje se provode u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje imaju za cilj jačanje horizontalne i vertikalne komunikacije među zaposlenicima koji rade na različitim lokacijama u Republici Hrvatskoj te jačanje njihove međusobne podrške uspostavom novih metoda suradničkog učenja. Navedeno uključuje razvoj i primjenu informatičke platforme za komunikaciju zaposlenika (tzv. zajednica praktičara) te uvođenje metode *peer coachinga* putem radionica i online tečaja. Rezultati evaluacije do sada provedenih aktivnosti, koja uključuje kvalitativne i kvantitativne metode, ukazuju na pozitivne učinke primjene novih tehnologija i metoda suradničkog učenja u osnaživanju ljudskih potencijala javne uprave. Izazovi koji su pritom prisutni uključuju poticanje zaposlenika na primjenu novih načina učenja i komunikacije među kolegama, motiviranje za korištenje novih alata u svakodnevnom radu te vremenska ograničenost za rad na vlastitom razvoju.

FREKVENCije I OMJERI: UTJECAJ KONFLIKTA NA METAKOGNITIVNE PROCESSE U MODIFICIRANOM ZADATKU DETEKCije KOVARIJACIJE

Marin Dujmović¹, Pavle Valerjev¹

¹Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

Posljednjih nekoliko desetljeća raste utjecaj dvoprocenih teorija mišljenja u kognitivnoj psihologiji. Tip 1 predstavlja intuitivno i nezahtjevno procesiranje temeljeno na heuristikama, dok se Tip 2 procesi smatraju analitičkim i kognitivno zahtjevnijima. Unutar dvoprocenog pristupa raste interes za proučavanjem metakognicije tijekom mišljenja i rezoniranja. Razvijen je okvir metakognitivnih procesa među kojima je jedan od temeljnih i najvažnijih formiranje procjene sigurnosti u vlastitu izvedbu. Pri proučavanju navedenih procesa od posebnog su interesa zadaci kod kojih kognitivne pristranosti dovode do zaključaka temeljenih na Tip 1 procesiranju kada točno rješenje zahtijeva složenije Tip 2 procesiranje. U takvim slučajevima postojanje konflikta između intuitivnog i analitičkog odgovora produljuje vrijeme rješavanja te smanjuje procjene sigurnosti čak i kada sudionici nisu svjesni konflikta. U ovom istraživanju koristimo modificiranu verziju zadatka detekcije kovarijacije. Sudionicima je prikazana priča o uvođenju nekog novog proizvoda ili procesa te informacije o uspješnosti uvedene novosti, nakon čega su trebali odlučiti je li uvedena novost bolja od dotadašnje prakse. Neposredno nakon donošenja odluke, morali su procijeniti razinu sigurnosti u tu odluku na skali od 50% (pogađanje) do 100% (potpuna sigurnost). Primjerice, u liječenje neke bolesti je uvedena nova terapija, od 200 pacijenata na novoj terapiji ozdravilo je 150, dok je od 100 pacijenata na staroj terapiji ozdravilo njih 50. Eksperimentalna manipulacija sastojala se od konstrukcije primjera u kojima dolazi do konflikta između odgovora na koji navodi pristranost visokim frekvencijama te ispravnog odgovora temeljenog na omjerima. Predviđali smo sporije odluke i nižu razinu sigurnosti za konfliktne u odnosu na kongruentne zadatke. Rezultati pokazuju značajno usporenje i snižene razine sigurnosti sudionika u konfliktnim u odnosu na kongruentne situacije neovisno o tome daju li odgovor temeljen na heuristici ili analitičkom mišljenju uz značajnije usporenje za odluke donesene na temelju matematičkih omjera. Nalazi su predstavljeni u okviru recentnih saznanja u području dvoprocenog mišljenja i metakognicije.

ODREDNICE REAKCIJA STRUČNJAKA NA MANIPULACIJU DJETETOM U PROCESU RAZVODA BRAKA

Maja Ernečić¹, Ninoslava Pećnik²

¹Centar za socijalnu skrb, Koprivnica, Hrvatska

²Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Zagreb, Hrvatska

Posljednjih pet do šest godina prepoznaje se nova kategorija zlostavljane djece koju čine djeca emocionalno zlostavljana od strane roditelja u procesu visoko konfliktnog razvoda braka. Pravovremeno interveniranje stručnjaka u situacijama manipulacije djecom u kontekstu brakorazvoda te poduzimanje odgovarajućih mjera zaštite djece postaje područje od velikog znanstvenog i praktičnog interesa. Unatoč tome vrlo se malo zna o okolnostima i obilježjima manipulacije djecom koje stručnjake potiču na intervenciju i zaštitu djeteta. Odgovor na ovo pitanje glavni je poticaj doktorskog istraživanja provedenog 2015. godine sa 198 stručnih radnika/ca (111 socijalnih radnika/ca i 84 psihologa/inja) iz 80 centara za socijalnu skrb. Osnovni cilj istraživanja bio je ispitati čimbenike koji usmjeravaju stručnjake centara za socijalnu skrb u procjenjivanju rizika od emocionalnog zlostavljanja djeteta u procesu razvoda braka te određuju njihove procjene potrebe za pojedinim oblicima stručnih intervencija. Istraživanje je provedeno pomoću 24 vinjete u kojima je varirano šest tipova manipulacije djetetom od strane roditelja nakon razvoda, razina roditeljeve suradljivosti sa stručnjakom CZSS te prisustvo problema prilagodbe kod djeteta. Rezultati pokazuju da u situacijama prikrivenih oblika roditeljskih manipulativnih ponašanja stručnjaci razinu rizika za emocionalno zlostavljanje djeteta i potrebu za ponuđenim intervencijama procjenjuju manjom nego u situacijama direktnih oblika manipulativnih ponašanja roditelja. U situacijama kada dijete iskazuje poteškoće u ponašanju i kada roditelj ne surađuje sa centrom za socijalnu skrb, stručnjaci razinu rizika za dijete od emocionalnog zlostavljanja uslijed roditeljske manipulacije procjenjuju većom nego u situacijama kada djetetovih teškoća nema i kada roditelji surađuju te spremnije reagiraju intervencijama na emocionalne nego na ponašajne teškoće djetetove prilagodbe. Rezultati istraživanja pokazuju i da su stručne reakcije donekle pod utjecajem različitih profesionalnih i osobnih obilježja samih stručnjaka - duljine radnog staža, struke, uloge roditeljstva te privatnog iskustva stručnjaka s razvodom (bilo vlastitim i/ili razvodom vlastitih roditelja).

MEASURING ATTITUDES TOWARDS UNIVERSITY EXAMINATIONS WITH THE SEMANTIC DIFFERENTIAL TECHNIQUE

Giovanni Battista Flebus¹

¹Department of Psychology, University of Milano, Bicocca, Italy

The literature about examinations and evaluation efficiency is plentiful (Baartman, Prins, Kirschner & van der Vleuten, 2007). The interest in the relationship between the university evaluation and motivational dynamic is increasing (Struyven, Dochy & Janssens, 2005). A general assumption is that cognitive-affective perception differs in multiple dimensions and that attitudes toward evaluation mediate the learning process (Brown, 2004). Two special characteristics of Italian universities are: (1) attendance is not obligatory, (2) students can delay ad libitum examinations, and therefore their graduation. High rates of dropouts and repeaters is an undesirable drawback. The purpose of the present research is to investigate the semantic space spanned by bipolar adjectives referred to the focal theme - the university examinations- which may be a real hindrance for some students who delay their graduation. A list of 32 bipolar adjectives (with seven steps) was proposed to a sample of 384 university students in Milan (Italy) to rate one single concept, university examinations. Factor analysis was performed (iterated principal factors). The scree test clearly indicated four extracted factors (varimax rotation). Reliability analysis helped to discard nine low-correlated items. The final solution was thus interpreted: (1) A motivating and evaluative dimension ($\alpha=.84$), with adjectives such as engaging-boring, satisfactory-disappointing; important-irrelevant, exciting-disturbing, truthful-mendacious; (2) An emotional-anxiogenous dimension ($\alpha=.74$), formed by pairs such as anguishing-soothing, alarming-comforting, stimulant-stressful, suffocating- inspiring; (3) An activity-intricity dimension ($\alpha=.67$), short-long, fast-slow, smooth-intricate, predictable-unpredictable); (4) An aggregative and socializing dimension ($\alpha=.69$), aggregating-disaggregating, socializing-marginalizing, segregating-fraternizing). The four dimensions can be used to assess students behavior (especially for the delayers or repeaters) and can be fruitful for planning intervention to improve students' study habits.

**RAZGRANIČAVANJE JEDNE DISCIPLINE:
DATA-MINING STOTINA PSIHOLGIJSKIH ČASOPISA (1950-1999)**

Ivan Flis¹

*¹Utrecht University, Descartes Centre for the History and Philosophy
of the Sciences and the Humanities, Utrecht, Nizozemska*

U ovom izlaganju govorit će se o korištenju masovnog *data-mining* (rudarenja podataka) psihologijske literature u svrhu povijesne analize. Ovakvim postupkom dobiva se velika količina termina koji se koriste u literaturi te se međudnosni tih termina vizualiziraju pomoću softvera VOSviewer (vosviewer.com) kako bi se napravile terminološke mape literature druge polovice dvadesetog stoljeća. VOSviewer je softver razvijen na Center for Science and Technology Studies (CWTS) Sveučilišta u Leidenu kao sredstvo za scijentometrijske analize znanstvene literature. Ova analiza predstavlja prvu primjenu ovakvog softvera za masovnu povijesnu analizu znanosti te se ovakav pristup istraživanju u općoj povijesti znanosti danas smješta unutar digitalne humanistike (engl. digital humanities). Korpus literature korišten u ovom istraživanju predstavlja sveobuhvatnu kolekciju od oko 650 000 članaka koji su indeksirani u bazi podataka PsycINFO, koja je u vlasništvu APA-e, objavljenih u 1269 znanstvenih časopisa. Izrađen je niz mapa svakog desetljeća kako bi se kronološki analizirao i interpretirao razvoj i formiranje psihologije kao discipline u ovom razdoblju. Analiza je stavljena u povijesni kontekst, i shodno tome, izvedeni su zaključci koji su važni za današnja istraživanja u psihologiji. Ovakav empirijski pristup literaturi u psihologiji služi kao odskočna daska za kritiku i refleksiju o razvoju moderne psihologije kao znanstvene discipline.

SPREMNI PREUZETI ODGOVORNOST? VALIDACIJA HRVATSKE VERZIJE TESTA UVJETOVANOG REZONIRANJA ZA MJERENJE MOTIVA ZA MOĆ

Zvonimir Galić¹, Nataša Trojak², Mitja Ružojčić¹, Lucija Zeljko¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

²*Visoko učilište Algebra, Zagreb, Hrvatska*

Jedan od glavnih preduvjeta uspjeha u rukovođenju je motiv za moć, odnosno sklonost pojedinca preuzimanju vodećih položaja i želja za usmjeravanjem drugih. Teorijski modeli ovog motiva pokazuju da on uz svjesnu, eksplicitnu komponentu, znatnim dijelom pripada nesvjesnoj, implicitnoj ličnosti. Za razliku od eksplicitne komponente koju mjerimo upitnicima samoprocjena, implicitni aspekt motiva za moć možemo zahvatiti posebno dizajniranim indirektnim tehnikama. Jedan od suvremenih pristupa mjerenja implicitnog motiva za moć je Test uvjetovanog rezoniranja za moć (TUR-M). Taj test počiva na ideji da pojedinci sa snažnim motivom za moć koriste nesvjesne racionalizacije kojima opravdavaju svoja ponašanja povezana s upotrebom moći. Primjerice, oni se identificiraju s pokretačima aktivnosti, smatraju hijerarhijsku organizaciju najučinkovitijim društvenim uređenjem te vide uspinjanje na rukovodeće položaje znakom društvenog uspjeha. Prema Jamesu i sur. (2013) ove racionalizacije možemo izmjeriti specijalno oblikovanim zadacima induktivnog rezoniranja koji čine TUR-M. U ovom radu izvijestit ćemo o tri istraživanja u kojima smo provjeravali valjanost hrvatske verzije TUR-M. U prvom istraživanju 129 studenata psihologije ispunilo je TUR-M, Test implicitnih asocijacija za mjerenje motiva za moć (IAT-M) te upitnik dominantnosti. Rezultati istraživanja pokazali su da TUR-M korelira s IAT-M ali ne i sa samoprocjenama dominantnosti. U drugoj studiji na velikom uzorku zaposlenika različitih hrvatskih organizacija (n = 195) prikupili smo odgovore na TUR-M, skali motivacije za vođenje te podatke o poziciji radnog mjesta sudionika u organizacijskoj hijerarhiji. Rezultati na dva testa su međusobno pozitivno korelirali te su oba bila pozitivno povezana s pozicijom koju sudionik zauzima na organizacijskoj hijerarhiji. Konačno, u trećem istraživanju skupina studenata jedne poslovne škole (n = 50) ispunjavala je TUR-M i upitnike dominantnosti i motivacije za vođenje u situacijama iskrenog odgovaranja te simulirane selekcije za poziciju menadžera. Rezultati ove studije pokazali su da je, za razliku od upitnika samoprocjene, TUR-M otporan na lažiranje odgovora. Ukupno, tri studije su pokazale kako je TUR-M psihometrijski valjana mjera motiva za moć, nepodložna lažiranju odgovora.

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND LOCUS OF CONTROL IN PEOPLE ADDICTED TO ALCOHOL

Sofija Georgievska¹, Frosina Denkova Zafirovska²

¹Faculty of Philosophy, Skopje, Macedonia

²It Labs, Skopje, Macedonia

Main problem in this research was to examine whether there are differences in emotional intelligence in terms of locus of control among alcohol addicts. For achieving these goals, we have set a sample from 61 respondent. The sample was consisted of 41 males and 20 females. The sample consists of respondents who are long-cured drinkers or abstainers and respondents who still have problems with alcohol. The sample of respondents is composed of respondents from the Club of cured alcoholics Dare Dzambaz - Skopje, Club of cured drinkers - Prilep, and the respondents from the Psychiatric Hospital in Skopje and Day Care Psychiatric hospital Little Paradise in Skopje. Two measuring instruments were used: Petrides and Furrman -Trait Emotional Questionnaire - Short Form (TEIQue-SF) for measuring emotional intelligence; Scale for external/internal locus of control associated with consuming alcohol (DRZB-Roc, 1966) for measuring locus of control. The obtained data were processed with statistical program SPSS-20. The analysis shows that there is a statistically significant difference in emotional intelligence in terms of locus of control. Alcohol addicts who have an internal locus of control are not more intelligent than alcohol addicts who have an external locus of control.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

IS THERE A UNIVERSAL LATENT STRUCTURE OF CONSCIENTIOUSNESS ACROSS CULTURES? INSIGHTS FROM DATA COLLECTED VIA SAPA TECHNOLOGY

Slobodan Golušin¹, Petar Čolović¹

¹Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Novi Sad, Serbia

The goal of this research was to access and compare latent structures of conscientiousness in samples from Latin American, East Asian and Scandinavian clusters of countries. The Latin American sample consisted of 468 participants (mean age 28 years, 53% females) from all countries of South and Central America; East Asian sample consisted of 305 participants (mean age 25 years, 66% females) from China, Japan, South Korea, Taiwan, Hong Kong and Singapore; Scandinavian sample consisted of 413 participants (mean age 28 years, 47% females) from Norway, Sweden, Finland, Iceland and Denmark. The clusters were selected in accordance with the GLOBE study insights, in which it was found that these three clusters differ most in broad cultural dimensions which are strongly related to conscientiousness, and therefore provide largest cultural variance. Subscales of conscientiousness were taken from the IPIP versions of the questionnaires NEO-PI-R, HEXACO, MPQ and SPI. Data was collected online within the SAPA project framework by William Revelle and his associates in 2013 and 2014, and posted online as open data. The latent structure of conscientiousness was analyzed by principal components analysis, the components were rotated in promax position, while the correspondence of components in three samples was accessed using Tucker's congruence coefficients. The analysis yielded 4-component structures in all three samples. Comparison of extracted components showed that there is a remarkably high congruence between the components, which refer to impulse control in all three samples, which can be explained by the assumed biological basis of this construct. Similarly, there was a high correspondence between components that regarded organization and order, with minor exception of Latin American sample where the component did not include scales that concern social norms. Finally, there was a high congruence of components which resemble efficacy in Scandinavian and East Asian samples. Other extracted components are fairly unique for each of these clusters and the differences could most probably be attributed mainly to cultural factors. Generally, it may be argued that certain core aspects of the construct of conscience tend to replicate across clusters of cultures, but also that the specific cultural variation exists.

KAKO VOLONTERSKO ISKUSTVO NASTAVNIKA ODREĐUJE ŠKOLSKU KLIMU?

Filip Gospodnetić¹

¹Forum za slobodu odgoja, Zagreb, Hrvatska

U posljednjih nekoliko godina u hrvatskom obrazovnom sustavu se razvija i njeguje volontiranje učenika i nastavnika u različitim školskim i izvannastavnim aktivnostima. Spremnost na volontiranje određena je nizom psiholoških procesa i ishoda koji nisu dovoljno istraživani na nastavnicima koji volontiraju u okviru hrvatskog obrazovnog sustava. Teorijsko polazište istraživanja je procesni model volontiranja koji stavlja u odnos antecedente volontiranja, volontersko iskustvo i posljedice volontiranja, a drugi teorijski okvir je funkcionalni pristup motivaciji za volontiranjem koja je dio procesnog modela volontiranja. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti psihološke aspekte volontiranja nastavnika i njihovu vezu sa školskom klimom. U istraživanju su sudjelovali nastavnici (N=95) osnovnih i srednjih škola Grada Zagreba koji su uključeni u školske volonterske aktivnosti, a ispunili su bateriju upitnika koja je mjerila različite oblike volonterskog ponašanja, volonterskih iskustava i motivacije za volontiranjem u obrazovnom kontekstu. S obzirom na teorijsko polazište ovog istraživanja, pretpostavljeno je da će intenzitet nečijeg volontiranja, zadovoljstvo volontiranjem i ispunjenost motiva za volontiranjem objašnjavati školsku klimu kao posljedicu volontiranja. Provedbom medijacijske analize dobiveni su direktni efekti intenziteta volontiranja na zadovoljstvo volontiranjem te zadovoljstva volontiranjem na školsku klimu. Također, uočen je direktan efekt intenziteta volontiranja na ispunjenost motiva za volontiranjem. Naposljetku, utvrđeno je da zadovoljstvo volontiranjem posreduje između intenziteta volontiranja i poboljšane školske klime. Nastavnikovo zadovoljstvo volontiranjem, dakle, posreduje između njegovog intenziteta volontiranja i školske klime. Ovo su važni nalazi jer ukazuju da se njegovanjem pozitivnih volonterskih iskustava i povećanim zadovoljstvom volontiranjem može poboljšati školska klima u odgojno-obrazovnim institucijama.

ZADOVOLJSTVO POSLOM I ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM MLADIH RODITELJA

Vladimir Hedrih¹, Aleksandra Stojilković¹

¹Filozofski fakultet, Departman za psihologiju, Niš, Srbija

Cilj ovog istraživanja bio je usporediti zadovoljstvo životom i zadovoljstvo poslom mladih roditelja i njihovih vršnjaka koji u trenutku ispitivanja nisu imali djecu. Kako bismo ovo ispitali, geografskom klsterskom uzorku od 2023 stanovnika Srbije dana je PORPOS baterija. PORPOS baterija je namjenski konstruiran instrument koji se sastoji od 389 čestica, grupiranih u niz kratkih skala namijenjenih procjeni većeg broja konstrukata, među njima i zadovoljstva životom, zadovoljstva poslom, konflikta posla i obitelji te obitelji s poslom, kao i niza sociodemografskih varijabli. Iz ovog uzorka je izdvojeno 1653 sudionika starosti 19-55 godina, podijeljenih u četiri starosne skupine: 19-25, 26-35, 36-45 i 45-55 godina. Udio roditelja u ispitivanom uzorku kreće se od 10.9% u najmlađoj skupini koja s dobi raste sve do 93.3% u najstarijoj skupini. 59.3% sudionika iz najmlađe skupine je zaposleno, dok postotak zaposlenih u ostale tri skupine varira između 87 i 85%. Kada se promatraju samo zaposleni sudionici, rezultati su pokazali da su, u skupini sudionika 36-45 godina, sudionici koji imaju djecu postigli statistički značajno više prosječne rezultate na zadovoljstvu poslom ($rpbis = 1$, $p = .02$) i na zadovoljstvu životom ($rpbis = 2$, $p = .024$), dok u ostalim tri dobne skupine statistički značajni razlike nisu dobivene. U ovoj dobnoj skupini, preko 2/3 uzorka ima djecu. Kolskog uzrasta (prosječna dob je od 7 do 14 godina). Kada se promatraju nezaposleni sudionici u istoj dobnoj skupini (36-45 godina) sudionici koji imaju djecu, imaju niže prosječno zadovoljstvo životom, ali je, zbog malog broja sudionika u ovoj skupini, ta razlika na granici kritičnog nivoa statističke značajnosti ($rpbis = -.24$, $p = .075$). Rezultati ukazuju da radni status mijenja vezu između roditeljstva i zadovoljstva životom u dobnoj skupini 36-45 godina. Nastanak ovog rada podržan je sredstvima Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije preko projekta osnovnih istraživanja 179002.

NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017

NEKE ZNAČAJKE GLASA U FUNKCIJI MENSTRUALNOG CIKLUSA

Tajana Hodko¹, Ivana Hromatko¹, Diana Tomić²

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

²*Filozofski fakultet, Odsjek za fonetiku, Zagreb, Hrvatska*

Dugo se smatralo da je kod žena (za razliku od ženki mnogih životinjskih vrsta koje plodno razdoblje javno oglašavaju - zvučnim, vidnim, njušnim i drugim signalima) ovulacija skrivena. Međutim, sve je više dokaza u prilog hipotezi da suptilne promjene u ponašanju i izgledu žena ipak šalju informaciju o plodnom statusu. U tom su se kontekstu intenzivno počele proučavati i promjene u kvaliteti glasa u funkciji menstrualnog ciklusa. Nekolicina je istraživanja pokazala da glas postaje privlačniji sredinom ciklusa (kada je povećana vjerojatnost začeća). Međutim, rezultati nisu jednoznačni, a kako različiti istraživači nisu koristili iste parametre kvalitete glasa, njihove je nalaze teško međusobno uspoređivati. Stoga je cilj ovog istraživanja bio detaljnije ispitati dolazi li do promjena u većem broju akustičkih parametara (fundamentalna frekvencija, standardna devijacija fundamentalne frekvencije, raspon F0, omjer signal-šum, *jitter*, *shimmer* i raspršenje formanta) u dvije različite faze ciklusa: menstrualne i kasne folikularne. Većina mjerenih fizikalnih karakteristika je pokazala varijacije u funkciji menstrualnog ciklusa. Nadalje, veličina promjena u nekima od tih parametara je pozitivno korelirala s femininošću (mjerenom Bem inventarom rodnih uloga). Rezultati idu u prilog hipotezi (ne)skriveno ovulacije te će biti interpretirani u širem kontekstu strategija privlačenja potencijalnih partnera.

PSIHOSOCIJALNI ČIMBENICI RAZVOJA SEKUNDARNE PSIHOPATIJE: RAZLIČITI RODNI OBRASCI

Sanja Hrnčević¹, Nataša Jokić-Begić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Psihopatija je poremećaj sa specifičnim afektivnim, interpersonalnim i bihevioralnim karakteristikama za koje su svojstveni površan šarm, patološko laganje, nedostatak kajanja ili osjećaja krivnje, plitke emocije, nedostatak empatije, parazitski način života, pomanjkanje realističnih, dugoročnih ciljeva, impulzivnost, neprihvatanje odgovornosti za vlastite postupke, promiskuitetno seksualno ponašanje, rana pojava problema u ponašanju, mnoge kratkoročne bračne afere, mladenačka delinkvencija itd. Smatra se kako je na osnovu etiologije i motivacije kao regulatora ponašanja moguće razlikovati primarnu i sekundarnu psihopatiju. Primarnim psihopatima smatraju se oni rođeni s emocionalnim deficitom, dok je sekundarnim kroz razvoj narušeno emocionalno funkcioniranje uslijed nepovoljnih okolinskih utjecaja poput roditeljskog odbacivanja ili zlostavljanja. Cilj istraživanja bio je steći bolje razumijevanje različitih psihosocijalnih etioloških čimbenika (problematičnih školskih ponašanja, ranih devijantnih ponašanja te zlostavljanja i zanemarivanja u djetinjstvu) koji pridonose razvoju sekundarne psihopatije posebno kod muškaraca i kod žena. Provedeno je online istraživanje u kojem je sudjelovalo ukupno 1022 sudionika iz opće populacije. Rezultati su pokazali da muškarci u prosjeku postižu statistički značajno viši rezultat od žena na dimenziji sekundarne, ali i primarne psihopatije. Također, uočen je različit doprinos etioloških čimbenika u predviđanju razvoja sekundarne psihopatije kod muškaraca i žena. Problematična školska i rana devijantna ponašanja značajni su u predviđanju razvoja sekundarne psihopatije kod muškaraca. Kod žena značajnu ulogu, uz problematična školska i rana devijantna ponašanja, imaju zlostavljanje i zanemarivanje u djetinjstvu. Prepoznajući i razumijevajući etiološke čimbenike, njihovu interakciju i održavanje, moguće je intervenirati još tijekom formativnih godina ključnih za kognitivni, emocionalni, socijalni i fizički razvoj. Praktične implikacije rezultata odnose se na osmišljavanje i provođenje preventivnih programa za djecu rizičnih skupina za razvoj psihopatije.

DR GOOGLE I NJEGOVI PACIJENTI: PSIHOSOCIJALNI PREDIKTORI INTERNETSKOG PRETRAŽIVANJA SIMPTOMA

Marija Jakiša¹

¹Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb, Hrvatska

Cyberhondrija je anksioznošću i uznemirenošću potaknuto prekomjerno ili ponavljajuće internetsko traženje informacija vezanih uz zdravlje koje rezultira dodatnim povećanjem uznemirenosti i anksioznosti. Pretpostavlja se kako u prosjeku devet od deset osoba iskusi naglo povećanje zabrinutosti nakon što pretraživanje uobičajenih simptoma dovede do informacija o ozbiljnim bolestima, a da prosječno dvije od pet osoba dožive porast anksioznosti nakon pretraživanja, bez obzira na pronađene informacije. Cilj ovog rada bio je provjeriti faktorsku strukturu hrvatske verzije Ljestvice izraženosti cyberhondrije, utvrditi postoji li razlika u izraženosti cyberhondrije s obzirom na spol, dob, obrazovanje, mjesto življenja, bračni status i dosadašnje iskustvo s bolesti te koliko osobine ličnosti doprinose objašnjavanju dimenzija cyberhondrije. U istraživanju je sudjelovalo 462 muških i ženskih sudionika u dobi od 18 do 64 godine koji su ispunili hrvatsku verziju Ljestvice izraženosti cyberhondrije (CSS), Skraćeni inventar Velikih pet (BFI-10) i mjeru dosadašnjeg iskustva s bolesti. Podaci su prikupljeni on-line upitnikom. Rezultati istraživanja pokazuju kako nije potvrđena petfaktorska struktura Ljestvice izraženosti cyberhondrije; zadržana su samo četiri faktora (Pretjerivanje, Kompulzivnost, Drugo mišljenje, Rastresenost). Žene, osobe liječene tijekom života, osobe liječene u posljednjih pet godina, sudionici s dijagnosticiranom psihičkom ili tjelesnom bolesti i osobe s visoko izraženim Neuroticizmom i nisko izraženom Ugodnošću, skloniji su Pretjerivanju prilikom pretraživanja. Kompulzivnost je izraženija kod osoba koje postižu više rezultate na Neuroticizmu i onih koji su bolovali tijekom života, dok Drugo mišljenje češće traže osobe koje su se liječile tijekom života, u posljednjih pet godina i pojedinci s psihičkim poremećajima. Rastresenosti su sklonije osobe s izraženim Neuroticizmom. Model od pet osobina ličnosti (Ekstraverzija, Ugodnost, Savjesnost, Neuroticizam, Otvorenost) objašnjava vrlo malu količinu varijance dimenzija Pretjerivanje (4%), Kompulzivnost (6%) i Rastresenost (9%), a njihovim značajnim prediktorima su se pokazale dimenzije ličnosti Ugodnost i Neuroticizam.

POLITIČAR, POLICAJAC ILI PERICA: UTJEČE LI SKUPINA KOJOJ PRIPADA GLAVNI LIK NA PROCJENU DUHOVITOSTI VICA?

Kosjenka Jerman¹, Nina Pavlin-Bernardić²

¹Hrvatski studiji, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju i Hrvatski studiji, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Prema teoriji benigne povrede (McGraw i Warren, 2010), kako bi se neki sadržaj percipirao kao duhovit, potrebno je da postoji situacija koja se smatra povredom neke norme, ta situacija se mora percipirati kao benigna te se ta dva uvjeta moraju javljati istovremeno. Postoji više načina na koje neku povredu možemo smatrati benignom, a jedan od njih je i psihološka udaljenost od osobe kojoj se povreda događa ili od same situacije. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti postavku teorije benigne povrede, odnosno, ispitati razlike u procjeni duhovitosti vica s obzirom na psihološku distancu u odnosu na glavni lik u vicu. U predispitivanju, provedenom na 53 studenta, ispitani su stavovi sudionika o nekoliko skupina koje su često glavni likovi u vicevima te su, kao osobe prema kojima je stav najnegativniji, odabrani političari, a kao osobe prema kojima je stav najpozitivniji, odabrani policajci. U glavnom ispitivanju je sudjelovalo 307 studenata (od čega 75.2% djevojaka). Sudionici su procjenjivali duhovitost i nekoliko drugih karakteristika viceva, a po slučaju su podijeljeni u tri skupine. Sadržaj viceva je u svakoj skupini bio isti, no razlikovali su se po glavnom liku: u dvije eksperimentalne skupine sudionici su čitali viceve o političarima odnosno policajcima, a u kontrolnoj skupini viceve u kojima je bilo poznato samo osobno ime glavnog lika (npr. Ivica ili Perica). Rezultati nisu pokazali statistički značajnu razliku između ove tri skupine. No, dodatnom analizom pokazalo se da su sudionici koji imaju pozitivan stav o policajcima viceve procijenili značajno duhovitijima od onih koji o toj skupini imaju negativan stav. U skladu s očekivanjima, nije bilo statistički značajne razlike između muškaraca i žena u procjenama duhovitosti viceva. Povezanost između procjene duhovitosti i predvidljivosti vica bila je blago negativna, a vicevi koji su procijenjeni kao neukusniji procijenjeni su i manje duhovitima što je samo djelomično u skladu s postavkama teorije.

ULOGA SUIGRAČA U OBJAŠNENJU PREDNATJECATELJSKE ANKSIOZNOSTI I SAGORIJEVANJA KOD SPORTAŠA U TIMSKIM SPORTOVIMA

Lea Kalinić¹, Marina Slošić¹, Karla Ćuk¹

¹Hrvatski studiji, Zagreb, Hrvatska

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati povezanost vršnjačke motivacijske klime s anksioznošću i sagorijevanjem na uzorku sportaša koji se bave timskim sportovima. U istraživanju je sudjelovalo 179 sudionika (62% žena i 38% muškaraca). Dob sudionika kretala se od 18 do 37 godina ($M=21.50$, $SD=3.98$). Istraživanje je provedeno putem Interneta, gdje su sudionici rješavali tri upitnika: Upitnik vršnjačke motivacijske klime (engl. Peer Motivational Climate in Youth Sport Questionnaire; Peer MCYSQ), zatim Upitnik sagorijevanja kod sportaša (engl. Athlete Burnout Questionnaire; ABQ) te Upitnik stanja (pred)natjecateljske anksioznosti u sportu (engl. Competitive State Anxiety Inventory, CSAI-2). Utvrđeno je postojanje statistički značajne razlike između aritmetičkih sredina sportaša i sportašica na ABQ-u (podljestvica emocionalna/fizička iscrpljenost i devaluacija sporta) i PeerMCYSQ-u (podljestvica podrška i unutartimski sukobi). Osim na podljestvici podrška, sportaši su imali više rezultate od sportašica. Kod sportašica je utvrđena očekivana negativna povezanost napretka, podrške i zalaganja (PeerMCYSQ), s dvije podljestvice ABQ-a: emocionalnom/fizičkom iscrpljenošću te devaluacijom sporta. Kod muških sudionika negativna povezanost je pronađena samo s trećom podljestvicom ABQ-a, smanjenim osjećajem postignuća. Podljestvice PeerMCYSQ-a su kod sportaša bile u pozitivnoj povezanosti s podljestvicom samopouzdanja (CSAI-2), dok je kod sportašica pozitivna povezanost pronađena samo za podljestvicu zalaganje. Preostale dvije podljestvice PeerMCYSQ-a, unutartimsko natjecanje i mogućnosti te unutartimski sukobi, bile su u očekivanoj pozitivnoj korelaciji s podljestvicom kognitivne anksioznosti, ali samo kod sportaša. Ni kod sportaša ni kod sportašica nisu dobivene značajne povezanosti ovih podljestvica s ABQ-om. Dobiveni rezultati ukazuju na važnost vršnjačke motivacijske klime na pojavu sagorijevanja i anksioznosti kod sportaša koji se bave timskim sportovima. Ovi nalazi su od izuzetne važnosti u vidu poboljšanja rezultata sportaša timskih sportova te tima kao cjeline.

ASSOCIATIONS BETWEEN PORNOGRAPHY USE AND ADOLESCENTS' RISKY SEXUAL BEHAVIORS: A LONGITUDINAL STUDY

Goran Koletić¹

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology, Zagreb, Croatia

Current Internet accessibility and affordability has facilitated widespread pornography use among adolescents. Potential pornography-related harms to adolescents' sexual development and well-being have prompted concerns among general public, educational experts and policy makers about pornography-related risky sexual behaviors. This hyper-vigilant climate over pornography-related harms even led to UK's government enforcing online traffic restrictions by making a variety of web sites, including pornographic sites, available by request only. At the same time, this research topic has been predominantly explored using cross-sectional design, because experimental studies on pornography use among adolescents are not feasible and only a few longitudinal studies have addressed this problem. Using multivariate logistic regression analysis with lagged outcome, this study assessed whether pornography use at the baseline predicted adolescents' risky sexual behavior at a six and twelve-months follow-up. Indicators of risky sexual behavior were: (1) reporting two or more sexual partners and (2) not using a condom at the most recent sexual intercourse. Two independent longitudinal studies of adolescents were used for the analysis: an online panel in Zagreb (N = 711; M age at baseline = 16.2; SD = .50) and a classroom-based panel in Rijeka (N = 942; M age at baseline = 16.3; SD = .52). Adolescents' risky sexual behavior was assessed at a twelve-months follow-up in Zagreb panel and at six-months follow-up in Rijeka panel. The data was collected during 2015 and 2016. The findings, consistent across the two samples, did not confirm temporal associations between pornography use and risky sexual behaviors among adolescents. Although our findings extend the current knowledge about the association between pornography and risky sexual behaviors, limited statistical power should be taken into consideration. Additional prospective analyses of this important public health topic, characterized by mixed findings, are needed.

EKSTRAVERZIJA KAO MEDIJATOR POVEZANOSTI OVISNIČKOG KORIŠTENJA FACEBOOKA S DEPRESIVNOSTI I ANKSIOZNOSTI

Vedran Kolovrat

Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Istraživanja o posljedicama korištenja online socijalnih mreža daju nekonzistentne rezultate. Većina istraživanja ukazuje da socijalno umrežavanje ima štetne posljedice po psihološku dobrobit pojedinca, dok druge pokazuju da takvih štetnih posljedica nema. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost ovisničkog korištenja Facebooka s anksioznosti i depresivnosti, kao i medijacijske efekte ekstraverzije. Provedeno je na uzorku od 209 studenata Univerziteta u Sarajevu. Njih 161 (77%) su bile žene, a 48 (23%) muškarci. Prosječna dob iznosila je $M=20.69$ ($SD=2.238$). Depresivnost je mjerena Beckovim inventarom depresivnosti (BDI), a Cronbach alpha je iznosio .869. Anksioznost je mjerena Upitnikom anksioznosti kao crte ličnosti (STAI-X2), s pouzdanosti od .88. Ovisno ponašanje na Facebooku mjereno je subskalom Ovisnosti od Facebooka u okviru Facebook Behavior Questionnaire (FBQ), s unutrašnjom konzistencijom od 0.665. Kao mjera ekstraverzije korištena je subskala Introverzija-ekstraverzija iz Eysenckovog upitnika ličnosti (EPQ), Cronbach alpha iznosio je .826. Statističkom obradom je dobivena pozitivna korelacija ovisničkog korištenja Facebooka s anksioznosti ($r=.280$, $p<0.01$) i depresivnošću ($r=.226$, $p<0.01$). Medijacijskom analizom (Preacher i Hayes, 2008) utvrđeno je da ovisničko korištenje Facebooka nije statistički značajan prediktor ekstraverzije $b=-.0866$, $SE=.0457$, $p>0.05$, čime je odbačen medijacijski efekt ekstraverzije. Rezultati, u skladu s prethodnim istraživanjima, pokazuju povezanost ovisničkog korištenja Facebooka s negativnim ishodima na psihičko blagostanje, odnosno s većim intenzitetom depresivnosti i anksioznosti. U budućim istraživanjima potrebno je dodatno validirati FBQ, ispitati odnose drugih ponašanja na socijalnim mrežama s psihičkom dobrobiti, kao i moguće medijatore.

NEKE ODREDNICE ŠKOLSKOG POSTIGNUĆA IZ MATEMATIKE I USPJEŠNOSTI U RJEŠAVANJU PROBLEMSKIH ZADATAKA

Morana Koludrović¹, Irena Mišurac¹, Ina Reić Ercegovac¹

¹*Filozofski fakultet, Split, Hrvatska*

Rad se bavi ispitivanjem uspješnosti rješavanja problemskih zadataka i školskog postignuća iz matematike pri čemu se htjelo ispitati je li uloga prediktorskih varijabli jednaka u objašnjenju individualnih razlika u zaključnoj ocjeni iz matematike i uspješnosti rješavanja problemskih zadataka. U istraživanju je sudjelovalo 780 učenika (158 razredne i 345 predmetne nastave te 277 gimnazijalaca), od čega 396 učenika i 384 učenice. Primijenjene su skale matematičkog self-koncepta i interesa za matematiku te problemski zadaci iz matematike koji su, s obzirom na potrebna matematička znanja, primjereni najmlađemu poduzorku. Rezultati dobrih i spolnih razlika u zaključnim ocjenama iz matematike potvrdili su već poznate nalaze. Naime, djevojke su imale značajno bolje ocjene u sve tri dobne skupine, dok su s obzirom na dob zaključne ocjene bile najviše u razrednoj nastavi, značajno niže u predmetnoj, a najniže u gimnazijalaca. Kada je riječ o dobrih razlikama, isto je utvrđeno i za matematički self-koncept te interes za matematiku kod kojih pak nije bilo značajnih spolnih razlika. Suprotno trendovima u ocjenama iz matematike, rezultati uspješnosti rješavanja problemskih zadataka pokazali su da se učenici razredne i predmetne nastave ne razlikuju međusobno, dok su gimnazijalci postigli značajno bolje rezultate. Posebno je zanimljivo da su u rješavanju problemskih zadataka učenici u odnosu na učenice bili uspješniji u sve tri dobne skupine. O različitim odrednicama školskog postignuća iz matematike i uspješnosti rješavanja problemskih zadataka govore rezultati regresijskih analiza koji su pokazali da je jedini zajednički prediktor tim dvama kriterijima matematički self-koncept čije više vrijednosti u oba slučaja pridonose boljim rezultatima. Ostali prediktori (dob, spol, obrazovanje roditelja i interes za matematiku) na različite su načine povezani s ocjenama iz matematike odnosno s uspješnošću u rješavanju problemskih zadataka.

STIGMATIZACIJA RIZIČNIH SOCIJALNIH SKUPINA: ODNOS SA SPOLOM, RAZINOM OBRAZOVANJA TE VRSTOM ZANIMANJA

**Dražen Kovačević¹, Ana Pavelić Tremac¹, Tonko Carić²,
Narcisa Manojlović³, Joško Sindik⁴**

¹Neuropsihijatrijska bolnica dr. Ivan Barbot, Popovača, Hrvatska

²Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

³Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Zagreb, Hrvatska

⁴Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Uz probleme u funkcioniranju koje im nameće činjenica da pripadaju rizičnih socijalnim skupinama, pripadnici tih skupina moraju se suočiti i s osjećajem odbačenosti od drugih ljudi zbog straha od njihovih nepredvidivih reakcija. Glavni cilj ovog istraživanja je utvrditi razlike u socijalnim udaljenostima o stigmatizaciji određenih socijalnih skupina, u odnosu na njihovu razinu obrazovanja, spol te vrstu zanimanja. Na uzorku od 243 sudionika (namjernog uzorka zdravstvenih i nezdravstvenih djelatnika, heterogenih po socio-demografskim obilježjima) ispitivana je socijalna udaljenost prema određenim socijalnim skupinama (narkomani, homoseksualci, alkoholičari, psihički bolesnici i tjelesni invalidi) primjenom Bogardusove ljestvice socijalne udaljenosti. Rezultati pokazuju jednak smjer statistički značajnih razlika u socijalnim udaljenostima kod ljudi različitih razina obrazovanja za sve ispitane stigmatizirane skupine. U većini slučajeva najmanje stigmatizirana skupina su tjelesni invalidi, a najstigmatiziranija narkomani. Sličan trend pronađen je i kod sudionika različitog spola, kao i vrste zanimanja, gdje se uz narkomane i alkoholičari izdvajaju kao najstigmatiziranija skupina. Rezultati istraživanja daju okvirne smjernice potrebne za osmišljavanjem procesa destigmatizacije ispitivanih rizičnih socijalnih skupina u populacijama zdravstvenih i nezdravstvenih djelatnika, kao i ljudi različitog spola i različitih razina obrazovanja.

ISPITNA ANKSIOZNOST I PERCEPCIJA NASTAVNOG PROCESA: SPOLNE RAZLIKE I ODNOS SA ŠKOLSKIM POSTIGNUĆEM

Mihael Kozina¹, Vanja Putarek², Vesna Vlahović-Štetić²

¹*V. gimnazija, Zagreb, Hrvatska*

²*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Ispitna anksioznost predstavlja neugodno emocionalno stanje koje se javlja prije, za vrijeme i nakon ispitnih situacija, a sastoji se od kognitivne i fiziološke komponentne. Kognitivna komponentna odnosi se na ometajuće misli koje interferiraju s uratkom u ispitnoj situaciji (npr. očekivanje lošeg postignuća, zabrinutost oko reakcija roditelja na loše postignuće). Fiziološka komponentna uključuje fiziološke reakcije u ispitnim situacijama (npr. drhtanje ruku, crvenilo, ubrzan rad srca). Ispitna anksioznost povezana je s obilježjima školskog okruženja i nastavnog procesa, a može se u većoj mjeri manifestirati kod učenika koji su osobito vulnerabilni za pojavu anksioznosti općenito, primjerice kod djevojaka. Stoga je naš prvi cilj bio provjeriti spolne razlike u percepciji nastavnog procesa, odnosno u zadovoljstvu različitim aspektima nastavnog procesa i njihovoj stresnosti te u ispitnoj anksioznosti. Nadalje, budući da su istraživanja pokazala da učenici s izraženom ispitnom anksioznošću imaju i lošije školsko postignuće, naš drugi cilj bio je provjeriti predviđa li ispitna anksioznost školsko postignuće, i to povrh sociodemografskih obilježja, osnovnih motivacijskih sustava učenika (osjetljivost na potkrepljenje) te percepcije nastavnog procesa. U istraživanju je sudjelovalo 858 učenika iz sva četiri razreda jedne prirodoslovno-matematičke gimnazije u Zagrebu. Učenici su odgovarali na sociodemografska pitanja i izvijestili o školskom uspjehu na kraju prošle školske godine, a ispitane su i njihove procjene zadovoljstva pojedinim aspektima škole i akademskog stresa, ispitna anksioznost i osjetljivost na potkrepljenje. Rezultati istraživanja pokazali su da djevojke percipiraju usmene i pismene provjere znanja, domaće zadaće i količinu školskih obaveza stresnijima od mladića. Djevojke su općenito manje zadovoljne školom od mladića te imaju izraženije obje komponente ispitne anksioznosti. Nadalje, ispitna anksioznost je statistički značajno doprinijela predviđanju školskog postignuća povrh sociodemografskih obilježja, motivacijskih sustava i percepcije nastavnog procesa. Pritom samostalni doprinos ima kognitivna komponentna, ne i fiziološka, odnosno učenici s izraženijom zabrinutosti vezanom uz školu, imaju lošije školsko postignuće.

ULOGA MRAČNE TRIJADE LIČNOSTI I DISFUNKCIONALNIH VJEROVANJA U PREDIKCIJI TRAŽENJA UZBUĐENJA

Sandro Kraljević¹, Nataša Jokić-Begić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Traženje uzbuđenja (engl. Sensation Seeking) je koncept proizašao iz rada Zuckermana (1979), a odnosi se na potrebu za doživljavanjem novih, raznolikih i složenih senzacija i iskustava, kao i na spremnost da se preuzmu određeni fizički i socijalni rizici kako bi se te senzacije i iskustva doživjeli. Sastoji se od četiri facete: osjetljivost na dosadu, dezinhibicija, traženje iskustava te uzbuđenje i traženje avantura. Mračna trijada ličnosti (engl. The Dark Triad of Personality) je koncept proizašao iz rada Paulhusa i Williamsa (2002) koji se sastoji od tri empirijski preklapajuće komponente: makijavelizma, narcizma i psihopatije. One se odlikuju u socijalno zlonamjernom karakteru i bihevioralnim tendencijama prema samoreklamiranju, emocionalnoj hladnoći, dvoličnosti i agresivnosti, kao i u kratkoročnim eksploatacijskim socijalnim taktikama. Istraživanja su pokazala da su komponente mračne trijade ličnosti povezane i sa sličnim crtama ličnosti koje su kratkoročno usmjerene ka nekom cilju, poput impulzivnosti i traženja uzbuđenja općenito. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati karakteristike povezanosti između komponenti mračne trijade ličnosti i individualnih faceta traženja uzbuđenja, kao i potencijalni utjecaj disfunkcionalnih vjerovanja na povezanost između navedenih koncepata. Korištenjem online ankete u istraživanju su sudjelovala ukupno 864 punoljetna sudionika iz opće populacije. Zbog rodni specifičnosti u konstruktima mračne trijade ličnosti i traženja uzbuđenja, sve su statističke analize provedene na muškarcima i ženama odvojeno. Statističkom obradom podataka pokazano je da komponente mračne trijade ličnosti statistički značajno predviđaju facete traženja uzbuđenja kod oba spola - rezultat na komponentama mračne trijade ličnosti pokazao je umjerenu pozitivnu, ali statistički značajnu korelaciju s rezultatima faceta traženja uzbuđenja. Nadalje, unošenjem konstrukta disfunkcionalnih vjerovanja u taj prediktivni model, analize su pokazale da i disfunkcionalna vjerovanja statistički značajno predviđaju facetu traženja iskustava kod oba spola, kao i facetu uzbuđenja i traženja avantura, ali samo kod žena.

ODNOS ATRIBUCIJSKOG STILA I ATRIBUCIJE PONAŠANJA PARTNERA U INTIMNOJ VEZI

Tina Krznarić¹, Željka Kamenov¹, Aleksandra Huić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Istraživanja bliskih odnosa pokazuju da je za shvaćanje partnerske dinamike ključno razumijevanje kako osobe u vezi objašnjavaju ponašanje svoga partnera. Osobe nezadovoljne svojom vezom sklone su partnerovo negativno ponašanje atribuirati u negativnom svjetlu, smatrajući da se partner namjerno tako ponaša te da je riječ o internalnoj, stabilnoj i globalnoj pojavi. Ostaje, međutim, otvoreno pitanje radi li se o načinu atribuiranja vezanom isključivo uz partnerova ponašanja u konkretnoj intimnoj vezi ili se radi o općenitoj sklonosti osobe negativnom atribucijskom stilu u različitim životnim domenama. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između rezultata na mjeri globalnog atribucijskog stila i mjeri atribucije ponašanja partnera u intimnoj vezi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 288 mladih odraslih osoba (144 muškarca i 144 žene) koje su trenutno u romantičnoj vezi. Primijenjeni su najpoznatiji i najčešće korišteni instrumenti za mjerenje ispitivanih konstrukata. Upitnik atribucijskog stila (ASQ, Peterson i sur., 1982) je globalna mjera atribucijskog stila, a u njemu se putem opisa 12 hipotetskih situacija mjeri pripisivanje uzroka pozitivnim i negativnim događajima na dimenzijama internalnosti, stabilnosti i globalnosti. Instrument koji mjeri atribucije u intimnim vezama (Relationship Attribution Measure, RAM, Fincham i Bradbury, 1992) sastoji se od opisa 4 hipotetska negativna partnerova ponašanja za koje sudionik izražava procjenu internalnosti, stabilnosti i globalnosti uzroka tih ponašanja. Rezultati pokazuju da dimenzije ASQ-a i RAM-a ne mjere istoznačne koncepte s obzirom da su njihove međusobne povezanosti izuzetno niske ili čak izostaju, a najveća odstupanja dobivena su kod dimenzije internalnosti. Rezultate potvrđuje i provedena zajednička faktorska analiza koja ukazuje na to da su čestice ova dva instrumenta saturirane različitim faktorima. Postavlja se pitanje uloge globalnog atribucijskog stila u predviđanju atribucija u određenim specifičnim životnim područjima te se korištenje instrumenata specifičnih domeni čini opravdanim ukoliko želimo utvrditi ulogu načina atribuiranja na emocije i ponašanje u specifičnom području života, bilo za potrebe znanstvenih istraživanja, bilo u terapijske svrhe.

POVEZANOST MRAČNE TRIJADE LIČNOSTI I VELIKIH PET DIMENZIJ LIČNOSTI S NASILNIM PONAŠANJEM U VEZAMA

Patricija Kunc¹, Lidija Arambašić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

U posljednjim desetljećima nasilje u vezama mladih postaje prepoznato kao važan društveni i zdravstveni problem. Ono se kreće u rasponu od verbalnog i psihičkog nasilja pa sve do ozbiljnijeg tjelesnog i seksualnog nasilja. U životnoj perspektivi, doživljavanje seksualnog i psihičkog nasilja u partnerskim vezama je, upravo, najčešće u srednjoj adolescenciji te u ranim dvadesetim godinama, a obrasci ponašanja koji se uspostave u ranijim odnosima često se prenose i na kasnije veze. Postoje mnogi uzročnici nasilnog ponašanja u vezama mladih, a posebnu skupinu čine osobine ličnosti počinitelja nasilja. Shodno tome, mogu se definirati određene crte ličnosti koje predviđaju sklonost nasilnom ponašanju u svakodnevnom životu te u partnerskim odnosima. Jedan konstrukt u psihologiji ličnosti naziva se mračnom trijadom ličnosti. Mračna trijada ličnosti sastoji se od tri empirijski preklapajuće komponente: makijavelizma, narcizma i psihopatije. One se odlikuju u socijalno zlonamjernom karakteru i ponašajnim sklonostima ka samoreklamiranju, emocionalnoj hladnoći, dvoličnosti i agresivnosti. Petofaktorski model ličnosti Coste i McCrea (1987) sastoji se od pet temeljnih dimenzija ličnosti; ekstraverzije, savjesnosti, ugodnosti, neuroticizma i otvorenosti prema iskustvu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost dimenzija mračne trijade ličnosti i velikih pet dimenzija ličnosti s frekvencijom počinjenja nasilnog ponašanja u vezama mladih te provjeriti postoje li specifičnosti u izraženosti i obrascima povezanosti ispitivanih varijabli kod djevojaka i kod mladića. Korištenjem online ankete u istraživanju je sudjelovalo ukupno 1160 sudionika iz populacije mladih (853 djevojke i 307 mladića). Rezultati su pokazali da mladići postižu u prosjeku značajno viši rezultat na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije od djevojaka, dok djevojke imaju u prosjeku značajno viši rezultat na skalama ugodnosti, savjesnosti, neuroticizma te otvorenosti prema iskustvu od mladića. Ugodnost, savjesnost, neuroticizam i psihopatija značajni su prediktori u predviđanju nasilnog ponašanja u vezama mladih i za djevojke i za mladiće. Narcizam se pokazao prediktivnim samo na uzorku djevojaka, dok makijavelizam nije značajan prediktor u predviđanju nasilnog ponašanja u vezama mladih.

A REVIEW OF THE ASSOCIATION AMONG PSYCHOLOGICAL ATTRIBUTES AND NETWORK VARIABLES: A NETWORK PERSPECTIVE

Srebrenka Letina¹, Balazs Vedres¹

¹*Central European University, Center for Network Science, Budapest, Hungary*

We will review recent research of the relationship between different psychological attributes and network measures and identify important issues for future research. Although we are increasingly aware that we are living in a “networked” world, we still don’t know enough about how we shape our networks and how they are shaped by us. Individual network characteristics are associated with many important outcomes, e.g. well-being, chance of getting a job. Researchers in the field of psychology and social network analysis (SNA) recognize that social networks are inherently interpersonal phenomena and a vast array of measures of different network characteristics are developed (density, transitivity, triad census, brokerage, average strength of a tie, etc.). In general, research has shown that people tend to differ in the ways they relate with others. Some individuals “like” to join the people they know, while others prefer to maintain different social circles separated. The small dataset of 21 employees in one organization (11 females), with data about personality traits measured with the Facet5 questionnaire (factors: Will, Energy, Affection, Control and Emotionality) is used as a demonstrative example. Social network data was based on the self-reported information about several types of ties for every employee. Four types of ties were used for constructing the data for informal network: i would sit with j; i meets j after work; i shares personal information with j; and i turns to j with anything. For formal network, four types of ties were: i turns to j for advice; i receives work information from j; i says j is important collaborator; i says j has professional knowledge. Four groups of network measures are calculated: position in the whole network; ego-network; reciprocity of ties, strength of ties or transitivity; and triad census. Network of all variables based on correlation matrix is constructed. Network measures are more connected with each other rather than with personality traits, forming different clusters. In the correlation network of informal ties and personality traits, Emotionality traits are the “closest” to network measures. In correlation network of formal ties, Energy and Affection traits are related the most to network measures, which are in general more interrelated than in the informal network data.

USPOREDBA RAZLIČITIH METODA BODOVANJA SKALE POČINJENOG I DOŽIVLJENOG NASILJA U VEZAMA

Ajana Löw¹, Dean Ajduković¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Instrumenti za ispitivanje partnerskog nasilja specifični su jer mjere rijetka ponašanja temeljena na samoiskazima što rezultira vrlo asimetričnim distribucijama rezultata i slabijom pouzdanosti i valjanosti. Pokazalo se i da različiti načini računanja ukupnog rezultata – jednostavno zbrajanje uočenih ponašanja ili ponderiranje čestinom ili težinom ponašanja – mogu znatno utjecati na psihometrijska svojstva tih instrumenata (Shorey i sur., 2012). Premda je nasilje u vezama najčešće u adolescentnoj dobi, problem mjerenja takvih ponašanja još je neistražen. Skala počinjenih i doživljenih nasilnih ponašanja (PDNP; Ajduković, Löw i Sušac, 2012) instrument je razvijen u hrvatskom kontekstu za populaciju adolescenata, za koji smo u ovom istraživanju željeli utvrditi kako funkcionira s obzirom na različite metode računanja rezultata. Istraživanje je provedeno na uzorku od 1446 sudionika (M=17 godina, 60% djevojaka), polovica s iskustvom veze unatrag 6 mjeseci. Grupno anketiranje provedeno je u dva navrata u razmaku od 6 mjeseci. Uпитnik je osim skale PDNP, sadržavao i druge relevantne mjere (stavovi prema nasilju, prepoznavanje nasilja i drugi). Korištene su tri metode računanja ukupnog rezultata na skali PDNP: varijetet ponašanja (jednostavan zbroj ponašanja koja su se pojavila), frekvencija ponašanja (ponderiranje frekvencijom pojavljivanja) i težina ponašanja (ponderiranje težinom pojedinog ponašanja). Ponderi težine određeni su na temelju procjena apsolutnosti psihologije koji su završili kolegij iz prevencije nasilja u vezama. Rezultati su težili normalnoj distribuciji kod metode varijeteta i težine, dok je kod metode frekvencije distribucija bila izrazito asimetrična, osobito za psihičko nasilje. Test-retest pouzdanost i Cronbachov alfa bili su najviši za metode težine i varijeteta, a slabiji za metodu frekvencije. Povezanosti rezultata na skali i drugih relevantnih konstrukata bile su najveće za metodu težine, zatim frekvencije, a najslabije za varijetet. Rezultati ovog istraživanja upućuju da je najprikladnija metoda ponderiranje vrijednosti težinom ponašanja te sugeriraju da složenije metode, koje uzimaju u obzir frekvenciju, ne daju preciznije rezultate. Nalazi su raspravljeni pod vidom specifičnosti ove vrste instrumenata, kao i specifičnosti populacije.

LONGITUDINALNO PREDVIĐANJE KOGNITIVNIH FUNKCIJA STARIJIH OSOBA

**Damir Lučanin¹, Jasminka Despot Lučanin², Adrijana Bjelajac²,
Eva Anđela Delale²**

¹Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

²Hrvatski studiji, Zagreb, Hrvatska

Novija longitudinalna istraživanja starenja uključuju praćenje kognitivnih promjena kao jednog od čimbenika prilagodbe na starenje, kvalitete i duljine života (Allerhand, Gale and Deary, 2014; National Institutes on Health, 2010). Važno je razumjeti normalne kognitivne promjene zbog njihove povezanosti sa svakodnevnim funkcioniranjem te zbog prepoznavanja patoloških promjena, prvenstveno demencije. Neovisnost u starijoj dobi podjednako je određena kognitivnim i tjelesnim sposobnostima. Postoje pokazatelji o pozitivnoj povezanosti između visoke razine ukupnog funkcioniranja i visoke razine kognitivnih funkcija. Malo je istraživanja u kojima je dublje ispitana ta povezanost u starijih osoba, osobito u Hrvatskoj (Despot Lučanin, Lučanin i Petrušić, 2010). Cilj prikazanog istraživanja bio je utvrditi psihosocijalne čimbenike koji omogućuju dugoročno predviđanje kognitivnih funkcija starijih osoba. Sudionici ovog istraživanja su osobe praćene u razdoblju od osam godina, uključeni u tri vremenske točke mjerenja: 2008., 2010. i 2016. godine. To je 138 osoba, korisnika 11 domova za starije osobe u Zagrebu, od čega 78% žena, u dobi od 69 do 100 godina, prosječno 84 godine (odnosno 56-96 godina, prosječno 79 godina u prvom mjerenju), pokretni i bez dijagnoze demencije. Mjerene varijable bile su: kognitivne funkcije, funkcionalna sposobnost, samoprocjena zdravlja, depresivnost, zadovoljstvo životom, socijalna participacija i sociodemografske karakteristike. Uvježbani intervjueri prikupili su podatke individualno strukturiranim intervjuom. Različiti modeli regresijskih analiza pokazali su da je opažanim skupom varijabli objašnjeno od 44% do 51% ukupne varijance kognitivnih funkcija u trećoj točki mjerenja. Značajni longitudinalni prediktori bili su iz prve točke mjerenja: kognitivne funkcije, funkcionalna sposobnost, socijalna participacija i dob. Značajni transverzalni prediktor u trećoj točki mjerenja bila je funkcionalna sposobnost. Dobiveni rezultati mogu se primijeniti u prepoznavanju i modificiranju čimbenika povezanih s opadanjem kognitivnih funkcija u starijih osoba pomoću psihologijskih intervencija.

HRVATSKO LONGITUDINALNO ISTRAŽIVANJE DOBROBITI - PRVI REZULTATI

Lana Lučić¹, Ljiljana Kaliterna Lipovčan¹, Andreja Brajša Žganec¹

¹Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Pojmom dobrobit opisujemo način na koji pojedinci evaluiraju svoje živote ili koliko povoljno ih procjenjuju. Dosadašnje studije većinom su usmjerene na kratkotrajne učinke pozitivnih emocija u eksperimentalnim studijama, a u manjoj mjeri se bave dugoročnim učincima životnih događaja na dobrobit. Dodatno, većina prethodnih istraživanja usmjerena je na negativne životne događaje te su potrebna dodatna istraživanja o utjecaju dobrobiti na pozitivne životne događaje. Projekt CRO-WELL zamišljen je kao veliki nacionalni longitudinalni sustav praćenja dobrobiti u Hrvatskoj s dva cilja. Prvi cilj je provjeriti stupanj u kojem se dobrobit mijenja tijekom vremena i jesu li ti obrasci promjena različiti za različite ljude. Drugi cilj je ispitati je li dobrobit indikator dobrog života i preduvjet za buduće povoljne životne ishode i pozitivne životne događaje, kao što to dosadašnje studije sugeriraju. Istraživanje će se provesti u četiri vala online putem, a sudionici mogu biti svi punoljetni, računalno pismeni građani RH. Baterija upitnika prvog vala obuhvaća podatke o socio-demografskim varijablama, osobinama ličnosti, različitim sastavnicama dobrobiti, strategijama regulacije emocija i životnim događajima. Za svaki životni događaj koji se sudioniku dogodio u posljednjih godinu dana, on daje procjenu koliko je taj događaj za njega bio pozitivan, negativan, značajan i očekivan na skali od 0-10. Preliminarni rezultati napravljeni su na uzorku od N=1976 sudionika. Na Skali zadovoljstva životom, kao jednoj od mjera dobrobiti, sudionici su u prosjeku zadovoljniji nego nezadovoljni svojim životom (M=7.1, SD=1.90), a slično procjenjuju i razinu sreće (M=7.0, SD=2.02). U prosjeku češće proživljavaju pozitivne emocije, a na Skali procvata procjenjuju se prilično uspješnima (M=45.7, SD=6.90). Kao strategiju regulacije emocija, u prosjeku najčešće traže rješenje problema, a zatim koriste strategiju pozitivnog razmišljanja i izražavanja vlastitih osjećaja. Najpozitivnijim događajem pokazalo se rođenje djeteta, a najnegativnijim uhićenje. Kao najznačajniji događaj navodi se smrt djeteta, a najočekivaniji završetak školovanja. Početak prijateljstva najčešći je događaj prema podacima na ovom uzorku.

SAGORIJEVANJE MEĐU VOLONTERIMA POMAGAČKIH STRUKA U RADU S DJECOM S TRAUMATSKIM ISKUSTVIMA

Sara Lulić¹

¹Udruga Hrabri telefon, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je dobiti uvid o osobnim iskustvima volontera uključenih u rad s djecom s traumatskim iskustvima te ispitati njihova razmišljanja, potrebe i važnost unutarnjih (osobine ličnosti, motivaciju za volontiranjem te osobna očekivanja) i vanjskih čimbenika sindroma sagorijevanja (organizacijsku strukturu i elemente te međuljudske odnose unutar i izvan organizacije), kao i poznavanje termina sindroma sagorijevanja uz pripadne simptome te rizične čimbenike. U istraživanju je sudjelovalo 10 sudionika iz 5 različitih volonterskih udruga ili volonterskih programa čiji su podaci prikupljeni metodom polustrukturiranog intervjua. Rezultati pokazuju kako su svi sudionici tijekom volonterskog iskustva barem jednom osjetili određene simptome sagorijevanja u radu. Također, sudionici iskazuju određena znanja o simptomima sindroma sagorijevanja, pri čemu se u iskazima više usmjeravaju na ekstremnije ishode/simptome sindroma. Veza no uz opisane unutarnje čimbenike sagorijevanja, volonteri iskazuju intrinzičnu motivaciju za volontiranjem, previsoka ili preniska vlastita početna očekivanja u volonterskom radu te ugodnost, ekstraverziju, emocionalnu stabilnost i otvorenost kao poželjne volonterske osobine. Nalazi o vanjskim čimbenicima sagorijevanja volontera pokazali su veliku važnost i potrebu volontera za edukacijom, omogućavanjem materijala za rad, supervizijom i kvalitetnom komunikacijom s kolegama i nadređenima.

THE ROLE OF TRIARCHIC PSYCHOPATHY IN ACADEMIC CHEATING

Tajana Ljubin Golub¹, Ema Petričević¹

¹Faculty of Teacher Education, Zagreb, Croatia

Academic cheating (academic dishonesty) includes a range of unethical behaviors in academic settings, such as using cheat notes on a test, plagiarizing from printed publications, etc. Previous research indicated the role of primary psychopathic traits in academic cheating, but there is no research on the relationship between triarchic psychopathic traits (includes components of meanness, boldness, and disinhibition; Patrick, Fowles, & Krueger, 2009) and academic cheating, and neither on the mechanisms through which these psychopathic traits operate. Therefore, the aim of this paper was to investigate: a) the role of triarchic psychopathic traits in academic cheating; b) the mediating role of attitudes towards cheating and behavioral engagement in the relationship between psychopathic traits and academic cheating behaviors. One hundred-and-seventy-three students (70% female, 22 years on average) completed several questionnaires: The Triarchic Psychopathy Measure, The HEXACO-PI-R Honesty-Humility scale, Attitudes Toward Cheating Scale, Behavioral Engagement Scale, and Academic Cheating Behaviors Scale. As expected, TriPM Boldness and TriPM Disinhibition added incremental variance in explaining academic cheating, after controlling for the Fairness facet of the Honesty-Humility dimension. Also as expected, Boldness lead to more lenient attitudes toward cheating, which lead to lower behavioral engagement, which in turn lead to more academic cheating behaviors. On the other hand, the effect of disinhibition was not mediated by attitudes toward cheating. Overall, the results suggest that the psychopathic traits display the effects on the academic cheating, with boldness and disinhibition operating through different mechanisms. Both theoretical and practical implications are discussed.

PROVJERA VALJANOSTI PROŠIRENE FORME TESTA KOGNITIVNE REFLEKSIVNOSTI

Marina Maglić¹, Andrea Vranić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Test kognitivne refleksivnosti (CRT, Frederick, 2005) konstruiran je za mjerenje tendencije da se nadjača snažan intuitivan, ali pogrešan odgovor te da se rješavač dodatno angažira u razmatranju postavljenog problema i iznađe točan normativan odgovor. CRT tako predstavlja zanimljivu mjeru kognitivne škrtosti unutar teorijskog okvira većine dualnih teorija obrade informacija. Dosadašnja istraživanja ukazuju na to da je CRT značajan prediktor donošenja nepristranih prosudbi i racionalnih odluka u različitim kontekstima. No, iako je relativno često korišten u istraživanjima rasuđivanja i odlučivanja, njegov opseg i karakteristike nisu dovoljno istražene. Cilj ovog istraživanja bio je utvrđivanje latentnih dimenzija u pozadini uratka u CRT-u te njegove povezanosti s drugim kognitivnim mjerama. U istraživanju su sudjelovali kandidati (N = 132) koji su prolazili selekcijski postupak u jednoj organizaciji u vlasništvu države. Primijenjene su dvije verzije CRT-a (originalna i proširena, s pridodanih 9 čestica) te su ispitane osnovne psihometrijske karakteristike testa i njegova latentna struktura. Nadalje, provedena je analiza povezanosti dviju verzija CRT-a s mjerama kognitivnih sposobnosti (D70, TOS/V, test numeričkih sposobnosti – eng. numeracy), Cattellovog primarnog faktora rasuđivanja (16 PF - faktor B) i kognitivnim stilom otvorenog razmišljanja (eng. actively open-minded thinking – AOT). Rezultati su pokazali relativno dobra psihometrijska svojstva originalnog CRT-a, kao i njegove proširene verzije. Obje verzije su se pokazale kao teški testovi s pozitivno asimetričnom distribucijom točnih rezultata. Netočni – intuitivni odgovori i točni odgovori pokazali su se kao dominantni odgovori na 11 od 12 čestica. Eksploratorna faktorska analiza dviju verzija CRT-a upućuje na jednofaktorsko rješenje koje je interpretirano kao šira latentna dimenzija kognitivne refleksivnosti. Pouzdanost originalnog CRT-a, kao i njegove proširene verzije, pokazala se zadovoljavajućom. Također, potvrđena je i povezanost s mjerama kognitivnih sposobnosti, Cattellovim faktorom rasuđivanja te otvorenim razmišljanjem kao kognitivnim stilom (AOT).

CHARACTERISTICS OF FAMILY VIOLENCE AND MEASURES OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL SUPPORT TO VICTIMS AND POTENTIAL VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE

Narcisa Manojlović¹, Ivana Lučev¹, Joško Sindik²

¹Ministry of Demography, Family, Youth and Social Policy, Zagreb, Croatia

²Institute for anthropological research, Zagreb, Croatia

Domestic violence is a destructive phenomenon present in all levels of society. The occurrence of domestic violence should be monitored and studied in order to devise effective measures for preventing and decreasing violence in the families. The paper analyzes the phenomenon of domestic violence in Croatia recorded during the five years following passing of the Law on Protection from Domestic Violence (Official Gazette, 37/09, 14/10, 60/10). The aim of this study was to determine changes in the characteristics and frequency of domestic violence. For this purpose, we analyzed data provided by all Social Welfare Centers collected by using the Domestic violence questionnaire. On the basis of the collected data it was possible to determine the changes in the occurrence of domestic violence in the period from 2011 to 2015. We analyzed trends and established certain variations in frequency of different forms of violence and abuse (physical, psychological, sexual, economic, multiple types; shorter or longer duration, violence that occurred only once or several times), family characteristics (income, living conditions) and certain characteristics of the offender and victims of violence (gender, age, relationship to the victim/perpetrator, education, housing status, employment status, type of income, disability, work no/capability). We also analysed the extent in which different measures and actions in the jurisdiction of the Social Welfare Centers were taken to help victims of violence and their families. Based on the results shown in the study, particularly on the characteristics of victims, perpetrators and their families and analysis of existing measures that are used in order to stop and prevent family violence, the paper analyzes and proposes additional measures intended to offer social and psychological support to victims, potential victims, as well as the perpetrators of domestic violence in order to adequately deal with and prevent domestic violence.

OBITELJSKI RITUALI I SOCIJALNA KOMPETENTNOST DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Lada Marinković¹, Svetlana Radović²

¹Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, Novi Sad, Srbija

²Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose
s verskim zajednicama, Novi Sad, Srbija

Sukladno ekološkoj teoriji razvoja, problem ovog istraživanja je uloga obiteljskog okruženja i njenih aktivnosti u oblikovanju socijalne kompetentnosti djece predškolskog uzrasta. Stoga je cilj ovog rada ispitivanje povezanosti obiteljskih rutina i rituala te nekih aspekata socijalne kompetentnosti kod djece predškolskog uzrasta. Primijenjen je Upitnik obiteljskih rituala (FRQ, Fiese) i Skala procjene socijalnih kompetencija djece predškolske dobi (autorice istraživanja). Upitnik obiteljskih rituala popunio je 141 roditelj djece predškolske dobi s područja Vojvodine, a Skalu socijalne kompetentnosti za 141 dijete popunjavali su odgajatelji u njihovim predškolskim ustanovama. Provjera pouzdanosti Upitnika za ispitivanje obiteljskih rituala ispitana je Cronbachovim alpha koeficijentom koji iznosi .86 (M=87.25; SD=17.79). Cronbachovim alpha koeficijentom provjerena je i pouzdanost Skale socijalne kompetentnosti te iznosi .89 (M=51.05; SD=6.76). Pearsonovim koeficijentom korelacije izračunata je povezanost između socijalne kompetentnosti te dimenzija i *settinga* (vrste) obiteljskih rituala. Dobivena je statistički značajna povezanost za dimenzije obiteljskih rituala: Emocionalno ulaganje u aktivnost ($r=.221$ $p<0.01$) i Trajanje kontinuitet kroz generacije ($r=.29$, $p<0.01$) i *settinga* obilježavanja godišnjih proslava, poput rođendana i godišnjica ($r=.17$, $p<0.05$). Rezultati ukazuju na zanimljive tendencije odnosa procijenjenih obiteljskih rituala, kako u njihovoj vrsti, tako i u njihovim dimenzijama, sa socijalnom kompetentnošću djece procijenjenom od strane njihovih odgajatelja. Sudjelovanje u obiteljskim ritualima, emocionalna investiranost i održavanje tradicije povezano je s modeliranjem socijalnih kompetencija značajnih za uklapanje u dječji vrtić i grupu vršnjaka. Raspraviti će se sami primijenjeni mjerni instrumenti, s osvrtom na njihove nedostatke i kulturološke karakteristike te implikacije povezanosti obiteljskih rituala za prevenciju mentalnog zdravlja i jačanje socijalnih kompetencija djece predškolske dobi i njihovih obitelji.

PREDRASUDE PREMA IMIGRANTIMA KOD ZAGREBAČKIH MATURANATA: POVEZANOST S OSOBINAMA LIČNOSTI, DESNOM AUTORITARNOSTI I ORIJENTACIJOM NA SOCIJALNU DOMINACIJU

Jelena Matić¹, Ajana Löw², Denis Bratko²

*¹Institut za društvena istraživanja,
Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja, Zagreb, Hrvatska
²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Iako individualistički pristupi predrasudama imaju dugu tradiciju u psihologiji (Adorno i sur., 1950; Allport, 1954), nisu podjednako dobro istražene dispozicijske odrednice različitih tipova predrasuda. Primjerice, uočava se manjak istraživanja o povezanosti osobina ličnosti i stavova prema imigrantima, pogotovo u dijelu potencijalnih mehanizama koji su u podlozi te povezanosti (Gallego i Pardos-Prado, 2014). U ovom radu istražuju se stavovi mladih prema imigrantima u razdoblju nakon (ili tijekom) tzv. migrantske krize koja je Hrvatsku zahvatila krajem 2015. godine. Analizira se odnos između *Big Five* dimenzija ličnosti i predrasuda prema imigrantima te se ispituje moguća medijacija desne autoritarnosti i orijentacije na socijalnu dominaciju u odnosu otvorenosti prema iskustvu i ugodnosti (kao najrobusnijih osobinskih prediktora predrasuda) s predrasudama. Također, problematizira se doprinos korištenih varijabli u objašnjenju predrasuda prema imigrantima kod mladih. Istraživanje je provedeno u proljeće 2016. godine na reprezentativnom uzorku maturanata grada Zagreba i Zagrebačke županije (N=1050). Korišten je *Big Five* inventar ličnosti (John i Srivastava, 1999), skala desne autoritarnosti (Zakrisson, 2005), skala orijentacije na socijalnu dominaciju (Sidanius i Pratto, 1999) te novo konstruirana skala predrasuda prema imigrantima (Matić, 2015), validirana u predistraživanju (N=332). Rezultati upućuju na ambivalentan stav mladih prema imigrantima. Predrasude prema imigrantima su statistički značajno povezane s četiri od pet dimenzija ličnosti (s izuzetkom savjesnosti), pri čemu se najviša povezanost uočava između otvorenosti prema iskustvu i predrasuda, dok su ostale korelacije niske i upitnog praktičnog značaja. Otvorenost prema iskustvu povezana je s predrasudama izravno i neizravno, preko sklonosti osoba koje ostvaruju viši rezultat na otvorenosti da odbace desničarska uvjerenja. S druge strane, ugodnost je s predrasudama povezana isključivo neizravno, putem manje vjerojatnosti da će osobe koje ostvaruju viši rezultat na ugodnosti zagovarati hijerarhizaciju socijalnih odnosa. Konačno, rezultati sugeriraju da je varijablama ličnosti, desne autoritarnosti i socijalne dominacije objašnjivo oko trećine varijance predrasuda prema imigrantima kod mladih.

THE ROLE OF GRANDIOSE NARCISSISM, BELIEFS ABOUT CONTROLLING INTERPERSONAL STYLE AND MORALITY-RELATED OUTCOMES IN SPORT COACHES

Doris Matošić¹, Nikos Ntoumanis², Ian D. Boardley¹, Constantine Sedikides³

*¹School of Sport, Exercise, and Rehabilitation Sciences,
University of Birmingham, Birmingham, United Kingdom*

*²School of Psychology and Speech Pathology, Curtin University,
Perth, Western Australia*

*³Psychology Department, University of Southampton,
Southampton, United Kingdom*

Coaches are leader figures in sport and the behaviors they use to interact with their athletes play an important role in creating athletes' psychological experiences (Ntoumanis, 2012). Integrating the knowledge of self-determination theory (SDT) and social psychology, the purpose of this study was to examine the relations between grandiose narcissism (including adaptive and maladaptive facets of grandiose narcissism), effectiveness and normalcy beliefs about controlling interpersonal style, controlling coach behaviors, and moral disengagement in sport coaches. The study included 210 sport coaches from around United Kingdom, representing a variety of levels and sports. After consented to participate, coaches completed an online or a hardcopy version of a multi-section questionnaire assessing the study variables. The study explained results using path analysis in Mplus software. It was found that overall grandiose narcissism and its maladaptive – not adaptive – facets positively predicted controlling coach behaviors, supporting and extending the existing literature (Barry & Malkin, 2010; Matosic et al., 2017). Moreover, effectiveness and normalcy beliefs about controlling interpersonal style positively predicted controlling coach behaviors extending the literature on teachers (Reeve et al., 2014), while controlling coach behaviors positively predicted coach moral disengagement, extending the literature on morality-related outcomes of controlling behaviors (e.g., Hodge et al., 2014). Finally, the only significant indirect was the relation between adaptive narcissism and controlling coach behaviors via effectiveness beliefs about controlling interpersonal style. These findings advance the existing literature by replicating previous findings on narcissism and controlling coach behaviors, by distinguishing between adaptive and maladaptive grandiose narcissism, and by examining the effectiveness and normalcy beliefs about controlling interpersonal style as the novel mediators, and coach moral disengagement as the novel outcome of these relations. Overall, the findings suggest creating potential educational workshops for coaches that would aim at teaching coaches to reduce controlling behaviors and create less negative experience for themselves and their athletes.

IZBOR KARIJERE U PODRUČJU ODRŽIVOG RAZVOJA: TESTIRANJE SOCIO-KOGNITIVNE TEORIJE KARIJERE

Vanja Međugorac¹, Iva Šverko¹, Toni Babarović¹

¹Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Psihologijska istraživanja u području održivog razvoja velikim su se dijelom usmjerila na promjenu (potrošačkih) ponašanja pojedinaca zanemarujući pritom širi socio-ekonomski kontekst i ulogu društvene proizvodnje (Uzzell, 2010). Ulazak mladih na tržište rada predstavlja oblik proizvodnje radne snage, a izbor zanimanja s kojim se pritom suočavaju ima važne posljedice na održivi razvoja društva. U ovom su radu istražene odrednice izbora zanimanja u tri domene održivog razvoja - ekološkoj, socijalnoj i ekonomskoj. Kao teorijski okvir korištena je Socio-kognitivna teorija karijere (SCCT, Lent, Brown & Hackett, 1994) prema kojoj na izbor zanimanja utječu različiti oblici učenja, koji djeluju na percipiranu samo-efikasnost i očekivanje ishoda, iz kojih se kasnije formiraju profesionalni interesi i ciljevi (namjera za izborom zanimanja). Na formiranje interesa i ciljeva također djeluju kontekstualne varijable, odnosno podrške i barijere s kojima se pojedinci suočavaju prilikom donošenja profesionalnih odluka. Konstrukti su mjereni na tri dimenzije održivog razvoja te su formirana tri modela za objašnjenje namjere izbora zanimanja u ekološkoj, socijalnoj i ekonomskoj domeni održivog razvoja. U on-line istraživanju koje je provedeno u okviru projekta „Profesionalni razvoj u adolescenciji: određenje modela razvoja karijere adolescenata“, sudjelovalo je 582 učenika završnih razreda srednjih škola različitih obrazovnih profila. Konfirmatornom faktorskom analizom potvrđena je prikladnost sva tri mjerna modela podacima – ekološkog, socijalnog i ekonomskog. Strukturalnim modeliranjem utvrđeno je zadovoljavajuće slaganje SCCT modela s podacima za sva tri modela. Sve direktne i indirektne veze potvrđene su unutar ekološkog modela, a model je predvidio značajnu količinu varijance profesionalnih interesa i ciljeva. Unutar socijalnog i ekonomskog modela nisu potvrđene sve pretpostavljene veze. Dodatno, rezultati pokazuju da kontekstualne podrške i barijere osim izravnog utjecaja na namjeru izbora zanimanja imaju i neizravan utjecaj preko samo-efikasnosti i očekivanja ishoda što predstavlja novinu u odnosu na originalno postavljeni model.

VALIDITY OF MARLOWE-CROWNE SOCIAL DESIRABILITY SCALE

Tatjana Mentus¹

¹Faculty for Special Education and Rehabilitation, Belgrade, Serbia

The aim of this study was to investigate the criterion validity of the Marlowe Crowne (MC) scale in a relation to the Balanced Inventory of Social Desirability Scale (BIDR), then personality, self/concept and academic achievement. The scale consist of two dimension, as BIDR. The first of these dimensions is an unconscious depreciation of undesirable behaviours or Denial (D). The other one is intentional emphasis of positive behaviours, entitled Attribution (A). Personality, defined by a five-factor scale, was measured by IPIP-100 Goldberg's lists composed of attributes, aimed to the assessment of the five personality dimensions: Neuroticism (Emotionality), Extraversion, Openness, Consciousness and Agreeableness. Self-concept was assessed by Self-concept questionnaire, which consists of 100 items and tests ten self-concept dimensions: emotionality, externality, rigidity, morality, physical appearance, external look, social and general self/concept, intellect and misanthropy. Academic achievement was determined by the final exam grades in Methodology of scientific work with the Statistics. The test battery was administrated via computer to the sample of 284 first year students of the Faculty of Special Education and Rehabilitation. The obtained results showed that both D and A dimensions of MC scale have similar correlations with the self/concept dimensions, contrary to expected. Both dimensions showed similar correlations with BIDR scale and high internal correlations. Further to this, none of the dimensions displayed correlation with academic achievement. Therefore, low level of validity of MC scale of social desirability was evidenced in this study. Results indicated that, while A is related only to external look and social self-concept, D is related to other self-concept dimensions. Only D is related to academic achievement ($r=.20$). Both dimensions are similarly related to BIDR scale dimensions (D (.361, .511); A (.246, .322)). Both dimensions showed high internal correlations (.46). Both dimensions are related to Agreeableness, Openness and Consciousness. Only difference is that D is not related to N, while A is related to E personality dimension.

PSIHOLOŠKE, SOCIJALNE I DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE OSOBA UPUĆENIH U PSIHOSOCIJALNI TRETMAN NASILNIKA U OBITELJI

Tatjana Mentus¹, Danijela Biskupovic², Robert Bertic³

¹Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, Srbija

²Centar za socijalnu skrb, Zagreb, Hrvatska

³Ministarstvo pravosuđa RH, Zagreb, Hrvatska

Ovim istraživanjem su ispitani psihološki, socijalni i demografski čimbenici nasilja u obitelji. Istraživanjem je obuhvaćeno 110 ($N_m=80$, $N_z=30$; $M_{dob}=40.70$, $SD_{dob}=1.27$) počinitelja nasilja u obitelji upućenih na tretman ($M_{trajanje\ nasilja}=57.98$, $SD_{trajanje\ nasilja}=7.89$). Sa sudionicima je popunjen inicijalni upitnik od 40 pitanja podijeljenih na psihološke, socijalne i demografske čimbenike čiji je utjecaj procjenjivan prema učincima tretmana koji je mogao biti završen s ocjenom: uspješan, djelomice uspješan ili neuspješan. Jednofaktorskom analizom varijance ustanovljena je razlika počinitelja koji su uspješno završili tretman prema prihvaćanju odgovornosti ($F(1/101)=9.54$, $p<.05$), obrazovanju ($F(1/107)=5.58$, $p<.05$) i počinjenom nasilju ka većem broju ukućana ($F(1/101)=3.45$). Vrsta tretmana (individualno ili grupno) ne razlikuje sudionike po uspješnosti tretmana ($F(2/107)=.03$, $p>.05$), no čini se kako sudionici iz individualnog tretmana imaju veću sklonost zadržavanju obitelji ($F(2/100)=4.65$, $p<.05$), dok sudionici grupnog tretmana imaju sklonost ka poricanju ($F(2/102)=3.1$, $p<.05$) i izbjegavanju prihvaćanja odgovornosti ($F(1/101)=13.40$, $p<.01$). Prema vrsti nasilja koje su počinili, suprotno očekivanjima (o fizičkom ili psihološkom nasilju), ekonomsko nasilje ($n=24$) počinitelji su navodili češće od ostalih. Pokazalo se da je ovaj oblik nasilja povezan s trajanjem nasilja u mjesecima ($F(1/106)=9.11$, $p<.05$), bračnim statusom ($F(1/106)=5.4$, $p<.05$), zaposlenjem ($F(1/106)=9.3$, $p<.05$), dobi ($F(1/106)=7.52$, $p<.05$), brojem djece ($F(1/106)=8.11$, $p<.05$), nad kime su počinili nasilje ($F(1/106)=6.07$, $p<.05$), s kim žive ($F(1/106)=5.89$, $p<.05$), mentalnim bolestima ($F(1/106)=4.37$, $p<.05$), suicidu ($F(1/106)=8.74$, $p<.01$), prijašnjoj osuđivanosti ($F(1/106)=3.79$, $p<.05$) i postupanju policije prije ($F(1/106)=11.69$, $p<.01$). Rezultati istraživanja ukazuju da se najučestalijim i najdiskriminativnijim s obzirom na psihološke, socijalne i demografske karakteristike pokazao ekonomski oblik nasilja u obitelji.

DIMENSIONS OF ATTACHMENT AS PREDICTORS OF EMOTIONAL REACTIVITY IN A DISTRESS-ELICITING SITUATION

Luka Mijatović¹, Ana Altaras Dimitrijević², Zorana Jolić Marjanović²

¹Faculty for Special Education and Rehabilitation, Belgrade, Serbia

²Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Belgrade, Serbia

The relationship between attachment quality and certain aspects of emotional experiences and reactions was demonstrated in numerous studies, mostly in the domain of negative emotions. This study sought to establish a link between attachment dimensions and emotional reactivity in two different situations eliciting distress. One group of participants ($N_1=102$) was exposed to a stimulus designed to induce self-related distress, in the form of concern for one's health, while the other group ($N_2=88$) was shown a stimulus which was supposed to provoke empathy-driven distress, like compassion about another person's damaged health. Emotional reactivity was operationalized as the difference in scores on the PANAS-X Negative Affect Scale obtained at two points in the study, before and after presenting the stimuli. Dimensions of attachment were assessed by the Questionnaire for Attachment Assessment, comprising seven subscales: Use of Secure Base, Anxiety about Losing Secure Base, Unresolved Family Traumatization, Negative Working Model of Self, Negative Working Model of Others, Poor Affect Regulation, and Capacity for Mentalization. Two linear regressions were performed, with the above dimensions of attachment as the predictor set, and emotional reactivity as the criterion. In the first analysis, regarding the situation of self-related distress ($F=23.10$, $p<.01$), emotional reactivity was significantly predicted by Unresolved Family Traumatization ($\beta=-.43$, $t=-4.81$, $p<.01$), whereas in the second, regarding the situation of empathy-driven distress ($F=9.36$, $p<.01$), Negative Working Model of Self ($\beta=-.31$, $t=-3.06$, $p<.01$) surfaced as a significant predictor. The results confirm a negative correlation between emotional reactivity and dimensions of attachment. The current data imply that some aspects of attachment have a significant role in predicting reactivity to both self-related and empathy-driven distress.

TKO POBJEĐUJE U UTRCI S VREMENOM? INDIVIDUALNE RAZLIKE U MENTALNOJ REPREZENTACIJI VREMENA

Tena Mikša¹, Mirjana Tonković¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Kada razmišljamo i govorimo o vremenu, to činimo iz dvije moguće perspektive. Jedna je ona u kojoj se vrijeme kreće, a mi smo pasivni (npr. "stiže ljeto"), a druga je ona u kojoj se mi aktivno krećemo kroz vrijeme (npr. "približavamo se ljetu"). Drugim riječima, dva su glavna načina reprezentacije vremena koja koriste prostorne metafore: *ego-moving* i *time-moving* perspektiva. Preferencija prema jednoj ili drugoj perspektivi ispituje se pomoću dvosmislenih pitanja, a dosadašnja istraživanja pokazuju da otprilike polovica ljudi spontano zauzima *ego-moving*, a polovica *time-moving* perspektivu. Istraživanja pokazuju i to da postoji povezanost između nekih osobina ličnosti i spontanih odabira vremenskih perspektiva. Sudionici koji postižu više rezultate na skali prokrastinacije, koji su ekstravertiraniji te koji su okrenutiji prema budućnosti, češće zauzimaju *ego-moving* perspektivu. Cilj istraživanja bio je provjeriti učestalost zauzimanja *ego-* i *time-moving* perspektive te ispitati mogućnost udešavanja sudionika na vremenske perspektive pomoću jednostavnih prostornih zadataka. Cilj je bio i ispitati neke individualne razlike između sudionika koji spontano zauzimaju *ego-* i *time-moving* perspektivu. U istraživanju su sudjelovali studenti (N=240) po slučaju raspoređeni u dvije eksperimentalne i jednu kontrolnu skupinu. Sudionici iz eksperimentalnih skupina udešeni su na jednu od dvije vremenske perspektive te su nakon toga odgovarali na dvosmislena pitanja. Sudionici iz kontrolne skupine su odgovarali na dvosmislena pitanja bez prethodnog udešavanja. Pretpostavljeno je da će sudionici koji zauzimaju *ego-moving* perspektivu postizati više rezultate na Skali ovladavanja životnim teškoćama i imati internalniji lokus kontrole od onih koji zauzimaju *time-moving* perspektivu, kao i da će se razlikovati na Skali vremenskih metafora koja ispituje različite načine shvaćanja vremena. Rezultati su pokazali da podjednak broj sudionika spontano zauzima *ego-* i *time-moving* perspektivu te su analizirane razlike između tih skupina sudionika.

BELIEF IN CONSPIRACY THEORIES: IS IT TYPICAL OF CERTAIN DEMOGRAPHICS?

Jasna Milošević Đorđević¹, Iris Žeželj²

¹*Faculty of media and communications, Singidunum University, Belgrade, Serbia*

²*Faculty of Philosophy, Belgrade, Serbia*

Conspiracy theories (CTs) are explanatory frameworks through which events are interpreted as the results of secret actions conducted by a group of malevolent powerful individuals (Anton, 2011; Moscovici, 1987). As this explanation applies to a wide range of past and present events, there is solid evidence that if a person believes in one CT, they will be more likely to believe in others, regardless of their content (Goertzel, 1994). The evidence is mixed, however, on whether certain demographic categories are more prone to CTs than others: whilst some studies identified CTs to be present more in socially deprived groups (Grzesiak-Feldman, 2015), others found no such differences (Kreko, 2015). Drawing from a nationally representative sample of adult Serbian population (N=1194), we investigated: a) the endorsement of different CTs; b) the relation between belief in concrete CTs, and their relation to so-called conspiracy mentality; c) differences in CTs endorsement between different sociodemographic categories. To measure proneness to conspiratorial thinking, we employed a short version of Conspiracy mentality questionnaire (CMQ, Bruder et al., 2013) (Alpha= .81). We also measured agreement with 11 concrete CTs, such as "The HAARP system controls the weather"; "Gay lobby is behind most important political decisions in the world" (Alpha =.90). A set of standard socio-demographic questions followed. Our results show that conspiracy mentality is more endorsed than specific CTs. This could be due to the fact this measure entails political cynicism, and that trust in institutions is very low in Serbian society. However, the two constructs correlate highly ($r = .41, p < .001, CI (.36, .45)$), and so do endorsements of CTs very different in content (correlations range from .26 to .60). This corroborates the idea of CTs as a monological belief system. Apart from small gender differences (men more prone than women: for CMQ $b = -.108, p < .001$; for CT $b = -.074, p < .05$), none of the other measured sociodemographic characteristics (age, education, financial situation) was a significant predictor of, neither CMQ, nor specific CTs. The results show that CTs are endorsed by many and rather evenly distributed throughout the society – therefore cannot be dismissed as solely pathological, but rather explained as social phenomena.

MATEMATIČKO SAMOPOIMANJE KAO MODERATOR U ODNOSU IZMEĐU MATEMATIČKE ANKSIOZNOSTI I MATEMATIČKOG POSTIGNUĆA

Ilija Milovanović¹, Jasmina Kodžopeljić¹, Jasmina Pekić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija*

Matematičko samopoimanje predstavlja učenikovu samoprocjenu kompetencije u području matematičkih sposobnosti. Iako je veza između matematičke anksioznosti i matematičkog samopoimanja potvrđena u mnogim istraživanjima, još uvijek postoje konceptualne nedoumice u kontekstu toga koja varijabla je važniji čimbenik matematičkog postignuća. Cilj istraživanja bio je utvrđivanje moderatorske uloge matematičkog samopoimanja u odnosu između matematičke anksioznosti i matematičkog postignuća. Uzorak je činilo 514 učenika (45.4%) i učenica (54.6%) srednjih škola iz Srbije, prosječne dobi 16.7 godina. Instrumenti koji su korišteni u istraživanju za procjenu matematičke anksioznosti su: Upitnik za procjenu matematičke anksioznosti (MAQ), sa subskalama Zabrinutost i Negativna emocionalna reakcija, i Skraćena skala matematičke anksioznosti (AMAS), sa subskalama Anksioznost pri učenju i Anksioznost prilikom evaluacije znanja. Za matematičko samopoimanje korištena je jedna čestica na kojoj su učenici trebali procijeniti koliko sebe smatraju uspješnim u matematici, a matematičko postignuće operacionalizirano je kao prosječna ocjena učenika iz matematike na polugodištu i na kraju školske godine. Rezultati hijerarhijske regresijske analize upućuju na to da je prediktorski model, s matematičkom anksioznosti kao prediktorom i matematičkim postignućem kao kriterijem, statistički značajan ($F = 627.20$, $df = 1$, $p < .01$), pri čemu sve dimenzije matematičke anksioznosti značajno doprinose predviđanju matematičkog postignuća. Nakon ubacivanja matematičkog samopoimanja kao moderatora, prediktorski model ostaje značajan ($F = 131.29$, $df = 5$, $p < .01$), pri čemu se doprinosi svih prediktora koji se odnose na matematičku anksioznost svode na statistički neznačajne. Nalazi o postojanju potpunog moderatorskog utjecaja matematičkog samopoimanja u odnosu matematičke anksioznosti i matematičkog postignuća govore u prilog tome da matematičko samopoimanje može predstavljati zaštitni faktor za srednjoškolce s izraženom matematičkom anksioznosti.

POVEZANOST SPOLA, DOŽIVLJAJA VLASTITE LIČNOSTI I VIZUALNOG MECHANDISINGA SA SKLONOŠĆU OPSESIVNOM KUPOVANJU

Biljana Mirković¹, Đorđe Čekrlija¹

¹Filozofski fakultet, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

U radu se analizira povezanost kompulzivnog kupovanja s kvalitetom doživljaja vlastite ličnosti i podložnosti vizualnom *merchandisingu* (uređenju prodajnog prostora). Cilj istraživanja bio je utvrditi koliko na sklonost kompulzivnoj kupovini utiču varijable iz područja doživljaja vlastite ličnosti, a koliko aspekti uređenja prodajnog prostora te ispitati razvijaju li žene i muškarci različite obrasce međuodnosa ovih varijabli. Skup varijabli koje se odnose na samopoimanje činile su samopoštovanje, zadovoljstvo životom, subjektivna dobrobit i opaženi socijalni imidž, dok je podložnost uređenju prodajnog prostora predstavljena na temelju podložnosti utjecaju izloga, lutaka u izlozima, unutrašnjeg uređenja prodavaonica i prodajnih natpisa. Njima su dodane i varijable sklonosti materijalizmu i hedonizmu pri kupovini. U uzorku je bilo 364 ispitanika (282 žene), dob između 16 i 68 godina ($M=29.08$, $SD=11.92$). Korištene su Rosenbergova skala samopoštovanja, Penezićeva skala zadovoljstva životom, Ellidžova skala subjektivne dobrobiti, Jovanović-Brdarićeva kratka skala opaženog socijalnog imidža, kao i nova skala podložnosti utjecaju vizualnog prostora, Birminghamska skala materijalizma, Hausmanova skala hedonizma u kupovini i Edwardsov upitnik kompulzivne kupovine. U obradi podataka primijenjene su dvije hijerarhijske regresijske analize. Rezultati pokazuju da je samopoimanje značajan prediktor sklonosti opsesivnoj kupovini, ali što kod žena značajni samopoštovanje, zadovoljstvo životom i hedonizam, a kod muškaraca subjektivna dobrobit i opaženi socijalni imidž. Podložnost utjecaju izloga kao značajnom prediktoru za oba spola kod žena se pridružuje i podložnost utjecaju izloženih lutaka. Rezultati potvrđuju povezanost između doživljaja vlastite ličnosti i podložnosti vizualnom utjecaju proizvoda, sa sklonosti kompulzivnoj kupovini. S obzirom na praktičnu primjenu dobivenih nalaza osobito je važno da je sklonost kompulzivnoj kupovini kod žena i muškaraca pod utjecajem različitih aspekata vrednovanja vlastite ličnosti i vlastitog života.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

BEING A YOUNG OR AN OLD NURSE: WHAT IS THE DIFFERENCE?**Marija Molan¹, Martin Molan²***¹University Clinical Centre Ljubljana, Clinical Institute of Occupational, Traffic and Sports Medicine, Ljubljana, Slovenia**²Faculty of Mathematics and Physics, Department of Mathematics, Ljubljana, Slovenia*

Nurses are a cornerstone of the health care system. With the increase of life span, effective health care will be needed in the future. Workers will have to stay employed until the age of 65 or even longer. Nurses, as the most numerous part of the health system, have to be effective and professional, no matter how old they are. Research goal: Analysis of nurses' well-being related to their age and identification of differences between three age groups: young, middle and older age. Method: Sample consisted of 1250 nurses (1110 female) working in different departments of clinical hospitals. Questionnaire of actual availability from AH-model, validated on Slovenian workers, was used. It is composed of 47 symptoms of well-being with five-point scale. Analysis: Data was analysed with Jupyter software environment. Results: Majority of workers (n=832) were from the middle age group (31–55). There were 363 young workers below 30 and 55 workers over 55. There were no significant differences in average levels of perceived well-being. There are significant correlations between age and particular symptoms of well-being. Older workers report higher levels of physical fatigue, they have more problems performing their job, they are not able to do anything else and are less happy. Conclusion: There are no great differences in perception of well-being between young and older nurses. Majority of older nurses are extremely motivated for their profession. Now there is on average very few really old nurses in hospital because there was a turn of generations few years ago (due to the new pension law). Older nurses with additional education often get leading positions. Only the minority of older nurses are doing actual nursing job with the patient. However, what does the future hold? On average, workers are older when they enter the workplace, so they have to work until the age of 65 or longer. Possibility to get leading, less exhausting job, will be minimized due to the entrance of a lot young and more educated nurses in hospitals. Maintaining high levels of availability and general well-being of medical personnel (especially nurses) should be of high importance for health care system as it ensures patients' satisfaction and high efficiency of the whole system.

SEKSUALNA SELF-SHEMA, RODNE ULOGE I SEKSUALNO ZADOVOLJSTVO ŽENA

Josipa Mrla¹, Tanja Jurin¹

¹ *Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Ključni dio seksualnog samopoimanja čine seksualne self-scheme, "...kognitivne generalizacije o seksualnim aspektima nas samih. One su nastale iz prošlih iskustava, manifestiraju se u trenutnim doživljajima, utječu na procesiranje seksualno relevantnih socijalnih informacija te vode seksualno ponašanje" (Andersen i Cyranowski, 1994). Osim seksualnog samopoimanja, za razumijevanje ženske seksualnosti od iznimne je važnosti istraživanje sociokulturalnih čimbenika. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati međusobni odnos rodni uloga (maskulnosti i femininosti), seksualne self-scheme i seksualnog zadovoljstva, na uzorku heteroseksualnih i neheteroseksualnih žena. Na taj se način željelo doprinijeti razumijevanju načina na koji navedene varijable ostvaruju svoju ulogu u području ženske seksualnosti. U online istraživanju je sudjelovalo 1099 seksualno aktivnih žena od 18 do 45 godina koje su dale odgovore na upitničke mjere (seksualno zadovoljstvo, seksualna self-shema, rodne uloge - maskulnost i femininost) te na sociodemografska obilježja. Potvrđena je značajna povezanost seksualne self-scheme i seksualnog zadovoljstva. Žene s pozitivnijom seksualnom self-shemom, neovisno o seksualnoj orijentaciji, izvještavaju o većem seksualnom zadovoljstvu. Kao što je i očekivano, i maskulnost i femininost su pozitivno povezani sa seksualnom self-shemom te sa seksualnim zadovoljstvom. S porastom maskulnosti, odnosno femininosti, žene izvještavaju o većoj razini seksualnog zadovoljstva i imaju pozitivniju seksualnu self-shemu neovisno o seksualnoj orijentaciji. Provedenom hijerarhijskom regresijskom analizom dobiven je potpuni medijacijski učinak seksualne self-scheme u objašnjenju povezanosti rodni uloga i seksualnog zadovoljstva žena, uz kontrolu sociodemografskih varijabli, neovisno o seksualnoj orijentaciji. Osim seksualnog samopoimanja, značajnim prediktorima seksualnog zadovoljstva žena, pokazali su se dob i socioekonomski status. Rezultati će biti raspravljeni uz implikacije i smjernice za buduća istraživanja u području ženske seksualnosti.

DOB JAVLJANJA MENARHE, EMOCIONALNA REAKCIJA NA MENARHU I STAVOVI PREMA MENSTRUACIJI KOD POSTMENARHALNIH DJEVOJAKA

Sandra Nakić Radoš¹, Roberta Jelić², Đurđica Jurjević³, Ines Roso Perić⁴, Zrinka Mužinić Bikić⁵

¹*Hrvatsko katoličko sveučilište, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

²*Osnovna škola Ljudevita Gaja, Osijek, Hrvatska*

³*Osnovna škola Starigrad, Starigrad Paklenica, Hrvatska*

⁴*Zdravstvena škola, Split, Hrvatska*

⁵*Osnovna škola Srinjine, Srinjine, Hrvatska*

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost emocionalne reakcije na prvu menstruaciju (menarhu) i stavova prema menstruaciji te razlike u njihovoj izražajnosti s obzirom na dob javljanja menarhe. U istraživanju je sudjelovalo 246 postmenarhalnih djevojaka iz osnovnih i srednjih škola, prosječne dobi 15.1 godina te prosječne dobi javljanja menarhe s 12 godina i 5 mjeseci. Sudionice su ispunile Upitnik očekivanih/doživljenih emocionalnih reakcija na menarhu (Emo-M; Nakić Radoš, Mužinić Bikić i Roso Perić, u tisku) koji mjeri intenzitet ugodnih i neugodnih emocija koje se javljaju kao reakcija prilikom menarhe, Upitnik stavova prema menstruaciji za adolescentice (AMAQ; Marván i Molina, 2002) koji mjeri pozitivne, negativne i tajnovite stavove prema menstruaciji te Skalu pubertalnog razvoja (PDS, Pedersen i sur., 1988). Sudionice su podijeljene u rano sazrele (menarha s 11 godina ili manje), prosječno sazrele (menarha s 12 godina) te kasno sazrele (menarha s 13 godina ili kasnije). U odnosu na rano i prosječno sazrele djevojke, kasno sazrele djevojke imaju značajno manje neugodnih emocija povezanih s menarhom ($F(243, 2)=4.43, p<.05$) te manje tajnovitih stavova prema menstruaciji ($F(243, 2)=7.60, p<.001$). Također, u odnosu na djevojke koje su menarhu dobile prije manje od 2 godine, one koje su menarhu dobile prije više od 2 godine imaju manje tajnovite stavove. Viša razina neugodnih emocija vezanih uz menarhu povezana je s manjom razinom pozitivnih stavova te s višom razinom negativnih i tajnovitih stavova, dok je viša razina ugodnih emocija povezana s višom razinom pozitivnih stavova prema menstruaciji. Zaključno, emocionalni doživljaj menarhe povezan je sa stavovima prema menstruaciji. Rano vrijeme sazrijevanja kod djevojaka je povezano s neugodnim emocijama na menarhu te tajnovitim stavovima prema menstruaciji. S obzirom da djevojke koje sazriju ranije od svojih vršnjakinja imaju manje vremena za pripremu za menstruaciju, potrebna im je posebna podrška.

COMING OUT AND PERCEIVED DISCRIMINATION OF BISEXUALS

Milica Ninković¹, Katarina Vulić¹, Iris Žeželj¹

¹*Faculty of Philosophy, Belgrade, Serbia*

Bisexuality (BS) denotes romantic or sexual attraction toward both men and women. This fact can lead to them being perceived as homo or heterosexual, but also as neither – research suggests that they are sometimes twofold discriminated: by heterosexual majority, but also within the minority - LGB community. In this research we give voice to the bisexual community and (a) their perception of how much BS minority is discriminated against by different groups, but also (b) their perception of how much different groups are discriminated against in the society. A total of 105 BS participants (81% female) assessed (a) how much they feel discriminated by gays, lesbians, heterosexual men and women, and (b) how much the society as a whole discriminates against differently sexually oriented groups. As a proxy for pressure to conform to group norms, we asked the BS people to report the number of times they needed to declare themselves as heterosexual or homosexual. The questionnaire was created in an on-line platform and distributed via social media, using the snowballing technique. Our results show that BS people felt that they are more discriminated by heterosexuals than by homosexuals ($M_{\text{hetero}}=12.95$, $SD=3.70$; $M_{\text{homo}}=10.59$, $SD=4.27$; $t(104)=6.20$, $p<.001$; Cohen's $d=.59$). On the other hand, BS people perceived that their group was less discriminated than homosexuals by the society as a whole ($M_{\text{homo}}=5.76$, $SD=0.89$; $M_{\text{bi}}=5.02$, $SD=1.46$; $t(104)=6.32$, $p<.001$; Cohen's $d=.57$). A vast majority - 92.4% of participants reported to have referred to themselves as heterosexuals at least once, which indicates indirect pressure exerted by majority. At the same time, however, a significant number of participants (43.8%) reported to have referred to themselves as homosexuals at least once, which indicates pressure exerted by minority as well. This was further corroborated by linear regression which showed that the only significant predictor of BS declaring as homosexuals is discrimination perceived by lesbians, which has to be interpreted in context of majorly female sample ($\beta=.365$, $p=.000$). These results suggest that minorities use different identity strategies to cope with discrimination by majority and by the other related minority groups.

USPOREDBA DVA UPITNIKA MRAČNE TRIJADE (SD3 I DD) I RELACIJE S HEXACO MODELOM

Vojana Obradović¹, Tea Teofanovska¹, Bojana Dinić¹

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Cilj ovog istraživanja je usporedba dvaju upitnika za procjenu dimenzija Mračne trijade (DT) – Short Dark Triad (SD3) i Dirty Dozen (DD), preko relacija s osobinama ličnosti HEXACO modela. Uzorak su činila 624 sudionika (47.8% muškog spola), starosti od 18 do 76 godina ($M = 32.60$, $SD = 12.79$). Uz SD3 i DD, primijenjen je i HEXACO-60. Korelacije između istoimenih dimenzija DT su niže nego što bi se očekivalo (makijavelizam: .50, narcizam: .48, psihopatija: .38). Rezultati regresijskih analiza u kojima su dimenzije DT iz oba upitnika, svaka zasebno, bile kriteriji, pokazuju da je postotak objašnjene varijance kriterija relativno ujednačen kada su u pitanju skale DD (.31 - .33). U slučaju predikcije skale SD3, dobiveno je da HEXACO dimenzije objašnjavaju 44% narcizma, 39% psihopatije i 27% makijavelizma. Poštenje-poniznost je dominantan prediktor svih dimenzija DT, a potom i ugodnost, obje u negativnom smjeru. Međutim, postoje izvjesne razlike u predikciji pojedinih dimenzija DT iz dvaju upitnika. Najizraženija razlika je u slučaju narcizma. Iako narcizam iz oba upitnika značajno predviđa poštenje-poniznost i ugodnost u negativnom, a otvorenost ka iskustvu u pozitivnom smjeru, narcizam iz SD3 je više povezan s ekstraverzijom, a iz DD s markerima niske ugodnosti. Makijavelizam iz oba upitnika značajno se može predvidjeti na osnovi nižeg poštenja-poniznosti, ugodnosti i emocionalnosti, dok doprinose predikciji makijavelizma iz DD imaju i ekstraverzija u pozitivnom, i savjesnost u negativnom smjeru. U slučaju psihopatije, značajne doprinose ostvaruju niže poštenje-poniznost te emocionalnost i savjesnost, međutim, psihopatija, mjerena preko SD3, može se predvidjeti i na temelju niže ugodnosti, a iz DD i na temelju emocionalnosti i otvorenosti ka iskustvu u negativnom smjeru. Iako je dominantni prediktor dimenzija DT iz oba upitnika poštenje-poniznost te potom i ugodnost, rezultati pokazuju da postoje izvjesne razlike u operacionalizaciji DT i da njih treba uzeti u obzir prilikom tumačenja rezultata na skalama DT iz različitih upitnika. Rad je nastao u okviru projekta Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije (ON179006).

NEKI ASPEKTI KVALITETE BLISKIH ODNOSA KOD VLASNIKA PASA I PRIVRŽENOST KUĆNOM LJUBIMCU

Jelena Ombla¹, Marina Vidaković¹

¹Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

Istraživanja pokazuju kako je odnos između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca obostrano afektivan odnos koji ima pozitivne učinke na dobrobit, kako ljudi, tako i životinja o kojima oni skrbe. Psi su osobito popularna vrsta kućnih ljubimaca, a ujedno su i vrsta za koju se čovjek snažno emocionalno veže. Dio istraživanja u ovom području potvrđuje tzv. hipotezu supstitucije prema kojoj kućni ljubimci zamjenjuju manjak veza privrženosti s ljudima. S druge strane, dio istraživačkih rezultata ide u prilog tzv. hipotezi komplementarnosti prema kojoj se odnos s kućnim ljubimcem uklapa u dobro funkcionirajuće veze i socijalne kontakte koji doprinose općem životnom zadovoljstvu te pružaju osjećaj ugone i potpore u težim životnim trenucima. U ovom se istraživanju pretpostavilo da bi dvije različite tehnike regrutacije sudionika mogle ponuditi dva različita uzorka vlasnika pasa, pri čemu bi samoregrutirani uzorak vlasnika pasa trebao iskazivati snažniju privrženost svom ljubimcu. Cilj ovog istraživanja bio je pokušati utvrditi razlikuju li se vlasnici pasa u nekim odrednicama kvalitete bliskih interpersonalnih odnosa, uzevši u obzir pritom aspekte privrženosti koje ostvaruju u odnosu sa svojim ljubimcem. Rezultati potvrđuju očekivanja; uzorak vlasnika pasa do kojeg se došlo tehnikom tzv. snježne grude realizira kvalitetnije bliske interpersonalne odnose, dok tzv. samoregrutirani uzorak vlasnika pasa slabije funkcionira u odnosima sa značajnim drugima, odnosno usamljeniji su te iskazuju manje funkcionalnu realizaciju privrženosti u odnosima sa značajnim drugima. Nadalje, skupina vlasnika pasa koja lošije funkcionira na interpersonalnom planu, privrženija je svom ljubimcu. Rezultati smještaju kontekst privrženosti ljubimcu pod okvir opće kvalitete bliskih odnosa.

SLAGANJE MAJKI I OČEVA U PROCJENAMA PROBLEMA U PONAŠANJU DJECE**Marina Oros¹, Ivan Jerković¹***¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija*

Ovo istraživanje bavi se ispitivanjem povezanosti procjena problema u ponašanju djece od strane majki i očeva. Istraživanje je provedeno na općoj populaciji, a podaci su prikupljeni u osnovnim školama u Srbiji. Ispitano je 218 parova roditelja djece drugog i trećeg razreda. Za prikupljanje podataka korištene su Connersove skale procjene, kraća verzija za procjenu od strane roditelja. Instrument se sastoji od subskala koje mjere sljedeće probleme: problemi s pažnjom, hiperaktivnost i impulzivnost, problemi u učenju, izvršne funkcije, agresivno ponašanje i odnosi s vršnjacima. Rezultati korelacijske analize pokazuju visoku pozitivnu povezanost između rezultata na svim ispitivanim subskalama, osim subskale koja mjeri agresivnost, gdje je korelacija umjerena. Kako su distribucije rezultata na ovoj subskali nejednake za očeve i majke, provedena je neparametrijska provjera razlika između rezultata na mjeri agresivnosti. Rezultati pokazuju da postoji statistički značajna razlika u procjeni agresivnosti djeteta od strane majki i očeva ($Z=-2.497$, $p < .05$), a veličina efekta je mala ($r=.12$). Dobiveni rezultati pokazuju da postoji visok stupanj slaganja između majki i očeva kada su u pitanju procjene problema djeteta. Razlike u procjenama dobivaju se u procjeni agresivnosti, tako da majke procjenjuju svoju djecu kao agresivniju u odnosu na očeve. Međutim, kada temeljitije pogledamo razlike, one se ne dobivaju za većinu parova roditelja, te se ovaj rezultat ne može generalizirati. Otvara se pitanje zbog čega se na agresivnosti dobivaju razlike i što doprinosi razlikama u procjeni djetetovog ponašanja kod određenih roditelja. Istraživanje je dio projekta br. III44008 "Razvoj robota kao sredstva za pomoć u prevazilaženju teškoća u razvoju dece" podržanog od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

ADOLESCENTS WITH SEVERE CONDUCT DISORDERS - THE POSSIBILITIES OF PSYCHOTHERAPEUTIC TREATMENT

Darija Peterec Kotar¹

¹Vzgojno-izobraževalni zavod Višnja Gora, Višnja Gora, Slovenia

In Slovenia, specialists in social work centers, schools, educational and other centers are lately noticing an increasing number of children and adolescents with severe conduct disorders. However, the conductors of educational programs and educators in residential homes are not adequately equipped for treatment of these children and adolescents, in terms of facilities, personnel and work doctrine, and consequently these children and adolescents are often left without the proper treatment. In the last few decades, the researchers have significantly progressed in development of interventions that have a positive preventive and curative effect on the treatment of adolescents with severe conduct disorders. In the meantime, there is a lack of research made in the field of useful interventions and psychotherapeutic treatment of the adolescents with severe conduct disorders in corrective institutions and in residential homes. In psychotherapeutic work in such institutions, it is crucial to understand and consider contextuality of treatment in which the individual is treated, and to consider the interaction between the individual and this environment. Moreover, psychotherapeutic treatment of adolescents with severe conduct disorders requires knowing the characteristics and a way of functioning of adolescents, understanding the neurobiological fundamentals of antisocial behavior, risk factors and protective factors for development of conduct disorders. In this article, we present case study of psychotherapeutic treatment of adolescent with severe conduct disorders in the residential home.

DOŽIVLJAJ PRIJETNJE I EUROPSKI I NACIONALNI IDENTITET KAO ODREDNICE SOCIJALNE DISTANCE I AGRESIVNIH PONAŠAJNIH NAMJERA PREMA IZBJEGLICAMA

Tina Pilipović¹, Ajana Löw¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati doprinos doživljaja prijetnje te europskog i nacionalnog identiteta u objašnjenju socijalne distance i agresivnih ponašajnih namjera prema izbjeglicama kod adolescenata. Polazeći od teorije socijalnog identiteta i teorije međugrupne prijetnje te konteksta trenutnog izbjegličkog vala u Europsku uniju, pretpostavili smo da će doživljaj prijetnje značajno predviđati socijalnu distancu i agresivne ponašajne namjere prema izbjeglicama te da će taj odnos moderirati nacionalna, odnosno europska identifikacija. Također smo pretpostavili da će nacionalna i europska identifikacija te sociodemografske varijable biti značajni samostalni prediktori distance i agresivnih namjera prema izbjeglicama. U istraživanju su sudjelovali učenici 3. razreda dviju zagrebačkih srednjih škola (N=278). Primijenjeni upitnik sadržavao je skale realne i simboličke prijetnje EU, nacionalnog i europskog identiteta, socijalne distance, sociodemografska pitanja te kratak isječak članka s opisom napada na prihvatni centar za izbjeglice, uz tvrdnje kojima se ispitalo odobravanje takvih napada. Rezultati djelomično potvrđuju postavljene hipoteze. Doživljaj prijetnje se pokazao kao najbolji samostalni prediktor oba kriterija: sudionici koji izbjeglice percipiraju kao veću prijetnju EU, pokazuju veću socijalnu distancu prema izbjeglicama i u većoj mjeri odobravaju napade na njih. Sudionici koji se više identificiraju sa svojom nacijom, a manje s Europom, pokazuju veću razinu socijalne distance. Takav nalaz nije sasvim sukladan postavkama teorije socijalnog identiteta i upućuje na to da se, u slučaju europskog identiteta, unutargrupna vezanost ne manifestira kroz derogaciju (prijeteeće) vanjske grupe. Europski identitet nije se pokazao značajnim moderatorom niti jednog od predviđenih odnosa, dok nacionalni identitet značajno moderira odnos doživljaja prijetnje EU i odobravanja napada na izbjeglice. Povezanost doživljaja prijetnje EU i odobravanja napada na izbjeglice veća je kod sudionika s visoko izraženim nacionalnim identitetom u odnosu na sudionike s nisko izraženim nacionalnim identitetom.

THE “SUPER PSIHOLOG” TRAINING PROGRAMME FOR SUPERVISORS AND ITS EFFECT ON SELF-PERCEIVED SUPERVISION COMPETENCES

Anja Podlesek¹, Katarina Kocbek¹, Katja Ponikvar², Vlasta Zabukovec¹, Vita Poštuvan³, Mateja Štirn⁴, Per A. Straumsheim⁵

¹Faculty of Arts, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia

²Slovenian Psychologists' Association, Ljubljana, Slovenia

³University of Primorska, Andrej Marušič Institute, Koper, Slovenia

⁴Institute for Psychological Counseling and

Educational Developmental Projects - ISA institute, Ljubljana, Slovenia

⁵Norsk Psykologforening, Oslo, Norway

In the SUPER PSIHOLOG project carried out in 2015–2016 within the Norway Grants Programme, we developed a system of supervised practice of psychologists in Slovenia. Based on previous Slovenian and Norwegian experiences in educating supervisors, a comprehensive training programme for supervisors was developed. The programme aimed at developing the educative, supportive, and evaluative role of supervisors. Supervisors were trained for developing and assessing professional competences in novice psychologists. They developed knowledge and skills of supervision and learned how to establish an appropriate supervisory relationship, support the professional growth of supervisees and promote their mental health. Within a one-year training programme, they supervised a psychology student on an internship and two novice psychologists during their first year of work (at the beginning of their career). Six supervisors of supervisors were also trained in parallel. During the training, the supervisors regularly received supervision of supervision in small groups. An entire system for implementing supervision of novice psychologists was developed—a web platform for documenting supervision meetings, the supervision contract form, instruments supporting supervisory relationship development and monitoring, assessment forms, and detailed instructions for supervisory pairs. To evaluate the supervisor training, a list of supervision competences was constructed. The list included general competences of the supervisor, competences related to guiding supervised practice, competences related to supervision, and the attitude toward the supervisee. Supervisors assessed these competences three times during the project: at the beginning of the training, after approximately three months, and after one year of supervising novices. Repeated-measures ANOVA showed that assessments of all groups of competences statistically significantly increased during the training, especially in the first three months. These results, together with qualitative reports of training outcomes, indicate that the training had a positive effect on supervision competences and speak in favour of such programmes.

VJEROVANJA O BOLESTI, TJESKOBA ZBOG SRČANIH PROBLEMA, SIMPTOMI DEPRESIVNOSTI I ANKSIOZNOSTI U OBOLJELIH OD KARDIOVASKULARNIH BOLESTI

Alessandra Pokrajac-Bulian¹, Miljana Kukić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka, Hrvatska*

Anksioznost i depresivnost često su prisutne u osoba s kardiovaskularnim bolestima (KVB). Utječući na ponašanje pacijenata, predviđaju nepovoljne ishode bolesti. Prema kognitivnom modelu, emocionalni odgovori pacijenata na bolest posredovani su načinom na koji pacijenti percipiraju vlastitu bolest. Cilj je ovoga istraživanja bio ispitati povezanost vjerovanja o bolesti s tjeskobom zbog srčanih problema (strah od srčanih senzacija, izbjegavanje aktivnosti koje mogu potaknuti simptome te usmjeravanje pažnje na srčanu aktivnost) te simptomima depresivnosti i anksioznosti u oboljelih od KVB. Polazeći od Leventhalovog modela, ispitivana su pozitivna vjerovanja o bolesti koja se odnose na kontrolabilnost bolesti i osobno razumijevanje iste. U istraživanju je sudjelovalo 177 srčanih pacijenata, od kojih 125 muškaraca (70.6%), hospitaliziranih u Thalassoterapiji Opatija i KBC-u Rijeka. Prosječna dob sudionika iznosi 63.4 godine (SD=11.78). Primijenjeni su Upitnik percepcije bolesti (IPQ-R; Moss-Morris i sur., 2002), Upitnik tjeskobe zbog srčanih problema (CAQ; Eifert i sur., 2000) i Skala anksioznosti i depresivnosti (HADS; Zigmond i Snaith, 1983). Analize podataka pokazale su da je strah od srčanih senzacija parcijalni medijator u odnosu između osobne kontrole, kontrole tretmana i koherentnosti u nastanku depresivnosti i anksioznosti. Pacijenti koji vjeruju da ne mogu kontrolirati svoju bolest, niti ponašanjem niti terapijom te slabije razumiju svoju bolest, iskazuju višu razinu straha od srčanih senzacija te su posljedično depresivniji i anksiozniji. Slabije razumijevanje srčane bolesti dovodi do jačeg fokusiranja na simptome i do izbjegavajućih ponašanja što također povećava depresivnost. Pacijenti koji manje razumiju svoju bolest i vjeruju da im terapija ne pomaže u kontroli KVB, usmjereniji su na simptome (npr. ubrzano kucanje srca, puls) te su posljedično i anksiozniji. Rezultati ovog istraživanja navode na zaključak da se psihoedukacijom može pomoći pacijentima u razumijevanju bolesti te se promjenom neprilagođenih vjerovanja o mogućnosti kontrole bolesti može utjecati na smanjivanje tjeskobe zbog KVB te anksioznosti i depresivnosti u srčanih pacijenata što posljedično ima utjecaj na zdravstvena ponašanja i smanjuje lošiji učinak bolesti.

ULOGA CILJEVA POSTIGNUĆA U ODNOSU IZMEĐU OSJETLJIVOSTI NA POTKREPLJENJE I UKLJUČENOSTI U UČENJE FIZIKE

Vanja Putarek¹, Nina Pavlin-Bernardić², Daria Rovan³

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

²*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju i Hrvatski studiji,
Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

³*Učiteljski fakultet, Zagreb, Hrvatska*

Ciljevi postignuća odnose se na svrhu bavljenja akademskim aktivnostima i određuju interpretacije tih aktivnosti. Prema 2x2 modelu ciljeva postignuća (Elliot i McGregor, 2001), postoje četiri cilja postignuća koji su određeni s obzirom na standard na temelju kojeg osoba procjenjuje svoju kompetentnost (ovladavanje/izvedba) i valenciju (uključivanje/izbjegavanje). Nadalje, prema hijerarhijskom modelu ciljeva postignuća (Elliot, 1997), među antecedentima ciljeva postignuća navode se neurofiziološke predispozicije, poput osjetljivosti na potkrepljenje koja predstavlja individualne razlike u djelovanju triju motivacijskih sustava: sustava biheviornalne aktivacije (BAS) koji se aktivira na pozitivne i pojedincu privlačne podražaje, zatim sustava biheviornalne inhibicije (BIS) koji predstavlja osjetljivost na nejednoznačne i konfliktne informacije, te sustava borba-bijeg-zamrzavanje (FFFS) koji je povezan s averzivnim podražajima, poput prijetnji i bolnih podražaja. Konačno, hijerarhijski model ciljeva postignuća pretpostavlja da ciljevi postignuća djeluju na procese i ishode povezane s postignućem, među kojima su biheviornalna, kognitivna i emocionalna uključenost učenika u učenje i nastavu. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti na koji način ciljevi postignuća posreduju u odnosu između pojedinih sustava osjetljivosti na potkrepljenje i različitih aspekata uključenosti, i to u području fizike. U istraživanju je sudjelovalo 299 učenika drugog i trećeg razreda opće gimnazije. Učenici su ispunili upitnike kojima je mjerena njihova osjetljivost na potkrepljenje u različitim životnim situacijama, ciljevi postignuća u fizici te uključenost u učenje fizike. Rezultati medijacijskih analiza pokazuju da BAS preko izraženijih ciljeva ovladavanja putem uključivanja predviđa veću kognitivnu i emocionalnu uključenost te preko izraženijih ciljeva ovladavanja putem izbjegavanja predviđa manju emocionalnu uključenost. S druge strane, BIS preko izraženijih ciljeva izvedbe putem izbjegavanja predviđa manju emocionalnu uključenost.

SPOSOBNOST VERBALNOG PAMĆENJA U KONTEKSTU CEREBRALNE DISFUNKCIJE I PSIHIČKIH SMETNJI

Jana Radić¹, Tanja Jurin¹, Valerija Hauptfeld²

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

²*Klinički bolnički centar Zagreb, Klinika za neurokirurgiju, Zagreb, Hrvatska*

Procjena kognitivnih deficita je, uz procjenu psihičkih smetnji, sastavni dio neuropsihološke procjene. Cilj rada je utvrditi razlike u sposobnosti verbalnog pamćenja koristeći dva testa (Test auditivno-verbalnog učenja - AVLT i subtest Logičko verbalno pamćenje) te ispitati postižu li se različiti rezultati na ova dva testa pamćenja s obzirom na prisutnost psihičkih smetnji i cerebralne disfunkcije. U istraživanju su korišteni podaci iz arhive pacijenata Neuropsihološke ambulante Klinike za neurokirurgiju KBC-a Zagreb (N=159). Na osnovi prisutnosti cerebralne disfunkcije i psihičkih smetnji, sudionici su podijeljeni u četiri skupine: 1) skupina s cerebralnom disfunkcijom, a bez psihičkih smetnji; 2) skupina pacijenata s cerebralnom disfunkcijom i s psihičkim smetnjama; 3) skupina bez cerebralne disfunkcije i bez psihičkih smetnji te 4) skupina s psihičkim smetnjama i bez cerebralne disfunkcije. Rezultati pokazuju da se osobe s cerebralnom disfunkcijom ne razlikuju statistički značajno od neurološki zdravih ni na jednom indikatoru sposobnosti auditivno-verbalnog pamćenja. Skupina s psihičkim smetnjama postigla je lošije rezultate od one bez psihičkih smetnji na broju upamćenih riječi nakon prvog ponavljanja, dok se na ostalim indikatorima te skupine nisu značajno razlikovale. Na testu Logičko pamćenje osobe s cerebralnom disfunkcijom ne razlikuju se značajno od osoba bez dijagnoze cerebralne disfunkcije. Dobivena je i razlika u sposobnosti pamćenja između osoba s psihičkim smetnjama i onih bez smetnji. Osobe s psihičkim smetnjama postižu statistički značajno lošije rezultate. Odnos psihičkih smetnji i dosjećanja liste riječi te dosjećanja priče pokazao se neovisnim o prisutnosti cerebralne patologije. Razlika između postignuća na dva različita testa verbalnog pamćenja nije se pokazala statistički značajnom ni za jednu od četiri skupine sudionika. Rezultati će biti komentirani u svjetlu njihove upotrebe u psihološkoj dijagnostici organskih i funkcionalnih poremećaja.

PRIVRŽENOST RODITELJIMA I INTERNALIZIRANI PROBLEMI U ADOLESCENCIJI

Ines Rezo¹, Gordana Keresteš², Marina Ajduković¹

¹ *Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Zagreb, Hrvatska*

² *Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Mnoga istraživanja bavila su se povezanošću privrženosti roditeljima s različitim razvojnim ishodima kod djece, ali ih je tek manji broj proučavao tu povezanost u srednjoj adolescenciji. Također, nedovoljno su ispitane moguće razlike u ishodima vezanim za psihološku dobrobit adolescenata s obzirom na kvalitetu privrženosti roditeljima. Cilj ovog rada je provjeriti doprinos privrženosti roditeljima objašnjenju internaliziranih problema u adolescenciji i pritom ispitati je li taj doprinos različit za anksioznost i depresivnost kao različite manifestacije internaliziranih teškoća. Podaci su prikupljeni u sklopu projekta FEHAP – „Ekonomske teškoće obitelji, psihosocijalni problemi i obrazovni ishodi adolescenata u vrijeme ekonomske krize“ (Hrvatska zaklada za znanost) čiji je cilj povećati razumijevanje učinaka ekonomskih teškoća obitelji na odnose u obitelji, roditeljstvo, psihosocijalne i obrazovne probleme adolescenata u vrijeme nacionalne ekonomske krize. Istraživanje je provedeno 2016. godine na dvoetapnom neproporcionalno stratificiranom klaster uzorku učenica i učenika prvih razreda srednjih škola u šest županija središnje Hrvatske. U ovom radu korišteni su podaci dobiveni samoprocjenama 999 sudionika na mjerama sociodemografskih varijabli (spol, obrazovanje i radni status roditelja), Inventaru privrženosti roditeljima i vršnjacima (Armsden i Greenberg, 1987) i Skali depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lovibond i Lovibond, 1995). Odabrane sociodemografske varijable i privrženost roditeljima objasnili su 21.1% varijance depresivnosti te 13.9% varijance anksioznosti. Sukladno dosadašnjim nalazima, veća kvaliteta privrženosti majci i ocu povezana je s manje internaliziranih problema, s tim da kvaliteta privrženosti u srednjoj adolescenciji više pridonosi objašnjenju depresivnosti nego anksioznosti.

MANIFESTACIJA LIČNOSTI U IZBORU ODJEĆE

Maja Ribar¹, Denis Bratko²

¹Poliklinika SUVAG, Zagreb, Hrvatska

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Prvi dojmovi o osobama koje ne poznajemo stvaraju se vrlo brzo te su istraživanja pokazala da je već pri minimalnoj količini informacija, poput fotografija ili kratkih snimki, moguća donekle točna procjena nekih osobina ličnosti. Također su utvrđeni tragovi koji vode točnoj procjeni ličnosti ciljne osobe, pri čemu su se neki odnosili na fizičke karakteristike same osobe, dok su se neki odnosili na njezinu odjeću ili stil odijevanja. Unutar osobina obuhvaćenih *Big Five* modelom, ekstraverzija i savjesnost su se pokazale u najvećoj mjeri povezane s fizičkim izgledom. Također su utvrđeni korelati narcizma vidljivi u odjevnom stilu ciljne osobe. U skladu s time, postavlja se pitanje u kojoj mjeri je moguće procijeniti nečije osobine ličnosti samo na temelju odjeće koju ta osoba nosi. Istraživanje je provedeno s ciljem ispitivanja mogućnosti procjene ličnosti na temelju najdraže kombinacije odjeće ciljnih osoba, pri čemu su uzete u obzir osobine obuhvaćene *Big Five* modelom, afektivne osobine te narcizam. Za prikupljanje podataka korišteno je on-line sučelje u kojem su sudionici ispunjavali upitnike ličnosti te priložili fotografije sebe u najdražoj odjeći. Pritom im je zadatak bio priložiti fotografiju na kojoj je vidljiva cjelovita odjevna kombinacija koja uključuje i gornji i donji dio odjeće, a procjeniteljima nije bilo vidljivo ništa iznad vrata ciljnih osoba. Uzorak ciljnih osoba činili su studenti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kojima je poziv na sudjelovanje u istraživanju upućen preko *mailing* liste studenata. Skupinu procjenitelja činila je nezavisna skupina sudionika koja je, na temelju fotografija, procjenjivala osobine ličnosti ciljnih osoba. Rezultati će biti raspravljeni u okviru suvremenih objašnjenja manifestacije ličnosti putem naše neposredne fizičke okoline i stvari koje posjedujemo. Mogućnost procjene ličnosti na temelju odjevne kombinacije također će biti uspoređena s rezultatima istraživanja u kojima su procjenitelji imali pristup većoj količini informacija o ciljnim osobama kako bi se odredio samostalni doprinos odjevnih predmeta u predviđanju osobina ličnosti.

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF THE ACADEMIC FLOURISHING SCALE

Majda Rijavec¹, Tajana Ljubin Golub¹

¹Faculty of Teacher education, Zagreb, Croatia

The concept of flourishing refers to high level of well-being, including both feeling good and functioning well. Research to date has mainly focused on global flourishing, while flourishing in specific contexts was rather neglected, with the exceptions of work and marriage. Especially interesting is the flourishing in academic area, since flourishing has been seen by many as being one of the purposes of higher education, both at societal and individual level. However, research of flourishing in academic area is scarce. This paper proposes academic flourishing as a new concept referring to flourishing in academic domain, and presents a new Academic Flourishing Scale (AFS) as operationalization of this concept. Specifically, AFS is a 9-item summary measure of the respondent's self-perceived flourishing in higher education. The AFS was validated by using four samples of Croatian university students ($n_1 = 245$, $n_2 = 593$, $n_3 = 67$, $n_4 = 151$). The scale showed excellent internal consistency and test-retest reliability. Factor analysis (EFA and CFA) showed clear one-factor structure. The convergent validity for the AFS was demonstrated by the positive correlation of AFS and academic satisfaction. The concurrent validity was shown by the positive correlations with life satisfaction, study-related flow, behavioural and cognitive engagement, and meaning in life, as well as by the negative correlations of AFS with academic burnout and academic procrastination. Incremental validity was established by hierarchical regression analyses showing that AFS had incremental validity over and above conceptually related constructs (flourishing, engagement) in predicting lower academic burnout. It may be concluded that the scale is brief, easily administered, and demonstrated adequate psychometric characteristics. Therefore, it may be useful for measuring students' flourishing in academic domain at the level of higher education.

PROMOTION - AND PREVENTION-FOCUSED RELATIONSHIP BEHAVIOR IS GOOD FOR RELATIONSHIPS - BUT ONLY WHEN YOU ARE HIGHLY COMMITTED

David Rodrigues¹, Aleksandra Huić²

*¹Department of Social and Organizational Psychology,
Instituto Universitario de Lisboa (ISCTE-IUL), CIS-IUL, Lisbon, Portugal*

*²Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

People can reach goals by using different regulatory focus strategies. They can be concerned with security and with avoiding threats and losses, or be concerned with advancement and with gaining positive outcomes during the same goal pursuit. The first are called prevention-focused, and the second promotion-focused. Different dimensions of regulatory focus have been found to affect relationship behavior in committed intimate relationships, especially with regard to different pro-relationship behaviors. However, most of these studies focused on individual regulatory focus, not taking into account the fact that goal pursuit also occurs on a relationship level. In this study, we examined how relationship-level regulatory focus affects both constructive and destructive communication and accommodation strategies in relationships. We hypothesized that a predominant focus on relationship promotion will be associated with more constructive and less destructive communication and accommodation strategies. Because commitment is a relationship-specific motive, we expected these effects to be moderated by commitment levels, such that stronger associations should be observed among those who are more committed. In a cross-national (Croatia=376; Portugal=325) on-line study, heterosexual adults (75.1% women; $M_{\text{age}} = 24.89$ years) provided assessments of their regulatory focus in relationships, commitment, accommodation strategies during conflict, and communication styles. Overall, results showed that a predominant focus on relationship promotion was associated with greater accommodation and communication that is more positive. Importantly, commitment was a significant moderator in these associations. A focus on relationship promotion was associated with more constructive accommodation, more negotiation and less blame, but only among highly committed individuals. A focus on relationship prevention was associated with more expressions of feelings between partners, but only among highly committed individuals. Results were stable across countries showing robustness of the observed effects.

MANIPULACIJA DJECOM U RAZVODU BRAKA RODITELJA: ISKUSTVA POLIKLINIKE ZA ZAŠTITU DJECE I MLADIH GRADA ZAGREBA

Mia Roje¹, Gordana Buljan Flander¹, Renata Ćorić Špoljar¹

¹Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, Zagreb, Hrvatska

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2016) u Hrvatskoj se razvodi više od trećine sklopljenih brakova, a u prosječnom kućanstvu živi 1.4 maloljetno dijete. Ne postoje dostupni podaci o incidenciji razilaženja nevjenčanih partnera koji imaju djecu, no prema nekim istraživanjima oni se razilaze češće nego što se rastavljaju brakovi. Velik broj djece stoga do svoje punoljetnosti doživljava razdvajanje roditelja. Djeca razvedenih roditelja postižu niže rezultate u raznim emocionalnim, ponašajnim, socijalnim, zdravstvenim i akademskim ishodima. Istraživanja sugeriraju da uzrok tome leži u sukobima roditelja, a ne samom činu njihova razdvajanja; danas se više od trećine razvoda smatra visoko-konfliktnima. Djeca roditelja u visoko-konfliktnim razvodima u dodatnom su riziku da postanu žrtve manipulacije od strane roditelja. Manipulacija je niz roditeljskih ponašanja koja narušavaju odnos djeteta s drugim roditeljem i oblik je emocionalnog zlostavljanja. Krajnji oblik manipulacije je otuđivanje djeteta od roditelja, no manipulacija ima puno lica među kojima se najčešće primjećuje: (1) aktivna manipulacija (npr. zabranjivanje kontakata, ružni komentari o drugom roditelju); (2) pasivna manipulacija (npr. tužan izraz lica kada dijete ide drugom roditelju, izostavljanje pozitivnih priča o drugom roditelju); (3) lažne optužbe za zlostavljanje od strane drugog roditelja. U ovom radu predstavljena su iskustva rada Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba od 2010. do 2016. godine. Od ukupnog broja od 8262 djece, uzorak čini 6530 djece za koju je prikupljena puna dokumentacija. Analiza standardiziranih arhivskih podataka pokazuje da je u 49.3% slučajeva dijete doživjelo ili je u trenutku obrade prolazilo kroz razvod roditelja, od čega je 44.8% razvoda procijenjeno visoko-konfliktnima. U više od 10% slučajeva nalazi se manipulacija djetetom od strane barem jednog roditelja. Krajnji oblik manipulacije, odnosno otuđivanje djeteta koje odbija kontakte s jednim roditeljem, nalazi se u 8.5% slučajeva. Važna implikacija ovog rada sastoji se u približavanju pojma manipulacije i otuđenja široj stručnoj javnosti s obzirom na njihovu učestalost i sve veću potrebu zaštite djece.

STUDENTI POMAGAČKIH STRUKA U PREPOZNAVANJU ZLOSTAVLJANJA DJECE

Mia Roje¹, Sara Lulić²

¹Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Zagreb, Hrvatska

²Hrabri Telefon, Zagreb, Hrvatska

Zlostavljanje djece prepoznaje se kao javnozdravstveni, društveni, pravni i obiteljski problem od šezdesetih godina prošlog stoljeća. Međutim, istraživanja pokazuju da je opća i stručna javnost sklona podcjenjivanju učestalosti zlostavljanja djece u društvu, kao i da se nedovoljno dobro prepoznaju znakovi zlostavljanja. Prema nacionalnim podacima u RH barem jedno od petoro djece doživljava zlostavljanje u obitelji ili od strane vršnjaka. S obzirom na to da će se u svom budućem radu većina stručnjaka pomagačkih struka susresti s problematikom zlostavljanja djece, cilj provedenog istraživačkog projekta bio je provjeriti njihova znanja o zlostavljanju djece i zadovoljstvo vlastitim znanjem. U ovom radu predstavljeni su rezultati vezani za prepoznavanje pojedinih vrsta zlostavljanja (emocionalno, tjelesno, seksualno, nasilje putem suvremenih tehnologija). Istraživanje je provedeno u prosincu 2016. i siječnju 2017. godine putem on-line upitnika postavljenog na ciljane internetske stranice koje okupljaju studente: (1) psihologije, (2) pedagogije, (3) socijalnog rada, (4) učiteljskog fakulteta i (5) edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Uzorak čini 314 studenata koji su riješili cijeli upitnik. Rezultati ukazuju na relativno loše poznavanje pojedinih vrsta zlostavljanja što se osobito odnosi na emocionalno i seksualno zlostavljanje. Nijedan sudionik nije točno kategorizirao sva zlostavljajuća ponašanja, bez obzira na procjenu svog znanja o zlostavljanju i zadovoljstvo svojim znanjem. Sudionici su najuspješnije kategorizirali nasilje putem suvremenih tehnologija, no većina sudionika barem djelomično pridaje odgovornost za počinjeno nasilje žrtvi koja se uključuje na društvene mreže. Nađene su razlike u znanju o zlostavljanju s obzirom na studentski smjer i dodatne edukacije studenata, pri čemu su najuspješniji bili studenti socijalnog rada (koji imaju obvezni kolegij o zlostavljanju) i studenti koji se dodatno educiraju putem udruga te volontiraju s djecom. Rezultati ovog rada, kao i ukupnog istraživačkog projekta, impliciraju potrebu za educiranjem budućih stručnjaka o zlostavljanju djece kako bi mogli prepoznati zlostavljajuća ponašanja i adekvatno reagirati u najboljem interesu djece.

JE LI SOCIJALNA PODRŠKA MODERATOR U ODNOSU IZMEĐU RANIH NEGATIVNIH ISKUSTAVA I SUBJEKTIVNOG BLAGOSTANJA?

**Marija Rosandić¹, Marija Drapšin¹, Vanja Bogičević¹, Darija Petrović¹,
Nikolija Rakočević¹**

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Socijalna podrška (SP) je složen konstrukt koji obuhvaća doživljaj osobe da je dio šire socijalne mreže u okviru koje je prihvaćena, voljena i u okviru koje može dobiti pomoć. SP ima različite aspekte, a najčešća je podjela na instrumentalnu, koja podrazumijeva praktičnu pomoć i podršku te emocionalnu SP, koja se odnosi na percipiranu ljubav i empatiju od drugih. Ranija istraživanja su pokazala da je SP značajno povezana s višim nivoom blagostanja kod ljudi, ali i njen značaj u modifikaciji utjecaja ranih negativnih iskustava na različite indikatore mentalnog zdravlja. Cilj ovog istraživanja je provjeriti moderiraju li emocionalna i instrumentalna SP odnos između ranih negativnih iskustava i subjektivnog blagostanja. U istraživanju je sudjelovalo 257 sudionika (56,2% ženskog spola), prosječne starosti 45,55 godina. Korištena je revidirana verzija Upitnika za procjenu subjektivnog vezivanja – subskala nerazriješene obiteljske traumatičnosti za retrospektivno ispitivanje negativnih ranih iskustava (PIP-VN), Skala pozitivnih i negativnih iskustava za procjenu afektivnih komponenti subjektivnog blagostanja (SPAN), skala zadovoljstva životom u cjelini od 10 pitanja, kao i po jedno pitanje o percipiranoj dostupnosti emocionalne i instrumentalne SP. Hijerarhijskom regresijskom analizi utvrđeno je da emocionalna podrška i negativna rana iskustva osiguravaju glavne i moderirajuće efekte na sve tri komponente blagostanja, dok instrumentalna podrška, uz navedeno, ostvaruje glavne efekte i moderira odnos između negativnih ranih iskustava i subjektivnog blagostanja. Rezultati pokazuju da su negativna rana iskustva povezana s pozitivnim i negativnim afektom samo kod osoba s visokom instrumentalnom SP. U kontekstu niske razine instrumentalne podrške nema razlike između razine pozitivnog odnosno negativnog afekta kod sudionika, bez obzira na percipiranu razinu negativnih ranih iskustava. Međutim, u kontekstu visoke instrumentalne podrške, sudionici koji su imali manje ranih negativnih iskustava, imaju veći nivo pozitivnog, odnosno niži nivo negativnog afekta u odnosu na sudionike koji su imali više ranih negativnih iskustava. Razine PA i NA se u uvjetima visoke razine negativnih ranih iskustava ne razlikuje, bez obzira na nivo instrumentalne SP. Raspravit će se praktične i teorijske implikacije.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

GUIDELINES FOR RESPONSIBLE REPORTING ON SUICIDE: DID THEY INFLUENCE THE WAY OF SUICIDE REPORTING IN SLOVENIA?

**Saška Roškar¹, Alenka Tančič Grum¹, Vita Poštuvan², Anja Podlesek³,
Diego De Leo²**

¹Institute of Public Health, Ljubljana, Slovenia

²University na Primorskem, Institute Andrej Marušič, Koper, Slovenia

³Faculty of Arts, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia

Background: The existing literature provides evidence of the link between media reporting and suicide in terms of either preventive or provocative effect, often referred to as the »Werther« or the »Papageno« effect. Hence, working with media representatives on responsible reporting on suicide is of great importance. Until recently, in Slovenia there has been an obvious lack of communication between media representatives and suicidologists. Objectives: The aims of our study are two-fold: firstly, to introduce the adaptation and dissemination of an intervention on responsible media reporting on suicide and secondly, to evaluate the effectiveness of the implemented intervention on suicide reporting. Methods: We used pre-post research design. We retrieved newspaper articles over two 12-months periods: baseline period (01.05.2009 – 30.04.2010) and follow up period (01.05.2011 – 30.04.2012). In between, we had a year of implementation of our intervention programme (launching and disseminating the Guidelines via workshops). For each retrieved article descriptive information were assessed and quality ratings were made (in respect of its adherence to the Guidelines). Results: The comparison between the baseline and the follow up period showed some significant changes of the media reporting on suicide. Reporting in the follow up period was less sensationalistic, there was less reporting about specific cases of suicides and more about causes of suicide and pathways out of mental distress. Furthermore, in the follow up period there was a significant improvement related to the headlines of media articles. Contact information about where to seek help was more often included in the articles. Conclusion: The findings are promising, but working with the Media needs to be continuous and ongoing to achieve sustainable results.

ODNOS PROBLEMATIČNIH OSOBINA LIČNOSTI, IZVRŠNIH FUNKCIJA I PROBLEMA U PONAŠANJU KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Silvija Ručević¹, Tijana Borovac², Sandra Vučković³, Dino Krupić¹

¹Filozofski Fakultet, Odsjek za psihologiju, Osijek, Hrvatska

²Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek, Hrvatska

³Centar za pružanje usluga u zajednici Osijek – „JA kao i TI“, Osijek, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos problematičnih osobina ličnosti (grandioznost-prijetvornost, bezosjećajnost-neemocionalnost, impulzivnost-potreba za stimulacijom), nekih aspekata izvršnih funkcija (planiranje i donošenje rizičnih odluka) i problema u ponašanju. Istraživanje je provedeno na 165 parova djece (prosječna dob = 5.28 godina; 51% dječaci) i njihovih roditelja, trenutačno uključenih u longitudinalnu studiju ECLAT. Planiranje i donošenje rizičnih odluka mjereni su zadacima *Hungry Donkey* i *Balloon Analogue Risk Task*-BART, dok su roditelji i odgajatelji ispunili upitnike kojima su procjenjivane djetetove osobine ličnosti (Child Problematic Traits Inventory) i ponašanje u različitim kontekstima (Strengths and Difficulties Questionnaire). Sve tri dimenzije problematičnih osobina ličnosti bile su pozitivno i umjereno povezane s problemima u ponašanju (od $r = .43$ do $.51$; $p < .001$). Osim toga, utvrđene su značajne negativne, iako niske, korelacije dimenzija Grandioznost-prijetvornost te Bezosjećajnost-neemocionalnost s indeksom kojim se mjeri pristranost rjeđim, ali velikim gubicima (*Hungry Donkey* zadatak). Osim toga, dvije prethodno navedene dimenzije bile su pozitivno povezane s omjerom „izdatak-dobit“ (BART zadatak). Drugim riječima, djeca koja su procijenjena višima na afektivnoj i interpersonalnoj dimenziji problematičnih osobina ličnosti, bila su sklonija birati češće, ali manje gubitke te su prilikom donošenja odluka bila opreznija. Za razliku od toga, dimenzija Impulzivnost-potreba za stimulacijom bila je značajno i negativno povezana s učenjem dugoročnih posljedica (*Hungry Donkey* zadatak). Naposljetku, utvrđen je negativan odnos između problema u ponašanju i omjera „izdatak-dobit“ što sugerira da su djeca s izraženijim problemima u ponašanju prilikom rješavanja BART zadatka donosila rizičnije odluke. Osim korelacija, ispitan je i relativni doprinos pojedinih varijabli uključenih u ovo istraživanje. Nakon kontrole spola, dobi, intelektualnih sposobnosti i radnog pamćenja (WISC-IV-HR; Slaganje kocaka i Raspon pamćenja brojeva), značajnim i pozitivnim prediktorima problema u ponašanju pokazale su se sve tri dimenzije problematičnih osobina ličnosti, ali ne i planiranje i donošenje rizičnih odluka kao indikatora izvršnih funkcija.

TEST IMPLICITNIH ASOCIJACIJA ZA MJERENJE AGRESIVNOSTI: PROVJERA KONSTRUKTNE VALJANOSTI I OTPORNOSTI NA LAŽIRANJE ODGOVORA

Mitja Ružojčić¹, Maja Parmač Kovačić¹, Zvonimir Galić¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Prilikom mjerenja ličnosti, istraživači se uglavnom oslanjaju na upitnike samoprocjene. No, osim što su podložni nesvjesnom samoosnaživanju i svjesnom lažiranju odgovora, upitnici samoprocjene zahvaćaju samo dio ličnosti dostupan svijesti - eksplicitnu ličnost. Budući da su doživljavanje i ponašanje pojedinca determinirani i nesvjesnim procesima – implicitnom ličnošću, u posljednje vrijeme razvijen je niz metoda kojima se pokušava zahvatiti i taj aspekt ličnosti. Jedna od metoda, koja pokazuje znatan potencijal, je Test implicitnih asocijacija (engl. Implicit Association Test – IAT; Greenwald i sur., 1998). Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti konstruktne valjanosti Testa implicitnih asocijacija za mjerenje agresivnosti (IAT-A) te njegovu otpornost na lažiranje odgovora. U istraživanju je sudjelovalo 172 studenata psihologije za koje smo, uz podatke na IAT-A, prikupili i samoprocjene agresivnosti te procjene agresivnosti od dvije bliske osobe. Ove procjene su predstavljale mjeru učestalosti agresivnih ponašanja. Dodatno, na dijelu sudionika (n = 73) smo „igrom diktatora“ odmjerili agresivno ponašanje u laboratorijskoj situaciji te prikupili podatke na IAT-A i samoprocjene agresivnosti u situaciji zamišljene selekcije. Dobiveni rezultati su pokazali da je IAT-A u značajnoj korelaciji i sa samoprocjenama i s procjenama agresivnosti. Iako niti IAT-A niti samoprocjene agresivnosti nisu zasebno predviđale agresivno ponašanje iskazano u „igri diktatora“, njihova interakcija pokazala se značajnim prediktorom agresivnog ponašanja ukazujući da se sudionici ponašaju agresivnije tek ako su i implicitno i eksplicitno agresivni. Konačno, za razliku od samoprocjena agresivnosti, IAT-A se pokazao otpornim na lažiranje odgovora. Ukupno gledano, nalazi sugeriraju da je IAT-A psihometrijski valjana mjera te da njegovom primjenom uz upitnike agresivnosti potpunije zahvaćamo agresivnost kao osobinu ličnosti.

JESU LI U PODLOZI SVAKODNEVNIH SMETNJI KOD AD/HD-A DEFICITI INHIBICIJE I VREMENSKE OBRADE TE AVERZIJA PREMA ODGODI? PROVJERA REVIDIRANOGA MODELA DVOSTRUKOGA PUTA

Svjetlana Salkičević¹, Meri Tadinac¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj (AD/HD) je poremećaj ponašanja koji nastupa u djetinjstvu, s prevalencijom od 3-5% djece školske dobi. Dijagnoza se postavlja na temelju određenog broja vidljivih simptoma koji se grupiraju u dvije skupine: simptomi nepažnje te simptomi hiperaktivnosti i impulzivnosti. Neuropsihologijska istraživanja upućuju na veliku raznolikost u vrstama deficita koje nalazimo kod djece s dijagnozom. Prema postavkama Revidiranog modela dvostrukoga puta (Sonuga-Barke, Bitsakou i Thompson, 2010) u podlozi poremećaja nalaze se deficiti inhibicije i vremenske obrade te averzija prema odgodi, no osobe s poremećajem se razlikuju po prisutnosti i intenzitetu tih deficita. Cilj istraživanja bio je ispitati kakva je povezanost ovih konstrukata sa svakodnevnim teškoćama kod djece s AD/HD-om. Uzorak je činilo 28 djece s dijagnozom AD/HD-a. Roditelji su ispunili Listu označavanja ponašanja djeteta, Revidiranu Connersovu ljestvicu za procjenu izraženosti AD/HD simptoma te, kao mjeru svakodnevnog funkcioniranja, Ljestvicu za procjenu ponašanja koja se odnose na izvršne funkcije. Kao mjere konstrukata inhibicije, vremenske obrade te averzije prema odgodi korišteni su računalni zadaci koji se redovito primjenjuju u ispitivanjima ovih funkcija. Pokazalo se da uspjeh u zadacima inhibicije, vremenske obrade i averzije prema odgodi korelira s deficitima u svakodnevnom funkcioniranju, pri čemu su se mjera averzije prema odgodi i deficit inhibicije pokazali najboljim prediktorima svakodnevnog funkcioniranja. Revidirani model dvostrukoga puta pokazao se dobrim okvirom za ispitivanje AD/HD-a i teškoća s kojima se djeca s ovom dijagnozom suočavaju u svakodnevnom životu te pruža mogućnost za razvoj specifičnih terapijskih postupaka, poput rada na osvještavanju vlastitih slabih strana i strategija za njihovo jačanje.

KOLEKTIVNI NARCIZAM I PREDRASUDE PREMA IZBJEGLICAMA**Savić Nenad¹, Nebojša Petrović¹***¹Filozofski fakultet, Odeljenje za psihologiju, Beograd, Srbija*

Polazeći od trenutne situacije s migracijom u EU, problem ovog istraživanja bio je rasvjetljavanje grupnih procesa koji pogoduju negativizmu i predrasudama prema migrantima i izbjeglicama. Poticaj za temu bio je val uspjeha populističkih stranaka u Europi, koje kao zajednički nazivnik imaju protivljenje migraciji, a u okviru čijih se diskursa migranti i izbjeglice često predstavljaju kao prijetnja nacionalnom identitetu, izvor kriminaliteta i nestabilnosti, uzrok nezaposlenosti, te odgovornima za povećanje prijetnje od terorizma (Küpper et al, 2016; Rydgren, 2008; Wike et al, 2016). Upravo nas je ovo, ali i u tom populističkom diskursu prisutna predodžba "naroda", zajedno sa svima onima isključenim iz te kategorije, potaklo da se za razumijevanje problema usmjerimo ka konceptu kolektivnog narcizma (KN) koji tematizira oblik grupne pripadnosti i "ljubavi prema grupi", povezanim s negativizmom i odbacivanjem onih koji toj grupi ne pripadaju. On podrazumijeva grandioznu, od vanjske procjene zavisnu i nestabilnu predodžbu grupnog identiteta, koja podrazumijeva direktne i indirektne agresivne reakcije ka grupama i osobama koje se doživljavaju kao prijetnja (Golec de Zavala & Cichoka, 2012). Kako bismo ispitali definirani problem, cilj nam je bio utvrditi odnos između KN, mjenog Skalom kolektivnog narcizma i doživljaja simboličke i realistične prijetnje od migranata i izbjeglica (SP i RP), mjerene prilagođenom Skalom procjene realistične i simboličke prijetnje (Stephen & Stephen, 2000), važnih za razumijevanje javljanja predrasuda i negativizma u međugrupnim odnosima. Religiozno samoizjašnjavanje ispitanika također je uzeto u obzir. Ispitano je 167 Srba i 138 Nijemaca, od 15 do 70 godina. Utvrđeni su koeficijenti korelacije između mjera KN i doživljaja RP .508, i SP .477, oba značajna na razini od 0.01. Kod religioznih osoba su utvrđene statistički značajno više razine RP i SP od migranata i izbjeglica, kao i više razine KN od nereligioznih, što ukazuje da je razlika u religioznoj pripadnosti, a pogotovo Islam kod migranata ovdje bitan faktor. Utvrđene su i značajne razlike na RP i SP kod srpskog uzorka, i raspravljene su kontekstu hipoteze o kontaktu i doživljaju migranata kao ekonomskog resursa. Rezultati su stavljani u kontekst trenutne političke situacije i povučena je paralela s desničarskim populizmom.

STRES KOD ADOLESCENATA – POVEZANOST S INDIKATORIMA MENTALNOG ZDRAVLJA

**Tamara Savić¹, Milica Drezga¹, Aleksandar Mratinković¹, Marija Zotović²,
Mirjana Beara³**

¹Centar za proizvodnju znanja i veština, Novi Sad, Srbija

²Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

³Državni univerzitet, Departman za filozofske nauke, Novi Pazar, Srbija

Adolescencija kao prijelazni period s velikim brojem razvojnih zadataka sa sobom nosi visok potencijal za stres. Uslijed brojnih društvenih promjena, današnji adolescenti izloženi su nekim stresorima s kojima se prijašnje generacije nisu susretale i moraju odgovoriti na veći broj zahtjeva pri prelasku u odraslo doba. Kako posljedice neadekvatnog prolaska kroz ovu fazu uključuju ozbiljne rizike po mentalno i fizičko zdravlje pojedinca, cilj ovog istraživanja je utvrditi povezanost između vrste i područja stresnog iskustva, kao i strategija suočavanja sa stresom kod adolescenata, s indikatorima mentalnog zdravlja: pesimizam, samopoštovanje, samoefikasnost, zadovoljstvo životom i razina doživljenog stresa. Uzorak su činili adolescenti dobi 15-19 godina, od kojih je 59% ženskog spola. Korišteni instrumenti su: Skala percipiranog stresa (PSS - Perceived Stress Scale; Cohen, Kamarch, Mermelstein, 1983); Rosenbergova skala samopoštovanja (RSE - Rosenberg Self Esteem Scale; Rosenberg, 1965); Skala opće samoefikasnosti (GSE - The General Self-Efficacy Scale, Jerusalem & Schwarzer, 1995); Skala optimizma i pesimizma (Chang, 1994, Penezić, 2002); Skala zadovoljstva životom (SWSL – Satisfaction With Life Scale; Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985). Prema rezultatima analize varijance, ovisno o vrsti stresnog iskustva, postoje statistički značajne razlike na varijablama: pesimizam ($F=4.637$, $p<.01$), razina percipiranog stresa ($F=3.925$, $p<.01$) i samopoštovanje ($F=5.746$, $p<.001$). Kada je u pitanju područje stresnog iskustva, postoji statistički značajna povezanost s varijablom razina percipiranog stresa ($F=2.307$, $p<.05$). Dominantna strategija suočavanja sa stresom statistički je značajno povezana s: pesimizmom ($F=3.443$, $p<.05$), zadovoljstvom životom ($F=4.388$, $p<.01$) i samopoštovanjem ($F=3.111$, $p<.05$). Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu za poticanjem funkcionalnih načina za suočavanje sa stresom i kreiranjem kvalitetne institucionalne podrške koja bi pomogla u njihovom usvajanju i održavanju. □ Rad je nastao u okviru istraživačkog projekta "Mentalno zdravlje mladih - stanje i perspektive", koji je realizirao Centar za proizvodnju znanja i vještina Novi Sad, uz finansijsku podršku Pokrajinskog sekretarijata za sport i omladinu AP Vojvodine.

RAZUMIJEVANJE SLUŠANOG KOD UČENIKA TREĆIH RAZREDA INKLUZIVNIH ŠKOLA

Zrinjka Stančić¹, Klara Matejčić², Natalija Lisak³

¹*Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet,
Odsjek za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju, Zagreb, Hrvatska*

²*OŠ Braće Radić, Zagreb, Hrvatska*

³*Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska*

U nastavi Hrvatskoga jezika slušanje ima značajno mjesto u razvijanju svih jezičnih djelatnosti (čitavanje, pisanje, govorenje). U osnovnoj školi najčešći su zadaci slušanja s razumijevanjem (Visinko, 2010). U okviru trogodišnjeg istraživačkog projekta financiranog od strane Erasmus +, K2, Strateško partnerstvo za škole, Obrazovanje utemeljeno na dokazima, provedeno je istraživanje pod naslovom „Europski strateški model za školsku inkluziju“. Projekt je okupio stručnjake u području inkluzivnog obrazovanja Sveučilišta iz Italije (Perugia, Udine), Njemačke (Duisburg-Essen), Samostalnog Sveučilišta u Španjolskoj (Barcelona), Sveučilišta u Sloveniji (Ljubljana) te Sveučilišta u Hrvatskoj (Zagreb). U okviru projekta bilo je uključeno slušanje teksta s razumijevanjem. Učenici su slušali znanstveno-popularni tekst o vulkanima koji je učitelj/učiteljica čitao/čitala dva puta, po dijelovima teksta. Učenici su odgovarali na 12 pitanja višestrukog izbora s jednim točnim odgovorom. Pitanja su se odnosila na razumijevanje sadržaja poslušanoga teksta, odgovaranje na pitanja obogaćeno je s dva crteža. Cilj ovog rada je utvrditi postignuća učenika trećih razreda (N=307;47.6% učenica) osnovnih škola grada Zagreba i Zagrebačke županije (n=17). U sve razrede škola uključeni su učenici s teškoćama (n=28), u razvoju, u učenju, okolinski uvjetovanim čimbenicima. Inicijalnim ispitivanjima utvrdili smo pokazatelje kvalitete inkluzivnih procesa (dimenzije: kultura, politika, praksa) u trećim razredima osnovnih škola. Rezultati istraživanja slušanja su pokazali da su opći bolji uspjeh na pitanjima poslušanoga teksta postigli učenici kako tipičnog razvoja, tako i učenici s teškoćama, u razredima s visokim pokazateljima inkluzivnih procesa. Trajno preispitivanje poučavanja i učenja, traženje učinkovitih metoda, poticanje suradnje i potpore učenicima, uz mjerenje i vrednovanje postignuća učenika, najvažniji su za razvoj inkluzije.

THE ROLE OF EMOTION REGULATION STRATEGIES IN OBJECTIVE AND SUBJECTIVE QUALITY OF LIFE

Ksenija Stanimirov¹, Luka Mijatović¹

¹Faculty of Special Education and Rehabilitation, Belgrade, Serbia

Within the Gross' model of emotion regulation two key regulatory strategies can be singled out. Reappraisal, as an adaptive strategy, is associated with more successful functioning on cognitive, emotional and interpersonal plan. On the other side, suppression of emotion expression, as a maladaptive strategy, is associated with difficulties in certain psycho-social domains. Quality of life is a construct that is linked with many adaptive psychological characteristics and mechanisms and often it is viewed in two ways: as an objective measure, but also as a subjective evaluation of certain life aspects. The aim of this study was to check the connection between objective and subjective quality of life with reappraisal and suppression of emotion expression as emotion regulation strategies. Data on quality of life was gathered using the Comprehensive Quality of Life Scale, adult form. This scale measures objective and subjective quality of life. Objective quality of life refers to the assessment of the current situation, while within subjective quality of life each domain is estimated independently in terms of importance and satisfaction. Emotion regulation strategies were assessed using the Emotion Regulation Questionnaire. The sample consisted of 83 subjects of both genders (N=40, N=43), aged 19 to 65 years. Applying the linear regression analysis two models were obtained: the first one ($F=4.018$, $p<0.05$) in which strategy of suppression of emotion expression stands out as the predictor of objective quality of life ($\beta=-.304$, $t=-2.835$, $p<.01$) and the second ($F=6.049$, $p<.05$), in which same strategy is singled out as a significant predictor of subjective quality of life ($\beta=-.359$, $t=-3.421$, $p<.01$). Negative correlation between objective and subjective quality of life and suppression of emotion expression is another confirmation of this strategy's maladaptive nature, which is consistent with theoretical assumptions of Gross' model of emotion regulation.

NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017

KVALITETA INTERAKCIJE MAJKA-DIJETE KOD DJECE PREDŠKOLSKOG I RANOG ŠKOLSKOG UZRASTA

Anja Stojanac¹, Marina Oros¹, Jelica Petrović¹, Marija Zotović¹

¹*Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija*

Provedeno istraživanje bavilo se majčinom percepcijom interakcije s djecom različitog uzrasta, s ciljem ispitivanja u kojim aktivnostima majke najviše vremena provode s djecom predškolskog i ranog školskog uzrasta, kao i koliko su zadovoljne kvalitetom i kvantitetom tog vremena. U istraživanju je sudjelovalo 534 majki, podijeljenih u tri grupe prema uzrastu djeteta - 229 majki djece predškolskog uzrasta, 191 majki djece 1. i 2. razreda i 114 majki djece 3. i 4. razreda osnovne škole. Instrumenti su sastavljeni za potrebe istraživanja. Aktivnosti koje su sadržaj interakcije ispitane su ček-listom aktivnosti koje roditelj provodi s djecom. Faktorska analiza izdvojila je dva faktora: zabavne (igra, edukativno-zabavne aktivnosti i sl.) i formalne aktivnosti (kućne i školske obveze, razgovor s djetetom i sl.). Za procjenu zadovoljstva interakcijom korištene su skale procjene s po jednom česticom, pri čemu je majka odgovarala koliko je ona sama zadovoljna količinom i načinom provođenja vremena s djetetom, kao i kako procjenjuje djetetovo zadovoljstvo istim. U cilju ispitivanja dobnih razlika, provedena je jednosmjerna ANOVA. Rezultati pokazuju da postoje statistički značajne razlike i u zabavnim ($F(2,531)=18.90, p=.000$) i u formalnim aktivnostima ($F(2,531)=5.26, p=.005$). Post-hoc analiza pokazala je da majke predškolske djece provode značajno više zabavnih aktivnosti s djecom u odnosu na majke obje grupe starije djece. Količina vremena koje majke provode u formalnim aktivnostima s djecom raste s uzrastom, pri čemu se statistički značajne razlike dobivaju između najstarije i predškolske grupe. U majčinim procjenama zadovoljstva interakcijom nema značajnih uzrasnih razlika, kako u procjeni vlastitog zadovoljstva, tako ni u procjeni zadovoljstva djeteta. Zaključujemo da se kvaliteta aktivnosti razlikuje kod djece predškolskog i ranog školskog uzrasta, dok u zadovoljstvu majki vremenom i kvalitetom interakcije nema razlike s obzirom na uzrast djeteta. Istraživanje je dio projekta Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja R. Srbije br. 179022 "Efekti egzistencijalne nesigurnosti na pojedinca i porodicu u Srbiji".

NEKI PREDIKTORI ZADOVOLJSTVA MAJKI PEDIJATRIMA I PRIDRŽAVANJA NAPUTAKA PEDIJATARA

Marija Stojević¹, Anita Lauri Korajlija²

¹Klinika za dječje bolesti,

Poliklinika za dječju i adolescentnu psihijatriju, Zagreb, Hrvatska

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Pristup orijentiranosti na pacijenta (engl. patient-centered) je model zdravstvene skrbi koji podrazumijeva uključivanje perspektive pacijenta i ravnopravan odnos između liječnika i pacijenta. Takav pristup rezultira boljim zdravstvenim ishodišta, primjerenijim korištenjem resursa te većim zadovoljstvom pacijenata. Ovo istraživanje usmjereno je na zadovoljstvo pacijenta liječnikom/pedijatrom te na određene čimbenike i ishode povezane sa zadovoljstvom, kao što je pridržavanje naputaka liječnika što se pokazalo glavnom odrednicom uspješnog liječenja. Razmatralo se zadovoljstvo roditelja pedijatrima kao primarnim liječnicima njihove djece. Cilj istraživanja bio je utvrditi doprinos nekih okolnosti korištenja pedijatrijskih usluga i zdravstvenog lokusa kontrole roditelja u objašnjavanju zadovoljstva djetetovim pedijatrom te doprinos okolnosti korištenja usluga, zdravstvenog lokusa kontrole i procjene zadovoljstva pedijatrom u objašnjavanju spremnosti na pridržavanje pedijatrovih naputaka (uputa, savjeta i tretmana). Istraživanje je provedeno na 785 majki, distribucijom on-line upitnika putem društvenih mreža i portala za roditeljstvo. Prikupljeni su podaci o navikama i okolnostima korištenja pedijatrijskih usluga te su primijenjeni Upitnik zadovoljstva pedijatrom, Ljestvica pridržavanja naputaka i Ljestvica višedimenzionalnog zdravstvenog lokusa kontrole. Pokazalo se da češće poboljšavanje djeteta, arbitrarne odluke pri odabiru pedijatra, češće obraćanje privatnim pedijatrima te oslanjanje na neformalne izvore informacija o djetetovu zdravlju predviđaju niže razine zadovoljstva. S druge strane, češće poboljšavanje djeteta predviđalo je veće pridržavanje naputaka pedijatra. Majke sklonije oslanjanju na neformalne informacije manje su se pridržavale naputaka pedijatara. Zadovoljstvo pedijatrom je predviđalo veće pridržavanje naputaka, kao i uvjerenje da zdravlje ovisi o ponašanju liječnika, dok je internalni lokus kontrole bio negativno povezan s pridržavanjem naputaka.

THE DEVELOPMENT OF THE HUMOR STRUCTURE APPRECIATION SCALE AND ITS RELATION TO SENSATION SEEKING

Filip Sulejmanov¹, Ognjen Spasovski¹, Tracey Platt²

¹*Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Psychology, Skopje, Macedonia*

²*University of Wolverhampton, Institute of Psychology, Wolverhampton, England*

Three related studies are presented where the aim was construction and initial validation of a new instrument: Humor Structure Appreciation Scale (HSAS), which distinguishes between incongruity-resolution (INC-RES), and nonsense (NON) humor (Ruch, 1992). First, in the item construction stage, the aim was to select a broad item pool. The jokes were collected from Macedonian newspapers, websites and students. An initial pool of 70 jokes was chosen for a content validity analysis. This analysis led to eliminating 19 jokes, which had not been classified by at least 5 out of the 7 judges into the intended category of humor appreciation. From the remaining jokes, 27 were categorized as INC-RES and 24 as NON humor. In the next stage, the pilot item-analysis, 10 jokes (5 INC-RES and 5 NON) were chosen with satisfactory metric properties. The only analysis that led to discarding items, was the homogeneity criterion proposed by Jackson (1970), that is to rule out elements whose correlation with the total value of their dimension did not exceed their correlation with any of the other dimension by at least two tenths (as cited in Carretero-Dios, Pèrez & Buela-Casal, 2009). This study was done online, using a snowball method and the sample consisted of 221 subjects. In the third study, these jokes were given to a quota sample (based on sex, age and region of living in Macedonia) of 217 participants. The separation of INC-RES and NON humor was confirmed using parallel analysis and all of the items had satisfactory factor loadings. We have also explored the internal structure of the Macedonian version of the Arnett Inventory of Sensation Seeking (AISS) (Arnett, 1994; Haynes, Miles & Clements, 2000), and investigate the relation between humor structure appreciation and sensation seeking. The results showed adequate psychometric properties of the Macedonian version of the AISS, while the inter-correlation between the scales supports the construct validity of the HSAS.

SPOLNE I DOBNE RAZLIKE U AKADEMSKOJ MOTIVACIJI

Dušana Šakan¹

¹Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić,
Katedra za poslovnu psihologiju, Novi Sad, Srbija

Pod okriljem teorije samodeterminacije razvijen je hijerarhijski model koji ističe značaj kontekstualnog mjerenja motivacijskih konstrukata. Cilj ovog istraživanja bio je da se utvrde spolne i dobne razlike u akademskoj motivaciji za učenje prirodno-matematičkih (PM) i društveno-humanističkih predmeta (DH). Prigodan uzorak od 494 ispitanika čine učenici sedmog i osmog razreda osnovnih (53,8%) i drugog i trećeg razreda srednjih škola (46,2%) oba spola (57,9% ispitanica). Primijenjeni Upitnik za mjerenje akademske motivacije sastoji se od 32 čestice sa petostupanjskim uređenim kategorijama (ne)slaganja i namijenjen je mjerenju unutarnje, vanjske, introjicirane motivacije i amotivacije u kontekstu PM i DH predmeta. Značajnosti spolnih i dobnih razlika u izraženoosti različitih aspekata akademske motivacije testirane su primjenom multivarijatne analize glavnih komponenti. Faktore su predstavljali dob i spol s dvije razine mjerenja za svaku varijablu rezultati ispitanika na faktorima akademske motivacije u PM i DH predmetima. U oba mjerena konteksta utvrđeno su statistički značajne razlike između spolnih i dobnih skupina na linijarnim kombinacijama svih zavisnih varijabli. Interakcija ovih efekata nije značajna za PM ($\lambda_w = .94$, $F(1, 481) = 3.43$, $p < .01$, $\eta p^2 = .06$; $\lambda_w = .92$, $F(4, 481) = .53$, $p < .01$, $\eta p^2 = .07$; za DH ($\lambda_w = .95$, $F(1, 481) = 9.51$, $p < .01$, $\eta p^2 = .07$; $\lambda_w = .86$, $F(4, 481) = 19.77$, $p < .01$, $\eta p^2 = .14$). U oba konteksta je utvrđeno da djevojke imaju više izraženu introjiciranu motivaciju od mladića, a da mladići imaju više rezultata na amotivaciji. Spolne razlike nisu statistički značajne na dimenzijama unutarnje i vanjske motivacije. Također, mlađi ispitanici imaju više izraženu vanjsku i introjiciranu motivaciju u oba konteksta, dok je unutarnja motivacija više izražena samo za učenje PM predmeta. Amotivacija je jednako izražena u obje dobne skupine u oba mjerena konteksta. Općenito, nalazi ukazuju na nejednakost u zastupljenosti različitih aspekata motivacije kod učenika različitog spola i dobi. Dobiveni rezultati mogu odražavati razvojno-dinamičke procese u periodu adolescencije.

**NIJE IZLAGANO NA 23. DRZB 2017.
NOT PRESENTED AT 23RD DRZB 2017**

PERCEPCIJA PARTNERA I PARTNERSKIH ODNOSA U RAZDOBLJU TRUDNOĆE

Petra Šimčić¹, Jelena Maričić¹

¹Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, Zagreb, Hrvatska

S ciljem dubljeg razumijevanja načina na koji trudnice doživljavaju svog partnera tijekom trudnoće i svoj odnos s njim, proveli smo kvalitativno istraživanje tehnikom virtualnog polustrukturiranog intervjua koji je provedeno putem društvene mreže Facebook. U istraživanju je sudjelovalo 14 trudnica prvorotkinja prosječne starosti 24.9 godina i prosječnog trajanja dosadašnje trudnoće 6.5 mjeseci. Deskriptivnom tematskom analizom prikupljenih podataka bilo je moguće identificirati nekoliko tematskih područja, od kojih se pet odnosilo na iskustva vezana uz poimanje partnera i partnerskih odnosa tijekom trudnoće. Ona su svrstana u dvije krovne teme: Partner kao ravnopravni sudionik u trudnoći te Trudnoća kao drugo stanje za odnos među partnerima. Iz nalaza je vidljivo da trudnice svog partnera u trudnoći pretežno doživljavaju kao osobu koja se na pozitivan način mijenja. Takva promjena, kao i aktivna uključenost partnera u zadatke tijekom trudnoće, razlog su ponosa i oduševljenja koje trudnice osjećaju pri pomisli na svog partnera. On je tijekom trudnoće kod gotovo svih trudnica uvijek prisutan, pomaže im te pruža podršku i razumijevanje. Njihov je odnos često prožet i međusobnom podrškom. Potrebe trudnica koje se odnose na partnera izraženije su u trudnoći nego li prije nje. Kod nekih parova njihov međusobni odnos, kao i svakodnevne rutine i navike, ostali su nepromijenjeni, dok ima i onih čiji je odnos postao kvalitetniji nego što je bio prije trudnoće. Nadalje, seksualni je život parova u trudnoći ispunjen određenim prilagodbama u odnosu na ranije. Iako ima i onih čije je seksualno zadovoljstvo ostalo isto, kod nekih se ukupno zadovoljstvo seksualnim odnosima poboljšalo. Postoje i parovi kojima je liječnik zabranio seksualne odnose, a međusobno se razlikuju u načinima nošenja s tom zabranom. Ovim istraživanjem pokazano je da je trudnoća specifično razdoblje u životu žene, kao i njenog partnera. Ona sa sobom donosi neke promjene, no u određenim su aspektima života i odnosa te promjene vidljive više, a u nekima manje. Nalazi dobiveni ovim istraživanjem daju dublji uvid u do sada nedovoljno istraženo područje te pokazali potrebu za daljnjim istraživanjima ove teme.

SEKUNDARNA OTPORNOST VOLONTERA U RADU S OSOBAMA KOJE SU DOŽIVJELE TRAUMATSKO ISKUSTVO

Dominik Šmida¹

¹Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je dobiti uvid u osobna iskustva i razmišljanja volontera koji rade s osobama koje su doživjele traumatsko iskustvo, o sekundarnoj otpornosti, kao i istražiti mogućnost razvoja spomenutog fenomena kod volontera i dobiti uvid u korištene strategije prenošenja otpornosti na klijente. Uzorak je obuhvaćao 10 sudionika različitog iskustva u grupnom i individualnom radu iz pet različitih institucija uključenih u rad sa spomenutom populacijom. Podatke smo prikupili provođenjem polustrukturiranih intervjua sa sudionicima. Rezultati pokazuju da su svi sudionici razvili simptome sekundarne otpornosti kao posljedicu volonterskog rada. Iako su većinom imali poteškoće u radu zbog specifičnosti populacije kojoj su izloženi, većinom su naveli iste unutarne i vanjske čimbenike koji su pridonijeli razvoju sekundarne otpornosti. Unutarnji čimbenici odnose se na motivaciju za volontiranjem, početna osobna očekivanja i osobine volontera. Vanjski čimbenici odnose se na kvalitetu organizacije, podršku obitelji i prijatelja te odnose s kolegama i nadređenima. Strategije prenošenja otpornosti na klijente sudionici su opisali kao ulazak u autentičan kontakt i stvaranje odnosa s klijentima, prateći njihove potrebe i, shodno tome, odgovarajući na njih, kao i na sve intervencije koje ulaze u aktivnosti i same ciljeve volonterskih programa u koje su sudionici uključeni.

VREMENSKE PERSPEKTIVE I STAVOVI PREMA RODNIM ULOGAMA KAO ODREDNICE ODABIRA STRATEGIJE PRILAŽENJA POTENCIJALNOM PARTNERU

Lucija Šutić, Matea Šoštarić, Antonija Vrdoljak

Zagreb, Hrvatska

Strategije prilaženja potencijalnom partneru važan su aspekt iniciranja interpersonalnih odnosa. Clark, Shaver i Abrahams (1999) razlikuju osam teorijskih strategija prilaženja partneru: izravno prilaženje, stvaranje romantične atmosfere, pokazivanje materijalnih resursa, samootkrivanje, zbijanje šala, traženje tuđe pomoći, slanje suptilnih signala i pasivno čekanje da druga osoba priđe. Dosadašnja istraživanja utvrdila su njihovu povezanost s osobinama ličnosti te da odabir strategije ovisi o tome poznajemo li potencijalnog partnera ili ne (Šutić, Štrk, Stamenov, Paradžik i Hedžet, 2016). Cilj ovog istraživanja bio je ispitati vremenske perspektive i stavove prema rodnim ulogama kao odrednice odabira strategije prilaženja nepoznatoj osobi. U istraživanju je sudjelovalo 329 studenata, od toga 69.3% žena. Prosječna dob sudionika je 21.47 (SD = 1.94). Korišten je on-line upitnik koji se sastojao od pitanja o demografskim podacima, opisa situacije i mogućih strategija prilaženja nepoznatoj osobi, Zimbardovog inventara vremenskih perspektiva i Skale stavova o rodnim ulogama. Nakon što su utvrđene rodne razlike u strategijama prilaženja, daljnje su analize provedene za svaki rod zasebno. Zbog odstupanja distribucija od normalne, za određivanje povezanosti strategija prilaženja s vremenskim perspektivama i stavovima prema rodnim ulogama korišten je Spearmanov koeficijent korelacije. Važnim odrednicama odabira kako neizravnih, tako i izravnih strategija prilaženja potencijalnom partneru pokazale su se dvije vremenske perspektive: hedonistička sadašnjost i pozitivna prošlost. Ovaj nalaz moguće je objasniti u kontekstu različitih istraživanja vremenskih perspektiva. Stavovi prema rodnim ulogama predviđaju pak sklonost čekanju da potencijalni partner prvi priđe, pri čemu ovu strategiju češće odabiru žene s tradicionalnijim i muškarci s egalitarnijim stavovima, što je u skladu s tradicionalnim viđenjem rodnih uloga. Osim što imaju veliku teorijsku vrijednost u razumijevanju psihologije partnerskih odnosa, ovi nalazi mogu biti korisni i savjetateljima u praksi.

PSYCHOLOGICAL CLIMATE AND PERCEIVED EMPLOYABILITY: ACCOUNTING FOR THE EFFECTS OF OCCUPATIONAL SELF-EFFICACY

Jasmina Tomas¹, Darja Maslić Seršić¹, Hans De Witte²

*¹Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

*²Research Group Work, Organisational & Personnel Psychology WOPP - O2L,
Faculty of Psychology & Educational Sciences - KU Leuven, Belgium*

The present study probes the effects of psychological climate on perceived employability (PE) accounting for occupational self-efficacy. PE—i.e., the subjectively assessed probability of obtaining new employment, either within the internal (i.e., internal PE) or external labour market (i.e., external PE)—has been recognized as a critical personal resource for successful coping with the challenges of the contemporary labour market. Although much is known on its beneficial effects for employees' well-being, the knowledge on the antecedents of PE is still relatively scarce. In response, we focus on work environmental resources summarized in the 'psychological climate', a molar construct that comprises three higher-order latent factors: job challenge and variety, role stress and lack of harmony and co-workers' cooperation. Departing from the Conservation of Resources Theory, we propose that resourceful work environment will positively relate to both internal and external PE due to its positive effects on occupational self-efficacy, i.e., employee's beliefs in his/her abilities to successfully master job-related challenges. Hypotheses on this mediational model were tested among 2195 white-collar employees from the private sector working full-time for a minimum of six months in their current organization. Participants completed an on-line questionnaire comprising of internationally validated self-report measures with sound psychometric properties. Results are based on structural equation modelling (SEM). As hypothesized, the psychological climate dimensions positively predicted both internal and external PE, effects that were partially mediated by occupational self-efficacy. Although the cross-sectional design limits the possibility of drawing causal inferences, the present study demonstrates which elements of one's work environment may positively contribute to PE, an insight that both employees and organizations could benefit from.

VIDNI DISTRAKTORI KAO IZVOR REPREZENTACIJSKOG ŠUMA U VIDNOM RADNOM PAMĆENJU

Ivan Tomić¹, Dragutin Ivanec¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Vidno radno pamćenje (VRP) odnosi se na aktivno i kratkoročno zadržavanje vidnih informacija s ciljem obavljanja trenutnog zadatka. Jedna od najvažnijih karakteristika VRP je njegova otpornost koja omogućava zadržavanje informacija tijekom sakada i različitih vidnih upadica, tj. distraktora. Posljednjih godina područje istraživanja VRP doživjelo je teorijsku revoluciju predlaganjem modela resursa VRP (Bays i Husain, 2008) koji operacionaliziraju VRP u terminima ograničene količine resursa koju je moguće fleksibilno dijeliti između vidnih informacija koje trebaju biti zapamćene. Kako su resursi kojima VRP raspolaže izrazito ograničeni, vidne reprezentacije uvijek sadrže neku količinu šuma. Provedeno istraživanje imalo je za cilj provjeriti predstavljaju li vidni distraktori izvor reprezentacijskog šuma u VRP. Pritom, istražen je utjecaj vremena dostupnog za kodiranje informacija, količine informacija koja se pamtila te vremena dostupnog za kodiranje vidnih distraktora. Podaci su prikupljeni mješovitim nacrtom na N = 27 sudionika koristeći paradigmu kontinuirane procjene i zadatak pamćenja boja. Sudionici su pamtili 2, 4 ili 6 obojenih elemenata, pri čemu je vrijeme kodiranja bilo ograničeno na 50, 125 ili 300 ms, dok je prezentacija vidnih distraktora bila ograničena na 50 ili 300 ms. Analiza podataka provedena je u dva koraka. Testiranjem razlika dosjećanja pronađeni su značajni glavni efekti vremena kodiranja, kognitivnog opterećenja te trajanja prezentacije vidnih distraktora. U izlaganju se prikazuju učinci trajanja prezentacije distraktora s obzirom na dostupno vrijeme kodiranja te veličinu seta koji se pamtio. Druga skupina analiza temelji se na pristupu modeliranja mješovitih distribucija kojom je provjerena hipoteza o pristajanju podataka modelu s tri distribucije: distribucijama točno reproduciranih elemenata, pogrešno reproduciranih elemenata te slučajnog pogađanja. Testiranjem razlika na dobivenim parametrima pronađeno je kako vrijeme kodiranja, veličina seta koji se pamti te trajanje prezentacije distraktora imaju najvažniji utjecaj na vjerojatnost dosjećanja traženih elemenata.

STAVOVI O POBAČAJU U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ivana Vrbat², Martina Vrbat Milas¹

¹Dječji vrtić "En ten tini", Zagreb, Hrvatska
²Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb, Hrvatska
ivana.vrbat@hotmail.com

Posljednjih godina u Republici Hrvatskoj pitanje pobačaja u većoj mjeri postaje dijelom društvenih rasprava s emocionalnom, moralnom i vrijednosnom komponentom. Svjedoci smo i različitih recentnih primjera društvenog aktivizma i „pro-life“ i „pro-choice“ opcije, zbog čega se stiče dojam sve veće polarizacije društva oko navedenih struja. Cilj ovog istraživanja bio je proširiti spoznaje o trenutnim stavovima o pobačaju u Republici Hrvatskoj. U sklopu istraživanja ispitana je razina religioznosti, socijalne dominacije i ambivalentnog seksizma pri čemu su korišteni sljedeći upitnici: Upitnik religioznosti (UR: Ljubotina, 2002), Social dominance orientation scale (SDO: Pratto, Sidanius, Stallworth & Malle, 1994) te The Ambivalent Sexism Inventory (ASI: Glick & Fiske, 1996). Ispitana je i razina informiranosti ispitanika o pobačaju te su prikupljeni demografski podatci ispitanika. Skala stavova o pobačaju konstruirana je za potrebe ovog istraživanja. U okviru prvog problema ispitane su razlike u izraženosti stava o pobačaju među skupinama ispitanika ovisno o njihovim demografskim karakteristikama. U okviru drugog problema istražili smo povezanost općeg stava o pobačaju s razinom religioznosti, socijalne dominacije te ambivalentnog seksizma. Istraživanje je provedeno internetskom anketom korištenjem metode snježne grude. Uzorkom je obuhvaćeno 949 ispitanika u dobi od 16 do 55 godina, od čega je 127 muškaraca i 822 žene. Rezultati pokazuju kako žene izvještavaju o pozitivnijim stavovima o pobačaju od muškaraca te da osobe koje žele imati djecu imaju negativnije stavove o pobačaju od osoba koje ne žele imati djecu. Nadalje, osobe koje su učinile pobačaj pokazuju pozitivnije stavove o pobačaju od osoba koje nisu učinile pobačaj. Rezultati pokazuju i kako ne postoji razlika u stavovima o pobačaju ovisno o veličini mjesta stanovanja ili odrastanja niti ovisno o razini obrazovanja. U okviru drugog problema, rezultati pokazuju kako je rezultat na skali stavova o pobačaju negativno povezan s razinom religioznosti te negativno povezan s razinom ambivalentnog seksizma. Velik odaziv za sudjelovanjem u ovom istraživanju ukazuje na aktualnost ove tematike dok njegovi rezultati donose nove i drugačije spoznaje u odnosu na ranija istraživanja stavova o pobačaju u Republici Hrvatskoj.

IMPLICITNI STAVOVI PREMA POSVOJENOJ DJECI - TREBA LI BUDUĆIM STRUČNJACIMA (DODATNA) EDUKACIJA O TEMI POSVOJENJA?

Josipa Vučković¹, Koraljka Modić Stanke²

¹*Dječji vrtić Vrbik, Zagreb, Hrvatska*

²*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Društvo je općenito skloni „netradicionalne“ obitelji opisati kao problematičnije što se opaža i u slučaju obitelji nastalih posvojenjem. Prema National Adoption Attitudes Survey (2002) polovina Amerikanaca smatra da će posvojena djeca u odnosu na ostalu vjerojatnije razviti probleme u ponašanju i školovanju, a trećina smatra da će posvojena djeca vjerojatnije imati medicinske probleme i probleme s drogom/alkoholom te manje vjerojatno biti sretna, samopouzdana i dobro prilagođena. Slični rezultati dobiveni su i u istraživanjima na stručnjacima – školskim savjetnicima, socijalnim radnicima i obiteljskim terapeutima (Kriebel i Whitten, 2014), što sugerira da bi posvojena djeca - osim od strane okoline - mogla biti stigmatizirana i od strane profesionalaca kojima je posao da (im) pružaju podršku i pomoć. Budući je ta tema u Hrvatskoj dosad slabo istraživana, cilj istraživanja bio je ispitati implicitne stavove prema posvojenoj djeci kod budućih stručnjakinja (psihologinja, socijalnih radnica i učiteljica) te ispitati njihovu informiranost i potrebu za edukacijom o posvojenju. Studentice (N=255) su po slučaju pridijeljene jednoj od četiri skupine. Nakon čitanja jedne od četiri vinjete (biološko/posvojeno dijete x jedan/dva roditelja) trebale su procijeniti osobine djeteta, potrebu za stručnom pomoći te potencijalne buduće probleme opisanog djeteta. Studentice su karakteristike i buduće probleme djeteta procjenjivale neovisno o načinu formiranja obitelji, ali su ipak potrebu za stručnom pomoći u slučaju posvojenog djeteta procijenile većom. Vlastitu informiranost o posvojenju studentice su procijenile relativno niskom, a istodobno takve sadržaje smatraju vrlo korisnima za buduću profesiju. Buduće stručnjakinje kao glavne izvore informacija o posvojenju su navele televiziju i dnevne novine, Internet te obitelj i prijatelje. Rezultati sugeriraju potrebu za dodatnom edukacijom na temu posvojenja u sklopu fakultetskog obrazovanja – u svrhu osiguravanja većeg znanja i osviještenosti budućih stručnjaka te prevencije stigmatizacije posvojene djece od strane pomagačkih struka.

DRUŠTVENI KONTEKST, ISKUSTVA I POTREBE MAJKI I TRUDNICA ADOLESCENTNE DOBI U HRVATSKOJ

Anamarija Vuić¹, Anita Lauri Korajlija²

¹Hrabri telefon, Zagreb, Hrvatska

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Iako je seksualna aktivnost često povezana s užitkom i može imati pozitivne posljedice za razvoj adolescenata, ona također može dovesti i do dugoročnih negativnih ishoda. Jedan od njih je adolescentska trudnoća u slučajevima kada mladim osobama nedostaje osobnih i socijalnih resursa za nošenje sa zahtjevima koje ona predstavlja. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati društveni kontekst u Republici Hrvatskoj u kojem odrastaju trudnice i majke adolescentne dobi, njihova iskustva tijekom trudnoće i majčinstva, podršku koju dobivaju, posebno se osvrćući na podršku institucija i dostupnost programa podrške. U provedbi istraživanja korištena je kvalitativna metodologija te su podaci prikupljeni kroz polustrukturirane intervju s devet sudionica u dobi od 14 do 19 godina. Sedam sudionica bilo je smješteno u domove za djecu, dok su dvije živjele ili s majkom ili s oba roditelja. Dvije sudionice bile su trudne u trenutku provedbe istraživanja, dok su ostale sudionice majke. Rezultati pokazuju da je kod svih sudionica postojao niz rizičnih čimbenika koji su prethodili adolescentskoj trudnoći. Kada je riječ o stupanju u seksualne odnose, uglavnom se oslanjaju na manje pouzdane metode poput prekinutog snošaja te se upuštaju u rizične odnose bez zaštite. Iako sudionice trudnoću uglavnom nisu planirale, nakon početnog šoka su je dobro prihvatile te su sve imale podršku barem jedne bliske osobe. Majčinstvo za sudionice uglavnom predstavlja pozitivan životni događaj koji ih je motivirao na promjene dotadašnjih navika. S druge strane, većina djevojaka upuštala se u rizična ponašanja i tijekom trudnoće te navode situacije u kojima su se suočavale s različitim oblicima stigmatizacije u okolini. Rezultati također pokazuju da su programi podrške rijetki, a njihova dostupnost slaba te postoji potreba za razvijanjem sustavnih preventivskih i intervencijskih programa. Cjeloviti seksualni odgoj ističe se kao najvažniji oblik prevencije, ali i veća dostupnost kontracepcije kao i mogućnost prekida trudnoće. Postoji potreba za većim brojem stručnog osoblja koji bi mladim majkama omogućili veću institucijsku podršku od dosadašnje, kao i razvijanje programa podrške.

UTJECAJ USMJERAVANJA PAŽNJE NA RELEVANTNE DIMENZIJE PODRAŽAJA KOD METAKOGNITIVNOG NADGLEDANJA KATEGORIJALNOG UČENJA

Valnea Žauhar¹, Igor Bajšanski¹, Dražen Domijan¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka, Hrvatska

Problem istraživanja bio je ispitati točnost klasifikacije te uspješnost metakognitivnog nadgledanja u zadatku s dvije međusobno isključive kategorije. U istraživanju je sudjelovalo 59 studenata psihologije Filozofskog fakulteta u Rijeci. Eksperiment je imao tri faze. U fazi učenja, zadatak sudionika bio je temeljem povratne informacije naučiti kojoj kategoriji pripadaju prezentirani podražaji. Podražaji su bili crteži izmišljenih životinja čija su obilježja varirala na pet dimenzija. Pri tome, tri su dimenzije bile relevantne za određivanje točne kategorijalne pripadnosti, dok su se preostale dvije dimenzije mogle ignorirati. U fazi učenja, jednoj je skupini sudionika rečeno da usmjere pažnju na relevantne dimenzije, dok drugoj skupini to nije rečeno. U fazi predviđanja, od sudionika je traženo da temeljem naučenoga u prethodnoj fazi, na razini kategorija procijene vjerojatnost točne klasifikacije podražaja koji će im biti prezentirani u sljedećoj fazi. U fazi transfera, zadatak sudionika bio je klasificirati stare i nove podražaje te nakon svake klasifikacije procijeniti sigurnost u točnost klasifikacije. Pri tome, uvedene su dvije razine sličnosti novih podražaja u odnosu na stare. Kod dijela podražaja izmijenjena je tek jedna relevantna dimenzija, dok su kod dijela podražaja izmijenjene i dvije irelevantne dimenzije. Promjena relevantne dimenzije rezultirala je time da je polovica podražaja obje razine sličnosti promijenila kategorijalnu pripadnost u odnosu na stare podražaje (podražaji lošeg transfera), dok druga polovica nije (podražaji dobrog transfera). Rezultati su pokazali kako su procjene na razini kategorija osjetljive na uvjet učenja: sudionici čija je pažnja bila usmjerena na relevantne dimenzije, vjerojatnost točne kasnije izvedbe procijenili su većom. Nadalje, rezultati su pokazali kako su sudionici točnije klasificirali podražaje dobrog transfera nego podražaje lošeg transfera neovisno o njihovoj sličnosti sa starim podražajima. S druge strane, metakognitivno je nadgledanje bilo isključivo pod utjecajem sličnosti podražaja. Oba nalaza sugeriraju kako sudionici kategorizaciju temelje na iskustvu s učenim materijalom, neovisno o tome jesu li informirani da su neke dimenzije relevantne za određivanje kategorijalne pripadnosti.

RELATIONSHIP BETWEEN PERSONALITY, SELF-EVALUATIVE TRAITS AND DISORDERED EATING

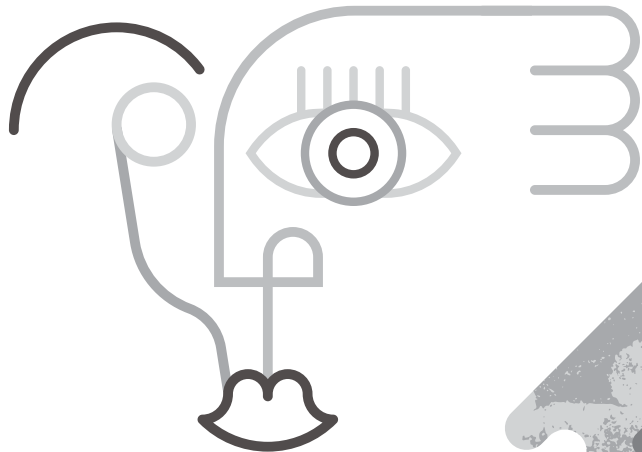
Marko Živanović¹, Sofija Čerović¹, Jovana Bječić², Mina Božović³

¹*Faculty of Philosophy, Department of psychology, Belgrade, Serbia*

²*Institute for Medical research, Belgrade, Serbia*

³*Faculty of media and communications, Singidunum University, Belgrade, Serbia*

Previous research pointed out several personality variables that make one vulnerable to eating disorders, primarily self-evaluative traits, such as general self-esteem and specific aspect such as body image, as well as some basic personality traits. The aim of this study is to examine predictive power of self-evaluative and seven broad personality traits for disordered eating. The non-clinical sample consisted of 229 females, age range 18 to 23 ($M = 20.03$, $SD = 1.02$), with BMI ranging from 15.67 to 38.87 ($M = 20.74$, $SD = 2.70$). For comprehensive assessment of seven broad personality traits, two instruments were used: HEXACO PI R assessing Honesty (H), Emotionality (E), Extraversion (X), Agreeableness (A), Conscientiousness (C), Openness (O) and DELTA 10 assessing Disintegration (D), i.e. predisposition to psychotic-like experiences. Self-evaluative traits, general self-esteem (GSE), and body image (BI) were assessed using Rosenberg self-esteem scale, and Physical appearance subscale of SDQ-III, respectively. Disordered eating tendencies were assessed using EAT-26. Results showed that disordered eating is negatively related to H ($r = -.19$, $p < .01$), X ($r = -.26$, $p < .01$), A ($r = -.14$, $p < .05$), and positively to D ($r = .38$, $p < .01$), as well as negatively to GSE ($r = -.34$, $p < .01$), and BI ($r = -.49$, $p < .01$). Furthermore, hierarchical regression analysis was performed in order to examine the importance of self-evaluative and personality traits. In the first step BMI was entered as predictor, following GSE and BI (II step) and seven personality traits (III step). BMI accounted for approximately 4% of variance of disordered eating [$F(1,215) = 8.36$, $p < .01$]. Self-evaluative measures accounted for additional 22% [$F(2,213) = 32.14$, $p < .01$] with BI emerging as the only significant predictor ($\beta = -.43$), while personality variables accounted for additional 11% [$F(7,206) = 5.39$, $p < .01$], with H ($\beta = -.13$, $p < .05$) and D emerging as significant predictors ($\beta = .29$, $p < .01$). Model in total accounted for 35% of variance of disordered eating [$F(8,206) = 12.36$, $p < .01$]. Results indicate that specific type of self-evaluation – body image (but not global self-esteem), and two personality traits (“dark tendencies”) can account for a substantial proportion of variance in disordered eating patterns in healthy individuals.

POSTER SEKCIJA POSTER SESSION

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

POVEZANOST EKONOMSKE PRILAGODBE OBITELJI I ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM KOD DJECE: ULOGA DEPRESIVNOSTI RODITELJA I RODITELJSKE SAMOEFIKASNOSTI

Maja Anđelinović¹, Marina Merkaš¹, Barbara Brdovčak¹, Marijana Matijaš¹

¹Hrvatsko katoličko sveučilište, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Cilj rada bio je ispitati na koji način ekonomska prilagodba obitelji izravno i neizravno, putem depresivnosti roditelja i osjećaja roditeljske kompetentnosti, djeluje na dječje zadovoljstvo životom. Rad se temelji na podacima prikupljenim u okviru projekta „Rad roditelja, ekonomske teškoće obitelji i dobrobit roditelja i djece“. U radu su korišteni podaci prikupljeni od 345 djece (216 djevojčica) prosječne dobi 15 godina iz sedam osnovnih i četiri srednje škole s područja Grada Zagreba i okolice, kao i podaci prikupljeni od oba njihova roditelja. Zadovoljstvo životom u djece mjereno je Kratkim multidimenzionalnom skalom zadovoljstva životom za djecu (Selingson, Huebner i Valois, 2003), dok je depresivnost u roditelja Skalom depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lovibond i Lovibond, 1995), a roditeljska samoeфикаsnost Skalom roditeljske kompetentnosti (Keresteš, Butković i Kuterovac Jagodić, 2011). Uz to, od roditelja su prikupljeni i podaci o ekonomskoj prilagodbi obitelji primjenom mjera ekonomske prilagode obitelji autora Eldera i suradnika (1992). Rezultati serijalnih medijskih analiza pokazali su kako ekonomska prilagodba obitelji ima značajan izravni učinak na zadovoljstvo životom djece, na način da izraženija ekonomska prilagodba obitelji izravno predviđa niže zadovoljstvo životom kod djece, a osim toga ima i značajan neizravni učinak. Neizravni serijalni učinak ekonomske prilagode obitelji na dječje zadovoljstvo životom, putem djelovanja na depresivnost roditelja i roditeljsku samoeфикаsnost, pokazao se značajan samo u modelu s majčinim, ali ne i očevima, procjenama ekonomske prilagodbe, depresivnosti i roditeljske samoeфикаsnosti. Pokazalo se kako je izraženiji gubitak financijske neovisnosti i dosadašnjeg načina života povezan s povišenom razinom depresivnosti i nižim osjećajem roditeljske samoeфикаsnosti u majki, a što je povezano s nižim zadovoljstvom životom kod djece. Rezultati rada ukazuju na to da je gubitak financijske neovisnosti i dosadašnjeg načina života obitelji, odnosno izraženija ekonomska prilagodba obitelji uslijed ekonomskih teškoća obitelji povezana s nižim zadovoljstvom životom u djece, kao i da doživljavanje i ponašanje majke može posredovati učinak ekonomske prilagodbe obitelji na dobrobit djece.

THE CONTRIBUTION OF PERSONALITY TRAITS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE TO THE ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SATISFACTION OF STUDENTS OF HEALTH STUDIES

Vesna Antičević¹, Mira Klarin², Goran Kardum³, Joško Sindik⁴, Ana Proroković⁵

¹Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, Split, Croatia

²Odjel zdravstvenih studija, Zadar, Croatia

³Faculty of Humanities and Social Sciences, Split, Croatia

⁴Institute for anthropological research, Zagreb, Croatia

⁵Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Zadar, Croatia

Personalized medicine means satisfying patients' psychological and health needs as well as growing demands for health professionals. Consequently, social skills appear as an important factor during health professionals' education and practical work. Within processes of improving health education and health care, selection and education of health studies students are of particular importance. The aim of this study was to determine the contribution of personality antecedents that reflect social skills of health studies students and to predict their achievement in health studies. Research was conducted in two phases: November 2015 (initial phase) and July 2016 (final evaluation). Variables used in the study were as follows: Big Five Questionnaire (Caprara, Barbaranelli & Borgogni, 2005); Emotional Competence Questionnaire (Takšić, 2002); Academic Achievement (mean, weighted mean) and Study Satisfaction Scale (Chen & Lo, 2012). Main research finding is the fact that the possibility of academic success and study satisfaction forecast based on three groups of predictors is actually very small. There are only two statistically significant predictors for academic success criterion: high school success and state matura success in the expected direction, which means that the students with better high school success and better state matura results achieve better academic success. However, there is no statistically significant positive correlation between state matura success and school marks success in this sample of respondents. This finding can be expected since higher correlation values between these two high school success indicators are rarely found in certain study program samples (due to homogeneity of students enrolling certain study program and consequently less variability in school success indicators) (Jukic, Anticevic, Svaljug and Orlandini, 2016). Insight into this study could provide information on how to use these findings as a guideline for observing relevant psychological characteristics during selection and education of professionals, as well as for certain aspects of health professionals' practical work.

PREGLED DOSADAŠNJIH SPOZNAJA O ETIOLOŠKIM MODELIMA SKLONOSTI SAMOUBOJSTVU U OSOBA S PTSP-OM

Zana Aziraj¹, Vildana Aziraj Smajić²

¹Filozofski fakultet, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

²Kantonalna bolnica "Dr. Irfan Ljubijankić", Bihać, Bosna i Hercegovina

U posljednje vrijeme fokus istraživača je usmjeren na povezanost posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) i sklonosti samoubojstvu. Pokazalo se da osoba s PTSP-om imaju čak 14.5 puta veću vjerojatnost da će tijekom života pokušati samoubojstvo u usporedbi s osobama bez PTSP-a. Cilj ovog preglednog rada je dati sveobuhvatni prikaz dosadašnjih spoznaja o etiološkim modelima sklonosti samoubojstvu u osoba s PTSP-om. Uzimajući u obzir princip multifaktorijalnosti, u cilju rasvjetljavanja značaja međudjelovanja uzroka sklonosti samoubojstvu u ovoj vulnerabilnoj populaciji, predstaviti će se različite paradigme od kojih svaka iz svog kuta doprinosi objašnjenju ove nadasve složene problematike. U prvom dijelu ovog rada su predstavljeni genetski, biopsihosocijalni, sociološki, kognitivni, bihevioralni i dijateza-stres etiološki model sklonosti samoubojstvu. Nakon toga je ukratko ponuđen prikaz etioloških modela PTSP-a. U glavnom dijelu rada predstavljeni su rezultati recentnih istraživanja (s naglaskom na radove objavljene u posljednjih deset godina) koja su ispitivala preklapanje biologije sklonosti samoubojstvu i PTSP-a. Prikazana su istraživanja koja naglašavaju uključenost genetskih čimbenika u predispoziciji za sklonost samoubojstvu u osoba s PTSP-om te molekularno-genetska istraživanja o najznačajnijem genu za razumijevanje navedene pojavnosti. U prilog navedenim nalazima ponuđeni su i rezultati neuropsiholoških istraživanja o razlikama u izvršnom funkcioniranju u osoba s PTSP-om s obzirom na njihovu sklonost samoubojstvu. Nadalje, u okviru psihološkog etiološkog modela u ovom radu dominira empirijska provjera Interpersonalne teorije koja najdirektnije nastoji objasniti specifičnu prirodu odnosa između sklonosti samoubojstvu i PTSP-a. Na temelju kritički prezentiranih spoznaja može se zaključiti da PTSP ima jasnu i izravnu ulogu u pojavnosti sklonosti samoubojstvu, ali da su još uvijek nedovoljno istraženi mehanizmi koji taj odnos objašnjavaju.

OPSESIIJA ZDRAVOM PREHRANOM KOD OSOBA KOJE VJEŽBAJU I OSOBA KOJE NE VJEŽBAJU U TERETANI

Divna Blažev¹, Mirta Blažev¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

U procesu izgradnje tijela, osobe koje vježbaju u teretani slijede zahtjevne programe treninga praćene specifičnim programom prehrane uz nužnost discipline i dosljednosti. Pritom često troše sate na planiranje jela te su fiksirani na jedenje samo zdrave i pravilne prehrane što se u literaturi naziva ortoreksija nervoza. S obzirom na to da osobe koje vježbaju u teretani pripadaju rizičnoj skupini za razvoj poremećaja prehrane, bitno je utvrditi u kojoj mjeri iskazuju ortoreksično ponašanje i razlikuju li se u odnosu na osobe koje ne vježbaju u teretani. Dodatno, emocionalno jedenje je ponašanje koje je u većoj ili manjoj mjeri prisutno kod svih ljudi. No, postavlja se pitanje jesu li osobe koje vježbaju tome manje sklone jer su razvili kontrolu nad unosom hrane. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati učestalost ortoreksije kod osoba koje vježbaju u teretani, utvrditi postoji li razlika u ortoreksiji i emocionalnom jedenju između osoba koje vježbaju i osoba koje ne vježbaju u teretani. Dodatno, zanimala nas je povezanost između ortoreksije i emocionalnog jedenja. Uzorak se sastoji od 328 muških i ženskih sudionika koji su ispunili Skalu ortoreksičnog ponašanja i Upitnik emocionalnog jedenja. Podaci su prikupljeni online upitnikom koji je prosljeđen sudionicima preko društvenih mreža i foruma. Rezultati pokazuju da osobe koje vježbaju u teretani visoko iskazuju ortoreksično ponašanje ($M=39.0$; $SD= 5.21$). Utvrđeno je da osobe koje vježbaju u teretani, u odnosu na osobe koje u njoj ne vježbaju, imaju izraženiju ortoreksiju ($t=2.52$; $p<.01$), ali se ne razlikuju u čestini emocionalnog jedenja ($t=1.29$; $p>.05$). Povezanost emocionalnog jedenja i ortoreksije je niska, ali pozitivna ($r=.19$; $p<.01$). S obzirom na specifičnost sporta, moguće je da se kod osoba koje vježbaju u teretani u pozadini krije poremećaj prehrane koji je prikriiven zdravim načinom života. Navedeno je bitno za rad sportskih psihologa radi usmjeravanja na ovu rizičnu i ranjivu populaciju.

MIŠIĆNA DISMORFIJA KOD OSOBA KOJE VJEŽBAJU U TERETANI

Divna Blažev¹, Mirta Blažev¹, Anita Lauri Korajlija¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Uslijed današnjeg trenda zdrave prehrane, sve je veći broj pojedinaca koji pokazuju ponašanje koje se naziva ortoreksija nervoza. Navedeno se definira kao fiksacija jedenja samo zdrave hrane, trošenje vremena ruminirajući oko jela i opsesija vezana uz pravilnu prehranu. Kod osoba koje vježbaju u teretani poželjni izgled tijela uključuje što veću mišićavost. Prilikom ostvarenja takve tjelesne mase može se razviti i poremećena slika o tijelu te mišićna dismorfija za koju je karakteristično da se osobe doživljavaju malima i slabima, a opsesija mišićima dovodi do kompulzivnog dizanja utega. S obzirom na specifičnost sporta, osobe koje vježbaju u teretani, pripadaju rizičnoj skupini za razvoj opisane opsesije zdravom hranom i poremećene slike o tijelu. Cilj istraživanja bio je utvrditi prediktore mišićne dismorfije kod osoba koje vježbaju u teretani. U ovom istraživanju kao prediktori ispitivani su spol, dob, stupanj obrazovanja, čestina vježbanja u teretani i ortoreksija. U istraživanju je sudjelovalo 183 muških i ženskih sudionika koji vježbaju u teretani te koji su ispunili Skalu ortoreksičnog ponašanja i Upitnik mišićne dismorfije. Podaci su prikupljeni online upitnikom koji je proslijeđen sudionicima preko društvenih mreža i foruma koji su vezani uz vježbanje u teretani. Rezultati pokazuju da model objašnjava 32.4% varijance mišićne dismorfije kod osoba koje vježbaju u teretani. Statistički značajnim prediktorima mišićne dismorfije pokazali su se muški spol, čestina vježbanja u teretani i ortoreksija. Dobiveni rezultati bitni su za rad sportskih psihologa, jer upućuju da ortoreksično ponašanje može predstavljati rizični čimbenik za poremećenu sliku o tijelu te mišićnu dismorfiju. Dodatno, ukazuju da strukturirani plan prehrane, koji slijede osobe koje vježbaju u teretani, možda u pozadini krije i poremećaj prehrane.

**PSIHOLOŠKE ODREDNICE ASPIRACIJA PREMA ZANIMANJIMA
IZ PODRUČJA PRIRODOSLOVLJA, TEHNOLOGIJE I INŽENJERSTVA
KOD DJEVOJČICA I DJEČAKA U VIŠIM RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE:
UVID U RAZLIČITE DOMENE STEM PODRUČJA**

Mirta Blažev¹, Mia Karabegović², Mara Šimunović³

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

²Central European University, Department of Cognitive Science, Budimpešta, Mađarska

³Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

S obzirom da dosadašnja saznanja o interesima za STEM zanimanja kod učenika osnovnih škola ukazuju na rodne razlike čiji pozadinski čimbenici još nisu dovoljno određeni, primarni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoje li rodne razlike u aspiracijama prema STE (prirodoslovlje, tehnologija, inženjerstvo) području; te provjeriti odnos istih s teorijski relevantnim varijablama - roditeljskim i vršnjačkim stavovima prema prirodoslovlju i matematici kao odrednicama iz neposredne okoline učenika te s unutarnjim čimbenicima poput ambicija, socijalne orijentacije, orijentacije prema kreaciji te samopoimanja u prirodoslovlju i matematici. Uzorak se sastojao od 251 učenika (103 djevojčice i 148 dječaka) sedmih i osmih razreda osnovnih škola na području grada Daruvara, dobi 13-15 godina ($M=14.30$; $SD=0.63$). Provedeno je grupno testiranje papir-olovka u trajanju od 40 minuta u kojem su korištene prilagođene skale iz ASPIRES projekta (Archer i sur., 2013; DeWitt i sur., 2013): Skala aspiracija za S, T i E zanimanja, Skala stavova vršnjaka te Skala stavova roditelja prema prirodoslovlju i matematici, Skala samopoimanja u području prirodoslovlja i matematike te tri skale vrednovanja različitih aspekata pri odabiru zanimanja. Pokazalo se da dječaci imaju više aspiracije prema T i E zanimanjima, a djevojčice prema S zanimanjima. Dječaci navode pozitivnije roditeljske i vršnjačke stavove prema prirodoslovlju i matematici. Model od četiri bloka prediktora objašnjava 24% varijance aspiracija prema S zanimanjima, 14.9% prema T zanimanjima te 20% prema E zanimanjima. Statistički značajni prediktori u slučaju S aspiracija su spol, važnost stvaranja i samopoimanje; u slučaju T aspiracija spol; te za E aspiracije spol, važnost stvaranja i roditeljski stavovi prema prirodoslovlju i matematici. Dobiveni rezultati ukazuju na mogućnost zasebnog tretiranja zanimanja iz STEM područja u istraživanjima koja često koriste zajedničke eksplanatorne okvire za konstrukte koji naizgled nisu istovjetni. Istraživanje čimbenika koji uvjetuju aspiracije prema zasebnim domenama zanimanja unutar inače objedinjenog STEM područja može pridonijeti boljem razumijevanju rodni razlika u ovom području te osmišljavanju mjera usmjerenih popularizaciji STEM-a i smanjenju postojećih rodni razlika.

DEPRESSION AND PARENTS OF MULTIPLE DISABLED CHILDREN

Ivona Bogner¹, Branka Jablan²

¹Primary School "Dragan Kovačević", Belgrade, Serbia

²Faculty for Special Education and Rehabilitation, Belgrade, Serbia

Depression is a common mental disorder. It is a growing problem in modern society that affects physical health (sleep, appetite, and energy), emotional stability (depression mood, loss of interest and pleasure) and intellect (concentration, thinking, decision making). According to WHO, around 350 million people of all ages suffer from depression. The objective of this research is to measure the severity of depression among parents of children with multiple disabilities. The study was conducted on a sample of 39 parents (61.5% mothers and 38.5% fathers) of children with multiple disabilities in elementary school Dragan Kovačević, Belgrade, Serbia. For evaluation, we used Beck Depression Inventory II (BDI-II), a 1996 revision of the BDI. Same as BDI, the BDI-II is a 21-question multiple-choice inventory. Each answer is scored on a scale value of 0 to 3. The highest total score is 63 and the lowest is 0 (1-10=these ups and downs are considered normal; 11-16=mild mood disturbance; 17-20=borderline clinical depression; 21-30=moderate depression; 31-40=severe depression; over 40=extreme depression). The demographic variables included in research are: gender, education, marital status, employment status, number of children in family and residential status. The results show that fathers of children with multiple disabilities have higher depression scores than mothers. Parents with lower level of education (secondary school or high school) have higher scores than parents with University degrees. Parents who had been working have higher scores than unemployed parents. Elevated depression scores are more common in single parent than two parent families. Parents with two children have higher scores of depression than parents with 3 or more children. Depression is the most common within tenants, compared with parents who have own apartment and families with disabled children who share living space with their parents. The results show that 51.3% of parents are within ups and downs that are considered as normal; 30.8% have mild mood disturbance; 7.7% are at risk of clinical depression; 5.1% suffer from moderate depression and 5.1% suffer from extreme depression.

STAVOVI PREMA IZBJEGLICAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

**Mateja Bošnjak¹, Iva Grgić¹, Izabela Lovaković¹, Marija Marković¹,
Vedrana Mataja¹, Slađana Stojak¹**

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Osijek, Hrvatska

Migracije kao stalan proces kretanja ljudi predstavljaju globalni fenomen koji utječe na gotovo sve zemlje svijeta, bilo da se radi o zemljama podrijetla, tranzita ili odredišta migranata, a označavaju kretanje pojedinaca ili grupa unutar ili preko granica države. Potaknuti nedavnom izbjegličkom krizom, u kojoj je kroz Republiku Hrvatsku i okolne zemlje u posljednjoj godini prošlo više od 600 000 izbjeglica iz Sirije i okolnih područja pogođenih ratom, i činjenicom da ne postoje sveobuhvatni upitnici za ispitivanje stavova prema izbjeglicama istraživači su kreirali upitnik s ciljem da njime ispituju stav državljana Istočne Hrvatske prema izbjeglicama. Uzorak je stratificiran na više varijabli kako bi odgovarao Popisu stanovništva iz 2011. godine, a upitnik je online ispunilo svih 290 planiranih sudionika. Rezultati istraživanja, statistički obrađeni u SPSS softveru, pokazali u da između sudionika postoji statistički značajna razlika u stavovima prema izbjeglicama s obzirom na dob, spol i obrazovanje. Suprotno očekivanjima istraživača, rezultati su pokazali da žene imaju negativnije i emocionalno nabijenije stavove prema izbjeglicama. Nadalje, istraživači su očekivali da će sudionici u kasnoj odrasloj dobi imati najnegativniji, a sudionici u ranoj odrasloj dobi najpozitivniji stav prema izbjeglicama, dok su rezultati pokazali da sudionici u kasnoj odrasloj dobi (stariji od 45 godina) imaju najpozitivniji, a sudionici u srednjoj odrasloj dobi (od 25 do 45 godina) imaju najnegativniji stav prema izbjeglicama. Konačno, rezultati su pokazali da sudionici sa srednjom stručnom spremom imaju negativniji stav prema izbjeglicama od sudionika s višom ili visokom stručnom spremom što je bilo očekivano. Dobiveni rezultati mogli bi pomoći u planiranju radionica za borbu protiv predrasuda o izbjeglicama, a korisni bi mogli biti i za lakše i uspješnije integriranje izbjeglica u društvo što ovo istraživanje čini značajnim za područje socijalne psihologije.

UTJECAJ VRSTE GLAZBE NA PERCEPCIJU LIKA U PRIČI

**Mateja Bošnjak¹, Sara Delač¹, Iva Grgić¹, Barbara Ivanac¹,
Marija Marković¹, Slađana Stojak¹**

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Osijek, Hrvatska

Prijašnja istraživanja u području glazbe bavila su se utjecajem glazbe u domeni filma, no mali broj istraživanja bio je usmjeren na to kako vrsta glazbe utječe na trenutnu procjenu lika ili priče kada ne postoji vizualni nego se koristi tekstualni podražaj. Cilj našeg istraživanja bio je ispitati utječu li različite vrste glazbe na percepciju lika u priči. S obzirom na postojeću literaturu, pretpostavilo se kako će vesela glazba dovesti do pridavanja većih vrijednosti u procjeni lika u priči na skali sa „sretnim“ karakteristikama u usporedbi sa skupinom bez glazbe, da će tužna glazba dovesti do pridavanja većih vrijednosti u procjeni lika u priči na skali sa „tužnim“ karakteristikama u usporedbi sa skupinom bez glazbe te kako će jeziva glazba dovesti do pridavanja većih vrijednosti u procjeni lika u priči na skali sa „zastrašujućim“ karakteristikama u usporedbi sa skupinom bez glazbe. U istraživanju je sudjelovalo 80 studenata preddiplomskih studija Sveučilišta u Osijeku (40 M i 40 Ž, 18-23 godine). Analizom varijance utvrđeno je nepostojanje utjecaja vrste glazbe na pridavanje većih vrijednosti u procjeni lika sa sretnim, tužnim i zastrašujućim karakteristikama u usporedbi s kontrolnom skupinom te su, prema tome, sve tri navedene hipoteze odbačene. Čini se da glazba ima izravan utjecaj na kognitivno procesiranje filma usmjeravajući selektivnu pažnju na informacije koje su u skladu s raspoloženjem, a udaljavajući pažnju od ostalih informacija. Ljudi su naučili povezivati vizualne podražaje s glazbom, ali ne i s tekстом jer gotovo svaki film koristi glazbu kao dodatni izvor informacija o onome što se zbiva, dok se to ne događa tijekom procesa čitanja. Moguće je pretpostaviti da je emocionalna neutralnost priča onemogućila utjecaj slušnog podražaja, odnosno, u ovom slučaju je neutralni sadržaj priče bio dominantniji podražaj. No, treba biti oprezan u generalizaciji rezultata s obzirom da se glazba može različito doživljavati ovisno o dobi, preferencijama, poznatosti i sličnim varijablama te su mogući drugačiji utjecaji s obzirom na vrstu i oblik podražaja (duži tekst, emocionalno obojena priča, realističnost priče, maštovitost i sl.).

ZADOVOLJSTVO POJEDINIM PODRUČJIMA ŽIVOTA ADOLESCENATA I OPĆE ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM RODITELJA KAO ODREDNICE OPĆEG ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM ADOLESCENATA

Barbara Brdovčak¹, Maja Anđelinović¹, Marijana Matijaš¹

¹Hrvatsko katoličko sveučilište, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog rada bio je utvrditi doprinos zadovoljstva pojedinim područjima života općem zadovoljstvu životom kod djevojaka i mladića te ispitati pridonosi li opće zadovoljstvo životom očeva i majki objašnjenju općeg zadovoljstva životom adolescenata. Podaci korišteni u ovom radu prikupljeni su istraživanjem koje se provodilo u okviru projekta „Rad roditelja, ekonomske teškoće obitelji i dobrobit roditelja i djece“ Hrvatskog katoličkog sveučilišta. U radu su korišteni podaci 255 adolescenata (153 djevojke) prosječne dobi 15 godina te njihovih očeva i majki. Zadovoljstvo pojedinim područjima života (obitelj, prijatelji, škola, samim sobom, mjestom života) i opće zadovoljstvo životom kod adolescenata ispitano je Kratkim multidimenzionalnom skalom zadovoljstva životom za djecu (Selingson, Huebner i Valois, 2003), dok je procjena općeg zadovoljstva životom kod roditelja mjerena jednim pitanjem. Kako bi se odgovorilo na postavljene ciljeve istraživanja, provedene su hijerarhijske regresijske analize zasebno za djevojke i mladiće u kojima je u prvom koraku uključeno zadovoljstvo pojedinim područjima života, a u drugom koraku opće zadovoljstvo životom oca i majke. Rezultati su pokazali kako su kod djevojaka značajni prediktori općeg zadovoljstva životom zadovoljstvo iskustvima u obitelji, prijateljstvima, samim sobom, mjestom života i opće zadovoljstvo životom oca. Djevojke koje su općenito zadovoljne svojim životom, zadovoljne su svojom obitelji, svojim prijateljstvima i mjestom života, zadovoljne su same sobom te imaju očeve koji su općenito zadovoljni svojim životom. Pokazalo se kako opće zadovoljstvo životom majki nije značajno povezano s općim zadovoljstvom životom djevojaka. Kod mladića se pokazalo kako su značajni prediktori općeg zadovoljstva životom zadovoljstvo iskustvima u obitelji, samim sobom i mjestom života. Mladići koji su općenito zadovoljni svojim životom, zadovoljni su svojom obitelji, svojim prijateljima i mjestom života te su općenito zadovoljni sami sobom. Pokazalo se kako opće zadovoljstvo životom majki i očeva ne pridonosi značajno općem zadovoljstvu životom kod mladića. Rezultati su ukazali na razlike u odrednicama općeg zadovoljstva životom kod djevojaka i mladića.

ŠTO ZNAČI RADITI FLEKSIBILNO? NOVI NAČINI RADA U HRVATSKOJ

Nataša Cigula¹, Borna Lozo¹, Maša Tonković Grabovac¹

¹Hrvatski studiji, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

U zadnja dva desetljeća sve se više organizacija prilagođava novim trendovima koji uključuju integriranje posla i tehnoloških inovacija, stavljajući time naglasak na mogućnost fleksibilnosti u obavljanju posla. Takav fleksibilan pristup poslu koji se odnosi na razinu slobode što ga zaposlenik ima u oblikovanju mjesta i vremena rada uz odabir sredstva elektroničke komunikacije, poznat je i pod nazivom „novi načini rada“ (NNR). Istraživanja na Zapadu pokazuju da NNR vode većoj radnoj učinkovitosti i manjim troškovima organizacije, no manje je jasno kako utječu na živote zaposlenika i njihovih obitelji. Rade li hrvatski zaposlenici fleksibilno i u kojoj mjeri, pitanje je koje tek treba istražiti. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti učestalost NNR-a u Hrvatskoj te utvrditi njihovu povezanost s dobrobiti hrvatskih zaposlenika. Online anketu ispunilo je 213 zaposlenika različitih hrvatskih tvrtki koji su bili heterogeni prema socio-demografskim i radnim karakteristikama. Uz Skalu novih načina rada (koja uključuje subskele kontrole 1. sadržaja rada, 2. radnog vremena, 3. mjesta rada i 4. kanala komunikacije), sudionici su ispunili različite mjere opće i radne dobrobiti. Rezultati upućuju na to da prisutnost NNR-a u hrvatskom kontekstu ne zaostaje za zapadno-europskim zemljama, pri čemu se najfleksibilniji aspekt rada hrvatskih zaposlenika odnosi na odabir kanala komunikacije. Fleksibilniji rad bio je pozitivno povezan s ugodnim emocijama koje zaposlenici doživljavaju u vezi posla, radnom angažiranosti, zadovoljstvom životom te oporavkom od posla, a negativno s neugodnim emocijama na poslu. Sa svim mjerama radne dobrobiti najviše je bila povezana subskala kontrole radnog sadržaja. NNR nisu se pokazali povezanima s konfliktom radne i obiteljske uloge. Rezultati ukazuju na to da RH prati trend zapadno-europskih zemalja u fleksibilnosti pri obavljanju posla što ukazuje na važnost daljnjeg istraživanja u hrvatskom kontekstu. Povezanost NNR-a s dobrobiti hrvatskih zaposlenika ohrabruje njihovo poticanje u praksi upravljanja ljudskim potencijalima.

SKLONOST RESTRIKTIVNIM DIJETAMA U ADOLESCENCIJI: ULOGA EMOCIONALNE REGULACIJE

Kristina Čutura¹, Maja Pandža¹

¹Filozofski fakultet, Studij psihologije, Mostar, Bosna i Hercegovina

Do danas su provedena brojna istraživanja sposobnosti regulacije emocija (Vaida i Opre, 2014; Zimmermann i Iwanski, 2014) i sposobnost regulacije prehrane (Colić, 2013; Pokrajac-Bulian i Mohorić, 2007). Međutim, pregledom dostupne literature utvrđeno je da nema mnogo onih koji ispituju njihov odnos i postojeća su uglavnom usmjerena na žensku populaciju. Zbog toga je cilj ovog istraživanja bio ispitati odnos sposobnosti regulacije emocija i sklonosti restriktivnim dijetama na uzorku učenika srednje škole i studenata. U istraživanju je sudjelovao ukupno 201 sudionik, od čega je 100 učenika srednje škole ($M_{\text{dob}}=16.61$; $SD=0.60$) i 101 student ($M_{\text{dob}}=20.57$; $SD=1.43$). Za ispitivanje sposobnosti regulacije emocija, korišten je UEK-45 (Takšić, 2000). Za ispitivanje sklonosti regulacije prehrane korištena je Skala provođenja dijete (Patton i sur., 1997; prema Ambrosi Randić, 2001). Rezultati pokazuju da kod učenika srednje škole postoji povezanost sklonosti provođenja restriktivnih dijeta i jedne specifične dimenzije sposobnosti regulacije emocija - sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija. Na uzorku studenata nije utvrđena povezanost između sklonosti regulacije prehrane i sposobnosti regulacije emocija. Nadalje, rezultati pokazuju da među studentima postoji viša sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija te njihova izražavanja i imenovanja nego među srednjoškolacima. Također, studenti pokazuju izraženiju sklonost regulaciji prehrane u odnosu na srednjoškolace. Rezultati su interpretirani u kontekstu Modela razvojnog stupnja (Mayer i Salovey, 2000), usporedbom s do sad utvrđenim empirijskim podacima o sklonosti provođenja restriktivnih dijeta kod različitih dobnih skupina te razvojnim aspektima emocionalne regulacije izraženim kroz njihovo uočavanje i razumijevanje, izražavanje i imenovanje te sposobnost upravljanja emocijama.

PSYCHOSOCIAL CLIMATE AT WORK AND PROFESSIONAL STRESS IN EMPLOYEES IN PUBLIC AND PRIVATE SECTOR

Frosina Denkova Zafirovska¹, Sofija Georgievska²

¹It Labs, Skopje, Macedonia

²Faculty of Philosophy, Skopje, Macedonia

The subject of this work is the perception of the psychosocial climate and professional stress. The specificity of this work stems from research that reflects the situation of these phenomena in health care organizations in the public and private sector in the country through the prism of employees. Survey results fully confirmed the general hypothesis of the existence of a link between perceptions of the psychosocial climate and level of professional stress on employees in the public and private sectors. From this research it can be concluded that healthcare employees, regardless of gender, sector or working position, consider psychosocial climate of their work like favorable (the results for this variable are above average) due to the professional stress that is less severe (the results of stress are below average). In fact the survey detects the desired state, advantageous for employees and the organization in which they work, which also has space for improvement in the interest of better conditions. The improvement of psychosocial climate of work and working conditions can be realized through the involvement of all employees and managers. In European Union countries, organizations give great importance to the creation and implementation of procedures and programs for improvement of working conditions, identifying and reducing psychosocial risks and improving the quantity and quality of working life. Given that our country aspires to become part of this European family, organizations in the country are obliged to practice and apply them in order to create and maintain a humane and healthy work environment. Their realization requires funds, but the benefit and their contributions are much larger and more important not only for the employees and the organization but also for the whole society, making investment in these policies is quite justified and useful.

UPITNIK STAVOVA PREMA PRETILIM OSOBAMA

**Tena Fereža¹, Tea Leko¹, Ivana Marić¹, Sara Mitrović¹, Ruža Vekić¹,
Darija Živković¹**

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Osijek, Hrvatska

Jedan od najčešćih zdravstvenih problema koji postaje i globalni javnozdravstveni problem je pretilost. Zbog važnih društvenih implikacija, važno je istražiti kakvi su stavovi ljudi prema pretilim osobama kojih je sve više u društvu. Iako postoje instrumenti koji mjere stavove prema pretilim osobama, radi se o multidimenzionalnoj varijabli pa je cilj ovog istraživanja konstruirati upitnik stavova prema pretilim osobama (USPO) kako bi se obuhvatile različite komponente pretilosti koje nisu dovoljno istražene postojećim instrumentima. Za provjeru konvergentne valjanosti korišten je upitnik Skala stavova prema pretilim osobama (ATOP), za provjeru divergentne valjanosti skraćena verzija Skale straha od debljine (FPS) te za kriterijsku valjanost subskala A Testa nezadovoljstva tijelom (BUT A). Istraživanje je provedeno na uzorku od 200 sudionika, od toga 118 (59%) sudionika ženskog i 82 (41%) sudionika muškog spola na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Prikupljeni su metodom snježne grude, a rješavali su upitnik online. Faktorskom analizom utvrđeno je da navedeni upitnik sadrži tri faktora. Prvi faktor obuhvaća 12 čestica koje se odnose na stil života pretilih osoba, drugi faktor (9 čestica) obuhvaća odnos i reakcije prema pretilim osobama, a posljednji faktor (3 čestice) način odijevanja pretilih osoba. Pouzdanost cijelog upitnika iznosi .86. Utvrđena je zadovoljavajuća konvergentna valjanost, a dobivena je i zadovoljavajuća, ali niska divergentna valjanost. Kriterijska varijabla nije se pokazala značajnom i adekvatnom pa inkrementalna valjanost nije potvrđena. Konstruirani upitnik USPO u velikoj mjeri uzima u obzir afektivne aspekte stavova prema pretilim osobama. U budućim istraživanjima bilo bi dobro konstruirati upitnik koji u većoj mjeri uzima u obzir kognitivne i bihevioralne aspekte stavova prema pretilim osobama, na što bi trebalo obratiti pažnju pri samoj produkciji čestica te pri tome uzeti u obzir navedene nedostatke postojećih upitnika.

STRES I SAGORIJEVANJE KOD STUDENATA PSIHLOGIJE I STUDENATA OSTALIH STUDIJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Severina Hadija¹

¹Hrvatski studiji, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja je bio utvrditi razlike u intenzitetu stresa, učestalosti simptoma stresa i razini sagorijevanja između studenata psihologije na Hrvatskim studijima i ostalih studenata Sveučilišta u Zagrebu te utvrditi jesu li spol, godina studija, broj nepoloženih ispita, status veze i razina socijalne podrške iz različitih izvora značajni prediktori sagorijevanja i stresa. Istraživanje je provedeno na 728 studenata Sveučilišta u Zagrebu, od čega je 225 studenata psihologije Hrvatskih studija te 503 studenata ostalih studija. Sudionici su ispunili upitnik sociodemografskih varijabli, socijalne podrške, Oldenburški upitnik sagorijevanja, Upitnik za samoprocjenu intenziteta simptoma stresa te Listu za procjenu izvora stresa i njihove stresnosti kod studenata. Podaci studenata psihologije su prikupljeni metodom papir-olovka, dok su podaci za ostale studente prikupljeni online upitnikom koji je prosljeđen sudionicima putem društvenih mreža te je bio aktivan dva tjedna. Rezultati istraživanja su pokazali da studenti Sveučilišta u Zagrebu imaju umjerenopovišenu razinu sagorijevanja, kao i umjereni intenzitet stresa te doživljavaju pojedine simptome stresa u prosjeku jednom mjesečno. Značajnim prediktorima razine neangažiranosti su se pokazali broj nepoloženih ispita, podrška nastavnika i kolega s fakulteta te status veze što znači da osobe koje imaju veći broj nepoloženih ispita, trenutno nisu u vezi te procjenjuju razinu podrške od strane nastavnika i kolega s fakulteta niskom, imaju višu razinu neangažiranosti. Razinu iscrpljenosti značajno predviđaju broj nepoloženih ispita, podrška nastavnika i roditelja, godina studija te spol, na način da osobe ženskog spola, nižih godina studija, s većim brojem nepoloženih ispita te s manjom razinom podrške od nastavnika i roditelja imaju veću vjerojatnost da dožive osjećaj iscrpljenosti tijekom svog studija. Ispitivanjem razlika između studenata psihologije i ostalih studenata, utvrđeno je da se statistički značajno razlikuju s obzirom na dimenzije sagorijevanja (neangažiranost i iscrpljenost) te simptome i intenzitet stresa, na način da studenti psihologije postižu niže rezultate na navedenim varijablama, ali je veličina efekata tih razlika jako mala.

EMPATHIC PERSONALITY: RELATIONS BETWEEN TWO FORMS OF EMPATHY AND BASIC PERSONALITY TRAITS

Ivana Hanzec¹, Anja Wertag²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Centre for Croatian Studies, Zagreb, Croatia

²Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Empathy, in the broadest sense, refers to the ability of understanding and sharing feelings of others, and is an essential part of our social functioning. Empathy is usually conceptualized as having two components: a cognitive and an affective, which is also confirmed by recent neuropsychological research. However, there has been an ongoing debate on how to optimally capture individual differences in empathic processing. One of the ways to measure individual differences in cognitive thinking patterns and emotional tendencies is via personality traits. Therefore, the aim of this study was to explore relations between two forms of empathy and basic personality traits. Data was collected within a larger on-line study on 343 participants from various faculties in Croatia (290 female and 53 male) with the mean age of 21.60 years (SD = 2.92). Participants completed the short form of Empathy Quotient (Lawrence et al., 2004), as well as HEXACO-30 (Petrović & Međedović, 2013) as the measure of the basic personality traits, which assesses six dimensions of personality: Honesty-Humility, Emotionality, Extraversion, Agreeableness (versus Anger), Conscientiousness, and Openness to Experience. Results of hierarchical regression analyses showed that, after controlling for gender, personality traits explained 14.3% of the variance of cognitive empathy and 26.5% of affective empathy. Cognitive empathy was positively predicted by Extraversion and Openness to Experience, while affective empathy was positively predicted by Emotionality, Extraversion and Honesty-Humility. These results provide some interesting insights into relations between empathy and basic personality traits, but, due to some methodological constraints, should be replicated with longer personality measures and more gender-balanced samples.

NACIONALNOST KAO FAKTOR U FORMIRANJU STAVOVA STUDENATA PREMA TRAŽENJU PSIHOLŠKE POMOĆI

Anela Hasanagic¹, Habibe Kalioncu¹

¹Internacionalni univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Studentski život, vrlo često podrazumijeva odvajanje od doma, roditelja i roditeljske podrške, te nerijetko za studente predstavlja prilično izazovan, težak i stresan period, posebno u kontekstu akademskog napredovanja. Iz ovih razloga, studenti često bivaju korisnici usluga psiholoških savjetovališta, a s ciljem dobivanja psihološke podrške kako bi se lakše nosili sa stresorima. U posljednje vrijeme brojne studije ukazuju na porast interesa za istraživanje problematike stavova studenata prema traženju profesionalne pomoći u vidu psihološke podrške. Cilj ovog rada je ispitati je li nacionalnost studenata bitan čimbenik koji doprinosi razvoju stavova prema traženju psihološke pomoći. Kao instrument koristili smo Skalu za mjerenje stavova prema traženju psihološke pomoći (Attitude Toward Seeking Professional Psychological Help Scale) koja ima četiri subskale: 1) prepoznavanje potrebe za psihološkom pomoći, (8 čestica); 2) stigma tolerancija povezana s traženjem psihološke podrške (5 čestica); 3) interpresonalna otvorenost prema nečijim problemima (7 čestica); i 4) povjerenje u stručnjake iz područja mentalnog zdravlja (9 čestica). Uzorak se sastoji od 600 studenata, porijeklom iz tri zemlje: Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Turske. Istraživanje je provedeno putem on-line upitnika. Rezultati ukazuju da postoje razlike između studenata različitih nacionalnosti i to samo na skali prepoznavanja potrebe za psihološkom pomoći, gdje studenti iz Hrvatske pokazuju najveću sklonost prepoznavanju potrebe, za razliku od studenata iz Turske i Bosne i Hercegovine. Također, spolne razlike su se pokazale značajnim na subskali stigma tolerancije i to kod sve tri nacionalnosti i to u smislu da su žene pokazale višu toleranciju na stigmatu prema ljudima koji koriste psihološku pomoć. Zaključno, možemo reći da studentska populacija, bez obzira na to što neki od njih dolaze iz tradicionalnih sredina u kojima postoji negativan stav o psihološkoj pomoći, ipak prevlada takve predrasude i spremni su, ukoliko im je to potrebno, tražiti psihološku pomoć u jednakoj mjeri kao studenti iz manje tradicionalnih sredina, s tim da među njima postoje razlike u sposobnosti prepoznavanja potrebe da se takva pomoć potraži.

FAKTORSKA STRUKTURA I POUZDANOST HRVATSKE INAČICE SKALE UPRAVLJANJA EMOCIJAMA DRUGIH

Fanika Ivaković¹, Vera Ćubela Adorić²

¹Privatna psihološka praksa AFEKT, Split, Hrvatska

²Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

Skala upravljanja emocijama drugih hrvatska je inačica instrumenta Interpersonal Emotion Management Scale (Little, Kluemper, Nelson i Gooty, 2011; adaptirale Ćubela Adorić i Ivaković, 2016) koji je namijenjen ispitivanju individualnih razlika u sklonosti korištenju različitih strategija reguliranja negativnih emocija drugih osoba. Sadrži dvadeset čestica kojima se ispituju sljedeće strategije: moduliranje emocionalnog odgovora druge osobe, preusmjeravanje njezine pažnje, promjena situacije i promjena kognicije. U ovom će radu biti prikazani neki rezultati šireg istraživanja na uzorku od 216 odraslih (106 muškaraca i 110 žena; dob: $M=31.7$, $SD=11.3$), koji su regrutirani postupkom snježne grude iz različitih dijelova RH. Sudionici su referirali o korištenju pojedinih strategija u odnosima s partner(icom), prijateljem/icom i jednim roditeljem. Rezultati faktorske analize i analize pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije četiriju subskala upućuju na njihovu zadovoljavajuću homogenost neovisno o konkretnom odnosu s drugom osobom. Kod svih odnosa, pojedine subskale, osim subskale moduliranja emocionalnog odgovora, međusobno visoko koreliraju. U skladu s tim, u analizi latentne strukture cijelog instrumenta kod svih su odnosa izlučena dva faktora: (a) moduliranje emocionalnog odgovora koji definiraju čestice s istoimene subskale i (b) moduliranje antecedenata emocije koji definiraju čestice s preostalih triju subskala. Dobiveni obrazac ne potvrđuje očekivanu četverofaktorsku strukturu i upućuje na to da, barem u bliskim odnosima, tri strategije kojima se reguliraju antecedenti negativnih emocija druge osobe, ne predstavljaju dovoljno distinktno strategije. Premda u korištenju pojedinih strategija postoje neke razlike ovisno o vrsti odnosa, obrazac povezanosti između korištenja istih strategija u reguliranju emocija različitih osoba sugerira da se može govoriti i o općoj sklonosti korištenju pojedinih strategija reguliranja negativnih emocija u bliskim odnosima.

EFFECTS OF DARK TRIAD AND GENDER ON IMPULSIVITY DIMENSIONS**Sara Ivanović¹, Bojana Dinić¹***¹Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Novi Sad, Serbia*

The aim of this research is to explore prediction of impulsivity dimensions based on gender and Dark Triad - DT dimensions (Narcissism, Psychopathy, and Machiavellianism). Previous studies have shown that Narcissism is associated with the functional, and Psychopathy with the dysfunctional impulsivity, whereas Machiavellianism had no consistent relations with impulsivity. In this research, we wanted to examine relationships between DT and impulsivity facets in more detail. The sample included 624 participants (320 females), aged between 18 and 76 years ($M = 32.60$, $SD = 12.79$). UPPS-P Impulsive Behavior Scale is used for impulsivity assessment, which measures five impulsivity dimensions, while the Dirty Dozen (DD) was used to measure DT. Results of multivariate analysis of covariances reveal that Psychopathy ($\eta^2 = .02$) and Narcissism ($\eta^2 = .04$) have significant multivariate effect on impulsivity. However, Narcissism also has a marginally significant interaction with gender ($\eta^2 = .02$, $p = .059$). Univariate effects show that Psychopathy has positive effect on Positive Urgency and Lack of Pre-emption, indicating that the impulsivity of psychopathy is dominantly determined by inability to resist the temptations due to positive affect and by an inability to grasp the consequences of the behavior. Narcissism has positive effect on Positive and Negative Urgency, as well as on Sensation Seeking. Due to notion that high level on Narcissism involves intolerance to solitude and the grandiose ideas, it could be assumed that need for superiority demonstration and for leaving a strong impression on others lead to stimulation and excitement seeking. Although Sensation Seeking is not necessary related to negative outcomes, results confirmed that Narcissism is "brighter" DT compared to Psychoticism. The interaction between gender and Narcissism is present only when it comes to Lack of Persistence, where the significant and positive correlation is found only among men. The results show that Psychopathy and Narcissism have different correlates in an domain of impulsivity dimensions, whereas Machiavellianism is not associated with impulsiveness. This study was supported by Ministry of Education, Science and Technological Development, Republic of Serbia (ON179006).

CAN THE USE OF MIRROR HELP OBSERVERS TO BE MORE ACCURATE IN DISCERNING BETWEEN TRUTHS AND LIES?

Nataša Juničić¹, Andrea Vranić²

¹*Sigurnost Educa, Zagreb, Croatia*

²*Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Psychology, Zagreb, Croatia*

A series of studies has shown that people are not good at assessing the veracity of others' behavior, mainly because of the unreliable and weak behavioral signs of deception. Therefore, some authors propose a more active approach to lie detection, one that is based on imposing additional cognitive load on the evaluated person. Because the cognitive system of liars is already burdened with various tasks required for successful lying, such a procedure should represent greater difficulties to liars compared to truth tellers. This should lead to increased behavioral differences between the two groups (more blinking, more speech disturbances, etc.). The aim of this study was to verify the hypothesis about facilitated assessment of others' statements when they are given under additional cognitive load. Study participants (N=73) watched videotaped interviews of other students who were telling the truth or lying about their work experience. One group of participants watched videos of students who gave their answers while observing themselves in a mirror, while the other group watched videos filmed without the mirror. The participants' task was to assess: 1) whether the videotaped person was telling the truth, 2) how nervous the person appears to be, and 3) how intensely is the person thinking. The results did not confirm the research hypotheses - for the assessment of veracity, neither the main effects of the video type and mirror use, nor their interaction were significant. Contrary to expectations, there was a significant main effect of the video type on thinking intensity estimates: on average, observers gave higher estimates when watching videos of truth tellers compared to those of liars. Regarding the impressions of nervousness, significant interaction of video type and mirror use emerged. On average, liars were perceived as more nervous than truth tellers, but only in a situation without a mirror.

UTJECAJ BROJA USMJERAVAJUĆIH LUCHINSOVIH PROBLEMA NA METAKOGNITIVNE PROCJENE TEŽINE

Ante Jurić¹, Pavle Valerjev¹

¹*Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska*

Pri rješavanju klasičnih Luchinsovih problema s posudama s vodom, kod osoba se javlja proces automatizacije, odnosno transfer s namjernih na djelomično nesvjesne kognitivne procese. Sudionici koji rješavaju Luchinsove probleme pokazuju „Einstellung efekt“, po kojem sudionici, ako ponovljeno rješavaju probleme istim načinom, mogu biti „zaslijepljeni“ za novi i lakši način rješavanja te se mogu držati starog problemskog seta. Rezultati novijih istraživanja pokazuju da u zadacima mišljenja metakognitivne procjene ovise o znakovima, kao što je fluentnost odgovora, te o postojanju konflikta u inicijalnom odgovoru. Usmjeravajući odgovori stoga bi trebali kroz povećanje automatizacije odgovora ujedno povećati fluentnost i utjecati na metakognitivnu procjenu. Cilj istraživanja bio je ispitati efekte broja usmjeravajućih problema (0, 4 i 10) na vrijeme, procjene težine i način rješavanja dvaju kritičnih Luchinsovih problema s posudama s vodom. Problemi su bili nalik onima u Luchinsovu klasičnom eksperimentu. Svi sudionici (N=60) prisustvovali su uvježbavanju prije glavnog dijela eksperimenta. Sudionicima se pomoću računalnog programa mjerilo vrijeme rješavanja problema kojeg su rješavali na papiru, a zatim su procjenjivali težinu svakog problema. Način rješavanja svakog problema kodiran je naknadno. Analizirali su se utjecaj broja usmjeravajućih problema na procjene težine, način i vrijeme rješavanja kritičnih problema te povezanost između procjena težine i vremena rješavanja kritičnih problema. Procjene težine i vrijeme rješavanja kritičnih problema nisu se razlikovali s obzirom na broj usmjeravajućih problema. Uzroci takvih rezultata mogu se tražiti u pretpostavkama da su ispitanici bili relativno heterogeni i da su kritični problemi bili prejednostavni. Klasični Einstellung efekt je potvrđen. U kontrolnoj skupini (bez usmjeravajućih problema) bilo je manje sudionika s težim i više s lakšim načinom rješavanja kritičnih problema, dok su u skupini s deset usmjeravajućih problema frekvencije načina rješavanja bile suprotnog smjera. Duže rješavani kritični problemi procijenjeni su težima, a kraće rješavani lakšima što može biti pokazatelj da osobe upotrebljavaju vrijeme rješavanja problema kao znak koji pomaže u metakognitivnoj procjeni težine problema.

WARTEG TEST IN SPORT PSYCHOLOGY

Tanja Kajtna¹, Sašo Kajtna¹

¹Faculty of Sports, Ljubljana, Slovenia

The purpose of this research was to verify the usefulness of the Wartegg projective test in sport psychology. We wanted to find if its use could help to gain some insight into athlete's psychological characteristics. Fifty-nine students of The Faculty of Sport, University of Ljubljana, participated in the research. Forty of them were male, 19 female, 20 of them were top athletes and 39 were recreational athletes. Wartegg test measures 8 areas of functioning – identity, affection, motivation, coping with tension, problem solving, merging emotional and rational aspects, attention to detail and social relations. We evaluated the test twofold – in a qualitative and in a layered manner. The areas of Wartegg test were compared with dimensions of The runs test, D2 attention test, Big five observer scale, Anxiety questionnaire STAI and Satisfaction with life scale. We looked at the correlations on the level of four subgroups – males, females, top athletes and recreational athletes, as we found differences in participants according to gender and level of participation in sport. We found that Wartegg test could be used for females for finding out how motivated they are and for measuring confidence, social relations and emotional aspects of functioning in males. We could also use it as additional information for interpreting the results of measuring fluid intelligence. In top athletes, this test could be used for predicting if the athlete might become so absorbed with his or her task that narrowing of concentration might occur. We also found that it is important to follow the level of attention to detail in top athletes, as it might lead to disruptive levels of perfectionism. With recreational athletes, Wartegg test can be used for establishing how well they can function in interaction with others and in groups. We also found that too much attention to detail could lead to low emotional stability of recreational athletes. We believe that for sport the qualitative manner of evaluation is more appropriate. We also found that Wartegg test could be a useful tool for trying to avoid socially desirable answers. We answered both research questions affirmatively what make this particular test an interesting psychodiagnosical tool for further use in sport.

JOB SATISFACTION OF WOMEN EMPLOYED IN THE PUBLIC AND PRIVATE SECTOR

Tamara Kezic¹, Jelena Simic², Marija Runic Ristic³

¹Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Novi Sad, Serbia

²Faculty of management, Sremski Karlovci, Serbia

³College of Business Administration, American University in the Emirates, Dubai, United Arab Emirates

Job satisfaction research is one of the most topical and complex subjects in the human resource management. The growing interest in it, from the management point of view, is caused by a series of consequences that are produced by job satisfaction or dissatisfaction in the working environment. The aim of this research paper was to determine the extent of job satisfaction of women in the organizations in Novi Sad. One hundred and fifty women, employed in the public and the private sector, participated in the research. In addition to determining the segments of job that lead to higher job satisfaction, or dissatisfaction, the research also examined the connection of job satisfaction and some socio-demographic characteristics (education level, age, years of work experience, marital status, years of work in the current organization and the sector in which they work). A specially constructed questionnaire with 15 questions regarding job satisfaction has been used. The received results have shown that women employed in the public sector generally have higher job satisfaction than those employed in the private sector. It is also determined that women with lower education level, employed in the public sector, have the highest job satisfaction, while women with high education, employed in the private sector, are the least satisfied with their employment.

DOPRINOS INDIVIDUALNIH KARAKTERISTIKA KVALITETI PRIJATELJSKIH ODNOSA U ADOLESCENATA

Mira Klarin¹, Slavica Šimić Šašić¹, Nevena Klarin²

¹*Sveučilište u Zadru, Zadar, Hrvatska*

²*Hrvatski studiji, Zagreb, Hrvatska*

Kvaliteta prijateljstva povezana je s brojnim proksimalnim i distalnim čimbenicima među kojima su svakako osobine temperamenta i spol. U ovom radu usmjerili smo se na istraživanje doprinosa temperamenta i spola u procjeni kvalitete odnosa s najboljim prijateljem u adolescenata. Poseban je naglasak usmjeren na ispitivanje spolnih razlika u dimenzijama temperamenta i kvaliteti prijateljstva. U tu svrhu proveli smo istraživanje na 189 adolescenata prosječne dobi 13.49. Korišteni su sljedeći mjerni instrumenti: Upitnik kvalitete prijateljstva (Klarin, 2000) koji mjeri kvalitetu odnosa s najboljim prijateljem i Upitnik temperamenta u ranoj adolescenciji (Ellis i Rothbart, 2001; prema Macuka, 2012) koji mjeri četiri dimenzije temperamenta te sadrži zasebne skale socioemocionalnih problema agresivnost i depresivno raspoloženje. Rezultati istraživanja upućuju na zaključak da postoje spolne razlike samo u jednoj dimenziji temperamenta i to onoj koja se odnosi na neprijateljske i agresivne radnje prema ljudima i objektima, izravnu i neizravnu verbalnu agresivnost i neprijateljsku reaktivnost. Razlika je u smjeru veće agresije kod adolescenata u odnosu na adolescentice. Također, rezultati istraživanja podupiru ranija istraživanja u smjeru pozitivnije procjene prijateljskog odnosa kod adolescentica u odnosu na adolescente. Rezultati hijerarhijske regresijske analize ukazuju na značajan samostalni doprinos spola (objašnjava 18% varijance kriterija) te pozitivne afektivnosti i afilijativnosti u objašnjenju kvalitete prijateljstva. Samostalni doprinos dimenzija temperamenta je također značajan u objašnjenju odnosa s najboljim prijateljem te povećava objašnjenu varijancu za 21%. Ukupna objašnjena varijanca kvalitete prijateljstva temeljem spola i temperamenta iznosi 38%. Rezultati istraživanja idu u prilog hipotezi o značajnoj ulozi spola i određenih dimenzija temperamenta za ostvarenje prijateljskog odnosa u adolescentnoj dobi. Adolescentice izvješćuju o kvalitetnijem odnosu s najboljim prijateljem, kao i oni adolescenti koji manifestiraju pozitivnu afektivnost odnosno koji pokazuju visok intenzitet ugone i nisku razinu sramežljivosti te višu razinu afilijativnosti, odnosno želju za toplinom, bliskošću, perceptualnu senzitivnost i osjetljivost na užitak.

IGRE PARTNERSTVA: SPRINT ILI MARATON? ANALIZA POVEZANOSTI STRATEGIJA ODABIRA PARTNERA SA SPOLOM, DOBI I PRIVRŽENOSTI

Aleksandra Knežić¹, Svjetlana Salkičević²

¹Brainobrain Europe, Zagreb, Hrvatska

²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Socioseksualna orijentacija (SOI) odnosi se na spremnost osobe da stupa u neobvezne seksualne odnose. Isprva mjerena kao jednodimenzionalni konstrukt, dijelila je pojedince na restriktivne i nerestriktivne, odnosno one koji se ne upuštaju u neobvezne seksualne odnose i one koji se u njih upuštaju. Na temelju visoke SOI nerestriktivnosti zaključivalo se kako takvi pojedinci primjenjuju strategiju odabira kratkoročnog partnera (SOKP), dok oni s restriktivnom SOI primjenjuju strategiju odabira dugoročnog partnera (SODP) što se međusobno isključuje. Primjenom Proširenog multidimenzionalnog inventara socioseksualnosti (EMSOI, Jackson i Kirkpatrick, 2007) ispitano je isključuju li se međusobno SOKP i SODP te je li i koliko svaka od njih povezana s određenim individualnim karakteristikama: spolom, dobi i tipom privrženosti (Modificirani inventar iskustava u bliskim vezama; Kamenov i Jelić, 2003). U internetskom istraživanju sudjelovala je 771 osoba heteroseksualne orijentacije, prosječne dobi 29 godina (raspon 17-59; 68.9% žena). Korelacija SOKP i SODP je niska što ukazuje na nezavisnost strategija te se čini kako ljudi mogu koristiti obje strategije istovremeno, pri čemu muškarci više žele kratkoročno, a žene dugoročno partnerstvo. Stariji pojedinci manje biraju SODP strategije, dok SOKP više biraju ljudi u tridesetim godinama. Nesigurno privrženi pojedinci više odabiru kratkoročne partnere, dok sigurno privrženi više odabiru dugoročne. SOKP i SODP su nezavisne te su povezane sa spolom, dobi i privrženosti djelomično potvrđujući evolucijske pretpostavke odabira partnera i prethodne nalaze. Sukladni su s kretanjem seksualnog nagona kod žena i muškaraca te životnim fazama kroz koje prolaze, kao i s nalazima o povezanosti tipova privrženosti s trajanjem intimnih odnosa.

ODNOS IMPLICITNIH TEORIJA INTELIGENCIJE I MATEMATIČKOG POSTIGNUĆA KOD SREDNJOŠKOLACA: MODERATORSKA ULOGA SPOLA

Jasmina Kodžopeljić¹, Jasmina Pekić¹, Ilija Milovanović¹

¹*Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija*

Rezultati istraživanja povezanosti matematičkih sposobnosti i implicitnih teorija inteligencije upućuju na zaključak da učenici srednjih škola smatraju inteligenciju jednim od najvažnijih prediktora matematičkog postignuća. U skladu s tim, kao i s rezultatima istraživanja koja ukazuju na važnost implicitnih teorija inteligencije prilikom samog učenja, može se zaključiti da su inkrementalna i entitetska uvjerenja o prirodi inteligencije povezana s matematičkim postignućem tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Pri tome se spol može smatrati jednim od najvažnijih sociodemografskih čimbenika koji može oblikovati strukturu tih odnosa. Cilj istraživanja bio je ispitivanje utjecaja implicitnih teorija inteligencije u predviđanju matematičkog postignuća kod srednjoškolaca u kontekstu spolnih razlika. Uzorak je činilo 514 učenika (45.4%) i učenica (54.6%) srednjih škola iz Srbije, prosječne starosti 16.7 godina. Za procjenu implicitnih teorija inteligencije korištena je Skala implicitnih teorija inteligencije (ITIS) koja se sastoji od dvije subskele: Entitetske i Inkrementalne teorije. Matematičko postignuće operacionalizirano je kao prosječna ocjena učenika iz matematike na polugodištu i na kraju školske godine. Rezultati analize moderacije upućuju na to da u slučaju entitetskih teorija postoji značajan utjecaj interakcije sa spolom ($B = -.06$, $se = .03$, $p < .05$, $LCI = -.12$, $HCI = -.01$), pri čemu se ovaj utjecaj može smatrati značajnim samo kod učenica ($B = -.04$, $SE = .02$, $t = -2.04$, $p < .05$, $LCI = -.09$, $HCI = -.01$). U slučaju inkrementalnih teorija inteligencije nema statistički značajnog doprinosa matematičkom postignuću. Zbog postojanja spolnih razlika u obrascima doprinosa entitetskih teorija inteligencije u objašnjenju matematičkog postignuća, viđenje inteligencije kao nepromjenjive psihološke karakteristike, koja nije podložna kontroli, je važna determinanta nižeg matematičkog postignuća kod djevojčica, kojoj je potrebno posvetiti dodatnu pažnju u praktičnom radu školskog psihologa.

ULOGA OBITELJI U RAZVOJU DAROVITOSTI DJECE I ADOLESCENATA

Kristina Kosmat¹

¹Osnovna škola "Antun Gustav Matoš", Vinkovci, Hrvatska

Darovitost predstavlja sklop osobina na osnovu kojih je pojedinac u jednome ili više područja ljudskih djelatnosti sposoban trajno postizati izrazito visok iznadprosječan uradak (Koren, 1989). Prema Mönksu i Masonu (2000) jedan od pristupa darovitosti je sustavski pristup koji naglašava ulogu okoline u kojoj dijete raste i razvija se pa tako i ulogu obitelji. Kontekst utječe na razvoj potencijalne darovitosti, a jedan od njegovih najznačajnijih dijelova zasigurno je obiteljski kontekst. Djeca se ne mogu razvijati i odrastati kao izolirane individue, a upravo roditeljstvo i obitelj predstavljaju temelj ekologije razvoja (Bornstein, 2006). Neki od empirijski utvrđenih rizičnih čimbenika u procesu razvoja darovitosti su nerazvijene vještine roditeljstva (Baker, Bridger i Evans, 1998), nekvalitetne obiteljske interakcije i negativni stavovi prema obrazovanju (Dowdall i Colangelo, 1982), narušeni odnosi u obitelji, manjak kohezije i emocionalna distanciranost članova obitelji (Albert, 1978; Hebert, 2001) te previsoka ili preniska očekivanja roditelja (Peterson, 2001). Istraživanja pokazuju kako iza djece i adolescenata koji ostvaruju svoju potencijalnu darovitost stoje roditelji koji postavljaju realna očekivanja, vjeruju u djetetov uspjeh, dopuštaju značajan stupanj autonomije te vlastitim primjerom usađuju radne navike i ljubav prema radu (Winner, 1996). Razvoj darovitosti važan je ne samo za pojedinca nego i za društvo u cjelini jer ostvarenje iznimnih potencijala donosi korist za cijelu zajednicu. Nužno je prvo znanstvenim metodama, koristeći metodološku multidimenzionalnost, utvrditi rizične i zaštitne čimbenike koji utječu na proces razvoja darovitosti, a zatim spoznaje pretočiti u praktične implikacije i osmisliti sveobuhvatan sustav pružanja podrške darovitoj djeci i adolescentima koji bi poticao njihov optimalan razvoj i samoaktualizaciju. Poster prikazuje pregled dosadašnjih ključnih teorijskih i empirijskih nalaza o ulozi obitelji u razvoju darovitosti djece i adolescenata te donosi prijedloge daljnjih istraživanja u ovome području.

OPROST KAO ALTERNATIVA NAKON EMOCIONALNE POVREDE, PSIHOMETRIJSKA VALIDACIJA UPITNIKA HEARTLAND FORGIVENESS SCALE (HFS)

Danijela Kovačević¹, Suzana Prenda²

¹Medicinska škola Ante Kuzmanića, Zadar, Hrvatska

²Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb, Hrvatska

U životu nam se mogu dogoditi različite emocionalne povrede i negativni događaji zbog vlastitih postupaka, postupaka drugih ili okolnosti koje su izvan naše kontrole. No, kako će osoba reagirati nakon povrede i hoće li oprostiti ovisi o brojnim činiteljima vanjskim i unutarnjim, odnosno situacijskim, relacijskim i osobnim činiteljima. Situacijski činitelji opraštanja daju odgovor na pitanje "što se dogodilo" te uključuju činitelje i procese koji su povezani s interpersonalnim prijestupima poput osobine prijestupa, konteksta u kojem se prijestup dogodio. Naposljetku, u situacijske činitelje mogu se uključiti reakcije počinitelja prijestupa, posljedice prijestupa, opravdanja te isprika. S druge strane, dispozicijski činitelji opraštanja općenito predisponiraju žrtvu prema određenoj interpretaciji sukoba. Dispozicijska razina usredotočena je na pojedinačne razlike u emocijama, shvaćanjima, motivaciji i ponašanjima koja može igrati ulogu u kontekstu interpersonalnih prijestupa. Stoga interindividualne razlike u dispozicijskom oprostumu mogu unaprijediti opraštanje u određenim situacijama. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti psihometrijske karakteristike skale - Heartland Forgiveness Scale (HFS) te ispitati povezanost osobina ličnosti i spremnosti na oprost prema HEXACO modelu ličnosti. Za potrebe istraživanja autori su preveli i prilagodili Heartland Forgiveness Scale (Thompson i sur., 2005) koja se sastoji od 18 čestica, pomoću kojih se mjeri spremnost na oprost. Skala se sastoji se od tri subskale: samooprost (1-6), opraštanja drugima (7-12) i situaciji (13-18). U istraživanju je sudjelovalo 196 sudionika (81% žena i 19% muškaraca). Donja dobna granica bila je 16 godina, a gornja 67 godina. Provedena je faktorska analiza na upitniku (HFS) pri čemu rezultati nisu sasvim konzistentni s navodima autora. Preliminarni rezultati pokazuju da sudionici, od niza navedenih tvrdnja najviše zamjeraju sebi zbog negativnih postupaka koje su učinili (63.8%), dok s druge strane najviše pokazuju razumijevanje prema drugima zbog pogreškama koje su učinili (59.3%). Također (47%) sudionika navodi da je spremno osloboditi se negativnih misli zbog okolnosti koje su izvan bilo čije kontrole. Ispitana je povezanost oprosta i faceta Ugodnost HEXACO modela ličnosti.

GAYTRUIZAM: TKO ULAŽE VIŠE?

**Anamarija Lonza¹, Iva Vukojević¹, Kristina Jerković¹, Sandro Krašić¹,
Marija Lugarić¹, Katarina Raos¹**

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

U kontekstu teorije evolucije, homoseksualnost predstavlja pravi paradoks. Budući da ona ima genetsku komponentu, a osobe homoseksualne orijentacije uglavnom nemaju potomke, postavlja se pitanje kako su se geni za homoseksualnost održali sve do danas. Postoji više teorija koje pokušavaju odgovoriti na ovo pitanje, a jedna od njih je i teorija altruizma prema srodnicima, prema kojoj osobe homoseksualne orijentacije povećavaju svoj fitness indirektno, pomažući svojim genetskim srodnicima. Glavnu podršku ovoj teoriji pružila su istraživanja provedena na stanovnicima otočja Samoa. Naime, u njihovoj kulturi postoji treća rodna kategorija, tzv. fa'afafine, izrazito feminini homoseksualni muškarci. Pokazalo se da oni brinu o nećacima više od heteroseksualnih muškaraca i žena, čak i kad se kontrolira broj djece. Također, ulažu više u nećake nego u djecu nesrodnika. Međutim, kasnija istraživanja na uzorku zapadnjačkih kultura (SAD, UK, Kanada) nisu potvrdila teoriju altruizma prema srodnicima. Recentno istraživanje VanderLaana i sur. (2015) provjerilo je utjecaj varijable femininosti na ulaganje u srodnike te rezultati ukazuju na medijacijsku ulogu femininosti u izražavanju altruističnog ponašanja usmjerenog prema srodnicima. Cilj ovog istraživanja bio je na hrvatskom uzorku ispitati plauzibilnost teorije altruizma prema srodnicima. Kao mjeru pomaganja srodnicima i nesrodnicima, upotrijebili smo skale korištene u prijašnjim istraživanjima, prilagođene našem uzorku. Također nas je zanimao potencijalni utjecaj femininosti na ulaganje i njen odnos sa seksualnom orijentacijom. Pritom je razina femininosti utvrđena Upitnikom osobnih karakteristika (PAQ). Rezultati pokazuju da se muškarci homoseksualne i heteroseksualne orijentacije ne razlikuju po ulaganju u srodnike ($F = 3.73$; $df = 1$; $p = .06$). Nadalje, iako je razlika statistički neznačajna, uvođenjem femininosti kao kovarijate, razlika se drastično smanjuje ($F = .26$; $df = 1$; $p = .6$) što ukazuje na njenu moguću relevantnost. Budući da ni rezultati ovog istraživanja nisu potvrdili teoriju altruizma prema srodnicima, možemo zaključiti da je nužna detaljnija provjera teorije.

PREDIKCIJA KOGNITIVNE I AFEKTIVNE EMPATIJE NA TEMELJU DIMENZIJ IMPULZIVNOSTI

Andrea Macanko¹, Kristina Đerić¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Cilj ovog istraživanja je ispitivanje predikcije kognitivne i afektivne empatije na osnovi dimenzija impulzivnosti. Istraživanjem je obuhvaćeno 624 sudionika (320 ženskog spola), dobi od 18 do 76 godina ($AS = 32.60$, $SD = 12.79$). Primijenjeni su Afektivna i kognitivna mjera empatije (Affective and Cognitive measure of Empathy - ACME) kojima se procjenjuju kognitivna empatija, afektivna rezonanca i disonanca, i UPPS-P Skala impulzivnog ponašanja (UPPS-P Impulsive Behavior Scale) kojom se procjenjuje pet dimenzija impulzivnosti (pozitivna hitnost, negativna hitnost, traženje doživljaja, nedostatak ustrajnosti i nedostatak promišljenosti). Kognitivna empatija konceptualizirana je kao empatička točnost koja se odnosi na prepoznavanje onoga što drugi osjećaju. Afektivna rezonanca je konceptualizirana kao empatička zabrinutost, suosjećanje i sažaljenje; uključuje emocionalni odgovor promatrača koji je u skladu sa stanjem osobe koju promatra. Afektivna disonanca je konceptualizirana kao iskustvo kontradiktornog emocionalnog odgovora. Primijenjena je hijerarhijska regresijska analiza u kojoj su u prvom koraku uvedeni spol i dob zbog kontrole, a u drugom dimenzije impulzivnosti, dok su prediktori bili svaka zasebno, dimenzije empatije. Rezultati pokazuju da je postotak objašnjene varijance kognitivne empatije na temelju dimenzija impulzivnosti 7.1%, pri čemu značajan doprinos ostvaruje Traženje doživljaja, u pozitivnom smjeru. Afektivna rezonanca je objašnjena s 9.4%, pri čemu značajne doprinose ostvaruju Pozitivna hitnost, Nedostatak promišljenosti i Nedostatak ustrajnosti, sve u negativnom smjeru. Postotak objašnjene varijance afektivne disonance iznosi 13.5, pri čemu značajne doprinose predikciji ostvaruju Pozitivna hitnost i Nedostatak ustrajnosti, obje u negativnom smjeru. Rezultati pokazuju da dimenzije empatije imaju različite korelate među dimenzijama impulzivnosti. Na temelju rezultata može se zaključiti da se osobe koje su sklone traženju uzbuđenja češće upuštaju u kontakt s novim ljudima i na taj način stječu iskustvo koje utječe na razvijanje njihove kognitivne empatije. Negativna povezanost Pozitivne hitnosti s Afektivnom disonancom i rezonancom nije očekivana niti u suglasnosti s prethodnim istraživanjima.

ILUZIJA LINEARNOSTI: USPOREDBA HRVATSKIH I NJEMAČKIH UČENIKA

Martina Marković¹, Nina Pavlin-Bernardić²

¹Ustanova Feniks Bjelovar za obiteljsku medicinu i medicinu rada, Bjelovar, Hrvatska

*²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju i Hrvatski studiji,
Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Iluzija linearnosti u matematičkim zadacima odnosi se na pogrešnu primjenu linearnog modela u zadacima koji zahtijevaju nelinearno rezoniranje. Brojna istraživanja pokazuju da mnogi srednjoškolci pa čak i studenti, nisu uspješni u rješavanju zadataka koji se tiču neproporcionalnih odnosa. Cilj ovog istraživanja bio je usporediti učenike iz Hrvatske i Njemačke u rješavanju nelinearnih zadataka, kao i ispitati razlike s obzirom na vrstu gimnazije, spol i dob. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 238 sudionika (42.8% djevojaka) koji su bili učenici drugih i četvrtih razreda: iz jedne hrvatske opće gimnazije, jedne hrvatske matematičko-informatičke gimnazije te jedne njemačke opće gimnazije iz pokrajine Bavorske. Sudionici su rješavali listu od 15 problemskih matematičkih zadataka (5 linearnih zadataka, 5 nelinearnih zadataka površine, 5 nelinearnih zadataka volumena). Iako su sve skupine učenika bile podložne iluziji linearnosti, pokazalo se da su učenici matematičko-informatičke gimnazije očekivano najuspješnije riješili nelinearne zadatke, a slijede ih učenici njemačke gimnazije, dok su učenici hrvatske opće gimnazije bili značajno lošiji od prve dvije skupine. Usporedbom kurikuluma dviju zemalja i istraživanjima nastavničkih praksi djelomično se može objasniti ovakav rezultat što naglašava problem načina obrazovanja u području rješavanja problemskih matematičkih zadataka. Istraživanjem je potvrđena hipoteza o prednosti mladića ispred djevojaka u rješavanju nelinearnih zadataka na uzorku općih gimnazija iz Hrvatske i Njemačke, dok u hrvatskoj matematičko-informatičkoj gimnaziji takva razlika ne postoji. Na uzorku potonje gimnazije i one iz Njemačke potvrđena je hipoteza o većoj uspješnosti starijih učenika koja se može pripisati njihovom većem iskustvu u rješavanju problemskih zadataka.

HRVATSKI PRIJEVOD YOUNGOVOG UPITNIKA RANIH NEPRILAGOĐENIH SCHEMA - SKRAĆENI OBLIK (YSQ-SF)

Irena Mišetić¹

¹KBC Split, Split, Hrvatska

Jeffrey Young (1990; 1993; 2003) opisuje rane neprilagođene sheme (RNS) kao široke, prožimajuće teme ili obrasce koje čine sjećanja, tjelesne senzacije, emocije i misli koje se odnose na doživljaj sebe i svog odnosa s drugima. Sheme nastaju tijekom ranog razvoja i proizlaze iz nezadovoljenih temeljnih emocionalnih potreba u djetinjstvu, a to su: sigurna privrženost drugim ljudima; autonomija, kompetentnost i osjećaj identiteta; sloboda izražavanja potreba i osjećaja; spontanost i igra; realistične granice i samokontrola. Stvorene rano u životu, one često čine temelj slike o sebi i svijetu te predstavljaju najdublju razinu kognicije. Sheme su disfunkcionalne do određenog stupnja, odnosno, sudjeluju u stvaranju i održavanju ranjivosti na različite poremećaje. Imaju samoodržavajuću tendenciju pa su vrlo otporne na promjenu. Za mjerenje ranih neprilagođenih shema koristi se Youngov upitnik ranih neprilagođenih shema (Young i Brown, 1994) koji je razvijen u duljem (205 čestica) i kraćem (75 čestica) obliku, a obje forme imaju dobre psihometrijske značajke (Oei i Baranoff, 2007). Istraživanja su pokazala povezanost između RNS i različitih psihopatoloških problema: poremećaja hranjenja (Meyer i Gillings, 2004), anksioznih poremećaja (Delattre i sur., 2001), zlorabe sredstava (Brotchie i sur., 2004), agresivnosti (Baker i Beech, 2004), depresivnih poremećaja (Renner i sur., 2012) te poremećaja ličnosti (Nordahl i sur., 2005). Cilj ovog istraživanja bio je razvoj hrvatskog oblika Youngovog upitnika ranih neprilagođenih shema – skraćena forma (YSQ-SF; Young, 1998) i provjera njegovih psihometrijskih obilježja na kliničkom uzorku od 220 sudionika, u dobi od 18 do 65 godina. Rezultati eksploratorne faktorske analize podržavaju 14 od 15 teorijski predloženih faktora. Eksploratorna faktorska analiza na ekstrahiranim faktorima govori u prilog postojanja tri faktora višeg reda što je u skladu s nalazima iz literature.

KORIŠTENJE SUVREMENIH DIGITALNIH MEDIJA ZA UČENJE

Anela Nikčević-Milković¹, Ana Jerković²

¹Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije, Gospić, Hrvatska

²Osnovna škola „Petar Berislavić“, Trogir, Hrvatska

Slabo ekonomsko stanje zemalja u razvoju i tranzicijskih zemalja kakva je Hrvatska bar se malo može poboljšati pristupom i integracijom digitalnih tehnologija (ICT) u mnogobrojna okruženja, naročito u odgojno-obrazovna. ICT tehnologija zapravo bi trebala biti prirodno ekološko okruženje učenika i studenata. Aktivno uključanje Hrvatske u proces ekonomske globalizacije stoga zahtjeva integraciju nove digitalne tehnologije koja preustrojava pojam pismenosti. Tako danas govorimo o različitim vrstama pismenosti kojima pojedinac treba ovladati kako bi mogao ravnopravno sudjelovati u životu suvremenog društva. Naglasak se upravo stavlja na obrazovanje u području informacijske pismenosti koja bi djecu i mlade trebala osposobiti za što učinkovitije korištenje tehnologije te im osvijestiti korisnost razvoja vlastitih vještina (Milički i Sudarević, 2016). Suočeni s izazovima novoga vizualnoga doba u 21. stoljeću razvija se koncept tzv. raznopismenosti (engl. multiliteracy) koji osim čitateljske, uključuje računalnu, medijsku i informacijsku pismenosti, vizualnu pismenost i dr. (Kordigel, 2008). Cilj istraživanja bio je razviti Upitnik korištenja digitalnih medija za učenje (UDMU) za učenike osnovnih i srednjih škola. U istraživanju je sudjelovalo 213 učenika 6. i 8. razreda (od toga 54% djevojčica/djevojaka) iz dvije osnovne škole. Faktorska analiza Upitnika UDMU pokazala je tri interpretabilna faktora koja objašnjavaju 40.25 % varijance. Pouzdanost cijele skale kao i pojedinih subskala je zadovoljavajuća. Faktori su nazvani: 1. Olakšano učenje uz digitalne medije, 2. Korištenje digitalnih medija u nastavi i 3. Korištenje digitalnih medija za učenje kod kuće. Konačna forma upitnika ima 23 čestice, odgovori su u formi Likertove skale od 5 stupnjeva, a primjena traje oko 20 minuta. Također, istraživanje pokazuje da učenici digitalne medije najviše koriste za čitanje, kao pomoć u učenju matematike te preferiraju da im je okolina bogata suvremenim tehnologijama. Učenicima je školska zadaća prihvatljivija, lakša i učinkovitija kada je mogu obavljati uz pomoć suvremenih medija, a viši školski uspjeh postižu ako im je svejedno kako je nastava oblikovana (suvremeno ili klasično).

KARAKTERISTIKE PERCEPCIJE I REAKCIJE NA PODRAŽAJE RAZLIČITOG STUPNJA OPASNOSTI I EVOLUCIJSKOG ZNAČAJA U ZADATKU VIDNOG PRETRAŽIVANJA

Katarina Novak¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Emocija straha oblikovana je putem prirodne selekcije kao obrambeni sustav koji, između ostalog, obuhvaća perceptivne i motorne sposobnosti za učinkovitu detekciju i reakciju na opasne podražaje u okolini. Öhman i Mineka (2001) predlažu da se u evoluciji straha kod sisavaca razvio Modul za strah - relativno neovisan ponašajni, kognitivni i neuralni sustav, nastao sa svrhom uspješnog rješavanja adaptivnih problema vezanih uz opasne podražaje zastupljene u njihovoj okolini. Isbell (2006) navodi kako su zmijske bile prvi predatori sisavaca i kao posljedica evolucijske utrke u naoružanju, određene značajke vidnog sustava sisavaca evoluirale su za raniju detekciju i potencijalno bržu reakciju na zmijske. Cilj ovog istraživanja bio je provjera pretpostavke superiorne detekcije i reakcije na zmijske u odnosu na perceptivno slične bezopasne životinje (kornjače, gusjenice) te suvremene bezopasne i opasne predmete koji nisu bili zastupljeni u ekologiji prvih sisavaca (pištolji, daljinski upravljači, ručne svjetiljke). Istraživanje je provedeno na studentima (N=45) Technische Universität-a u Dresdenu, primjenom metodologije vidnog pretraživanja. Prikupljeni su podaci o prirodni usmjeravanja pogleda pomoću uređaja za praćenje pokreta očiju EyeLink 1000 (SR Research), bihevioralni odgovori u domeni brzine reakcije pomoću Cedrus Response Pad (RB840) uređaja te je izmjerena razina straha od zmijske kod sudionika pomoću SNAQ upitnika (Klorman i sur., 1974). Rezultati ukazuju na postojanje razlike u brzini reakcije na opasne i bezopasne podražaje s obzirom na njihov evolucijski značaj. Analizom pokreta očiju utvrđeno je da ova razlika, ovisno o vrsti podražaja, proizlazi iz različitog vremena prve fiksacije te različite duljine usmjerenosti pogleda na ciljni podražaj. Nalazi su interpretirani u kontekstu evolucijske psihologije uz osvrt na psihološke procese u podlozi pažnje te perceptivne karakteristike podražaja koje mogu utjecati na njihovu detekciju i vrijeme reakcije.

ULOGA DEPRESIVNOSTI I NADE ADOLESCENATA U ODNOSU DOŽIVLJAJA OBITELJSKOG EKONOMSKOG STRESA I ANTISOCIJALNOG PONAŠANJA ADOLESCENATA: PROVJERA MODERATORSKO-MEDIJACIJSKOG MODELA

Mario Pandžić¹, Ivana Vrselja¹, Marina Merkaš¹

¹Hrvatsko katoličko sveučilište, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Ekonomske teškoće obitelji mogu nepovoljno djelovati na razvojne ishode adolescenata. Uloga doživljaja obiteljskog ekonomskog stresa kod adolescenata na njihove razvojne ishode proučavana je u okviru modela kojeg su predložili Mistry, Benner, Tan i Kim (2009), a koji je revidirana verzija modela obiteljskog stresa (Conger i Elder, 1994). Prema Mistry i sur. (2009), doživljaj obiteljskog ekonomskog stresa kod adolescenata djeluje direktno na njihovu prilagodbu, ali i indirektno preko negativnih emocionalnih stanja. Pregled literature pokazuje da nedostaje istraživanja koja su se bavila provjerom ovog revidiranog modela obiteljskog stresa. Stoga je cilj ovog rada bio provjeriti postoji li direktan učinak doživljaja obiteljskog ekonomskog stresa kod adolescenata na njihovo antisocijalno ponašanje, kao i indirektni učinak kroz depresivnost adolescenata. Uz navedeno, provjerit će se i valjanost proširivanja navedenog modela čimbenikom nade kod adolescenata. Odnosno, provjerit će se ovisi li pretpostavljeni indirektni učinak o stupnju izraženosti obilježja nade kod adolescenata. U istraživanju je sudjelovalo 236 adolescenata (90 mladića), u dobi između 11 i 17 godina. Korišteni podaci prikupljeni su u prvom valu istraživanja u sklopu projekta „Rad roditelja, ekonomske teškoće obitelji i dobrobit roditelja i djece“ (financirano od Hrvatskog katoličkog sveučilišta). Rezultati moderatorsko-medijacijske analize pokazali su da postoji značajan direktni i indirektni učinak doživljaja obiteljskog ekonomskog stresa na antisocijalno ponašanje adolescenata. Specifičnije, pokazalo se da izraženiji doživljaj obiteljskog ekonomskog stresa značajno predviđa izraženije antisocijalno ponašanje, kao i to da izraženiji doživljaj obiteljskog ekonomskog stresa značajno predviđa izraženiju depresivnost koja naposljetku značajno predviđa izraženije antisocijalno ponašanje. Naposljetku, pokazalo se i da dobiveni indirektni učinak ovisi o razini izraženosti obilježja nade i doseže razinu statističke značajnosti isključivo na nižim i prosječnim razinama nade, ali ne i na višim. Dobiveni nalazi sagrađeni su iz perspektive teorijskih i praktičnih implikacija koje oni mogu imati u kontekstu različitih razvojnih ishoda adolescenata.

ULOGA SPOLA U ODNOSU MATEMATIČKE ANKSIOZNOSTI I MATEMATIČKOG POSTIGNUĆA KOD SREDNJOŠKOLACA

Jasmina Pekić¹, Ilija Milovanović¹, Jasmina Kodžopeljić¹

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Matematička anksioznost predstavlja uznemirenost i negativan emocionalni odgovor u situacijama koje uključuju pokazivanje ili evaluaciju matematičkog znanja što uzrokuje stres i izbjegavajuće ponašanje kod učenika. Rezultati istraživanja upućuju na zaključak da je matematička anksioznost negativan čimbenik matematičkog postignuća na svim razinama obrazovanja, kao i na to da su osobe ženskog spola sklonije negativnom emocionalnom reagiranju u kontaktu s matematičkim sadržajem. Cilj istraživanja bio je utvrditi spolne razlike u odnosu matematičke anksioznosti i matematičkog postignuća. Uzorak je činilo 514 učenika (45.4%) i učenica (54.6%) srednjih škola iz Srbije, prosječne starosti 16.7 godina. Instrumenti koji su korišteni u istraživanju su: Upitnik za procjenu matematičke anksioznosti (MAQ), sa subskalama Zabrinutost i Negativna emocionalna reakcija, kao mjerama komponenti anksioznosti, i Skraćena skala matematičke anksioznosti (AMAS), sa subskalama Anksioznost pri učenju i Anksioznost prilikom evaluacije znanja, kao mjerama kontekstualnih čimbenika anksioznosti. Matematičko postignuće određeno je kao prosječna ocjena iz matematike na polugodištu i na kraju školske godine. Rezultati višestruke regresijske analize ukazuju na to da kod djevojčica negativan doprinos matematičkom postignuću imaju Zabrinutost ($\beta = -.22$, $t = -3.15$, $p < .01$), Negativna emocionalna reakcija ($\beta = -.32$, $t = -4.34$, $p < .01$) i Anksioznost pri učenju ($\beta = -.16$, $t = -2.47$, $p < .01$), dok Anksioznost prilikom evaluacije znanja ima pozitivan doprinos ($\beta = .17$, $t = 2.42$, $p < .05$). Kod dječaka značajan doprinos je dobiven samo u odnosu između Negativnog emocionalnog reagiranja i matematičkog postignuća ($\beta = -.30$, $t = -3.36$, $p < .01$). Čini se da je različit obrazac povezanosti matematičke anksioznosti i matematičkog postignuća kod dječaka i djevojčica uvjetovan kako osobnim tako i kontekstualnim čimbenicima te da je pažnju potrebno usmjeriti, kako na ličnost, tako i na okruženje učenika i razmatrati ih ovisno o spolu.

MOŽEMO LI GOVORITI O DVOSTRUKOJ PRIRODI NARCIZMA?

Stanislava Popov¹, Jelena Radanović², Ivana Jakovljević²

¹Fakultet za sport i turizam, Katedra za sport i psihologiju, Novi Sad, Srbija

²Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

Subklinički narcizam definira se kao egocentrična, manipulativna interpersonalna orijentacija ličnosti, s izraženom potrebom za dominacijom i samouzdanjem. Je li, međutim, subklinički narcizam koristan ili štetan u kontekstu mentalnog zdravlja? Istraživanja daju nekonzistentne rezultate te se zato opravdano spekulira o dvostrukoj prirodi narcizma. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti formiraju li subdimenzije narcizma na uzorku adolescenata dva faktora koji se eventualno mogu interpretirati kao adaptivni i maladaptivni narcizam. Korišteni instrumenti su: Inventar narcistične osobnosti (NPI, Raskin & Terry, 1988), Upitnik za procjenu afekta (SIAB-PANAS; Novović & Mihić, 2008); Beckov inventar depresivnosti (BDI; Beck, Steer, & Brown, 1996) i Beckov inventar anksioznosti (BAI; Beck, & Steer, 1993). Uzorak je činilo 198 srednjoškolaca s područja Vojvodine, dobi 16-19 godina, relativno izjednačenih po spolu. Za obradu podataka korištene su eksploratorna faktorska analiza i višestruka regresijska analiza. Rezultati ukazuju da subdimenzije inventara narcistične osobnosti formiraju dva faktora drugog reda koji se doista mogu interpretirati kao adaptivni i maladaptivni narcizam jer na različite načine koreliraju s kriterijskim varijablama mentalnog zdravlja u regresijskoj analizi. Faktor interpretiran kao adaptivni narcizam u pozitivnom smjeru predviđa stanje pozitivnog afekta, a u negativnom smjeru depresivnost. Faktor interpretiran kao maladaptivni narcizam u pozitivnom smjeru predviđa stanje negativnog afekta i anksioznosti. Sukladno s drugim istraživanjima, zaključak je da je narcizam složeni konstrukt, a da NPI skala obuhvaća istovremeno adaptivne i maladaptivne osobine u kontekstu mentalnog zdravlja. Kada zaključujemo o stupnju nečijeg narcizma na temelju ovog instrumenta, trebalo bi umjesto općeg rezultata analizirati postignuća na pojedinim subdimenzijama.

MORALNO DISTANCIRANJE U ORGANIZACIJSKOM KONTEKSTU PSIHOMETRIJSKA VALIDACIJA UPITNIKA MORALNOG DISTANCIRANJA U RADU (WORK MORAL DISENGAGEMENT)

Suzana Prenda¹, Danijela Kovačević², Petra Mikac¹

¹Ministrastvo obrane Republike Hrvatske, Zagreb, Hrvatska

²Medicinska škola Ante Kuzmanića, Zadar, Hrvatska

Uz brojne individualne i situacijske odrednice nepoželjnog organizacijskog ponašanja (NOP), neka istraživanja etičkog ponašanja sugeriraju da bi se trebalo više pažnje posvetiti ulozi kognitivnih procesa. Pretpostavlja se da je važan pokretač nepoželjnog ponašanja sklonost pojedinca da se moralno distancira (eng. moral disengagement) – odnosno, individualne razlike u načinu na koji ljudi kognitivno procesiraju odluke i ponašanja na način koji im omogućuje da se nepoželjno ponašaju bez osjećaja krivnje i stresa. Cilj ovog istraživanja bio je validirati Upitnik moralnog distanciranja u radu te ispitati povezanost moralnog distanciranja s nekim od teorijski relevantnih konstrukata. Za potrebe istraživanja autori su preveli i prilagodili Upitnik moralnog distanciranja na poslu (Work moral disengagement - Fida i sur., 2015) koji se sastoji od 20 čestica pomoću kojih se mjeri moralno distanciranje od različitih nepoželjnih ponašanja u organizacijskom kontekstu. Istraživanje je provedeno online na uzorku od 156 zaposlenih punoljetnih osoba različitih zanimanja, stručne spreme i duljine staža. Sudionici su ispunili Upitnik moralnog distanciranja, NOP-a te ličnosti (HEXACO). Upitnik moralnog distanciranja na poslu pokazao je dobre metrijske karakteristike. Potvrđena je jednofaktorska struktura koja se pokazala visoko interno konzistentnom ($\alpha = .86$). Dobivena je statistički značajna povezanost s NOP-om ($r=.61$), kao i s facetom poštenje - pravednost ($r=-.34$). Sudionici se najviše moralno distanciraju od poštivanja sigurnosnih propisa, kršenja organizacijskih pravila, rasipanja potrošnog materijala, verbalne agresije (zadirkivanja, vikanja), uzimanja bolovanja kad nisu bolesni, zabušavanja na radnom mjestu te krađe. Najmanje se moralno distanciraju od fizičke agresivnosti, oštećivanja imovine, zloupotrebe droga i alkohola te vrijeđanja kolega. Obuhvaćanje kognitivnih procesa omogućava uvid u širi spektar nepoželjnih ponašanja, uključujući i ona manje predvidljiva i opasnija za organizaciju. Buduća istraživanja trebala bi istražiti ulogu kognicije u procesu NOP-a s ciljem identificiranja mogućih organizacijskih resursa za intervenciju i prevenciju pribjegavanja neetičkom i devijantnom ponašanju.

SVA LICA DJEČJEG RADA - ŠTO MOŽEMO UČINITI?

Marija Prpa¹, Natalija Smrtić¹

¹Hrvatsko katoličko sveučilište, Odjel za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

Iako je za neke djetinjstvo bezbrižno razdoblje života, procjenjuje da je danas 11% dječje populacije u dobi od 5. do 15. godine prisiljeno na rad. Međutim, 90% svjetske populacije ignorira činjenicu da djeca diljem svijeta zarađuju za život. Budući da je potrebna veća senzibilizacija i reakcija javnosti o navedenom, cilj preglednog rada je prikazati pozitivne i negativne posljedice dječjeg rada kao i pružiti uvid u potencijalne adekvatne programe intervencije radi lakšeg razumijevanja i ostvarivanja maksimalne dobrobiti u kontekstu dječjeg razvoja. Za potrebe rada analizirani su znanstveni radovi koji se bave različitim efektima dječjeg rada na svakodnevni život te prijedlozima intervencije u borbi protiv štetnih oblika dječjeg rada u kontekstu ažuriranja zakona, formiranja raznolikih programa edukacije te dugoročnih inicijativa u vidu suzbijanja siromaštva i poboljšavanja kvalitete obrazovanja. Slabljenje imuniteta, bolesti ili nesreće na radu neke su od posljedica dječjeg rada na zdravlje. Lošiji rezultati na testovima matematike i čitanja također su povezani s dječjim radom. Razmjerno je mali broj istraživanja koja se bave posljedicama dječjeg rada na psihološki razvoj, a ona pokazuju da je taj rad povezan sa slabijom koncentracijom, slabijim pamćenjem, agresivnim ponašanjem te depresijom. Djeca migranti predstavljaju rizičnu skupinu jer se velik dio njih seli bez dokumenata i/ili bez svojih obitelji u zemlje u kojima pravna zaštita ne postoji te im je ograničeno obrazovanje što ih prisiljava na rad. Ipak, postoje i određeni pozitivni, ali kratkoročni efekti dječjeg rada, a tiču se uglavnom ostvarivanja resursa koji pomažu djeci u uzdržavanju sebe i svoje obitelji kada ne postoji drugačiji način za to te posljedično poboljšavanja životnog standarda. Premda se može reći da se dječjim radom djeci oduzima djetinjstvo, ne dopušta se razvoj potencijala i ne poštuje se njihovo dostojanstvo, u određenim slučajevima taj rad može biti koristan. Potrebne su daljnje intervencije u vidu osmišljavanja programa edukacije s posebnim naglaskom na psihološke i zdravstvene posljedice rada na dobrobit djece.

AGEIZAM KOD STRUČNJAKA U SKRBI ZA STARIJE OSOBE: PRELIMINARNA VALIDACIJA FRABONI SKALE AGEIZMA (FSA)

Ana Raguž¹

¹Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska

S porastom broja starijih osoba u populaciji, raste i izraženost ageizma. Zbog različitog poimanja smrti i orijentiranosti prema individualizmu, odnosno kolektivizmu, posljedično se i odnos prema starima među kulturama razlikuje. Značajan prediktor negativnih stavova prema starijima je, uz socijalni utjecaj i osobne stavove, nedovoljna izloženost prisutnosti starijih osoba. Istraživanja u zdravstvu pokazuju kako zdravstveni djelatnici iskazuju lošija mišljenja o starijim nego o mlađim pacijentima. Osobit problem stoga mogu predstavljati stavovi stručnjaka u skrbi i njezi u domovima za starije i bolnicama jer mogu dovesti do neprikladnog tretmana starijih osoba. Cilj ovog rada bio je ispitati ageizam stručnjaka u skrbi za starije osobe te provjeriti razlike u izražavanju ageizma s obzirom na dob, zanimanje i radno mjesto stručnjaka. U on-line istraživanju sudjelovali su stručnjaci (N=128) koji rade sa starijim osobama (liječnici, medicinske sestre, socijalni radnici, fizioterapeuti) u domovima za starije i nemoćne, bolnicama te domovima zdravlja, a korištena je Fraboni skala ageizma. Analizom prikupljenih podataka nije potvrđena predviđena faktorska struktura skale, a rezultati ukazuju na tek djelomična preklapanja engleske, talijanske, turske i hrvatske verzije skale. Utvrđena trofaktorska struktura (stereotipi, diskriminacija i izbjegavanje) vjerojatno je posljedica kako kulturalnog poimanja ageizma, tako i specifičnosti uzorka zdravstvenih djelatnika. Sukladno pretpostavljenom, stručnjaci izražavaju blago negativne stereotipe prema starijima, visoku razinu diskriminirajućih ponašanja, no nisku razinu izbjegavanja. Utvrđene su razlike u različitim dimenzijama izražavanja ageizma s obzirom na dob zaposlenika, dok nisu utvrđene razlike s obzirom na zanimanje i radno mjesto stručnjaka. Ovi rezultati upućuju na potrebu za dodatnom edukacijom stručnjaka te razvojem i poboljšanjem njihovih vještina kako bi bili što učinkovitiji u radu sa starijim osobama.

DJECA IZ SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI: PERSPEKTIVA ODGAJATELJA IZ SRBIJE I ODGAJATELJA IZ HRVATSKE

Milana Rajić¹, Ivana Mihić¹, Sanja Tatalović Vorkapić²

¹Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, Novi Sad, Srbija

²Učiteljski fakultet, Rijeka, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati i usporediti perspektive odgajatelja iz Srbije i Hrvatske u vezi s različitim aspektima rada s djecom iz sustava socijalne skrbi. Uzorak je činilo po 45 odgajatelja iz predškolskih ustanova obje države. Podaci su prikupljeni putem upitnika koji je sadržao vinjetu s opisom djeteta iz hraniteljske obitelji i djeteta iz institucionalnog smještaja, na temelju kojih su ispitanici procjenjivali motivaciju, doživljaj kompetentnosti, kvalitetu uvjeta u ustanovi za rad s djetetom, te očekivanja problema i dobiti od vrtića za dijete. Obje skupine odgajatelja visokom procjenjuju dobiti od vrtića za djecu iz hraniteljskih porodica i doma, u svim navedenim aspektima, definiranim kao kompenzatorna iskustva brige od strane odgajatelja, nova saznanja, dostupnost stimulirajućih sredstava za rad i igraćaka, odnosi s vršnjacima i uključenost u kolektiv, rutina, pravila i granice koje se mogu postaviti djetetovom ponašanju. Odgajatelji iz Hrvatske, u odnosu na odgajatelje iz Srbije značajno višom procjenjuju svoju motivaciju za rad ($t=-5.37$, $df(87)$, $p<.01$), doživljaj kompetentnosti ($t=-2.41$, $df(87)$, $p<.05$) i uvjete u ustanovi za rad s djetetom iz doma ($t=-2.14$, $df(87)$, $p<.05$). Za rad s djetetom iz hraniteljske porodice, odgajatelji iz Hrvatske višom procjenjuju svoju motivaciju za rad ($t=-2.37$, $df(88)$, $p<.05$) i uvjete u ustanovi ($t=-2.24$, $df(88)$, $p<.05$) od odgajatelja iz Srbije. Dobiven je značajan negativan efekt procjene doprinosa bazičnog obrazovanja odgajatelja iz Srbije na doživljaj kompetentnosti za rad s djetetom iz doma ($\beta=.508$, $p<.05$) i hraniteljske obitelji ($\beta=.416$, $p<.05$), dok kod odgajatelja iz Hrvatske ti efekti nisu statistički značajni. Dobiveni rezultati otvaraju raspravu o spremnosti i potrebama za podrškom predškolskim ustanovama u Srbiji i Hrvatskoj za prihvati i rad s djecom iz sustava socijalne skrbi.

PROVJERA METRIJSKIH KARAKTERISTIKA LIEBOWITZEVE SKALE SOCIJALNE ANKSIOZNOSTI

Marija Stamać Ožanić¹

¹Hendal d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Osnovni cilj istraživanja bio je provjeriti glavne metrijske karakteristike Liebowitzve skale socijalne anksioznosti (LSAS-SR, 1987) prevedene na hrvatski jezik. Skala je sastavljena od 24 čestice koje se odnose na dva aspekta: socijalnu interakciju (11 čestica) i socijalnu izvedbu (13 čestica). Primjenjuje se tako da sudionici uz svaku česticu izražavaju stupanj izazvanog straha te u kojoj mjeri izbjegavaju takve situacije (ukupno 48 procjena). Uz dvostruki prijevod skala je dodatno provjerena od strane stručnjaka. Istraživanje je provedeno na nacionalno reprezentativnom uzorku od 1000 stanovnika Republike Hrvatske starijih od 15 godina prema četiri kriterija: regija, veličina naselja, dob i spol. Istraživanje je provedeno dvjema metodama: CATI (Computer Assisted Telephone Interview) i on-line (samoprocjenjivanje). Tijekom provođenja telefonskog istraživanja provjereno je razumijevanje čestica upitnika od strane sudionika, a on-line metoda korištena je kako bi se osiguralo samoispunjavanje sudionika što je prema autoru skale najbolja metoda procjene socijalne anksioznosti. Dobiveni su visoki koeficijenti Cronbach alfa pouzdanosti (.77-.93 za CATI te .81-.95 za on-line). Faktorskom analizom na on-line uzorku objašnjeno je 52.1% varijance za strah i 47.5% varijance za izbjegavanje, a u oba aspekta izdvojena su usporediva četiri faktora. Dobiveni faktori su: promatranje od strane drugih, javni govor, socijalna interakcija i potencijalna zaraza. Srednja vrijednost ukupnog rezultata na skali socijalne anksioznosti hrvatskih sudionika nešto je viša od rezultata američkih sudionika u ranijim istraživanjima. Oko polovine sudionika nema anksiozne pokazatelje (rezultat niži od 30), oko trećine sudionika pokazuje neke simptome socijalne anksioznosti (rezultat između 30 i 60 bodova), a 12 do 14% pokazuje simptome generalizirane socijalne anksioznosti. Dodatno, na oba uzorka sudionika utvrđene su statistički značajne razlike za sve mjere socijalne anksioznosti ovisno o spolu te o dobi sudionika. Prema očekivanju, žene kao i mlađi sudionici, pokazuju statistički značajno više rezultate na svim skalama socijalne anksioznosti u odnosu na muškarce i starije sudionike.

ODNOS DIMENZIJA LIČNOSTI I ZADOVOLJSTVA UMIROVLJENJEM U HRVATSKOJ

Ana Šimunić¹, Zvezdan Penezić¹, Andrea Andrić¹, Petra Cerovečki¹, Diana Dragaš¹, Antonela Kapitanović¹, Jana Korunić¹, Slavica Milanović¹, Julia Širova¹, Antonia Trošelj¹, Josipa Vukorepa¹, Dora Župan¹

¹Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je pokušati bolje razumjeti odnos dimenzija ličnosti i zadovoljstva životom osoba koje su u mirovini, pri čemu je provjerena i latentna struktura Upitnika zadovoljstva umirovljenjem (eng. Retirement Satisfactory Inventory) koji je prvi puta primijenjen na hrvatskom uzorku. U ovom istraživanju sudjelovala su 62 umirovljenika i 63 umirovljenice s područja Hrvatske. Podaci su prikupljeni papir-olovka formom upitnika koji se sastojao od pitanja sociodemografskog tipa, Upitnika zadovoljstva umirovljenjem (RSI) (Floyd i sur., 1992), Upitnika faktora prilagodbe na umirovljenje (Penezić, Lacković-Grgin i Lukačić, 2014) i hrvatske verzije HEXACO-PI-(R)-60 (neuroticizam, ekstraverzija i savjesnosti). Umjesto jednofaktorske, dobivena je dvofaktorska struktura za svaku subskalu Upitnika zadovoljstva umirovljenjem. Tako su generirani faktori: Razlozi umirovljenja vezani uz posao i Razlozi umirovljenja vezani uz zdravlje i resurse, Zadovoljstvo brakom u mirovini i Zadovoljstvo ostalim domenama života te faktori Uključenost u društvene skupine i Sloboda i kontrola kao Izvori zadovoljstva. Nadalje, utvrđeno je kako su životom u mirovini zadovoljniji pojedinci koji su u braku te oni koji imaju veće materijalne prihode, dok nije bilo razlike u zadovoljstvu životom u mirovini između muškaraca i žena. Dimenzije ličnosti nisu se pokazale povezane sa zadovoljstvom brakom u mirovini, dok je ekstraverzija bila povezana sa zadovoljstvom ostalim domenama života u mirovini. Pri utvrđivanju povezanosti dimenzija ličnosti i faza prilagodbe na umirovljenje utvrđeno je kako oni koji su savjesniji doživljavaju veće razočaranje tijekom mirovine, dok ekstravertiraniji imaju bogatiji i ispunjeniji društveni život pa tako i osjećaju veću stabilnost u mirovini. U budućim istraživanjima svakako treba voditi računa o manjkavostima ovog istraživanja.

ŠTO UČENICI PERCIPIRAJU NASILJEM U VIRTUALNOM OKRUŽENJU?

Daniela Šincek¹, Ivana Duvnjak¹, Marija Milić¹, Jasmina Tomašić Humer¹

¹*Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Osijek, Hrvatska*

Ovim radom želio se provjeriti doživljaj učenika različite dobi o tome jesu li određena ponašanja iz virtualnog okruženja nasilna ili nisu. Sudjelovalo je 1404 učenika od četvrtog razreda osnovne do četvrtog razreda srednje škole. Od devet procjenjivanih situacija jasno nasilnim sudionici vide sljedeće: "Petra je nakon prekida s Markom ušla u njegov profil i promijenila lozinku kako on više ne bi mogao koristiti svoj profil" (83.7% sudionika procjenjuje nasilnim); "Ivani je prijateljica poslala fotografiju s kupanja i ona ju je objavila na Facebooku bez njezinog dopuštenja" (74.3% procjenjuje nasilnim), dok situacije "Luka i Jakov dopisivali su se o tome kako je Petar danas u školi super igrao nogomet." 93.7% procjenjuje nenasilnim i "Petra je Ivi ispod slike na profilu napisala „Lijepa si mi, prijateljice“ 92% procjenjuje nenasilnim. Ambivalentnost u procjenama izazivaju situacije "Marko je novi učenik 8. b razreda. On za sebe misli da je prava faca, a razred to ne misli. Odlučili su ne odobriti mu zahtjev da se priključi grupi njihovog razreda na Facebooku." 50.8% smatra nasilnim i "Petra je Ani ispod fotografije napisala komentar „U toj haljini izgledaš deblje“ 53.9% smatra nenasilnim. Uočljivi su određeni razvojni trendovi na pojedinim česticama. Tako 65% starijih učenika smatra da "Petra je Ani ispod fotografije napisala komentar „U toj haljini izgledaš deblje“ označava nenasilno ponašanje, a suprotno tome, 58% učenika šestih razreda isto prepoznaju kao nasilno ponašanje. Kod situacije koja opisuje nedopuštanje učeniku da se priključi razrednoj grupi na Facebooku, 50.2% učenika šestih i osmih razreda smatra da to nije nasilje, a nenasilnim to procjenjuje 56.4% učenika četvrtih razreda, dok suprotno njima, 58% srednjoškolaca smatra to ponašanje nasilnim. Temeljem dobivenih podataka uočava se da mladi ne prepoznaju neka nasilna ponašanja takvima, da jasno prepoznaju situacije koje nisu nasilne kao nenasilne te se uočavaju mogući učinci nekih iskustava (poput programa prevencije koji koriste određene primjere, a provode se u nižim razredima predmetne nastave što dovodi do drugačijih omjera u percepciji kod tih učenika u odnosu na starije ili mlađe učenike).

AKADEMSKA PROKRASTINACIJA I SAGORIJEVANJE KOD STUDENATA**Marijana Šuvak-Martinović¹, Ivona Čarapina¹***¹Filozofski fakultet, Mostar, Bosna i Hercegovina*

Sindrom sagorijevanja se, osim u organizacijskom kontekstu, pojavljuje i u onom akademskom. Dimenzije sagorijevanja se definiraju na isti način: emocionalna iscrpljenost kao reakcija na akademske zahtjeve, depersonalizacija ili cinizam koji se ogledaju u negativnom stavu prema studiranju, kao i distanciranosti te smanjena efikasnost i gubitak pouzdanja u vlastite sposobnosti nošenja s akademskim izazovima. Prokrastinacija se obično definira kao voljno, iracionalno odgađanje planiranih aktivnosti usprkos spoznaji da će ono imati negativne posljedice za pojedinca. Jedna od funkcija odgađanja je privremeno olakšanje situacije obavljanja odbojnog zadatka. S obzirom na ovako definirano sagorijevanje studenata, moguće je pretpostaviti kako će studenti s izraženijim simptomima sagorijevanja (što se posebno odnosi na smanjenu akademsku efikasnost), biti skloniji odugovlačenju ili odgađanju izvršavanja akademskih obveza. Cilj istraživanja bio je utvrditi jesu li i u kojoj mjeri simptomi sagorijevanja kod studenata povezani s tendencijom odugovlačenja u izvršavanju akademskih obveza, odnosno s prokrastinacijom. U istraživanju je (dobrovoljno) sudjelovalo 107 studenata studija medicine. Relevantni konstrukti mjereni su Maslachinim inventarom sagorijevanja (verzijom za studente) te Skalom izbjegavanja aktivnosti do samog roka. Primijenjen je i kratki upitnik općih socio-demografskih podataka. Sukladno pretpostavci, korelacijskom analizom je utvrđeno kako studenti s izraženijim simptomima emocionalne iscrpljenosti i depersonalizacije odnosno cinizma, više odgađaju akademske obveze. Emocionalna iscrpljenost i negativan stav prema studiranju mogu, dakle, rezultirati odgađanjem učenja za ispite (kao i odgađanje drugih studentskih obveza). Također, očekivano, studenti koji negativnije evaluiraju svoj rad, imaju veću tendenciju odgađanja. Zaključno, u objašnjenju motivacijskog paradoksa (akademske) prokrastinacije korisno je razmotriti i faktore emocionalne (i tjelesne) iscrpljenosti, negativan odnos prema radu (studiranju) te percepciju nekompetentnosti i neučinkovitosti.

TEMPERAMENT KAO PREDIKTOR SOCIO-EMOCIONALNE DOBROBITI I OTPORNOSTI PREDŠKOLSKE DJECE

Sanja Tatalović Vorkapić¹, Darko Lončarić¹

¹*Učiteljski fakultet, Katedra za obrazovne znanosti, Rijeka, Hrvatska*

U okviru cjelokupnog razvoja djece predškolske dobi, iznimno je važno kontinuirano i sustavno proučavati sve one čimbenike koji pokazuju značajne efekte na onaj aspekt razvoja koji se odnosi na socio-emocionalnu dobrobit i otpornost djece. Veliki broj istraživanja je do sada pokazao da je temperament djece značajno povezan s različitim razvojnim aspektima. Stoga je i ovo istraživanje usmjereno na ispitivanje odnosa između temperamenta i socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti predškolske djece te prediktivne moći temperamenta u odnosu na socio-emocionalnu dobrobit i otpornost. Temperament je operacionaliziran temeljem EAS modela koji ga definira i opisuje na osnovi triju dimenzija temperamenta: emocionalnosti, aktivnosti i socijalnosti, a socio-emocionalna dobrobit i otpornost kao konstrukt koji se sastoji od socijalnih vještina, samokontrole, asertivnosti, emocionalne stabilnosti i uživanja u istraživanju. U istraživanju je sudjelovalo 179 odgajateljica koje su procjenjivale navedene varijable kod 2914 predškolske djece prosječne dobi $M=4.69$ ($SD=1.24$) u rasponu od 3 do 7 godina. Nakon dobivenih suglasnosti za provedbu istraživanja, odgajateljice su dobile uputu za procjenjivanje temperamenta pomoću EAS upitnika i socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti pomoću SEDO upitnika na Likertovoj skali od 5 stupnjeva. Općenito, nalazi su potvrdili očekivanu značajnu povezanost između triju dimenzija temperamenta i socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti djece predškolske dobi. Niža razina negativne emocionalnosti je značajno povezana s povišenom razinama svih pet SEDO-dimenzija. Niža razina aktivnosti značajno je povezana s nižim razinama socijalnih vještina, istraživanja i asertivnosti te višim razinama samokontrole i emocionalne stabilnosti. Snižena razina socijalnosti značajno je povezana i sa sniženim razinama svih pet dimenzija socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti. Hijerarhijske regresijske analize pokazale su da su spol i dob u prvom koraku značajni prediktori svih pet SEDO-dimenzija. U drugim koracima istih analiza utvrđeno je da je socijalnost značajan prediktor svih pet SEDO-dimenzija, a emocionalnost i aktivnost dimenzija samokontrole i emocionalne stabilnosti.

POVEZANOST SINDROMA SUHOG OKA I ANKSIOZNE OSJETLJIVOSTI

Marko Toth¹

¹*Veleučilište Velika Gorica, Velika Gorica, Hrvatska*

Sindrom suhog oka (SSO) rastući je zdravstveni problem. Prevalencija se razlikuje od populacije do populacije te doseže i do 33% (Guyton, 2009). Raširenost problema i poteškoće koje nosi prepoznati su u razvijenim zemljama u kojima se time bave specijalizirane oftalmološke klinike. Većina istraživanja (i ono malo hrvatskih) orijentirana su na fiziološke uzroke bolesti, a tek malobrojna istražuju psihološku komponentu. Međutim ona nije zanemariva te neka istraživanja ukazuju na vezu između SSO-a i anksioznosti (npr. Yilmaz, Gokler i Unsal, 2015). Način na koji se ostvaruje ta povezanost mogao bi se objasniti kroz koncept anksiozne osjetljivosti koja se opisuje kao strah od javljanja anksioznih simptoma i s anksioznošću povezanih tjelesnih senzacija koje nastaju iz uvjerenja da takvi simptomi imaju negativne tjelesne, psihološke i socijalne posljedice na pojedinca (Reiss i McNally, 1985). Ovo istraživanje ispituje postoji li povezanost između anksiozne osjetljivosti i SSO-a uz hipotezu da je takva povezanost pozitivna. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku. Prikupljene su informacije o socioekonomskom statusu te je primijenjen Indeks anksiozne osjetljivosti (ASI, Reiss i sur., 1986). Suhoća očiju je ispitivana upitnikom simptoma suhog oka (Ocular Surface Disease Inventory, Allergan Inc., 1997) koji se pokazao dobrom alternativom za često upotrebljavane, ali i neugodne objektivne tehnike poput Schirmer testa i Tear Break-up Time testa (npr. Yilmaz, Gokler i Unsal, 2015) ili korisnom u kombinaciji s njima (Alves i sur., 2014). Dodatno su prikupljene informacije o čestini uporabe računala i poteškoćama s vidom i očima. S obzirom na dobivene rezultate razmatra se mogućnost da anksiozna osjetljivost kroz osobnu percepciju i interpretaciju simptoma suhog oka kao nečeg negativnog dovodi do anksioznog stanja i raspoloženja te na taj način djeluje na opću kvalitetu života oboljelih. Predlažu se mogućnosti prevencije i redukcije anksioznosti brigom o zdravlju očiju i kvaliteti vida te edukacijom o mogućim uzrocima bolesti. Međutim, potrebna su daljnja istraživanja kako bi se detaljnije utvrdile psihološke okolnosti pojave SSO-a te eventualna kauzalnost u odnosu s anksioznom osjetljivošću.

AGE DIFFERENCES IN INTENTION TO CONTINUE DOING SPORTS AND MOTIVATION FOR SPORTS IN ADOLESCENTS

Jovana Trbojević¹, Jelica Petrović¹, Marina Oros¹, Anja Stojanac¹

¹Faculty of Philosophy, Department of Psychology, Novi Sad, Serbia

Sport represents a new social environment for adolescents, and contributes to emotional, social and cognitive development. During this important and challenging life period, almost 50% of adolescents drop out of sports. Dropping out of sport is a risk factor for behavior problems and lower psychological well-being. The aim of this research is to determine if there are age differences in the intention to continue sports and motivation for sports in adolescence. The sample consisted of 119 young handball players from different clubs in Serbia, divided into two age groups: cadets (66) and pioneers (53). Participants filled out Sport career questionnaire created for the purposes of this research, which consisted of social-demographic questions, and questions about their sport experience and intentions. The intention of continuing doing sports was estimated with a five-point scale. Motivation for sports was assessed by Sport Motivation Scale-2 (Pelletier et al., 2013) that measures six types of motivation: intrinsic, introjected, integrated, identified, extrinsic motivation and amotivation. Results of the one way ANOVA show that two age groups (cadets and pioneers) significantly differ in the intention to continue doing sports ($F(1,116)=1.71, p=.00$) and one type of motivation for sports – amotivation ($F(1,117)=5.87, p=.02$). Cadets have greater intention to continue doing sports than pioneers and have lower amotivation, which is in line with the Developmental Model of Sport Participation. At the age of 16, young athlete enters the investment phase where he becomes committed to achieving a high level of performance in a specific sport and prepares to enter in the professional sports. Pioneers are in the specializing phase where they have yet to decide whether they want to do one specific sport, and where fun and enjoyment play the important role in continuing doing sports. Practical and theoretical implications of this study will be discussed later.

PILOT ISTRAŽIVANJE O ISKUSTVIMA RODITELJA TRANSRODNIH OSOBA**Ivana Vrbat¹, Lana Bojanić², Iva Žegura¹***¹Klinika za psihijatriju "Vrapče", Zagreb, Hrvatska**²Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, Hrvatska*

Iskustva doživljena u primarnoj obitelji imaju značajan utjecaj na psihološki razvoj djeteta. Iz tog razloga, u radu s transrodnim osobama važno je provjeriti razinu podrške koju roditelji pružaju svojoj transrodnoj djeci, njihovu uključenost u proces tranzicije i razinu znanja o problemima s kojima se ona susreću. U svrhu ovog istraživanja osmišljen je novi upitnik. U istraživanju je sudjelovalo 19 roditelja od čega pet bračnih parova. Upitani o rodnom identitetu njihove djece, sudionici su naveli kako se njih tri identificiraju kao transrodne žene, a njih devetero kao transrodni muškarci, dok se ostali o rodnom identitetu svog djeteta nisu izjasnili. Većina djece sudionika obuhvaćenih ovim istraživanjem živi s njima te su o njima i financijski ovisni. Više od polovine sudionika je više ili visoke stručne spreme, njih 14 je u braku, jedan u izvanbračnoj zajednici te je troje rastavljeno. Gotovo svi roditelji izvještavaju kako su znakove transrodnosti primijetili prije djetetove punoljetnosti, dok dob prvog povjerenja mnogo više varira. U otvorenom dijelu upitnika sudionici su zamoljeni da navedu znakove po kojima su primijetili da bi njihovo dijete moglo biti transrodno. Informaciju o transrodnosti svog djeteta, roditelji su prvi put podijelili sa svojim bračnim partnerom. Također, izvještavaju o različitim emocijama koje su doživjeli kada im se dijete povjerilo te strahovima vezanima uz svoju i njegovu/njezinu budućnost. Svi sudionici izvještavaju kako o transrodnosti u trenutku povjerenja svog djeteta nisu znali gotovo ništa, a izvijestili su i o svojim uvjerenjima vezanima za etiologiju transrodnosti te o načinima informiranja o istoj. Upitani su za razinu podrške koju su spremni pružiti svom transrodnom djetetu, kao i o različitim aspektima njihova odnosa s njim/njom. Zanimalo nas je koliko su zadovoljni sa stručnjacima i institucijama uključenima u proces tranzicije te o preferiranom načinu primanja podrške za njih same. Kao zaključak ovog istraživanja nameće se potreba za organiziranjem grupa podrške i edukacijskih programa namijenjenih roditeljima transrodne djece kako bi u sigurnom okruženju razmijenili vlastita iskustva, došli do stručnih informacija te im tako mogli pružiti adekvatnu podršku.

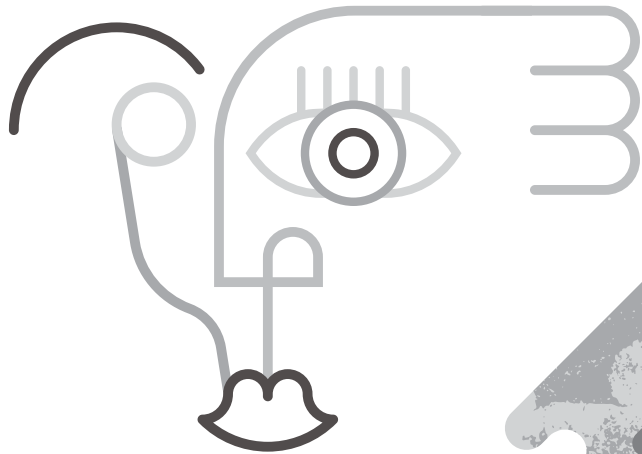
VRIJEDNOSTI KAO ODREDNICE STAVOVA PREMA MIGRANTIMA

Anja Wertag¹, Vesna Trut², Dario Matika²

¹*Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska*

²*Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“, Zagreb, Hrvatska*

Vrijednosti se u najširem smislu odnose na poželjne ciljeve koji služe kao smjernice u svakodnevnom životu, i imaju važnu ulogu u formiranju stavova i određivanju ponašanja. S obzirom na sve veći rast broja migranata iz ratnih i siromašnih područja u svijetu prema području Europske unije, raste i važnost istraživanja stavova prema migrantima. Također, važnost istraživanja stavova prema migrantima ističe se i zbog njihove povezanosti s predrasudama, diskriminacijom i adaptacijom na migrante. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati ulogu vrijednosti kao odrednica stavova prema migrantima u populaciji hrvatskih vojnih kadeta. Istraživanje je provedeno na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“, na ukupno 235 sudionika (180 muškog i 52 ženskog spola, prosječne dobi 20.04 godine, uz SD = 1.10) u sklopu opsežnijeg istraživanja krajem 2016. godine. Stavovi prema migrantima mjereni su pomoću adaptirane skale stavova prema migrantima (Fülöp i sur., 2017; Stephan i sur., 1998) koja mjeri percepcije realistične i simbolične prijetnje, a vrijednosti putem prilagođene inačice instrumenta Portrait Value Questionnaire (Schwartz i sur., 2001) koji obuhvaća šest (od ukupno deset) temeljnih vrijednosti: sigurnost, konformizam, tradicija, nezavisnost, moć te univerzalizam. Prosječni rezultati na skali stavova prema migrantima upućuju na to da sudionici pretežno iskazuju neutralne stavove prema migrantima, dok rezultati regresijske analize pokazuju kako vrijednosti objašnjavaju ukupno 21.6% varijance stavova prema migrantima. Kao značajni prediktori stavova prema migrantima, pokazali su se sigurnost i konformizam, u smislu da su sudionici koji imaju izraženije ove vrijednosti iskazivali veću brigu oko potencijalnih prijetnji migranata te univerzalizam, u smislu da sudionici s izraženijim univerzalizmom iskazuju manju brigu oko potencijalnih prijetnji migranata. Dobiveni rezultati odražavaju teorijski smislene odnose, sukladne rezultatima prijašnjih istraživanja.

RADIONICA WORKSHOP

(namijenjeno samo psiholozima zaposlenima u vojsci i policiji)
(for psychologists from police and army only)

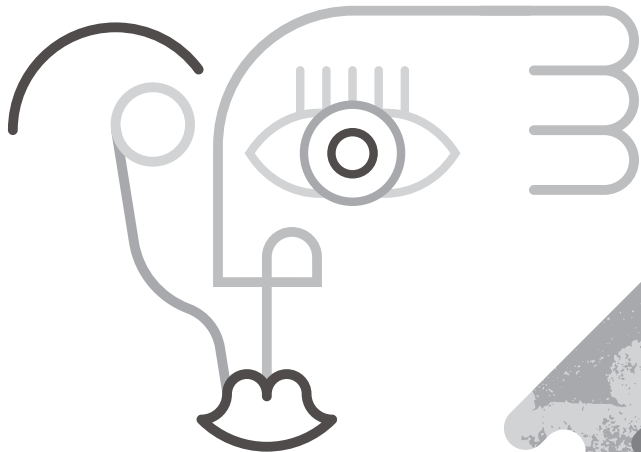
Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

HOSTAGE TAKING

David A. Alexander

This workshop will be restricted to about 20 persons. There will be a combination of didactic teaching, discussion, and exercises. The Professor will refer to significant cases of hostage taking reported in the literature, and from his own experience. For about 15 years, he taught at the Scottish Police College on the subject; he is Principal Adviser to the UK police services on hostage taking, and has recently run workshops on the topic at the Pakistan School of Military Intelligence. Hostage taking has a very long history but is becoming increasingly common. It is used by different persons and groups for various reasons. Terrorist organisations often use it to generate income and/or to put pressure on governments and other organisations to achieve ideological, political, and religious ends. As a crime, it has the potential to cause serious psychological damage. In the workshop, Professor Alexander will help participants to:

- [1] Recognise how hostages typically react to their situation in the short term and the longer term.
- [2] Identify those persons, who are most vulnerable to the adverse effects of being kidnapped.
- [3] Make sense of the so-called "Stockholm syndrome".
- [4] Learn how hostages can adjust to their captivity.
- [5] Anticipate the problems of adjustment for hostages and their families when the hostages are released.

**KNJIGE PREDSTAVLJENE NA
23. DANIMA RAMIRA I ZORANA BUJASA
BOOKS PRESENTED AT
23rd RAMIRO AND ZORAN BUJAS DAYS**

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

STATUS INTROSPEKCIJE U SUVREMENOJ PSIHOLOGIJI

Vladimir Kolesarić

Alinea, Zagreb, 2016.

Knjiga, zapravo monografija, raspravlja o introspekciji kao psihologijskoj metodi kojom je začeta eksperimentalna psihologija u Wundtovu laboratoriju i koju koristi i suvremena psihologija ali o njoj gotovo uopće ne raspravlja. Inače, psiholozi opravdano posvećuju vrlo veliku pažnju svojoj metodologiji i, kako je dobro znano, napravljeno je mnoštvo istraživanja kojima je predmet bila upravo metodologija, ali, što je pomalo kontroverzno, ne i istraživanja posvećena introspekciji kao specifičnoj psihologijskoj metodi. U tekstu se govori o introspekciji općenito, o njezinom rađanju, o povijesti introspekcije, o introspekciji u suvremenoj psihologiji i o suvremenim inačicama introspekcije.

PSIHOFESTOLOGIJA 2 – PSIHOLOŠKA ZNANOST NA POPULARAN NAČIN

**urednici: Svjetlana Salkičević, Aleksandra Huić, Maja Parmač Kovačić
i Blaž Rebernjak**

Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Zagreb, 2017.
<http://darhiv.ffzg.unizg.hr/8475/>

U okviru 4. PsihoFesta nastavljamo popularizirati psihološku znanost na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu izdavanjem e-knjige pod naslovom: *PsihoFESTologija 2 - psihologijska znanost na popularan način*. Knjiga je namijenjena i stručnjacima i široj javnosti, te će je svi zainteresirani moći preuzeti besplatno s web linka/stranice. U njoj se može pronaći brojne odgovore na pitanja o tome kako ljudi doživljavaju sebe i svijet oko sebe, zašto se ponašaju na određeni način i kako si pomoći u nekim zahtjevnim životnim trenucima. Knjiga se sastoji od 31 stručnog rada iz različitih područja psihologije: evolucijska psihologija (primjer: Bihevioralni imunološki sustav i gađenje - Što je zajedničko trudnicama i političkim konzervativcima?), kognitivna psihologija (primjer: Kognitivna rezerva: Kako se mozak nosi s visokim cijenama goriva?), psihologija ličnosti (primjer: Expecto psychologum! Svijet Harryja Pottera u očima psihologa), socijalna psihologija (primjer: I ljubav ima svoj rok trajanja - Što nas psihologija može naučiti o prekidima ljubavnih veza?), psihologija rada (primjer: Je li važnije što znam ili koga znam? - Socijalni kapital i njegov utjecaj na život pojedinca) te psihologija psihičkog zdravlja (primjer: Zašto je došlo vrijeme da postanete sami sebi najbolji prijatelj? O povezanosti samosuosjećanja i psihičkog zdravlja). Autori knjige su četrnaest studenata, sedam doktoranada među kojima tri znanstvena novaka i asistenata, sedam viših asistenata, pet docentica, četvero profesora te sedam alumna i vanjskih suradnika Odsjeka.

NEUROPSIHOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA AD/HD-a KOD DJECE

Svjetlana Salkičević i Meri Tadinac

Naklada Slap, Jastrebarsko, 2016.

Deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj (AD/HD) je vrlo učestao poremećaj u djetinjstvu i adolescenciji. Djeca s AD/HD-om imaju niz teškoća u svakodnevnom funkcioniranju i odnosima s drugima, koje narušavaju kvalitetu njihova života i života njihovih obitelji. Ova knjiga nastoji produbiti razumijevanje AD/HD-a, detaljnim prikazom rezultata suvremenih istraživanja etiologije ovog poremećaja, s naglaskom na neuropsihološkim čimbenicima. U prvom poglavlju AD/DH je opisan, uz navođenje kriterija za dijagnozu, te su prikazani podaci o prevalenciji i rodnim razlikama. Drugo poglavlje donosi obuhvatan prikaz rezultata suvremenih istraživanja etiologije AD/HD-a. Treće poglavlje opisuje poremećaje koji se najčešće javljaju u komorbiditetu s AD/HD-om, četvrto se bavi svakodnevnom funkcioniranjem djece s AD/HD-om, a peto različitim oblicima tretmana. Šesto i sedmo poglavlje opisuju neuropsihološka istraživanja AD/HD-a, s posebnim naglaskom na metodološke specifičnosti i testove i tehnike koji se koriste, te opisuju jedan od suvremenih modela ovog poremećaja – Revidirani model dvostrukoga puta (Sonuga-Barke, Bitsakou i Thompson, 2010). U drugom dijelu knjige opisana je empirijska provjera ovog modela koju su autorice provele, proširivši njegovu primjenu na svakodnevno funkcioniranje i učenje djece s AD/HD-om, uz sažeti prikaz rezultata i raspravu. Istraživanje je rezultiralo novim spoznajama o AD/HD-u i neuropsihološkim čimbenicima u njegovoj podlozi te pridonijelo razmatranju endofenotipskog pristupa u izučavanju ovog poremećaja. Osim teorijskih implikacija, dobiveni nalazi imaju i mogućnost praktične primjene u dijagnostici i tretmanu AD/HD poremećaja.

**KAZALO AUTORA
AUTHORS' INDEX**

Zagreb, 6. – 8. IV. 2017.
April 6 – 8, 2017, Zagreb, Croatia

A

Ajduković, Dean, 84, 85, 154
 Ajduković, Marina, 100, 101, 102, 185
 Altaras Dimitrijević, Ana, 167
 Ambrosi-Randić, Neala, 112
 Anderson, Craig A., 83
 Andrić, Andrea, 258
 Anđelinović, Maja, 216, 225
 Antičević, Vesna, 217
 Arambašić, Lidija, 152
 Aziraj Smajić, Vildana, 218
 Aziraj, Zana, 218

B

Babarović, Toni, 58, 63, 113, 164
 Bajšanski, Igor, 114, 212
 Bakić, Helena, 85, 86
 Barić, Renata, 95, 96, 97, 98
 Beara, Mirjana, 197
 Bertic, Robert, 166
 Biskupovic, Danijela, 166
 Bjekić, Jovana, 115, 127, 213
 Bjelajac, Adrijana, 155
 Blaylock, Danielle, 76
 Blažev, Divna, 219, 220
 Blažev, Mirta, 219, 220, 221
 Boardley, Ian D., 163
 Bodroža, Bojana, 80, 81
 Bogičević, Vanja, 191
 Bogner, Ivona, 222
 Bojanić, Lana, 264
 Bolčić, Filip, 116
 Borovac, Tijana, 193
 Bošnjak, Mateja, 223, 224
 Božović, Mina, 213
 Bračić, Mark, 117
 Brajša Žganec, Andreja, 156
 Branković, Marija, 118
 Bratko, Denis, 162, 186
 Brdovčak, Barbara, 216, 225
 Brezak, Ira, 106

Bubić, Andreja, 48, 59, 119
 Buljan Flander, Gordana, 189
 Burić, Irena, 120
 Burić, Jakov, 121
 Buško, Vesna, 46, 52, 53
 Butković, Ana, 122

C

Cardaci, Maurizio, 67
 Carić, Tonko, 148
 Cerovečki, Petra, 258
 Cigula, Nataša, 226
 Ciprić, Ana, 123
 Contini, Paolo, 65
 Cujzek, Marina, 124
 Cuzek, Tihana, 48

Č

Čarapina, Ivona, 60, 260
 Čarija, Martina, 87
 Čekrlija, Đorđe, 125, 171
 Černja, Iva, 126
 Čerović, Sofija, 127, 213
 Čolić, Marija, 115
 Čolović, Petar, 137
 Čorkalo Biruški, Dinka, 75, 77
 Čović, Marina, 128
 Čuržik, Doris, 129
 Čutura, Kristina, 227

Ć

Ćepulić, Dominik-Borna, 47
 Ćorić Špoljar, Renata, 189
 Ćosić Pilepić, Ana, 57
 Ćubela Adorić, Vera, 233
 Ćuk, Karla, 144
 Ćurković, Katarina, 130

D

Damjenić, Milana, 125
 De Leo, Diego, 192
 de Palo, Valeria, 66, 67

De Witte, Hans, 207
Delač, Sara, 224
Delale, Eva Anđela, 155
Denkova Zafirovska, Frosina, 136, 228
Derks, Belle, 83
Despot Lučanin, Jasminka, 155
Dinić, Bojana, 176, 234
Domijan, Dražen, 212
Drača, Lucija, 107
Dragaš, Diana, 258
Drapšin, Marija, 191
Drezga, Milica, 197
Družić Ljubotina, Olja, 101, 104
Dujmović, Marin, 131
Duvnjak, Ivana, 259
Džida, Marija, 108

D

Đerić, Kristina, 245

E

Ellemers, Naomi, 82
Erceg, Inja, 70, 105, 107, 110
Erceg, Nikola, 119
Ernečić, Maja, 132

F

Fereža, Tena, 229
Filipović, Saša, R., 115
Flebus, Giovanni Battista, 133
Flis, Ivan, 134

G

Galić, Zvonimir, 48, 135, 194
Gavrilov-Jerković, Vesna, 90, 92, 93
Georgievska, Sofija, 136, 228
Golušin, Slobodan, 137
Gospodnetić, Filip, 138
Grgić, Iva, 223, 224

H

Hađija, Severina, 230

Hanzec, Ivana, 231
Hasanagic, Anela, 232
Hauptfeld, Valerija, 184
Hedrih, Vladimir, 61, 139
Hildebrandt, Andrea, 47, 49, 52
Hodko, Tajana, 140
Holmström, Stefan, 57
Hrnčević, Sanja, 141
Hromatko, Ivana, 140
Hubić, Ena, 62
Hughes, Joanne, 76
Huić, Aleksandra, 151, 188, 271
Husremović, Dženana, 62

I

Ivaković, Fanika, 233
Ivanac, Barbara, 224
Ivanec, Dragutin, 208
Ivanović, Sara, 234

J

Jablan, Branka, 222
Jakiša, Marija, 142
Jakovljević, Ivana, 252
Jelić, Dragana, 80, 81
Jelić, Margareta, 77, 79, 80, 81, 83, 98
Jelić, Roberta, 174
Jeriček Klanšček, Helena, 117
Jerković, Ana, 248
Jerković, Ivan, 92, 94, 178
Jerković, Kristina, 244
Jerman, Kosjenka, 143
Jokić-Begić, Nataša, 43, 129, 141, 150
Jokić, Boris, 69, 71, 74
Jolić Marjanović, Zorana, 167
Jovanović, Olja, 118
Jovanović, Veljko, 91, 92, 94
Juničić, Nataša, 48, 235
Jurić, Ante, 236
Jurin, Tanja, 128, 173, 184
Jurjević, Đurđica, 174

K

Kajtna, Sašo, 237
Kajtna, Tanja, 237
Kalinić, Lea, 144
Kalioncu, Habibe, 232
Kaliterna Lipovčan, Ljiljana, 156
Kaltwasser, Laura, 52
Kamenov, Željka, 80, 81, 151
Kapitanović, Antonela, 258
Kapović, Iva, 108
Karabegović, Mia, 221
Kardum, Goran, 217
Kašnar, Tomislav, 96
Keresteš, Gordana, 185
Kezic, Tamara, 238
Klapan Ivandić, Sibila Anđa, 107
Klarin, Mira, 217, 239
Klarin, Nevena, 239
Kletečki Radović, Marijana, 101, 102
Knežić, Aleksandra, 240
Kocbek, Katarina, 181
Kodžopeljić, Jasmina, 170, 241, 251
Koletić, Goran, 145
Kolovrat, Vedran, 146
Koludrović, Morana, 147
Korunić, Jana, 258
Kosmat, Kristina, 242
Košutić, Iva, 73
Kovačević, Danijela, 243, 253
Kovačević, Dražen, 148
Kozina, Mihael, 149
Kraljević, Sandro, 150
Krašić, Sandro, 244
Krupić, Dino, 193
Krznarić, Tina, 151
Kubinger, Klaus D., 50
Kukić, Miljana, 182
Kunc, Patricija, 152
Kurnoth, Elisabeth, 49
Kuterovac Jagodić, Gordana, 70, 105, 106, 109

L

Lauri Korajlija, Anita, 201, 211, 220
Lazić, Milica, 91, 92, 93
Lazić, Nora, 107
Leko, Tea, 229
Leško, Luka, 97
Letina, Srebrenka, 153
Lisac, Petra, 106
Lisak, Natalija, 198
Lončarić, Darko, 261
Lonza, Anamarija, 244
Lovaković, Izabela, 223
Lovričević, Filip, 97
Löw, Ajana, 154, 162, 180
Lozo, Borna, 226
Lučanin, Damir, 155
Lučev, Ivana, 160
Lučić, Lana, 156
Lugarić, Marija, 244
Lulić, Sara, 157, 190

Lj

Ljubin Golub, Tajana, 158, 187
Ljubotina, Damir, 51

M

Macanko, Andrea, 245
Macuka, Ivana, 120
Maglić, Marina, 159
Maloku Bërdyna, Edona, 82
Manojlović, Narcisa, 148, 160
Maričić, Jelena, 204
Marić, Ivana, 229
Marinković, Lada, 161
Marković, Marija, 223, 224
Marković, Martina, 246
Marušić, Iris, 72
Maslić Seršić, Darja, 60, 207
Mataja, Vedrana, 223
Matejčić, Klara, 198
Matić, Jelena, 73, 162
Matijaš, Marijana, 216, 225

Matika, Dario, 265
Matošić, Doris, 163
Međugorac, Vanja, 164
Mentus, Tatjana, 165, 166
Merkaš, Marina, 216, 250
Miceli, Silvana, 67
Mihic, Ivana, 256
Mihic, Vladimir, 80, 81
Mijatović, Luka, 167, 199
Mikac, Petra, 253
Mikac, Una, 52
Mikša, Tena, 168
Milanović, Slađan, 115
Milanović, Slavica, 258
Milić, Marija, 259
Milošević Đorđević, Jasna, 169
Milovanović, Ilija, 170, 241, 251
Mirković, Biljana, 171
Mišetić, Irena, 247
Mišurac, Irena, 147
Mitrović, Sara, 229
Modić Stanke, Koraljka, 210
Mohorić, Tamara, 57
Molan, Marija, 172
Molan, Martin, 172
Molander, Bo, 57
Monacis, Lucia, 64, 65, 68
Mratinković, Aleksandar, 197
Mrla, Josipa, 173
Mujagić, Amela, 53
Mužinić Bikić, Zrinka, 174

N

Nakić Radoš, Sandra, 174
Nekić, Marina, 112
Nikčević-Milković, Anela, 248
Ninković, Milica, 175
Novak, Katarina, 249
Novosel, Martina, 110
Ntoumanis, Nikos, 163

O

Obradović, Vojana, 176
Ogresta, Jelena, 103
Ombla, Jelena, 177
Oros, Marina, 178, 200, 263

P

Pandža, Maja, 227
Pandžić, Mario, 250
Parmač Kovačić, Maja, 194, 271
Pavelić Tremac, Ana, 148
Pavin Ivanec, Tea, 77
Pavlin-Bernardić, Nina, 143, 183, 246
Pavlović, Maša, 118
Pećnik, Ninoslava, 132
Pehar, Lana, 77
Pekić, Jasmina, 170, 241, 251
Penezić, Zvezdan, 120, 258
Perković, Iva, 70
Pešorda, Dubravka, 106
Peterec Kotar, Darija, 179
Petrankova, Anastasia, 49
Petričević, Erna, 158
Petroska-Beshka, Violeta, 78
Petrović, Darija, 191
Petrović, Jelica, 200, 263
Petrović, Nebojša, 175, 196
Pilipović, Tina, 180
Platt, Tracey, 202
Podlessek, Anja, 181, 192
Pokrajac-Bulian, Alessandra, 182
Ponikvar, Katja, 181
Popov, Stanislava, 252
Poštuvan, Vita, 181, 192
Prenda, Suzana, 243, 253
Profaca, Nina, 107
Proroković, Ana, 217
Prosoli, Rebeka, 98, 99
Prot, Franjo, 54
Prot, Sara, 54, 83
Prpa, Marija, 254
Pupačić, Sanja, 88

Putarek, Vanja, 105, 108, 149, 183

R

Radanović, Jelena, 252
 Radić, Jana, 184
 Radović, Svetlana, 161
 Raguž, Ana, 109, 255
 Rajić, Milana, 256
 Rajter, Miroslav, 102
 Rakočević, Nikolija, 93, 94, 191
 Raos, Katarina, 244
 Rebernjak, Blaž, 55, 271
 Reić Ercegovac, Ina, 147
 Rezo, Ines, 185
 Ribar, Maja, 186
 Rijavec, Majda, 187
 Rimac, Ivan, 103, 104
 Ristić Dedić, Zrinka, 71, 73, 74
 Rodrigues, David, 188
 Roje, Mia, 189, 190
 Rosandić, Marija, 191
 Roso Perić, Ines, 174
 Roškar, Saška, 117, 192
 Rovani, Daria, 183
 Ručević, Silvija, 193
 Runic Ristic, Marija, 238
 Ružojčić, Mitja, 103, 135, 194

S

Saleem, Muniba, 83
 Salkičević, Svjetlana, 195, 240, 271, 272
 Savić, Nenad, 196
 Savić, Tamara, 197
 Schmitz, Florian, 47
 Sedikides, Constantine, 163
 Simic, Jelena, 238
 Sinatra, Maria, 66, 68
 Sindik, Joško, 148, 160, 217
 Skokandić, Lea, 104
 Slišković, Ana, 120
 Slošić, Marina, 144
 Smrtić, Natalija, 254

Sočan, Gregor, 56
 Sommer, Werner, 47
 Sorić, Izabela, 120
 Spasovski, Ognjen, 202
 Stamać Ožanić, Marija, 257
 Stančić, Zrinjka, 198
 Stanimirov, Ksenija, 199
 Stanković, Nikolina, 86, 89
 Stojak, Slađana, 223, 224
 Stojanac, Anja, 200, 263
 Stojević, Marija, 201
 Stojilković, Aleksandra, 139
 Straumsheim, Per A., 181
 Sulejmanov, Filip, 202
 Sušac, Nika, 104

Š

Šabić, Josip, 72, 74
 Šakan, Dušana, 203
 Šević, Sandra, 123
 Šimčić, Petra, 204
 Šimić Šašić, Slavica, 239
 Šimunović, Ana, 258
 Šimunović, Mara, 221
 Šincek, Daniela, 259
 Širova, Julia, 258
 Šmida, Dominik, 205
 Šoštarić, Matea, 206
 Štefan, Lovro, 99
 Štirn, Mateja, 181
 Štulhofer, Aleksandar, 121, 123
 Šutić, Lucija, 206
 Šuvak-Martinović, Marijana, 260
 Šverko, Iva, 58, 63, 113, 164

T

Tadinac, Meri, 195, 272
 Takšić, Vladimir, 57
 Tančić Grum, Alenka, 192
 Tatalović Vorkapić, Sanja, 256, 261
 Teofanovska, Tea, 176
 Tomaić, Tea, 110

Tomas, Jasmina, 207
Tomašić Humer, Jasmina, 77, 259
Tomić, Diana, 240
Tomić, Ivan, 208
Tonković Grabovac, Maša, 226
Tonković, Mirjana, 168
Toth, Marko, 262
Trbojević, Jovana, 263
Trojak, Nataša, 135
Trošelj, Antonia, 258
Trut, Vesna, 265
Tucak Junaković, Ivana, 112

V

Valerjev, Pavle, 114, 131
Van Laar, Colette, 82
Vedres, Balazs, 153
Vekić, Ruža, 229
Vidaković, Marina, 177
Vladislavljević, Marko, 118
Vlahović-Štetić, Vesna, 149
Vlahović, Tanja, 130
Vranić, Andrea, 159, 235
Vrbat Milas, Martina, 209
Vrbat, Ivana, 209, 264
Vrdoljak, Antonija, 206
Vrselja, Ivana, 250
Vučković, Josipa, 210
Vučković, Sandra, 193
Vuić, Anamarija, 211
Vujaović, Lana, 125
Vukasović Hlupić, Tena, 116
Vukojević, Iva, 244
Vukorepa, Josipa, 258
Vulić, Katarina, 175

W

Wertag, Anja, 231, 265
Wilhelm, Oliver, 47

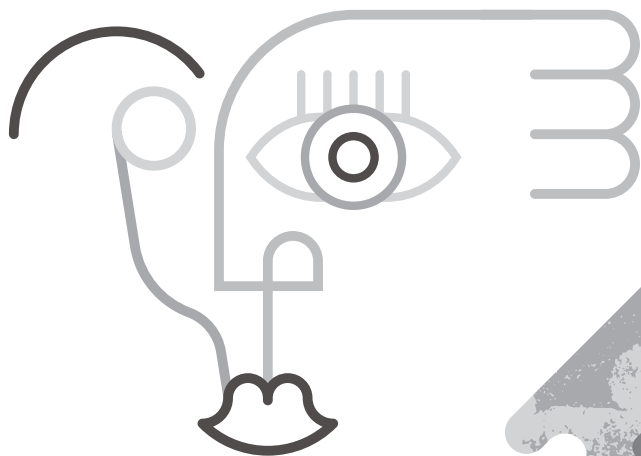
Z

Zabukovec, Vlasta, 181

Zager Kocjan, Gaja, 117
Zeljko, Lucija, 135
Zotović, Marija, 197, 200

Ž

Žauhar, Valnea, 114, 212
Žegura, Iva, 264
Žeželj, Iris, 118, 169, 175
Živanović, Marko, 115, 127, 213
Živković, Darija, 229
Žuljević, Dragan, 91, 93, 94
Župan, Dora, 258

Urednice

Lidija Arambašić
Inja Erceg
Željka Kamenov

Grafičko oblikovanje naslovnice

Bojan Kanižaj

Grafička priprema

Ana Badrić

Izdavač

Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju
10 000 Zagreb, I. Lučića 3

Tisak

Medicinska naklada d.o.o.

Naklada

450